

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

CİLT : 44

**103'üncü Birleşim
23 Haziran 2020 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	11
II.- GELEN KÂĞITLAR	15
III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	31,34
<i>A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI</i>	<i>31:33,34:37</i>
1.- Isparta Milletvekili Recep Özel'in, Isparta ili gül hasadına ilişkin gündem dışı konuşması	31:33
2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin ili Yusufeli ilçesinde yaşanan sorunlara ilişkin gündem dışı konuşması	34:36
3.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç'un, ülkedeki yargı ve adalet sistemine ilişkin gündem dışı konuşması	36:37

IV.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

33

1.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, Isparta Milletvekili Recep Özel'in yaptığı gündem dışı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması 33:34

V.- AÇIKLAMALAR

37,72,81,97,105,124,126

1.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, toplumun öğrenci affı, ehliyet affı, esnaf sicil affı ve adli sicil affı beklentilerine yönelik kanun tekliflerini hazırladıklarına ve destek beklediklerine ilişkin açıklaması 37

2.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan'ın, coronavirus salgınıyla mücadelede başarıya ulaşılmasını sağlayan en büyük gücün son on sekiz yılda sağlıktan eğitime, ulaşımdan tarıma, enerjiden sanayiye kadar her alanda gerçekleştirilen yatırımlar olduğuna ilişkin açıklaması 37:38

3.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Sivas ili Kangal ilçesi Bakırtepe mevkinin yöre halkının kutsal ziyaretgâhı olduğuna ve yürütmeyi durdurma kararına rağmen siyanürle altın çıkarma faaliyetlerine devam edildiğine ilişkin açıklaması 38

4.- Bursa Milletvekili Atilla Ödünç'ün, Bursa ilinde yaşanan sağanak yağışın yol açtığı sel ve su baskınları nedeniyle Kestel ilçesi Dudaklı Mahallesi'nde 1 vatandaşın, Kayacık Mahallesi'nde de 4 vatandaşın hayatını kaybettiğine ve il genelinde arama kurtarma çalışmalarının devam ettiğine ilişkin açıklaması 38

5.- Mersin Milletvekili Bakı Şimşek'in, Mersin ili Silifke ilçesi halkının coronavirus salgını sebebiyle hayatını kaybeden Doktor Erdinç Şahin'in adının Silifke ilçesinde yapımı devam eden sağlık kompleksinde yaşatılması yönündeki talebinin karşılanması gerektiğine ilişkin açıklaması 38

6.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, Covid-19 salgını nedeniyle uluslararası nakliyecilerin yaşadığı mağduriyetlerin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı ile Ticaret Bakanı tarafından çözümlenmesini talep ettiğine ilişkin açıklaması 39

7.- İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'in İzmir iline özel bayrak ve para konusundaki ifadelerine ilişkin açıklaması 39

8.- Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Çanakkale ili Yenice ilçesi ile Elâzığ ilindeki maden işçilerinin mağduriyetinin giderilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması 39

- 9.- Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Ziya Paşa'nın "Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz." söyleminin AK PARTİ'yle örtüştüğüne, seksen yılda yapılanların on sekiz yılda misliyle büyümesinin ancak ve ancak Recep Tayyip Erdoğan'la olduğuna ilişkin açıklaması 39:40
- 10.- Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal'ın, yaşanan pandemi süreci nedeniyle mesleki sorunların zirve yaptığı bir dönemde Avukatlık Kanunu'nda baroların yapısıyla ilgili düzenlemeye ilişkin açıklaması 40
- 11.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, 23 Haziran Refah Şilebi'nin batırılmasının 79'uncu yıl dönümüne ilişkin açıklaması 40
- 12.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Orman Genel Müdürlüğü tarafından orman alanlarının kırk dokuz artı kırk dokuz yıllığına kiraya verilmesi uygulamasından vazgeçilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması 40:41
- 13.- Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya'nın, iktidarın çoklu baro öngören kanun teklifini protesto etmek amacıyla savunma yürüyüşü başlatan baro başkanlarının Ankara'ya girişlerinin engellenmek istendiğine ve Gaziantep Baro Başkanı Bektaş Şarklı'nın uğradığı şiddeti kınadığına ilişkin açıklaması 41
- 14.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, 22 Haziranda Hakk'a yürüyen Alevi Bektaşî Federasyonu ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği eski yöneticisi Oktay Kandemir'e Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması 41
- 15.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, Bursa ili ve ilçelerinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine ve bölgenin afet bölgesi ilan edilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması 41
- 16.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye ve Bursa ilinde yaşanan sel felaketi nedeniyle hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine, olayları yerinde müşahede etmek üzere İYİ PARTİ milletvekillerinden oluşan bir heyetin Bursa iline gönderileceğine, altyapı çalışmalarına yeteri kadar önem verilmemesinin ülkenin en büyük sorunlarından biri olduğuna, baro başkanlarının iktidarın baroların seçim sistemini değiştirme girişimine tepki olarak "Savunma Yürüyor" sloganıyla başlattığı yürüyüşün engellenmek istenmesiyle hukuk devletine yakışmayan görüntüler yaşandığına, yargı bağımsızlığı ve kuvvetler ayrılığının İYİ PARTİ'nin olmazsa olmazı olduğuna ilişkin açıklaması 42:43
- 17.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Pençe Operasyonlarında şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ömer Kahya ve Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye, Bursa ili Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketinde hayatını

kaybeden 5 vatandaşa, Somali'nin başkenti Mogadişu'daki Türk askerî eğitim üssüne yapılan saldırıda hayatını kaybeden Somali vatandaşına Allah'tan rahmet dilediğine, terörü ve destekçilerini lanetlediklerine, 22 Haziran Amasya Genelgesi'nin 101'inci yıl dönümü vesilesiyle başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere ebediyete intikal eden tüm kahramanları rahmetle andığına, 20 Haziran Dünya Mülteci Günü'ne ilişkin açıklaması

43:44

18.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Bursa ili Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden 5 yurttaşa Allah'tan rahmet dilediğine, baro başkanlarının baroların yapısının değiştirilmesine tepki olarak başlattıkları yürüyüşün engellenmesi amacıyla yapılan müdahaleyi kınadıklarına ve avukatların mücadelesini saygıyla selamladıklarına, Anayasa Mahkemesinin önceki dönem HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş hakkında hak ihlali kararı verdiği ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tahliye doğrultusunda ihlal kararı olduğuna, Venedik Komisyonu raporunun kayyum atamalarının ve belediye eş başkanlarının görevden uzaklaştırılmasının Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası demokratik sözleşmelere aykırı olduğunu tescillediğine ilişkin açıklaması

44:45

19.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye ve Bursa ili Kestel ilçesinde yaşanan sel felaketinde hayatını kaybeden 5 vatandaşa, 18, 19, 20'nci Dönem Kocaeli Milletvekili Bülent Atasayan'a Allah'tan rahmet dilediklerine, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın yaptığı açıklamasındaki İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'e yönelik ifadelerini kabul etmediklerine, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin siyasi partilerin ortak önerisiyle gündeme alınmasını önemsediklerine, 24 Haziran köy enstitülerinin kurucularından İsmail Hakkı Tonguç'un 60'ıncı ölüm yıl dönümüne, baro başkanlarının "Savunma Yürüyor" sloganıyla başlattıkları yürüyüşün başkentin girişinde engellenmesinin siyasi partilerin gayretiyle aşılabilmiş olmasının memnuniyet verici olduğuna, 24 Haziranda Barış Pehlivan, Barış Terkoğlu, Hülya Kılınç, Murat Ağirel, Ferhat Çelik, Aydın Keser'in duruşmasının yapılacağı Çağlayan Adliyesinde olacaklarına ve tüm Türkiye'yi haber alma hakkına sahip çıkmaya davet ettiklerine ilişkin açıklaması

46:48

20.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye, Bursa ili Kestel ilçesinde yaşanan sel felaketinde hayatını kaybeden 5 vatandaşa Allah'tan rahmet dilediğine, Tokat ili Erbaa, Turhal, Pazar, Niksar ve Zile ilçelerindeki

- çiftçilerin dolu yağışı nedeniyle meydana gelen mağduriyetinin giderileceğine, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin siyasi partilerin ortak önerisiyle gündeme alındığına, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, baro başkanlarının Ankara yürüyüşünün Anıtkabir'deki sürecinin de tamamlandığına, fikrî mücadeleden yana olduklarına ve hakların hukuka uygun mecrada kullanılması gerektiğine ilişkin açıklaması 48:50
- 21.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 50:51
- 22.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 51
- 23.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 51:52
- 24.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'na verilen cezanın istinaf mahkemesi tarafından onandığına ilişkin açıklaması 72:73
- 25.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 73
- 26.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 73:74
- 27.- Manisa Milletvekili Semra Kaplan Kıvrıkcık'ın, Manisa ili Saruhanlı ilçesi Büyükbelen Mahallesi'nde yaşanan sel felaketi nedeniyle zarar gören hemşehrilerine geçmiş olsun dileğinde bulunduğu, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin kabul edildiği günün demokrasi tarihine bir gurur günü olarak geçmesini dilediğine ilişkin açıklaması 81
- 28.- Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Çanakkale ili Biga ilçesi Bozlar ve Sığırcık köylerinde yaşanan şiddetli dolu yağışı nedeniyle bölgenin afet bölgesi ilan edilerek köylünün zararlarının telafi edilmesi gerektiğine ve hemşehrilerine geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna ilişkin açıklaması 81
- 29.- Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Pençe-Kaplan Harekâtı'nda şehit olan Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesine kayıtlı Piyade Uzman Onbaşı Ömer Kahya'ya ve tüm şehitlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması 81:82
- 30.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Meclisin halkın önceliklerini belirlemesi gerektiğine, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'na verilen cezanın kabul edilemez olduğuna, pandemi sürecinde kadına yönelik şiddetin arttığına ve İstanbul Sözleşmesi'nin gereklerinin yerine getirilmediğine ilişkin açıklaması 82

- 31.- Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu'nun, Manisa ili Saruhanlı ilçesi Büyükbelen Mahallesi, Salihli ilçesi Durasıllı, Bezirganlı, Taytan, Pazarköy, Çavlı, Kabazlı ve Çapaklı Mahallelerinde yaşanan sel felaketi nedeniyle zarar gören vatandaşlara geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna ilişkin açıklaması 82
- 32.- Ankara Milletvekili Servet Ünsal'ın, pandemi nedeniyle zor durumda olan tiyatroların ayakta kalabilmesi ve tiyatro emekçilerinin mağduriyetlerinin giderilebilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığının gerekli desteği sağlanması gerektiğine ilişkin açıklaması 82:83
- 33.- Bursa Milletvekili Muhammet Müfit Aydın'ın, Bursa ilinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifiyle başlayan birlik ve beraberliğin devamını dilediğine ilişkin açıklaması 83
- 34.- Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey'in, Balıkesir ili Altteylül, Bigadiç, İvrindi, Savaştepe ve Sındırgı ilçelerinde sağanak yağış ve dolu nedeniyle tarım arazilerinin zarar gördüğüne, vatandaşlara geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna, Balıkesir İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün zarar tespitlerini tamamlandığına, Bursa ilinde yaşanan sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması 83
- 35.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem'in, İstanbul ilinde meydana gelen kuvvetli yağış, rüzgâr, hortum ve yıldırım nedeniyle tüm İstanbullulara geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna, hayatını kaybeden 1 kişiye Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması 83
- 36.- Ankara Milletvekili Mustafa Destici'nin, Bursa ili Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine, terörle mücadele operasyonlarında şehit olan askerleri rahmetle andığına, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifini Büyük Birlik Partisi olarak desteklediklerine ilişkin açıklaması 84
- 37.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 97
- 38.- İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin, 27 Mayıs darbesinin hukuk sisteminde yarattığı tahribatın kaldırılmasını olumlu bulduğuna, 1960 tarihli 1 sayılı Kanun'un Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi'nde olmadığına ve bu teklifle yürürlükten esasen kalkmış bir anayasanın bir maddesinin yürürlükten kaldırılmış olacağına ve iadeitibarın doğru şekilde yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması 98

- 39.- Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Ali Özkaya'nın, İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 98:99
- 40.- İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin, Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Ali Özkaya'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 99
- 41.- İstanbul Milletvekili Tülay Kaynarca'nın, İstanbul ilinde meydana gelen kuvvetli yağış, rüzgâr, hortum ve yıldırımdan zarar gören vatandaşlara geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna, 1 can kaybı yaşandığına ve devletin tüm kurumlarının teyakkuz hâlinde çalışmalarını sürdürdüğüne ilişkin açıklaması 99
- 42.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Abdul Ahat Andican'ın görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin geçici 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 105
- 43.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, İstanbul Milletvekili Abdul Ahat Andican'ın görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin geçici 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 105:106
- 44.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 106:107
- 45.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Meclise yakışanın 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinde İç Tüzük'ün 86'ncı maddesine göre aleyhte söz talebinde bulunulmaması olduğuna ilişkin açıklaması 124
- 46.- Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Ali Özkaya'nın, 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin oy birliğiyle kabul edilmesinden dolayı şükranlarını sunduğuna ve tarihî sorumluluğun yerine getirildiğine, Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 126

VI.- ÖNERİLER

52

A) DANIŞMA KURULU ÖNERİLERİ

52

1.- Danışma Kurulunun, bastırılarak dağıtılan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden Gündem'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına alınmasına ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; teklifin tümü üzerinde

siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların her grup için en fazla 2 konuşmacı tarafından yapılabilmesine ve Genel Kurulun 23 Haziran 2020 Salı günü birleşiminde 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi 52

VII.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI 53

A) ÖNERGELER 53:55

1.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul'un, (2/2201) esas numaralı Olağanüstü Hâl Kanun Hükmünde Kararnameleri ile Kamu Görevinden Çıkarılan Barış Akademisyenlerinin Görevlerine İade Edilmelerine İlişkin Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/81) 53:55

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI 55

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Süreyya Sadi Bilgiç'in, 1960 tarihli 1 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmaya yönelik sarih bir düzenleme olmadığı için 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin getirildiğine ilişkin konuşması 55

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

56,74,85,100,107,124

A) KANUN TEKLİFLERİ

56:72,74:81,85:97,

100:105,107:124,124:126

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilât Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218)

56:72,74:81,85:97,

100:105,107:124,124:126

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

127

1.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın ili Efeler ilçesindeki bir jeotermal tesiste gerçekleşen patlamaya ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in cevabı (7/29538) 127:129

2.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, Bursa'nın Kirazlıyayla köyüne yapılmak istenen maden tesisi ve atık barajı projesiyle ilgili sorunlara ve köylülerin itirazlarına ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in cevabı (7/29539) 130:133

- 3.- Muğla Milletvekili Metin Ergun'un, memurların Bakanlığa 2020 yılında yapılacak sözleşmeli personel atamaları kapsamının dışında tutulmasına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29595) 134:135
- 4.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Rize ilindeki karantina uygulamasına ve çay üretimine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29596) 136:139
- 5.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, limon ihracatına getirilen kısıtlamaya ve üreticilerin sorunlarına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29597) 140:142
- 6.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, koronavirüs salgınının tarım ürünlerinin fiyatlarına etkisine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29599) 143:145
- 7.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayısoğlu'nun, mevsimlik tarım işçilerinin Covid-19 salgınına karşı korunması adına alınan önlemlere ve yapılan denetimlere ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29600) 146:148
- 8.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, pamuk üreticilerine 2019 yılı destekleme ödemelerinin yapılacağı tarihe ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29601) 149:150
- 9.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Toprak Mahsulleri Ofisinin yerli üreticiden aldığı fındıkların satışında oluşan karın üreticiye dağıtılması önerisine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29602) 151:152
- 10.- Nevşehir Milletvekili Faruk Sarıaslan'ın, Nevşehir'deki üreticilerin elinde kalan patateslerle ilgili yapılacak çalışmaya ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29603) 153:154
- 11.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2020 yılında karpuz ve kavun için kullanılan ekim alanına, üreticiye sağlanan desteklere ve bu ürünlerin ithalatına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29604) 155:156
- 12.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2020 yılında tarım amaçlı kullanılan Hazine arazileri ile bu arazilerde üretim yapan çiftçilerin sayısına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29605) 157:159
- 13.- Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, koronavirüs salgınının tarım ve hayvancılık sektörüne etkilerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29756) 160:163
- 14.- Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlıkça engelli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırmak için yapılan çalışmalara ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29758) 164:166

- 15.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, çiftçilerin gübreyi yüksek fiyattan almasının yarattığı mağduriyete ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29759) 167:168
- 16.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, 2019-2020 yılları Mart-Nisan aylarında gerçekleşen gıda enflasyonu, ithalatı ve ihracatı verilerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29760) 169:172
- 17.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, yaş çay fiyatlarının taban fiyat olarak açıklanması, kota oranlarının ve destekleme primlerinin artırılması önerilerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29761) 173:174
- 18.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzılmaz'ın, IPARD programlarına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29762) 175:177
- 19.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Bakanlıkça unvan değişikliği ile atanan personele ve kamuda çalışanların sözleşmeli personel alımı kapsamının dışında tutulmasına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29763) 178:180
- 20.- Kırklareli Milletvekili Türedi Kayan'ın, tarım politikalarına ve çiftçilere yapılacak destekleme ödemelerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29903) 181:185
- 21.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Bitlis'e bağlı Ölek Köyü'nde bulunan ormanlık alandaki ağaçların kesildiği ve bölgeye iş makinelerinin girdiğine dair iddialara ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29904) 186:187
- 22.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Covid-19 salgını nedeniyle topraklarını ekememiş çiftçilere verilen desteklere ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30043) 188:190
- 23.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Covid-19 salgını nedeniyle İzmir ilinde topraklarını ekememiş çiftçilere verilen desteklere ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30044) 191:193
- 24.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir ilinde bulunan tarıma dayalı ihtisas sanayi bölgelerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30045) 194:195
- 25.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, Bakanlığın sözleşmeli personel atamalarında halihazırda kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanların hariç tutulmasının gerekçesine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30050) 196:197

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.05'te açılarak iki oturum yaptı.

Mardin Milletvekili Tuma Çelik, Türkiye'de yaşayan Süryanilerin sorunlarına,

Zonguldak Milletvekili Hamdi Uçar, 21 Haziran Zonguldak'ın düşman işgalinden kurtuluşunun 99'uncu yıl dönümüne ve Uzun Mehmet'i Anma Günü'ne,

Trabzon Milletvekili Bahar Ayvazoğlu, ülkenin kültürel miraslarına,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, Mardin Milletvekili Tuma Çelik'in yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Betaş, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Adana Milletvekili Orhan Sümer, pandemi sürecinde e-ticaret sisteminin yaygınlık kazanmasıyla zor durumda kalan esnafın mağduriyetinin giderilmesi gerektiğine,

Balıkesir Milletvekili Ahmet Akın, Balıkesir Barosunu kuran ve eğitim fakültesine ismi verilen cumhuriyetin ilk Millî Eğitim Bakanlarından Mustafa Necati Uğural'ın evine Nuri Pakdil'in isminin verilmesi yanlıştından dönülmesi gerektiğine,

Kocaeli Milletvekili İlyas Şeker, Şırnak ilinde meydana gelen terör saldırısında hayatını kaybeden işçilere Allah'tan rahmet dilediğine, sınırların güvenliğini tehdit eden PKK terör örgütüne karşı başlatılan Pençe-Kaplan Operasyonu'nun devam ettiğine,

İstanbul Milletvekili Mustafa Demir, sınırların güvenliğini tehdit eden Irak'ın kuzeyindeki terör örgütlerine karşı düzenlenen Pençe-Kartal ve Pençe-Kaplan Operasyonlarında başarı elde edildiğine, ülkenin terör sorunu bitene kadar bu kararlı tutumun devam edeceğine,

Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taştın, 17 Haziran Türkiye Maarif Vakfının kuruluşunun 4'üncü yıl dönümüne,

Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel, Türk çayına zarar veren ve pazar payını daraltan her türlü girişime karşı çıkacaklarına,

Kastamonu Milletvekili Hasan Baltacı, Kastamonu ili İnebolu ilçesi berber ve kuaförlerinin yeni normalde hizmet vermeye başlamalarıyla yaşadıkları mağduriyete,

Samsun Milletvekili Neslihan Hancıoğlu, salgınla mücadele kapsamında uygulanan kısıtlamaların toplumun birçok kesiminde mağduriyet yarattığına,

İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın önderliğinde Hükümet olarak son on sekiz yılda tarımda pek çok yeni ve etkin destekleme politikaları geliştirildiğine,

Osmaniye Milletvekili Mücahit Durmuşoğlu, hudutların güvenliğini tehdit eden PKK ve diğer terörist unsurlarını etkisiz hâle getirmek için başlatılan Pençe-Kaplan Operasyonu'na kararlılıkla devam edildiğine, Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Başkanlığına seçilen TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır'ı tebrik ettiğine,

Hatay Milletvekili Sabahat Özgürsoy Çelik, İstanbul'un fethinden sonra Ayasofya'nın camiye çevrilerek çevresindeki yapıların vakıf hâline getirildiğine,

Antalya Milletvekili Aydın Özer, ödeme gücülüğü çeken ve sözleşmesi tehlikeye giren vatandaşların mağduriyetinin giderebilmesi için 2/B arazilerinin ödeme sürelerinin uzatılmasını amaçlayan bir kanun teklifi hazırladıklarına,

Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç, Şırnak ilinde meydana gelen terör saldırısında şehit düşen işçilere Allah'tan rahmet dilediğine, devlet adamlarına siyaset sanatı hakkında bilgi veren Nizamülmülk'ün Siyasetname'sinin kaynak olarak önemini koruduğuna,

Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz, Gaziantep ili Araban ilçesi Çat Boğazı Barajı Projesi'nin inşaat çalışmalarına başlanılmasını bölge halkının umutla beklediğine, Gaziantep 3'üncü Organize Sanayi Bölgesi'nde çıkan yangın nedeniyle işletme sahiplerine geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna,

Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen, Soma tazminat mağduru maden işçilerinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanının sözünü verdiği torba kanunla düzenlemenin yapılmaması üzerine 24 Haziranda yeniden Ankara yürüşü kararı aldığına, redevans mağduru madencilerin mağduriyetlerinin giderilmesi gerektiğine,

Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya, ekonomideki olumsuzluklar nedeniyle ülkede şiddet ve intihar olaylarının arttığına, Hükûmeti gerekli önlemleri alarak çözüm odaklı politikalar üretmeye davet ettiğine,

Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan, Şırnak ili Silopi ilçesinde meydana gelen terör saldırısında hayatını kaybeden işçilere Allah'tan rahmet dilediğine, 16 Haziran terör örgütü PKK tarafından kaçırılarak şehit edilen Öğretmen Necmettin Yılmaz'ı vefatının 3'üncü yıl dönümünde rahmetle yâd ettiğine, Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Başkanlığına seçilen TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır'ı tebrik ettiğine, Turkcell'in ana hissedarlarından Telia Company'nin dolaylı hisselerini Türkiye Varlık Fonu'na 530 milyon dolara satmak için ileri aşamada müzakere yürüttüğüne, Artvin ilinin işsizlik, geçim sıkıntısı, üretim yetersizliği ve ulaşım problemlerine çözüm bulunması konusunda Hükûmete çağrıda bulunduğuna,

Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbül, Şırnak ili Silopi ilçesinde meydana gelen terör saldırısında şehit olan 4 işçiye Allah'tan rahmet dilediğine, 16 Haziran terör örgütü PKK tarafından kaçırılarak şehit edilen Öğretmen Necmettin Yılmaz'ı vefatının 3'üncü yıl dönümünde rahmetle yâd ettiğine ve Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Başkanlığına seçilen TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır'a başarı temenni ettiğine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, Şırnak ili Silopi ilçesinde meydana gelen patlamada yaşamını yitiren 4 işçiye Allah'tan rahmet dilediğine ve saldırıyı kınadığına, pandemi sürecinde öğrencilerin mağduriyetine ve aksayan eğitim sürecine, Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un YKS, LGS sınavlarına dair açıklamalarına, Bingöl ili Karlıova ilçesinde olası deprem riskinin yüksek olması nedeniyle ihtiyaçların önceden hazırlanmasının önemli olduğuna ve Adaklı ilçesi Altnevler köyü halkının depremden kaynaklanan mağduriyetlerinin devam ettiğine, pandemi sürecinde iş yükü artan kargo emekçilerinin koşullarının iyileştirilmesi gerektiğine,

Sakarya Milletvekili Engin Özkoç, Şırnak ili Silopi ilçesinde şehit düşen 4 işçiye Allah'tan rahmet dilediğine, Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Başkanlığına seçilen TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır'a başarı temenni ettiğine, milletin temsilcisi olan milletvekillerinin şiddetle karşılaşması durumunda ilk önce Türkiye Büyük Millet Meclisinin karşı durması, demokrasiye ve siyasete sahip çıkılması, devlette görev yapanların milletin birliği ve bekasıyla ilgili sözlerinde dikkatli olması gerektiğine, gazetecinin yazdığından, vekilin milletinden, çalışanların da emeğinden sorumlu olduğuna,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Şırnak ili Silopi ilçesinde terör örgütü PKK'nın saldırısı sonucu hayatını kaybeden 4 işçiye Allah'tan rahmet dilediğine, değişik gerekçelerle sözde demokrasi yürüyüşü yapanlara çağrıda bulunmak istediğine, Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Başkanlığına seçilen TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Volkan Bozkır'ı tebrik ettiklerine, Yassıada yargulamalarının

hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin Anayasa Komisyonunda oy birliğiyle kabul edilmesi vesilesiyle eski Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri eski Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye eski Bakanı Hasan Polatkan'ı rahmetle andığına, Sakarya Milletvekili Engin Özkoç'un yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Sakarya Milletvekili Engin Özkoç, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, ülkede demokratik rejim içerisinde herkesin kendini ifade etme, yürüyüş yapma hakkının var olduğuna ve olması gerektiğine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve devleti, iktidarı, Anayasal kurumları muhatap aldıklarına,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İYİ PARTİ Grubunun, 6/2/2019 tarihinde Trabzon Milletvekili Hüseyin Örs ve 19 milletvekili tarafından, Trabzon ili Güney Çevre Yolu Projesi'nin mevcut durumunun incelenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/943) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin,

HDP Grubunun, 18/6/2020 tarihinde Grup Başkan Vekili Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş ve Grup Başkan Vekili İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç tarafından, kapatılan Twitter hesaplarının iktidarla olan ilişkisinin araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin (7822 sıra no.lu),

CHP Grubunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Gündemi'nin "Genel Görüşme ve Meclis Araştırması Yapılmasına Dair Öngörüşmeler" kısmında yer alan, ülkemizde orman yangınlarını etkileyen faktörleri ve orman yangınlarına karşı alınabilecek önlemleri belirlemek amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (10/1736) esas numaralı Meclis Araştırması Önergesi'nin,

Görüşmelerinin, Genel Kurulun 18 Haziran 2020 Perşembe günü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerileri yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey'in HDP grup önerisi üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Kırşehir Milletvekili Metin İlhan, besi çiftliklerine destek verilerek besi yetiştiricilerinin mağduriyetinin giderilmesi gerektiğine,

Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu, Edirne ili Lalapaşa ilçesi Vaysal, Hacıdanışment, Demirköy ve Hanlıyenice köyleri, Havsa ilçesi Arpaç köyü, Süloğlu ilçesi Küküler ve Kerametlin köylerindeki vatandaşlara şiddetli dolu yağışı nedeniyle geçmiş olsun dileğinde bulunduğu ve üreticilerin maddi kayıplarının giderilmesi gerektiğine,

Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin, Adana ili Yumurtalık ilçesinde termik santralin faaliyete geçmesiyle birlikte kanser vakalarında artış görüldüğüne ve ilçenin 2'nci santrali olarak faaliyet gösterecek olan Hunutlu Termik Santrali inşaatının durdurulması gerektiğine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Gündem'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasında yer alan ve görüşmeleri yarım kalan, İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Erzurum Milletvekili İbrahim Aydemir ve Manisa Milletvekili Uğur Aydemir ile 63 milletvekilinin Bazı Kanunlarda ve 399 Sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/2945) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 217) görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamasından sonra kabul edildi.

Hatay Milletvekili İsmet Tokdemir, Hatay ili nakliyeciler esnafının ve taşıma sektörünün yaşadığı sıkıntıların giderilmesini Ulaştırma ve Altyapı Bakanından talep ettiğine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin görüşülmekte olan 217 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 13'üncü maddesiyle ilgili önerge üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın görüşülmekte olan 217 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 14'üncü maddesiyle ilgili önerge üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Sakarya Milletvekili Engin Özkoç, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Aksaray Milletvekili Ayhan Erel, kahveciler esnafının koronavirüs salgını nedeniyle yaşadığı mağduriyetin giderilmesi gerektiğine,

Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş, ölüm orucunda olan Avukat Ebru Timtik ile Avukat Aytaç Ünsal'ın adil yargılanma taleplerinin karşılanması gerektiğine,

Hatay Milletvekili Suzan Şahin, Hatay ili Payas ve Arsuz ilçelerinin devlet hastanesine olan ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Alınan karar gereğince, 23 Haziran 2020 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşime 20.12'de son verildi.

Celal ADAN

Başkan Vekili

Şeyhmus DİNÇEL

Mardin

Kâtip Üye

Mustafa AÇIKGÖZ

Nevşehir

Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR

No: 165

**19 Haziran 2020 Cuma
Milletvekili Teklifleri**

- 1.- Kırıkkale Milletvekili Ramazan Can ve 64 Milletvekilinin; Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu Teklifi (2/2972) (Adalet ile İçişleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.06.2020)
- 2.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin; 4678 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/2973) (Plan ve Bütçe ile Milli Savunma Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)
- 3.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin; 4541 Sayılı Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/2974) (İçişleri Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)
- 4.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in; Devlet Memurları Kanunu ile Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2975) (Plan ve Bütçe ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)
- 5.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık'ın; 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2976) (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi: 19.06.2020)

Meclis Araştırması Önergeleri

- 1.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 25 milletvekilinin, Yusufeli Barajı yapımı sürecinde yaşanan mağduriyetlerin tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2930) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)
- 2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 25 milletvekilinin, çay tarımında yaşanan sorunların giderilmesi ve kaçak çay sorununun incelenerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2931) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)
- 3.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 21 milletvekilinin, toplu iş sözleşmesi hakkının kullanımında yaşanan sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2932) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)
- 4.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 21 milletvekilinin, sendikal hak ve özgürlüklerin gelişmesinin önündeki engellerin tespit edilerek gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2933) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)
- 5.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 21 milletvekilinin, kayıt dışı istihdam sorununun sebeplerinin tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2934) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)
- 6.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 27 milletvekilinin, hırdavat sektöründe yaşanan sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2935) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

7.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 22 milletvekilinin, koronavirüs salgını nedeniyle market, kargo ve PTT çalışanlarının karşılaştığı risklerin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2936) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

8.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 28 milletvekilinin, tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliğinin geliştirilmesi için yapılacak Ar-Ge çalışmalarının desteklenmesi ve ticaret payımızın artırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2937) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

9.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 28 milletvekilinin, Türkiye’de odun üretim hızının artmasının sebeplerinin araştırılarak yanlış ormancılık uygulamalarının önüne geçmek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2938) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

10.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 21 milletvekilinin, koronavirüs salgınının ülkemiz ekonomisinde ortaya çıkaracağı kısa ve uzun vadeli olumsuz etkilerin tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2939) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

11.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 24 milletvekilinin, pandemi sonrasında değişecek ekonomik ve siyasi dengelere uyum sağlayabilmek için yapılması gereken yasal düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2940) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

12.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık ve 28 milletvekilinin, uyuşturucu, madde bağımlılığı ve uyuşturucu kaçakçılığı sorununun tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2941) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

13.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 23 milletvekilinin, plastik atıklar başta olmak üzere çevre kirliliğine neden olan unsurların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2942) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

14.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 24 milletvekilinin, Covid-19 salgını döneminde fuarcılık sektöründe yaşanan sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2943) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

15.- Adana Milletvekili Orhan Sümer ve 28 milletvekilinin, Türk Hava Kurumundaki sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2944) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

16.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 27 milletvekilinin, kadınların iş yaşamı ile sosyal, siyasi ve kültürel yaşamda daha fazla yer alması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2945) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

17.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 29 milletvekilinin, kayıt dışı istihdam sorununun sebeplerinin tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2946) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

18.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 27 milletvekilinin, Endüstri 4.0 devriminin sağlık sektörüne getirdiği yeni teknolojilerin ülkemizde kullanılmasını sağlamak amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2947) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

19.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 29 milletvekilinin, iş kazası ve meslek hastalığına yönelik sorunların tespit edilerek mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2948) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

20.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 24 milletvekilinin, Artvin'in Cankurtaran Mevkiinde açılması planlanan taş ocağının yerinde incelenmesi ve sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2949) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

21.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 25 milletvekilinin, koronavirüs salgınının ekonomi ve istihdama olumsuz etkilerinin azaltılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2950) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

22.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 27 milletvekilinin, Sosyal Güvenlik Kurumunda çalışan sağlık personelinin sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2951) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

23.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 23 milletvekilinin, Çukurova Bölgesel Havalimanı inşaatının kamuya olan zarar tespitinin yapılarak tamamlanamamasının nedenlerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2952) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

24.- İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi ve 25 milletvekilinin, pandemi süresince yaşlıların kaldığı huzurevlerinin virüsten korunma için etkin mücadele yollarının tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2953) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

25.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu ve 22 milletvekilinin, mevsimlik tarım işçilerinin koronavirüs salgını süresince sağlık hizmetlerine erişiminin kolaylaştırılması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2954) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

26.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 25 milletvekilinin, Türkiye'de pamuk üretiminde yaşanan sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2955) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

27.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 25 milletvekilinin, gıda, ilaç ve tıbbi malzeme üretiminin geliştirilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2956) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

28.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz ve 23 milletvekilinin, çiftçilerin karşılaştığı sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2957) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

29.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 21 milletvekilinin, Artvin'in Arhavi ilçesinde yapılması planlanan HES projelerine yönelik sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2958) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

30.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 24 milletvekilinin, koronavirüs salgını sürecinde işsiz kalan kadınların sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2959) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

31.- Adana Milletvekili Ayhan Barut ve 26 milletvekilinin, Adana'nın Kozan ilçesindeki TARSİM uygulaması nedeniyle karşılaşılan sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2960) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

32.- Hatay Milletvekili Serkan Topal ve 25 milletvekilinin, Veterinerlik mesleğinin sorunlarının araştırılarak sorunların çözümü için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2961) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

33.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi ve 23 milletvekilinin, koronavirüs salgınının milli güvenliğe olası etkilerinin önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2962) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

34.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi ve 25 milletvekilinin, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli sözleşmeli er ve erbaşların sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2963) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

35.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 20 milletvekilinin, ameliyathane hizmetleri bölümü mezunlarının sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2964) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

36.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 21 milletvekilinin, Türkiye'deki basın yayın organlarının karşılaştığı sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2965) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

37.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer ve 22 milletvekilinin, kamu kaynakları ve kamu bankalarının reklam politikalarının ölçütlerinin tespit edilerek gerekli yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2966) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

38.- Bursa Milletvekili Lale Karabıyık ve 27 milletvekilinin, kadın çiftçilerin ve kırsal kesimde yaşayan kadınların sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2967) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

39.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin ve 22 milletvekilinin, tarımsal üretimi teşvik etmek ve sağlıklı karpuz tüketimi sağlamak için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2968) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

40.- Ankara Milletvekili Levent Gök ve 21 milletvekilinin, ekonomi ve istihdam verilerinin hesaplama yöntemlerindeki sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2969) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

41.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer ve 26 milletvekilinin, basın sektörünün ve gazetecilerin sorunlarının tüm yönleriyle incelenerek bu sorunların çözümü için izlenecek yolların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2970) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

42.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin ve 22 milletvekilinin, Özel Çevre Koruma Bölgeleri'nde izin verilen maden arama ve üretime faaliyetlerinin oluşturduğu sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2971) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

43.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba ve 23 milletvekilinin, tüm sınırlarımızdaki kontrolsüz insan geçişinin durdurularak koronavirüsün yayılmasının önlenmesi için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2972) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

44.- İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal ve 23 milletvekilinin, GAP kapsamında bulunan illerdeki tarım arazilerinin zarar görmesini önlemek ve gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığını tespit etmek amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2973) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

45.- İzmir Milletvekili Kamil Okyay Sındır ve 24 milletvekilinin, kiraz üretiminde yaşanan sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2974) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

46.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 25 milletvekilinin, Artvin'in Arhavi ilçesinde bulunan HES'lerin çevreye verdiği zararların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2975) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

47.- Muğla Milletvekili Süleyman Girgin ve 24 milletvekilinin, kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2976) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

48.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan ve 21 milletvekilinin, kolluk kuvvetlerinin orantısız güç kullandığı iddialarının araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2977) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

49.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca ve 21 milletvekilinin, Covid-19 salgınının doğal yaşam ve biyolojik türler ile ilişkisinin ortaya çıkarılması ve olası yeni salgınların önlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2978) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

50.- İzmir Milletvekili Selin Sayek Böke ve 27 milletvekilinin, karantina günlerinde artan kadına yönelik şiddet olaylarının önlenmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2979) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

51.- Zonguldak Milletvekili Ünal Demirtaş ve 21 milletvekilinin, koronavirüs salgınının iş ve çalışma hayatında sebep olduğu sorunların tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2980) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

52.- Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve 19 milletvekilinin, termik santrallerin insan sağlığına ve çevreye etkilerinin incelenerek olası olumsuz etkilerin bertaraf edilmesi için gerekli tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2981) (Başkanlığa geliş tarihi: 12.06.2020)

53.- Antalya Milletvekili Rafet Zeybek ve 24 milletvekilinin, Antalya'nın Belek ve Kadriye sahillerindeki günübirlik tesis işletmelerıyla ilgili rüşvet iddialarının incelenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2982) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2020)

54.- Adana Milletvekili Ayhan Barut ve 25 milletvekilinin, kamu kurumlarına yapılan mükerrer atamalar sebebiyle oluşan işsizlik sorununun nedenlerinin tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2983) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2020)

55.- İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu ve 20 milletvekilinin, Doğu Karadeniz Bölgesinde yapılan çay üretiminin sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2984) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2020)

56.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu ve 25 milletvekilinin, koronavirüs salgını nedeniyle Erzincan'da yaşanan ekonomik daralmanın incelenerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2985) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2020)

57.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu ve 25 milletvekilinin, koronavirüs salgını nedeniyle Gümüşhane’de yaşanan ekonomik daralmanın incelenerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2986) (Başkanlığa geliş tarihi: 15.06.2020)

58.- Kahramanmaraş Milletvekili Sefer Aycan ve 20 milletvekilinin, görme engelli bireylerin sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2987) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

59.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 milletvekilinin, evsizlerin korunması ve topluma kazandırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2988) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

60.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 milletvekilinin, yerli tohum üretiminin artırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2989) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

61.- Konya Milletvekili Esin Kara ve 20 milletvekilinin, Çatalhöyük Neolitik Kenti’nin korunması ve turizm potansiyelinin geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2990) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

62.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, tutuklu/hükümlü bulunan hakim ve savcıların verdikleri kararların araştırılması ve yol açtığı zararların telafi edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2991) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

63.- Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 20 milletvekilinin, bir sosyal medya platformunda kapatılan hesapların incelenerek herhangi bir suç işlenip işlenmediğinin tespit edilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2992) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

64.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan’ın, gazilerin yaşadıkları sorunların araştırılarak, alınması gereken önlemlerin tespiti amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2993) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

65.- Mersin Milletvekili Olcay Kılavuz ve 21 milletvekilinin, güvenlik görevlilerinin sorunlarının tespit edilerek çözüm yollarının belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2994) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020)

66.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan ve 19 milletvekilinin, kamu bankalarının yönetim kurulu üyeliğine yapılan atamaların incelenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2995) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2020)

67.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Kocaeli Milletvekili Lütfü Türkkan’ın, bazı kamu çalışanlarının 3600 ek gösterge kapsamına alınması için yapılması gerekenlerin saptanması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2996) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2020)

68.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul ve 19 milletvekilinin, başta Gaziantep olmak üzere tüm Türkiye’de yoksulluk nedeniyle arttığı iddia edilen intihar vakalarının araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2997) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2020)

69.- Muş Milletvekili Mensur Işık ve 21 milletvekilinin, çocuk işçiliği sorunun tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2998) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.06.2020)

70.- HDP Grubu adına Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç ve Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş’ın, bir sosyal medya platformu tarafından kapatılan hesaplara ilişkin iddiaların araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/2999) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

71.- Balıkesir Milletvekili Fikret Şahin ve 21 milletvekilinin, ithal edilen tıbbi cihaz ve sarf malzemelerin yeterli standartlarda olup olmadığının araştırılarak gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3000) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

72.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan ve 34 milletvekilinin, Mustafa Necati Kültür Evi'nin adının değiştirilmesinin nedenlerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3001) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

73.- İzmir Milletvekili Bedri Serter ve 19 milletvekilinin, Covid-19 salgınının esnaf ve sanatkarlar üzerindeki etkilerinin araştırılarak bunların yaşadıkları sorunlara karşı alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3002) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

74.- Muğla Milletvekili Mürsel Alban ve 22 milletvekilinin, Covid-19 salgınının turizm sektörü üzerindeki etkilerinin araştırılarak alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3003) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

75.- Antalya Milletvekili Cavit Arı ve 20 milletvekilinin, başta Antalya'da yapımı süren Çamyuva-Phaselis tüneli başta olmak üzere benzer kamu yatırımlarının çevresel ve ekonomik etkilerinin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3004) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

76.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen ve 37 milletvekilinin, Lamas Kanyonu'nun milli park ilan edilerek korunması ve turizme kazandırılması için yapılacakların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3005) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

77.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu ve 24 milletvekilinin, epilepsi hastalarının sorunlarının tespit edilerek bu sorunlara karşı atılması gereken adımların belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3006) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

78.- İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi ve 33 milletvekilinin, başta İstanbul'un çeşitli ilçelerinde olmak üzere tüm Türkiye'de konut satış vaadiyle gerçekleştirilen dolandırıcılık iddialarının araştırılarak hak sahiplerinin mağduriyetlerinin giderilmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/3007) (Başkanlığa geliş tarihi: 18.06.2020)

No: 166

22 Haziran 2020 Pazartesi

Rapor

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 Milletvekilinin 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 218) (Dağıtma tarihi: 22.06.2020) (GÜNDEME)

23 Haziran 2020 Salı
Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi
(Milletlerarası Andlaşma)

1.- Arabuluculuk Sonucunda Yapılan Milletlerarası Sulh Anlaşmaları Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu'na İlişkin Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (Başkanlığa geliş tarihi: 16.06.2020) (Gelen evrak numarası: 664112)

Rapor

1.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 23 milletvekilinin (10/38), Eskişehir Milletvekili Nabi Avcı ve 37 milletvekilinin (10/466), Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer ve 27 milletvekilinin (10/494), Samsun Milletvekili Bedri Yaşar ve 22 milletvekilinin (10/536), İzmir Milletvekili Binali Yıldırım ve 34 milletvekilinin (10/978), Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan ve 19 milletvekilinin (10/983), İstanbul Milletvekili Arzu Erdem ve 19 milletvekilinin (10/984); bilişim teknolojileri bağımlılığının etkilerinin incelenerek olası zararlarının bertaraf edilmesi ve bu teknolojilerin kontrollü kullanımının sağlanması için yapılması gerekenlerin saptanması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzük'ün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergeleri ve Meclis Araştırması Komisyonu Raporu (S.Sayısı: 214) (Dağıtılma tarihi:23.06.2020)

Yazılı Soru Önergeleri

1.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, belediyelere verilen yardım ödeneğinin kullanımına bazı şartlar getirilmesinin gerekçesine ve 2002-2020 yılları arasında ödenek verilen belediyeler ile yapılan başvuru sayısına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30307) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

2.- İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'ın, hamile kamu personelinin normalleşme sürecinde idari izinli sayılmayıp işe dönmelerine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30308) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

3.- İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'ın, hamile kamu personelinin normalleşme sürecinde idari izinli sayılmayıp işe dönmelerine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30309) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

4.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında aile içi şiddete maruz kalan ve polis koruması talep eden kişi sayısı ile 18 yaş altı cinsel istismar davası sayısına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30310) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

5.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemiz genelinde uydu yayını yapan ve koronavirüs salgını sürecinde yayına ara veren veya kapanan televizyon kanallarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30311) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

6.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son beş yıl içinde RTÜK tarafından yayın durdurma ve para cezası verilen televizyon kanallarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30312) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

7.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, koronavirüs sürecinde konkordato ilan eden iş yerleri ile işten çıkarılan ve emekliye ayrılan kişi sayılarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30313) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

8.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yaptırılan Harput Külliyesinin teknik şartnamesinde bulunduğu iddia edilen bazı şartlara ilişkin Cumhurbaşkan Yardımcısı'ndan (Fuat Oktay) yazılı soru önergesi (7/30314) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

9.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülke genelinde kadın mahkumlar için bulunan cezaevi sayısına ve son 5 yılda kadın mahkumların işledikleri suç türlerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30315) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

10.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer'in, 11 Mart-2 Haziran 2020 tarihleri arasında öldürülen kadın sayısı ve kadına şiddet vakalarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30316) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

11.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer'in, 7242 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle tahliye edilen kişilerin ve yeniden suç işleyenlerin sayıları ile suç türlerine göre dağılımlarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30317) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

12.- Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu'nun, 7242 sayılı Kanun ile tahliye edilen mahkumlarla ilgili çeşitli verilere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30318) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

13.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Bakanlık ve bağlı kuruluşlarında istihdam edilen engelli sayısına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30319) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

14.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son iki yılda Bakanlığın ve bağlı kurumların istisnai kadrolarına alınan kişi sayısına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30320) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

15.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında gerçekleşen hayvanlara yönelik kötü muamele olaylarına dair istatistiki bilgilere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30321) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

16.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında aile içi şiddete maruz kalan ve polis koruması talep eden kişi sayısı ile 18 yaş altı cinsel istismar davası sayısına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30322) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

17.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2010-2019 yılları arasında cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlü sayısı ile 2017 yılından bu yana kadın cinayeti ve cinsel istismar suçlarından tutuklu ve hükümlü kişi sayılarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30323) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

18.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, yasal düzenleme ile çek mağduru kişilerin cezaevinden çıkış tarihlerinin koronavirus salgını sürecine denk gelmesi nedeniyle mağdur olmalarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30324) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

19.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çocuk evi, sevgi evi, çocuk yuvası gibi kurumlar ile bu kurumlarda çalışan psikolog ve sağlık personeli sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30325) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

20.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2015-2019 yılları arasında mesleki rehabilitasyon hizmetlerinden yararlanan engelli sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30326) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

21.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, esnaf ve sanatkarların sorunları ile mesleki eğitim faaliyetlerine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30327) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

22.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son 5 yılda Uluslararası Çalışma Örgütü'nün insana yararlı iş yaklaşımı kapsamında Bakanlık tarafından yapılan çalışmalara ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30328) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

23.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği Protokolü kapsamındaki eğitimlerde başarılı olan ve istihdam edilen kişi sayısı ile 2020 yılında eğitim programına dahil edilecek meslek gruplarına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30329) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

24.- Adana Milletvekili Ayhan Barut'un, koronavirus sürecinde konkordato ilan eden iş yerleri ile işten çıkarılan ve emekliye ayrılan kişi sayılarına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30330) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

25.- İzmir Milletvekili Kani Beko'nun, kronik hastalığı olan özel sektör çalışanlarına yönelik tedbir alınması talebine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30331) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

26.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çiftçilerin borçlarının ertelenmesine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30332) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

27.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında TYP kapsamında işe giren kişi sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30333) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

28.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılı Haziran ayında doğrudan sosyal yardım ve yoksulluk yardımı alan kişi sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30334) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

29.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son 5 yılda özel sektörde ve kamuda genel sendikalaşma oranına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30335) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

30.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında Ustalardan Çıraqlara Geleneksel Meslek Mirasımız Programı kapsamında eğitim alan kişi sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30336) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

31.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın ilinde 11 Mart-17 Nisan arasında işten çıkartılan kişiler ile bu kişilerden işsizlik ve kısa çalışma ödeneklerine başvuranların sayısına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30337) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

32.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çıraklık sözleşmelerine ve çırak ve stajyerlerin işe başladıkları günün yaşlılık sigortası başlangıcı sayılması önerisine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30338) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

33.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Aile Sağlığı Merkezi çalışanlarına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30339) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

34.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, Biz Bize Yeteriz Türkiyem Kampanyası kapsamında toplanan yardımlara ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30340) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

35.- Bursa Milletvekili Lale Karabıyık'ın, kısa çalışma ödeneği ile ücretsiz izin aylığı uygulamalarına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30341) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

36.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, bir internet sitesinde yayınlanan çocuk istismarını normalleştiren görüntülerle ilgili hukuki sürecin başlatılıp başlatılmadığına ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30342) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

37.- Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, kadın sığınma evine yerleşen bir kadının adres bilgilerinin emniyet güçleri tarafından şiddet gördüğü kocasına verildiği iddiasına ve ilgili mevzuat kapsamında emniyet güçlerine eğitim verilip verilmediğine ilişkin Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30343) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

38.- İstanbul Milletvekili Emine Gülizar Emecan'ın, plastik atık ithalatına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30344) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

39.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, sanayi havzasında oluşan yağış suları ve arıtılmış atık suların Ankara Çayı'na ulaştırılmasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30345) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

40.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Türkiye genelinde kentsel dönüşüm projeleri kapsamında tespit edilen riskli bölgelere ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30346) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

41.- Antalya Milletvekili Kemal Bülbül'ün, doğal sit alanlarının korunmasına ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30347) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

42.- Adana Milletvekili Kemal Peköz'ün, Adana'nın Yüreğir ilçesine bağlı Yakapınar Mahallesi'ndeki Misis Deresine bir fabrika tarafından kimyasal atıkların bırakılması sonucu birçok hayvanın öldüğü iddiasına ve fabrikanın denetlenmesine ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30348) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

43.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşlarının yaz tatillerini Türkiye'de geçirebilmesi için yapılan hazırlıklara ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30349) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

44.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, tarımda kullanılan elektrikte fon, pay ve vergilerin kaldırılması önerisine ve indirimli tarife uygulanmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30350) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

45.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, organize sanayi bölgeleri için yapılan elektrik ve doğalgaz zamlarının geri alınıp alınmayacağına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30351) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

46.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, vergi ve SGK borcu olan esnaf ile bunlardan esnaf destek paketinden yararlananların sayısına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30352) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

47.- Adıyaman Milletvekili Abdurrahman Tutdere'nin, kamu bankalarınca vatandaşlara verilen kredi tutarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30353) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

48.- İstanbul Milletvekili Gökan Zeybek'in, İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri ile ilçe belediyelerinin mevcut kamu borçlarına ve borçlarına karşılık hazineye devredilen taşınmazlarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30354) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

49.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ile ilgili çeşitli verilere ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30355) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

50.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, KHK ile kamu görevinden ihraç edilen bir doktorun özel bir bankada hesap açtırma talebinin reddedildiğine dair iddialara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30356) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

51.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Bakanlığın işe alım mülakatlarında yapıldığı iddia edilen çeşitli hukuka aykırı uygulamalara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30357) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

52.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Bakanlığa bağlı birimlerde görülen koronavirüs vakalarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30358) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

53.- Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer'in, 11 Mart-2 Haziran 2020 tarihleri arasında öldürülen kadın sayısı ve kadına şiddet vakalarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30359) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

54.- İstanbul Milletvekili Turan Aydoğan'ın, Harmandalı Geri Gönderme Merkezinde kalan göçmenlerin avukatlarıyla görüşmelerine izin verilmediği iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30360) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

55.- İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi'nin, bir emniyet görevlisinin sığınma evinde bulunan bir kadının adresini paylaştığı iddiası ile bu kişi hakkında işlem yapılıp yapılmadığına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30361) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

56.- Antalya Milletvekili Cavit Arı'nın, normalleşme sürecinin başlaması ile beraber belediye, mahalli idare birlikleri ve il genel meclislerinin olağan toplantı ertelemeleri ile bütçe kesintilerinin kaldırılmasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30362) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

57.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil Sütlü'nün, kadın sığınma evine yerleşen bir kadının adres bilgilerinin emniyet güçleri tarafından şiddet gördüğü kocasına verildiği iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30363) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

58.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, Covid-19 salgını nedeniyle kapanan eğlence mekanlarının ne zaman açılacağına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30364) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

59.- Edirne Milletvekili Okan Gaytancıoğlu'nun, Sayıştay Başkanlığının Edirne İl Özel İdaresi 2019 yılı denetim raporuna ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30365) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

60.- Mersin Milletvekili Alpay Antmen'in, 2015 Ocak - 2020 Haziran tarihleri arasında kadına şiddet nedeniyle hakkında soruşturma açılan kolluk kuvvetlerine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30366) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

61.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, sürekli işçi statüsüne geçirilen işçilerin mali ve özlük haklarına ve Bursa BURULAŞ bünyesinde çalışan ve sürekli işçi kadrosuna geçen işçilerin eski alacaklarına yönelik ibra talebinde buldukları iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30367) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

62.- Ankara Milletvekili Gamze Taşcier'in, bir emniyet görevlisinin sığınma evinde bulunan bir kadının adresini paylaştığı iddiasına ve İstanbul Sözleşmesi kapsamında kolluk güçlerine gerekli eğitimin verilip verilmediğine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30368) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

63.- Ankara Milletvekili Gamze Taşcier'in, son 5 yılda sosyal medya paylaşımları nedeniyle gözaltına alınan kişilere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30369) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

64.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çarşı ve mahalle bekçilerine dair bazı verilere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30370) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

65.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son 2 yılda görev sırasında suça karışan polis ve bekeci sayısına ve bu kişilerden adli ve idari ceza alanlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30371) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

66.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, yurt dışındaki Türk vatandaşlarının yaz tatili için Türkiye'ye gelebilmesi adına yapılan hazırlıklara ve hava yolu şirketlerinin Almanya uçuşlarına başlama tarihine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30372) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

67.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, turizm seyahat acentelerinin sorunlarına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30373) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

68.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzılmaz'ın, Zonguldak'ın Çaycuma ilçesine bağlı Kadioğlu köyündeki kazı çalışmalarının durmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30374) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

69.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, koronavirüs salgını sürecinde üniversitelerin başkanlığında yürütülen kazı çalışmalarına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30375) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

70.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2013-2019 yılları arasında Bakanlık bünyesinde yürütülen kazılardan hakkında soruşturma açılanlara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30376) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

71.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2013-2019 yılları arasında Bakanlık bünyesinde yürütülen kazılardan soruşturma geçirenlere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30377) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

72.- Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, ücretli destekleme ve yetiştirme kursu öğretmenlerinin sorunlarına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30378) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

73.- Şanlıurfa Milletvekili Aziz Aydın'ın, PIKTES kapsamında çalışan öğretmenlerin sorunlarının çözülmesine ve kadroya alınmasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30379) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

74.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, ataması yapılan öğretmenlerin göreve başlatılmamasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30380) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

75.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, 3 Haziran 2020 itibarıyla koronavirüs nedeniyle ertelenen sınavlara ve bu sınavlara yapılan başvurulara ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30381) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

76.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, koronavirüs sürecinde BELMEK kurslarına yönelik alınan önlemlere ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30382) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

77.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019-2020 bahar dönemi müfredatının 2020-2021 eğitim öğretim yılı müfredatına eklenip eklenmeyeceğine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30383) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

78.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında gerçekleştirilen Sanayici İşbirliğinde Mesleki Eğitim Projesine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30384) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

79.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, kadın mahkumlara yapılan sağlık testlerine ve son 2 yılda hapishanelerde doğum yapan ve kanser teşhisi konan kadın mahkum sayısına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30385) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

80.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ülkemizdeki hapishanelerde Covid-19 teşhisi konan kadın infaz memuru ile mahkum sayılarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30386) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

81.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Covid-19 salgını nedeniyle yurt dışından gelen kişiler için alınan önlemlere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30387) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

82.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son 3 yıl içinde Tip 1, Tip 2, Tip 3 ve Tip 4 SMA hastalığından dolayı ölen bebek ve yetişkin sayıları ile hastalığın tedavisine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30388) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

83.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, Covid-19 salgını sebebiyle sağlık çalışanları ve ailelerine ruhsal destek verilmesine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30389) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

84.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'nun, 3 Haziran 2020 tarihi itibarıyla koronavirüse yakalanan kişilerle ilgili bazı verilere ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30390) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

85.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, pestisit uygulaması yapan çiftçilere sağlık taraması yapıp yapılmadığına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30391) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

86.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, koronavirüs salgınıyla ilgili epidemiyolojik verilerin açıklanmamasına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30392) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

87.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık'ın, e-nabız uygulamasında görülmediği için esnek çalışmadan yararlanamayan kronik rahatsızlığı bulunan kişiler ile özel gereksinimi olan bireylere bakmak zorunda olan kişilerin esnek çalışma kapsamına dahil edilmesi önerisine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30393) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

88.- Kayseri Milletvekili Çetin Arık'ın, salgın sebebiyle hayatını kaybeden sağlık çalışanlarının görev şehidi sayılması talebine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30394) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

89.- İstanbul Milletvekili Oya Ersoy'un, Covid-19 hastalığının tedavisinde hidrosiklorokin kullanımına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30395) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

90.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, şeker fabrikalarında çalışan ve özelleştirmeler sonrasında işten çıkarılan toplam işçi ve memur sayılarına ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30396) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

91.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Başkent, Dökümcüler ve Anadolu OSB'lerine ait atık suların Ankara Çayı'na verilmesine ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30397) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

92.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, İzmir'de bulunan KOSGEB Güney Bölge Müdürlüğü'nün kapatılmasına ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30398) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

93.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, yerli otomobil üretiminde gelinen aşamaya ve otomobilin üretim yerinin belirlenmesine ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30399) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

94.- Adana Milletvekili Orhan Sümer'in, Adana ilindeki Yedigöze Barajı'ndan su sağlanarak bölgedeki çiftçilerin gereksinimlerinin karşılanmasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30400) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

95.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, Malatya ilinde yoğun olarak bulunan kayısı ağaçlarında yaşanan verim düşüklüğüne ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30401) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

96.- Kütahya Milletvekili Ali Fazıl Kasap'ın, Kütahya'da salgın hastalık ve doğal afetler nedeniyle zarar eden çiftçilerin durumuna ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30402) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

97.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın, Denizli'de yaşanan don ve dolu felaketi nedeniyle zarar eden çiftçi sayısına ve zararın giderilmesi için yapılan çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30403) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

98.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çölyak hastaları için üretilen ürünlere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30404) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

99.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, koronavirüs vakası bulunan ülkelere ithal edilen gıda ürünlerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30405) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

100.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2015 yılından itibaren zeytin hasadı ile ilgili çeşitli verilere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30406) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

101.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son iki yılda meydana gelen orman yangınlarıyla ilgili çeşitli verilere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30407) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

102.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, Akdeniz'de deniz canlılarında yaşanan azalmaya ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30408) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

103.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, 2017-2020 yılları arasında endemik bitkiler bulunduğu gerekçesiyle koruma altına alınan ova ve yaylalara ve endemik bitkilerin korunması için yapılan çalışmalara ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30409) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

104.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın ilinde narenciye, zeytin ve pamuğun sıcak havalardan dolayı zarar görmesine ve bu ürünlerin üreticilerine yapılacak desteklemelere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30410) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

105.- Kırklareli Milletvekili Vecdi Gündoğdu'nun, Covid-19 salgını nedeniyle mağdur olan hayvancılık faaliyeti yapan üreticilerin desteklenmesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30411) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

106.- Giresun Milletvekili Necati Tığlı'nın, Giresun ili genelinde ve Espiye ilçesinde ormanlık alanlarda izinli ve izinsiz yapılan ağaç kesimlerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30412) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

107.- Muğla Milletvekili Suat Özcan'ın, ormanları gençleştirmek için yapılan uygulamaya ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30413) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

108.- Şanlıurfa Milletvekili Ayşe Sürücü'nün, Şanlıurfa ilindeki bir güvenlik personelinin yabancı uyruklu bir kişiye kötü muamelede bulunduğu iddiasına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30414) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

109.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, çay ithalatına ve 2019 yılında yakalanan kaçak çay miktarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30415) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

110.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, son 10 yılda yabancı uyruklu kişilerce satın alınan arazi miktarı ile konut ve iş yeri sayısına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30416) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

111.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2019 yılında ATO tarafından düzenlenen girişimcilik eğitim seminerlerinde eğitim alan kişi sayısı ve bunlardan işletme kuranlara ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30417) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

112.- Adana Milletvekili Burhanettin Bulut'un, 7226 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a göre Çek Kanunu'nda yapılan değişikliklerle tahliye olan kişi sayısına ve konuyla ilgili bazı verilerle ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30418) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

113.- Van Milletvekili Murat Sarısaç'ın, Van ilinde 2019 yılından itibaren iflas eden esnaf sayısı ile esnafların sorunlarının çözümüne ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30419) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

114.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın, TCDD personeline zorunlu rotasyon yapıldığı iddiasına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30420) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

115.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, C2 yetki belgesi sahiplerinin yalnızca uluslararası eşya taşımacılığı yapması önerisine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30421) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

116.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzyılmaz'ın, Zonguldak-Kilimli sahil yolunun yapım çalışmalarının akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30422) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

117.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzyılmaz'ın, Zonguldak-Ereğli Karayolunda heyelan sonucu kapanan yolun açılmasına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30423) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

118.- Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver'in, Konya-Karaman hızlı tren demir yolu projesinin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/30424) (Başkanlığa geliş tarihi: 04.06.2020)

23 Haziran 2020 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.03

BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadı BİLGİÇ

KÂTİP ÜYELER: Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa), Emine Sare AYDIN (İstanbul)

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 103'üncü Birleşimini açıyorum. (x)

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

Gündem dışı ilk söz, Isparta ve gül hasadı hakkında söz isteyen Isparta Milletvekili Recep Özel'e aittir.

Buyurun Sayın Özel. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Isparta Milletvekili Recep Özel'in, Isparta ili gül hasadına ilişkin gündem dışı konuşması

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Güller, göller, gönüller ve güzellikler şehri Isparta'da gül hasadı zamanı şu anda. Açan güller her gün toplanmakta, şehrimize ayrı bir güzellik katmaktadır.

Rosa damascena yağlık gül çiçeği sadece Isparta ve çevresinde yetişmekte olup mayıs ve haziran aylarında hasat edilmektedir. Gül çiçeğinin buharlı su distilasyonu ile işlenmesinden gül yağı ve gül suyu, ekstraksiyon yöntemiyle işlenmesinden de gül koncreti üretilmektedir. 1 kilogram gül yağı elde etmek için yaklaşık 3.500 ile 4.000 kilogram gül çiçeğinin, 1 kilogram gül koncreti elde etmek için de yaklaşık 350 kilogram gül çiçeğinin işlenmesi gerekmektedir.

Gül çiçeğinden ilk başta sadece gül yağı ve gül suyu elde edilmekirken günümüzün teknolojiyle artık 40'tan fazla gül ürünü elde edilebilmektedir. Gül çiçeğinden üretilen gül yağı ve gül koncreti parfüm ve kozmetik sanayisinin ham maddesidir ve en pahalısıdır. Koku sabitleyici olarak parfüm ve kozmetik sanayisi bunu kullanmaktadır. Üretilen gül yağının yüzde 90'ı, gül koncretinin ise yüzde 100'ü ihraç edilmektedir. Buradan bazı siyasilerin, genel başkan yardımcılarının "İlgileniyoruz, üreticimizi destekliyoruz." diye gül bahçelerine gidip o zamana kadar gülü sadece saksıda veya evinin bahçesinde görenlerin poz vererek, demeçler patlatarak "Üretici sahipsiz." demesini anlayabilmiş değiliz. Isparta'nın gülü de Isparta'nın üreticisi de sahipsiz değildir. Biz, gül bahçelerine gidip orayı görmelerinden, üreticimizi dinlemelerinden ayrıca çok memnunuz; yalnız, gerçek bilgiyle dönmelerini de bekliyoruz. Bütün siyasilerin ve herkesin gül bahçelerimize gelmesini ve üreticimizle, köylümüzle buluşmasını da arzu ediyoruz, bekliyoruz.

Bundan on-on iki yıl öncesine kadar Isparta gülü, sizin bildiğiniz gibi, saksı bitkisi, süs bitkisi olarak görülüyordu; gül, yüzlerce süs bitkisiyle aynı statüde yer alıyordu. AK PARTİ iktidarı Isparta gülüne değer kattı. Gül on yıl önce endüstri bitkisi yani sanayi bitkisi ilan edilerek diğer süs bitkilerinden ayrıldı; gübre, toprak analizi, mazot gibi destekler arttı. Gül yağı ve gül çiçeğinin coğrafi işareti Isparta adına tescillendi. Bu değerimize sahip çıkmak üreticimizi kollamak değil midir?

(x) 7/4/2020 tarihli 78'inci Birleşimden itibaren coronavirus salgını nedeniyle Genel Kurul Salonu'ndaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Cumhuriyet Halk Partisinin Sayın Genel Başkanı geçen haftaki grup toplantısında kürsüden çıkıyor kamuoyuna eksik ve gerçek dışı bilgi veriyor. “Gülün fiyatı 5 TL’ye düştü. Neyin fiyatı düştü de gülün fiyatı düştü?” diyor. Bu 5 TL nereden çıktı? Kim söylemiş belli değil. Ortada böyle bir rakam yok. Buradan Sayın Genel Başkana çok basit bir soru soruyorum ve cevabını bekliyoruz: Isparta’da bu sezonda kim gülünü 5 TL’ye satmış, kimin gülü de 5 TL’den satın alınmış? 2 tane isim vermesini özellikle bekliyoruz. Gördüğümüz üzere çok basit bir soru. En kısa sürede cevaplayacağımı da ümit ediyoruz.

Gülde fiyat açıklama politikası yıllardır aynıdır. Hasat biter, elde edilen gül yağı satılır; ağustos, eylül veya ekim ayında açıklanır. Bu fiyatı belirleyen de Hükümet değildir. Gülbirlik de bir kamu kuruluşu değildir yani fiyat serbest dünya piyasası koşullarında oluşmaktadır. Unuttuysanız hatırlatalım, AK PARTİ iktidarları döneminde birlikler yeniden yapılandırıldı, birlikler özerkleşti. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatları doğrultusunda Dünya Bankası finansıyla birlikler ekonomik yapılanmaya sokuldu, devlet desteğiyle atıl birlikler aktif hâle geldi, çalışır hâle geldi.

Gül fiyatının sezon sonrası açıklanması ve alım satım maliyeti değerlendirilerek fiyatlandırılması ticaretin bir kuralıdır. Satış kooperatifleri birliklerinin amacı üreticiyi korumaktır. Ticarete süreklilik esastır. Üreticiler kâr ve zarara da ortaktır. Bu yıl fazla verip gelecek yıl ne olursa olsun diye düşünülemez. Birlikler basiretli bir tüccar gibi düşünmeli ve hareket etmelidir. Geçmişte böyle yapmayan birlikler batmıştır, kapanıp gitmiştir.

Gül çiçeğinin kullanım alanlarının yaygınlaştırılması konusunda çalışmalar ve araştırmalar yapıyoruz. Gül çiçeği, gül yağı olarak değerlendirilirken başka alanlarda da kullanılmalı, yeni pazarlar oluşturulmalı; buna da ayrıca çalışıyoruz. Bu konuda en büyük gücümüz doğal ve gerçek gül suyu. Her gül suyu, gül suyu değildir. Büyük bir sorunumuz var. Bütün siyasilerden ve herkesten beklentimiz şudur: Isparta gül üreticisine sahip çıkmak istiyorsanız “Isparta gül suyu” markasını kullanarak sentetik gül suyu üretenler ve bunu zincir marketlerde satanlarla mücadelede bizlere destek vermenizdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RECEP ÖZEL (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

RECEP ÖZEL (Devamla) – Isparta gülünün en büyük tehdidi sentetik gül suyudur. Sentetik gül suyu adı altında çeşme suyu satılmaktadır. Esanstan gül suyu yapıyorlar ve koca koca marketler 2-3 TL’den bunu satışa sunuyorlar. Sentetik gül suyu esanstan yapılır, esansı da alkolsüz tutturamazsınız. Sentetik gül suyu alkollüdür. Doğal ve gerçek gül suyu sadece Isparta’da üretilir, başka yerde üretilme şansı yoktur. Diğerleri sadece çeşme suyudur.

Isparta gülü ve gül üreticisi sahipsiz değildir, yalnız değildir. Sorunlarını bilen, sorunlarına hâkim, gülcülüğü geleceğe taşıma noktasında dert edinmiş AK PARTİ Hükümeti, milletvekilleriyle gülümüz gelecek nesillere taşınacaktır. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

Ayrıca Isparta ilimiz lavantanın da merkezidir. Önümüzdeki günlerde lavanta hasadı da başlayacaktır. Herkesi lavanta bahçelerimize bekliyoruz.

Isparta, kesme çiçek sektörünün, karanfilin de merkezidir. Dolayısıyla ilimiz tüm güzelliklerin merkezidir, başkentidir.

Sözlerime burada son verirken tüm milletvekillerimizin ömrünün gül gibi güzel olmasını diliyor, saygılarımı sunuyorum efendim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Sayın Özel, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Recep Özel’in ilinin ve ilinizin gül üreticilerinin sorunlarını dile getirmesi çok hoş ancak bu konuşması sırasında kendisi, Genel Başkan Yardımcımız Gülizar Biçer Karaca’nın geçen hafta Isparta’ya yaptığı ziyaretiyle ve gül bahçelerindeki fotoğraflarıyla ilgili “Samimi olmayan görüntüler.” “Gülden bihaber.” “Gerçekleri yansıtmayan ifadeler.” diyerek kendisine doğrudan sataşmada bulunmuştur. İç Tüzük 69’a göre cevap hakkını kullanmak isteriz.

BAŞKAN – Sayın Biçer Karaca, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

IV.- SATAŞMALAR İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca’nın, Isparta Milletvekili Recep Özel’in yaptığı gündem dışı konuşması sırasında şahsına sataşması nedeniyle konuşması

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Ne güzel iş yapmış Cumhuriyet Halk Partisi, geçtiğimiz hafta bir Genel Başkan Yardımcısını sabahın dördünde gül tarlalarında olan emekçi kardeşlerimizin ve gül üreticilerinin yanına göndermiş ki bugün Isparta’nın gülünü konuşabiliyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) Eğer o gün orada biz olmasaydık bugün ne Isparta milletvekilleri gül üreticilerinin sesini burada dile getirecekti ne de gül üreticilerinin sorunları bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşuluyor olacaktı. Rahatsızlıklarını anlıyoruz ama biz o rahatsızlığı vermeye de Cumhuriyet Halk Partisi olarak devam edeceğiz.

Evet, nereden mi öğrendik? Isparta’da gül satan üreticilerimizi tarlada ziyaret ettik. Üretici dedi ki: “2018’de 9 liradan verdim, bugün 5 liradan tüccara satmak zorundayım.” “Neden?” dedik. “Çünkü Gülbirlik hâlâ taban fiyatını açıklamadı.” dedi.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Açıklamaz ki. Hiçbir zaman açıklamaz kimse yahu.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Devamla) – Nereden mi öğrendik? Şöyle öğrendik: Gül üreticilerimizden ürün teslim alan, gül teslim alan şirketin temsilcisi aynen bunları ifade etti. Sayın Recep Özel, bu kürsüden bunları dile getirdiğiniz için, ben bütün Ispartalı gül üreticileri adına size teşekkür ediyorum.

RECEP ÖZEL (Isparta) – O 5 TL’yi kim söyledi, onu söyler misin.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Devamla) – Onun dışında, ben o üreticilerin videolu konuşmalarını, emin olun, telefonunuzun Whatsapp’ına atacağım, siz de üreticilerimizin sesini Cumhuriyet Halk Partisi sayesinde duymuş ve bu kürsüden dile getiriyor olacaksınız. (CHP sıralarından alkışlar) Gerçekten, gül üreticileri yaklaşık bir aydan beri bize ulaşıyor, sizlere ulaşamıyor.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Bize nasıl ulaşamıyor yahu?

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Devamla) – Biz gittik, tarlada sabah dörtte işe başlayan gül üreticileri...

Ha, pardon, bir de bana “Gülü saksıda...” dediniz ya Sayın Recep Özel, gülü ben saksıda görmedim; bu kürsüden konuşan milletvekili, zamanında Isparta’da sabahın dördünde gül bahçelerine gidip emeğiyle, alın teriyle amelelik, işçilik yaparak, o gülü toplayarak okuyup bu kürsülere gelebilmiş bir milletvekilidir. Bu konuda da sizi bilgilendirmek isterim.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Karaca.

RECEP ÖZEL (Isparta) – Sayın Başkanım, tartışmaya mahal vermeyeceğim de sadece iki kelime söyleyeceğim.

Biz, Sayın Genel Başkan Yardımcımızın Isparta’ya gitmesinden çok memnunuz, mutlu olduk, bu konuda hiçbir şey yok; bir. Sadece, 5 TL fiyatını kim verdi, kim 5 TL’ye almış? Bunun açıklamasını istiyoruz; iki. Üçüncüsü de gülün hiçbir zaman fiyatı, gül toplanırken taban fiyat olarak açıklanmamıştır.

Gül toplanır, satılır, elde edilen para kooperatif üyelerine dağıtılır. Taban fiyatı, daha piyasa oluşmadan, fiyat belirlenmeden... Bu sezonda, geçmiş yıllarda, hiçbir zaman böyle bir düzenleme yoktur. Sadece bilgilerinize sundum.

Kendisini bir daha Isparta'ya davet edelim, dolaştıralım, gezdirelim. Gülü siyasete alet etmeyelim diyorum.

İmkân tanıdığımız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özel, teşekkür ederim.

Isparta'nın misafirperverliği noktasında hiçbir tartışmaya mahal yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O konuda teminat sizsiniz.

BAŞKAN – Gül üreticilerimizin şahsında bütün üreticilerimizi buradan saygıyla selamlıyoruz. Rabb'im hepsinin yardımcısı olsun.

Değerli milletvekilleri, bir konuyu sizinle paylaşmak istiyorum. 60'a göre söz talepleriyle ilgili olarak sisteme giriş oldu ama sistemde bir problem oldu. Bir anda hepsi silinince yeniler girildi fakat bizim elimizde ilk giren arkadaşlarımızın ekran görüntüleri var. Bu ekran görüntüsünde gözükten ilk 15 arkadaşımıza söz vereceğim. Onların hakları problem oluyor. O yüzden şimdi ismini okuduğum arkadaşlarımızın girişine imkân vermek için şu an sistemdeki diğer girişleri sildiriyorum.

Sayın Ömer Fethi Gürer, Sayın Hacı Özkan, Sayın Murat Çepni, Sayın Atilla Ödünç, Sayın Baki Şimşek, Sayın Özkan Yalım, Sayın Adnan Günnar, Sayın Özgür Ceylan, Sayın Ali Cumhur Taşkın, Sayın Ahmet Önal, Sayın İmam Hüseyin Filiz, Sayın Mehmet Ali Çelebi, Sayın Bayram Yılmazkaya, Sayın Ali Kenanoğlu, Sayın Abdurrahman Tutdere'nin sisteme giriş yapmalarını rica ediyorum.

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR (Devam)

A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI (Devam)

2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin ili Yusufeli ilçesinde yaşanan sorunlara ilişkin gündem dışı konuşması

BAŞKAN – Gündem dışı ikinci söz, Artvin'in Yusufeli ilçesinde yaşanan sorunlar hakkında söz isteyen Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'a aittir.

Buyurun Sayın Bayraktutan. (CHP sıralarından alkışlar)

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bizleri televizyonları başında izleyen, yüreği yurt sevgisiyle, vatan sevgisiyle dolu Yusufelililer; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, 26 Şubat 2013, bu tarih çok önemli bir tarih, Yusufeli'de Yusufeli Barajı'nın temel atma töreni... AKP grup toplantısında Sayın Genel Başkanımız konuşma yapıyor ve yüklenici firmanın sahibi Nihat Özdemir'le, Limak İnşaatın patronuyla bir konuşma yapıyor. Kendisine diyor ki: "Nihat Bey, ne zaman açacaksınız bu barajı?" Nihat Bey şöyle bir tarih diyor: "29 Mayıs 2018. Sayın Başbakanım, saati de vereyim, saat 11.00'de açacağız." Aradan iki yıl geçti, üçüncü yıla giriyoruz, ortada baraj maraj yok. Önce tarihe not düşmek açısından sizin takdirlerinize sunuyorum. Sayın Genel Başkanınızı Nihat Özdemir de yanıltmış, bunu da Meclis tutanaklarına geçiriyorum değerli arkadaşlarım.

Değerli arkadaşlar, Yusufeli'de bir viyadük çalışması var. Yapılması gereken şudur: Yeni yerleşim yeri biter, barajla alakalı gövde inşaatı biter, su dolumu başlar, arkasından da viyadük çalışması başlar. Ne yazık ki herkes gider Mersin'e, biz gidiyoruz tersine. Şu anda viyadük çalışmasıyla alakalı olayda acele ediyorlar. 170 metre yükseklikten geçen, 700 kişinin okuduğu Halitpaşa Ortaokuluyla alakalı olarak bir inşaat çalışmasına başlanmak isteniyor. Bu, Yusufeli'nin merkezinde bir yer. Oradaki 700 öğrenciyi de başka bir yere nakletmeye çalışıyorlar; Karayollarının yanında bir şantiye binası var, prefabrik bina. Buradan doğacak olan bir mağduriyet var.

O viyadüğün altında 20 tane iş yeri var ilk aşamada, 70 tane de konut var. Bunlara da diyorlar ki değerli arkadaşlarım: “Acele kamulaştırma nedeniyle sizleri bir an evvel buradan göndermek istiyoruz.” Bunu kabul etmek mümkün değil çünkü özellikle o kiracıların, iş yeri sahiplerinin bu yerde bir kere daha iş yeri bulması mümkün değil. Bunlara diyorlar ki: “Bir an evvel burayı terk et.” Kamulaştırma Kanunu’nun o katı kullarını uyguluyorken buranın iş yeri vasfını göz önüne almıyoruz, bunlara başka türlü artı değer uygulamıyoruz, bunları ticarethane vasfıyla değerlendirmiyoruz. Bir de bunların bir bölümü bekârdır diye hak sahipliğinden yararlandırmıyoruz, böyle bir mağduriyetle karşı karşıyayız.

Değerli arkadaşlarım, viyadük çalışmasıyla alakalı, Yusufeli halkının bir beklentisi var, o da şu: Diyorlar ki: “Bir an önce bu çalışmaya başlamayın. Öncelikle yerleşim yeriyile alakalı gereken noktayı koyun, baraj bölgesiyile alakalı barajı bitirin çünkü Yusufeli merkezinde bu çalışmayı yaptığınız zaman, her ne kadar hukuken olmasa da fiilen bu ilçe merkezini öldürürsünüz.” Hangi partiden, hangi gelenekten gelirse gelsin bütün Yusufelililer bu ortak noktada buluşuyorlar değerli arkadaşlarım. O nedenle bir an önce viyadük çalışmasıyla alakalı bu yanlışın giderilmesi gerekiyor. Hani devlet, bazı şeylerde acele kamulaştırmayla alakalı bu kadar acele işlemler yapmıyor ama Yusufeli’de vatandaş, esnafı mağdur ediyor. Bu mağduriyetin bir an önce giderilmesi gerekiyor.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Yusufeli önemli bir ilçe, biraz önce de ifade ettim. Geçenlerde, yapılan törenle, Genel Başkanınız açıkça ifade etti, Yusufeli Barajı Türkiye ekonomisine de yılda 1,5 milyar lira gelir getiriyor. Başka bir şey daha ifade etti -ona da katılıyorum- dedi ki: “Yusufeli Barajı yedi yılda kendisini amorti edecek.” Değerli arkadaşlarım, yedi yılda. Yani yılda 1,5 milyar lira gelir getiriyor ama biz ne yapıyoruz Yusufeliliye? Bütün bu geliri kenara koyuyoruz, yedi yılda kendisini amorti etme gerçeğini çöpe atıyoruz, Yusufeliliyi canlı canlı mezara gömüyoruz değerli arkadaşlar.

Bakın, acele kamulaştırmayla alakalı, Yusufeli’de viyadüğün altında yapılan yerle alakalı bir fiilî işlem gerçekleştirdik, kıymet takdir komisyonunda 535 lira miktar verdiler, Türkiye’nin hiçbir yerinde yoktur, 535 lira. Bu bedelin miktarı arkasından, anlaşma olmadı, mahkemelere gidildi, mahkemeler de baskı gördüğü için Devlet Su İşlerinden... Bakın, işgüzar bir tüccar zihniyetiyle yönetilen Devlet Su İşleri ve Bakanlık var. Baskı görüldüğü için mahkemelerde 525 liraya indi. Böyle bir örnek yoktur değerli arkadaşlarım.

Açık açık ifade ediyorum, Devlet Su İşlerinin yetkilileri, Devlet Su İşlerinin başındaki siyasi organ, Bakanlar; mahkemelere ve bilirkişilere açıkça baskı yaptılar. Buradan, bunu ifade ediyorum, bunu kabul etmiyoruz, bunu şiddetle reddediyoruz değerli arkadaşlarım, böyle bir şeyin olması mümkün değildir.

Bir yanda, barajdan 1,5 milyar lira gelirle övüneceksiniz, Yusufeliliyi de toprağa gömeceksiniz. Buradan açıkça ifade ediyorum değerli arkadaşlarım. Siz hiç babanızın, amcanızın, annenizin, teyzenizin mezarlarını topraktan çıkarıp çuvala koyup başka bir yerde Fatihalarla yeniden toprağa verdiniz mi? Yusufeli insanı, bakın, bütün bu kamulaştırmalara rağmen, hiç reddetmedi bu işi, “Yeter ki devletim var olsun.” dedi. Eğer bu ülkede bir skala yaparsanız, devlete bağlılıkla alakalı bir sınırlama yaparsanız, en başa Yusufelilileri koyarsınız değerli arkadaşlarım. Bu ülkeyi hiç tartışmadılar ama siz Yusufeliliye bu şekildeki bir hâli öngörüyorsunuz, bunu kabul etmemiz mümkün değil. O nedenle, Kamulaştırma Kanunu’yla alakalı yapmış olduğunuz bu düzenlemeleri şiddetle reddediyoruz.

Sürem bitiyor ama Sayın Başkanın affına sığınarak bir şey daha söyleyeceğim.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Devlet Su İşleri, vatandaşları çağırıyor, kendileriyle oturuyor, diyorlar ki: “Biz sizinle oturacağız, bir pazarlık yapacağız, pazarlığın sonunda eğer uzlaşma olursa, ki normalde bu bedeli ödemesi gerekiyor...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UĞUR BAYRAKTUTAN (Devamla) – Başkanım, bir dakika daha lütfen.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Devamla) – Değerli arkadaşlarım, bu bedeli ödemesi gerekiyor uzlaşmanın sonunda. Bu bedeli hemen ödemiyor. Diyor ki: “4-5 ay sonra öderim.” Bakın, dikkat edin, yani bedelde anlaşılıyorlar, “4-5 ay sonra öderim.” diyor. Eğer olayda anlaşma olmazsa, eğer mahkemeye

gider de kıymet takdirin vermiş olduğu bedelde anlaşılmazlarsa, mahkemeye giderse hemen davayı açmıyor. Yusufeli’de Kazım Karabekir Mahallesi’nde, 2016’da, Devlet Su İşleri ile vatandaş oturmuş, aradan dört yıl geçmiş dava açmıyor değerli arkadaşlar. Ne diyor biliyor musunuz? Diyor ki: “Ya 2016’nın fiyatını kabul edersin ya da benim 2020’de vermiş olduğum fiyattan işlem yaparsın.” Açıkça ifade ediyorum, Yusufeli ve Yusufelili sahipsiz değildir. Devlet Su İşlerinin yaptığı bu işlem işgüzar tüccar mantığından, uyanık tüccar mantığından daha başka bir şey değildir değerli arkadaşlarım. O nedenle bir tane Yusufeli var, bir kere kamulaştırılıyor. Hak etmiş olduğu değeri vermemiz gerekiyor, hak ettiği değeri verirsek Yusufeliliye, onlar da o toprağın gerçek bedelini alacaklardır.

Buradan açıkça ifade ediyorum değerli arkadaşlarım. Suriyeliye vermiş olduğunuz değeri Yusufeliliye de verin. Suriyeliye veriyorsunuz bu kadar değeri, Yusufeliliye de bu parayı verin diye diyoruz. O nedenle, hangi siyasi düşünceden gelirse gelsinler kamulaştırmadan mağdur olan, viyadükle alakalı bu paradoksu yaşayan Yusufelililere Parlamentodan sahip çıkmamız gerekiyor çünkü başka Yusufeli yok. Yusufelililer, bir kere daha ifade ediyorum, ülkesini, bayrağını, ezanını, vatanını seven insanlar, o insanlara hak ettiği değeri verelim. Bugün, hepsinin kulağı bu Parlamentoda, Parlamentodaki bütün bu gruplar ortak bir noktada buluşsunlar, Yusufeli hak ettiği yere ulaşsın diyorum.

Bu vesileyle, buradan, Türkiye Büyük Millet Meclisinden, Mustafa Kemal’in Meclisinden Yusufelilileri, kalbi Yusufeli için atan bütün Yusufeli dostlarını saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Onların buradaki sesi olmaya devam edeceğimi ifade ediyorum. Yüce heyetinizi ve sizleri saygıyla selamlıyorum; sağ olun, var olun diyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gündem dışı 3’üncü söz, yargı üzerindeki baskı iddiaları hakkında söz isteyen Ağrı Milletvekili Abdullah Koç’a aittir.

Buyurun Sayın Koç. (HDP sıralarından alkışlar)

3.- Ağrı Milletvekili Abdullah Koç’un, ülkedeki yargı ve adalet sistemine ilişkin gündem dışı konuşması

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; huzurunuzda ben, savunma için yollara düşen, demokrasi mücadelesi veren baroları buradan selamlamak istiyorum. Baroların yanındayız. Yapılan bütün baskıları şimdiden kınamak istiyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, Türkiye ciddi bir krizle yüz yüze kalmış durumda. Bu kriz nedir? Bu kriz adalet krizidir. Bu kriz yargı üzerindeki baskı krizidir, çok ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır. Bakın, Anayasa Mahkemesinin neredeyse tüm üyeleri taraflı Cumhurbaşkanı tarafından atanıyor. Bakın, idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargıyı denetleyen yapının başında Danıştay geliyor. Danışta sempozyumu sarayda yapılıyor ve saray tarafından üyeler azarlanıyor. Değerli arkadaşlar, yargının diğer mensupları Cumhurbaşkanının önünde cübbesini ilikliyori ve çay topluyor. Bakın, HSK’nin yapısı hukuk devletine yakışmayacak şekilde düzenlenmiş ve bu şekilde yürüyor. İşte tam da burada buna karşı duran, cübbesini iliklemeden tek barolar kalmış, mücadele eden tek barolar var ve bu da kesinlikle sarayın hedefinde şu anda.

Ankara’ya yürüyor meslektaşlarımız, avukatlar Ankara’ya yürüyor. Değerli arkadaşlar, bunların derdi nedir? Avukatların tek derdi demokratik bir yapıdır, tek derdi baskı altında kalmayacak şekilde yargıçların vereceği karardır. Bakın, bu, iktidarın hedefi hâline gelen baroların yapısını değiştirmek istemelerinin tek nedeni bu sisteme karşı durmaları, bu antidemokratik yapıya karşı durmalarından kaynaklanmaktadır. Bakın, on sekiz yıllık bir icraati sonunda isminde “adalet” olup da bu kadar adaleti hedefine alan başka bir iktidar yer yüzünde yoktur ve kesinlikle de yer yüzüne gelmeyecektir böyle bir iktidar. Bu iktidarın hedefinde maalesef şu anda yargı var, adalet sistemi var.

Bakın, “nispi temsil sistemi” deniliyor. Nispi temsil sistemi zaten baroların genel kurulunda var, barolarda seçimler çarşaf liste sistemiyle yapılıyor. Burada avukatlar yönetim kurulunda istedikleri kişiye istedikleri oyu verebiliyorlar. Bakın, listeleri birleştirip, başka listedeki kişileri getirip yönetim kuruluna seçebiliyorlar ve bu şekilde kendi oy haklarını kullanabiliyorlar.

Şu andaki iktidar ne yapıyor? Neymiş, “Nispi temsil sistemi yok, bu nedenle biz yasa değişikliği yapacağız.” diyorlar. Asla böyle bir şey yoktur değerli arkadaşlar. Çoklu baro sisteminde nasıl bir sistem olacak biliyor musunuz? Bakın, bu çoklu baro sistemi aynı zamanda yargıya yapılacak müdahale demektir. Bu müdahale ne demek biliyor musunuz? Yargının özelleştirilmesi demektir. Yargının özelleştirilmesinin önünde yapılacak peyeni bir anlayışla bizi karşı karşıya bırakacaklar.

Adalet Bakanı ne diyor? Diyor ki: “Ne gördüler ki ona göre ses çıkarıyorlar ve yollara düşmüşler.” Zaten bütün mesele burada, göstermiyorlar ki. Yasama Meclisi şu anda devre dışı bırakılmış durumda. Yani bir yasama sürecinde yasama Meclisi için içinde yoktur, biz bunu net bir şekilde biliyoruz. Ne yapılıyor? Bakanlığa barolar çağırılıyor. Bakanlığın bu sistem içerisinde yasa yapma yetkisi var mıdır? Hani nerede yasama, yargı ve yürütme erklerinin ayrılığı, burada göremiyoruz değerli arkadaşlar.

Bakın, meslektaşlarımız yürüdü, Ankara’ya geldiler. 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu tamamen rafa kaldırılmış durumda. Bakın, avukatlar müdahaleye maruz kaldılar. Temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek olan taleplerini bu sistem reddetti. Üzerlerine yüründü ve tartaklandılar. Biz bunları kesinlikle kabul etmiyoruz, kabul etmek mümkün değildir. Biz avukatların yanındayız, sonuna kadar da yanlarında olacağız, mücadelelerine ortak olacağız çünkü haklı bir mücadele içerisindedir. Şu anda Türkiye’nin sığınabileceği, hukukun üstün olabileceği tek yapı kalmış, o da barolardır, o da savunma makamıdır. Siz savunma makamını bu şekilde baskılırsanız, bu şekilde savunma makamını tartaklırsanız, yarın bunlar size lazım oldukları zaman nasıl talepte bulunacaksınız? Müdafî talebinde nasıl bulunacaksınız? Değerli arkadaşlar, biz bunları kabul etmiyoruz, kesinlikle kabul etmiyoruz. Biz baroların yanındayız. Sonuna kadar da yanlarında olacağız.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, şimdi sisteme ilk giren 15 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Gürer...

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer’in, toplumun öğrenci affı, ehliyet affı, esnaf sicil affı ve adli sicil affı beklentilerine yönelik kanun tekliflerini hazırladıklarına ve destek beklediklerine ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

İktidara çağrımdır: Öğrenci affı, ehliyet affı, esnaf sicil affı, adli sicil affı milyonlarca kişinin beklentisidir. Bir nedenle eğitim hakkından mahrum kalan öğrencilere bir kez daha şans tanınıp öğrenci affı çıkarılmalıdır. İnsan canına kastetmemiş, ehliyet kurallarına uymadığı için ehliyeti elinden alınanlara bir daha tekrarlamamak üzere ehliyet affı getirilmelidir. Esnaf, sicil nedeniyle banka kredilerine ermede sorun yaşamaktadır. Esnaf sicil affı binlerce esnafın beklentisidir, çıkarılmalıdır. Sicili bozulanların yaşama uyumunu sağlamak için adli sicil affının da bir kez daha getirilmesi onları yaşama bağlayacaktır. Öğrenci affı, ehliyet affı, esnaf sicil affı, adli sicil affı kanun tekliflerimiz vardır. İktidarın bu konularda duyarlı olmasını, milyonlarca kişiyi ilgilendiren bu sorunlar için kanun tekliflerimize destek vermesini talep ediyorum.

İnsanların beklentilerini Meclisimizin yerine getirmesini talep ediyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

2.- Mersin Milletvekili Hacı Özkan’ın, coronavirüs salgınıyla mücadelede başarıya ulaşılmasını sağlayan en büyük gücün son on sekiz yılda sağlıktan eğitime, ulaşımdan tarıma, enerjiden sanayiye kadar her alanda gerçekleştirilen yatırımlar olduğuna ilişkin açıklaması

HACI ÖZKAN (Mersin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Türkiye’nin demokrasi ve ekonomi yolunda katettiği mesafenin en somut sonuçlarını coronavirüs salgını döneminde hep birlikte müşahade ettik. Gelişmiş ülkelerin dahi çaresiz kaldığı salgın sürecini hem sağlık altyapımızla hem gıda ve temizlik tedarik zincirimizle hem de kamu güvenliği bakımından

örnek bir yönetimle göğüsledik. Bu başarıya ulaşmamızdaki en büyük gücümüz, Türkiye'nin son on sekiz yılda sağlık yanında eğitimden adalete, güvenlikten sosyal desteklere, ulaşımdan tarıma, enerjiden sanayiye kadar her alanda gerçekleştirdiğimiz yatırımlarımızdır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde ülkemize eser kazandırmayı, altyapı yatırımlarını geliştirmeyi, dev projelerle sanayimizi ve ticaretimizi geleceğe daha güçlü hazırlamayı sürdürceğimize inanıyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Çepni...

3.- İzmir Milletvekili Murat Çepni'nin, Sivas ili Kangal ilçesi Bakırtepe mevkinin yöre halkının kutsal ziyaretgâhı olduğuna ve yürütmeyi durdurma kararına rağmen siyanürle altın çıkarma faaliyetlerine devam edildiğine ilişkin açıklaması

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Sivas Kangal ilçesi Pınargözü, Eğricek ve Elkondu köylerinin merası Bakırtepe'de Koç Holdinge bağlı Demir Export siyanürle altın işletmeciliği yapıyor. Burası aynı zamanda yöre halkının kutsal ziyaretgâhıdır da. Beş yılda 3 kez yürütme durduruldu ancak şirket çalışmaya devam etti. Şimdi de kapasiteyi artırmak için ÇED toplantısı düzenlemeye çalışıyor. Hukuk şirketlere çalışıyor. Havayı, suyu, toprağı ve insanı rant için zehirleyen şirketlere halk "hayır" diyor, direniyor. Şirketler ve onların iktidarı saray doğadan elini çekmeli, Sivas Kangal'da halkın sesine kulak verilmelidir.

BAŞKAN – Sayın Ödünç...

4.- Bursa Milletvekili Atilla Ödünç'ün, Bursa ilinde yaşanan sağanak yağışın yol açtığı sel ve su baskınları nedeniyle Kestel ilçesi Dudaklı Mahallesi'nde 1 vatandaşın, Kayacık Mahallesi'nde de 4 vatandaşın hayatını kaybettiğine ve il genelinde arama kurtarma çalışmalarının devam ettiğine ilişkin açıklaması

ATILLA ÖDÜNÇ (Bursa) – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; Bursa'mızda meydana gelen sel ve su baskınında vefat edenlerle, saha çalışmaları, baskın bölgelerinin durumlarıyla ilgili bilgileri sizinle paylaşmak istiyorum. Gerek devletimiz olsun gerek Büyükşehir Belediyemiz, ilçe belediyelerimiz, sivil toplum kuruluşları olsun felaketin olduğu ilçelerimizde et ve tırnak gibi olarak, büyük bir fedakârlıkla çalışarak felakete maruz kalan Bursalı hemşehrilerimizi kucaklamışlardır.

Bursa'mızda aşırı yağışın neden olduğu sel ve su baskınlarında an itibarıyla Kestel Dudaklı Mahallesi'nde 22 yaşında evli bir kadın vatandaşımız ve Kayacık köyünde 4 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Kayıp olan 1 vatandaşımızı arama kurtarma çalışmaları devam etmektedir. İl genelindeki çalışmalar diğer kurumlarla işbirliği içerisinde Bursa Valiliği tarafından koordine edilmektedir. Arama ve kurtarma çalışmaları Kayacık-Narlıdere Mahalleleri arasında belirlenen dört bölgede 216 arama kurtarma personeli, 47 araç ve 3 arama kurtarma köpeğiyle devam etmektedir. Ayrıca jandarma arama kurtarma ekipleri...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şimşek...

5.- Mersin Milletvekili Baki Şimşek'in, Mersin ili Silifke ilçesi halkının koronavirüs salgını sebebiyle hayatını kaybeden Doktor Erdinç Şahin'in adının Silifke ilçesinde yapımı devam eden sağlık kompleksinde yaşatılması yönündeki talebinin karşılanması gerektiğine ilişkin açıklaması

BAKİ ŞİMŞEK (Mersin) – Sayın Başkan, Mersin Silifkeli hemşehrımız Doktor Erdinç Şahin koronavirüsten hayatını kaybetmiştir. Yıllarca hekim olarak Silifke'ye hizmet eden Erdinç Şahin'in isminin Silifke merkezde yapılan hastaneye verilmesi Silifkeli hemşehrilerimizin talebidir. Sağlık Bakanlığımız Türkiye'nin değişik yerlerinde coronayla mücadele sırasında hayatını kaybeden hekimlerimizin ismini hastanelere vermiştir. Mersin Silifkeli hemşehrilerimizin bu talebinin karşılanmasını talep ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Yalım...

6.- *Uşak Milletvekili Özkan Yalım'ın, Covid-19 salgını nedeniyle uluslararası nakliyecilerin yaşadığı mağduriyetlerin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı ile Ticaret Bakanı tarafından çözümlenmesini talep ettiğine ilişkin açıklaması*

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Habur Sınır Kapısı kapalı olduğundan nakliyeciler araçlarıyla Habur'a geldikten sonra şoförler sınırdan giriş yapamadıklarından dolayı Irak'a giden araçlar, Allah'a emanet, Iraklı şoförlerin ellerine düşmüş durumdadır. Milyonlar değerindeki yükler ve araçlar güvensiz bir şekilde seferlerini tamamlamaya çalışıyorlar. Bu sorunun acilen Gümrük ve Ulaştırma Bakanı tarafından çözülmesini talep ediyorum.

Bir ikinci sorun ise Rusya'dan transit geçip diğer ülkelere nakliye yapan Türk firmalarımızın verilen Dozvola transit geçiş belgesi maalesef Mayıs ayında bitmiştir. Bu bittiğinden dolayı da Türk firmalarımız kendi araçlarıyla nakliye yapamadıklarından dolayı yabancı firmaların ellerine düşmüşlerdir. Bu sebepten dolayı hem döviz kaybımız hem de istihdam kaybımız meydana gelmektedir. Acilen bu soruna da Sayın Ulaştırma Bakanından çözüm bekliyoruz.

BAŞKAN – Sayın Kırkpınar...

7.- *İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'in İzmir iline özel bayrak ve para konusundaki ifadelerine ilişkin açıklaması*

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; milletin sinir uçlarıyla oynayan İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı skandal üstüne skandal üretmeye devam ediyor. Daha önce de terör örgütlerinin ağzıyla yerel yönetimlerde özerklik istemişti. Ardından, terör bağlantılı atamalar yaptı. Şimdi de Türkiye Cumhuriyeti'nin sembol şehri olan güzel İzmir'imiz için bayrak ve para çıkışıyla haddini aştı. Kurtuluşun şehri olan İzmir'i Türkiye'den bağımsız bir eyaletmiş gibi yönetme ve bölme isteğine böylece deşifre etti.

Ülkemizi bölmek isteyenlere millet olarak gereken cevabı ve karşılığı bugüne kadar verdiğimiz gibi, haddini aşmış İzmir üzerinde kirli emeller oluşturmaya kalkan Soyer'e de gereken cevabı yine millet olarak vereceğiz. Bizim bayrağımız da var paramız da.

BAŞKAN – Sayın Ceylan...

8.- *Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Çanakkale ili Yenice ilçesi ile Elazığ ilindeki maden işçilerinin mağduriyetinin giderilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması*

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, Çanakkale Yenice'deki maden işçilerinin çığlığını defalarca dile getirdik. Neydi mesele? Sağlıksız çalışma koşulları ve ödenmeyen ücretleri için DEV.MADEN-SEN'de örgütlenen işçiler toplu işten çıkartıldıkları hâlde SGK 29 koduyla işten atıldılar. Pazar günü saha ziyaretimizde işçilerin şubat maaşlarının ödendiğini memnuniyetle öğrendik ancak NESKO madencilik 79 işçinin kıdem tazminatı hâlâ ödemiş değildir.

Yenice'de mağdur edilen işçilerin dün ara buluculuk görüşmesi vardı. NESKO işçinin alacağına neredeyse yüzde 25 eksikliği teklif ettiği gibi, hiçbir garanti vermeden “Bir yıl içinde ödeyelim.” diyor. Ekonomik krizi fırsat bilerek işçiyi açlıkla terbiye etmeye çalışıyorlar. Çalışma Bakan Yardımcısı da bu firmaya kefil olmuştu. Şimdi de Elazığ'da 80 işçiyi aynı şekilde işten çıkarmış. Bu şirket bu creti nereden alıyor?

BAŞKAN – Sayın Taşkın...

9.- *Mersin Milletvekili Ali Cumhur Taşkın'ın, Ziya Paşa'nın “Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.” söyleminin AK PARTİ'yle örtüştüğüne, seksen yılda yapılanların on sekiz yılda misliyle büyümesinin ancak ve ancak Recep Tayyip Erdoğan'la olduğuna ilişkin açıklaması*

ALİ CUMHUR TAŞKIN (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

“Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz/ Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.” Ziya Paşa bu beytinde diyor ki: “İnsanın aynası iştir, lafa bakılmaz. Bir kişinin aklının seviyesi yaptığı işte görünür.”

Değerli arkadaşlar, bu söylem AK PARTİ'mizle ne kadar örtüşüyor. Seksen yılda yapılanları on sekiz yılda misli misline katlamak, sadece 2018'den bugüne 1,5 milyon dekar araziye sulamaya açmak, 1 milyar 120 milyon lira zirai gelir artışı sağlamak, 2023 yılına kadar yerleşim yerlerine temin edilecek içme suyu miktarının 4,5 milyar metreküpten 8 milyar metreküpe çıkarılmasını hedeflemek, 2020 yılının ilk altı ayında yaklaşık 2 milyon dekarlık sulama yatırımı ihalesi gerçekleştirip büyük bir rekora imza atmak, son iki yılda başlatılan 25 adet sulama projesiyle, 3 milyon 200 bin dekar arazinin sulanmasıyla 300 bin kişiye istihdam sağlamak, ülke ekonomisine yıllık 2,5 milyar liralık katkının önünü açmak ancak ve ancak Recep Tayyip Erdoğan'la olur diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Önal...

10.- Kırıkkale Milletvekili Ahmet Önal'ın, yaşanan pandemi süreci nedeniyle mesleki sorunların zirve yaptığı bir dönemde Avukatlık Kanunu'nda baroların yapısıyla ilgili düzenlemeye ilişkin açıklaması

AHMET ÖNAL (Kırıkkale) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Dünyada ve ülkemizde yaşanmakta olan pandemi süreci nedeniyle mesleki sorunların zirve yaptığı bir dönemde, avukatlara ve barolara sorulmadan yeni bir düzenleme yapılması yanlıştır. Savunma hakkının yılmaz bekçileri olan barolar ve avukatlar, haksızlık kimden gelirse gelsin ve kime yönelirse yönelsin hiçbir ayırım gözetmeden haksızlığın karşısındadır. Bu nedenle, baroların susturulması sadece avukatların değil; çocukların, kadınların, çevrenin, kısacası yaşam hakkının susturulmasıdır; bunun yanında, baroların parçalanması, siyasallaştırılması, hukuk devletinin yok edilmesidir. Avukatlık mesleğinin her geçen gün daha da zorlaştığı, mesleki sorunların çığ gibi büyüdüğü bu günlerde yapılmak istenen değişikliğin tek amacı her zaman adaletten ve hukuktan yana taraf olan avukatların susturulmak istenmesidir. O nedenle, Türkiye'de neredeyse tüm barolar yapılmak istenen değişikliklere karşı çıkmaktadır. Lütfen, adalet, hak ve hukuk için mücadele veren baroların sesini duyun.

BAŞKAN – Sayın Filiz...

11.- Gaziantep Milletvekili İmam Hüseyin Filiz'in, 23 Haziran Refah Şilebi'nin batırılmasınının 79'uncu yıl dönümüne ilişkin açıklaması

İMAM HÜSEYİN FİLİZ (Gaziantep) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'yla saldırmazlık anlaşması yapılınca İngiltere hemen Türkiye'nin bir süre önce sipariş ettiği 4 denizaltı ve 4 uçak filosunun teslimine hazır olduğunu bildirir ve gönderilecek ekibin Mısır Port Said Limanı'nda hazır olmalarını ister. En seçkin denizci ve havacılarımızdan oluşan ekip, 40 yaşında, sadece yük taşıyabilen Refah Şilebi'yle Mısır'a doğru yola çıkar ancak 23 Haziran 1941'de saat 23:00 gibi Fransızların attığı torpille Refah Şilebi ortadan ikiye bölünür ve 167 askerimiz şehit olur. Bu facia üzerine 2 bakan istifa eder, soruşturmalar yapılır, yapılan hataları kimse üstlenmez ancak kamu vicdanı rahatlamamıştır. Denizaltılara gelince 2'si 1942'de teslim edilir, diğer 2'sini İngiltere savaşta kullanır ve 1945'te sadece 1'ini teslim eder. Yetmiş dokuz yıl önce bugün şahadet şerbetini içen askerlerimizin aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

12.- İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin, Orman Genel Müdürlüğü tarafından orman alanlarının kırk dokuz artı kırk dokuz yıllığına kiraya verilmesi uygulamasından vazgeçilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

MEHMET ALİ ÇELEBİ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ormanlarımız tarihin en büyük yıkımını yaşamaktadır, ormanlara virüs girmiştir. Dünya coronavirüsle uğraşırken ülkemizde Orman Genel Müdürlüğü rantsal değeri en yüksek kıyılarda bulunan orman alanlarını, 23/10/2019 tarihli özel Ağaçlandırma Yönetmeliği'yle yandaşa peşkeş çekiyor ve anayasal suç işliyor. Tüm dünya devletleri salgınla uğraşırken -iki buçuk ay içerisinde ülke genelinde toplam 21 bin müracaat alınmıştır- yüz binlerce hektar orman 49 artı 49 yıllığına kiralanıyor. Müracaat edilen, rantsal değeri bakımından en yüksek iller, Antalya, Muğla, İzmir, İstanbul, Balıkesir,

Mersin illeridir. Başvuruların 6 bin adedi Antalya'da, 4.230'u İzmir'dedir. Başvuru işlemlerinin özel müşavirlik ofisleri tarafından yapılıyor olması, onayın işletme müdürlükleri tarafından incelenip, bölge müdürlükleri onayıyla iznin verilmesi düşündürücüdür. Bu uygulamadan derhâl vazgeçilmelidir. Bunun adı yıkımdır diyorum, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Yılmazkaya...

13.- Gaziantep Milletvekili Bayram Yılmazkaya'nın, iktidarın çoklu baro öngören kanun teklifini protesto etmek amacıyla savunma yürüyüşü başlatan baro başkanlarının Ankara'ya girişlerinin engellenmek istendiğine ve Gaziantep Baro Başkanı Bektaş Şarklı'nın uğradığı şiddeti kınadığına ilişkin açıklaması

BAYRAM YILMAZKAYA (Gaziantep) – Baroları dizayn etmek isteyen AKP iktidarının olası çoklu barolar yasa değişikliği teklifine karşı savunma yürüyüşü başlatan baro başkanlarını başlangıçta Ankara'ya almayan, hukuk devletini polis devletine dönüştürmek isteyenlere karşı mücadele eden halkın avukatlarına ve Gaziantep Baro Başkanımız Bektaş Şarklı'ya yapılan şiddeti kınıyorum. Hukuksuzlukların giderek arttığı bir dönemde, kalan hukuk kırıntısını savunmaya çalışan avukatları susturmaya çalışıyorlar. Barolar ve avukatlar bugün susarsa yarın sizi, bizi savunacak kişi ve kurum kalmayacak. Barışçıl gösteri ve yürüyüş yapmak anayasal temel hak olmasına rağmen, yargının parçası olan avukatların bu hakkı kullanmasını engellemek tam bir totaliter anlayışın ürünüdür. Baro başkanları yürüyor diye barikat kuranlar, kurduranlar, gece bir battaniyeyi, sıcak bir yemeği çok görenler, unutmayın ki adalet bir gün sizlere de lazım olacak. Buradan Gaziantep Baro Başkanımıza geçmiş olsun diyor, haklı mücadelelerinde baro başkanlarımızı sonuna kadar destekliyoruz. Savunma susmadı, susmayacak.

BAŞKAN – Sayın Kenanoğlu...

14.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, 22 Haziranda Hakk'a yürüyen Alevi Bektaş Federasyonu ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği eski yöneticisi Oktay Kandemir'e Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Alevi Bektaş Federasyonu ve Pir Sultan Abdal Kültür Derneği önceki dönem yöneticilerinden Oktay Kandemir dün Hakk'a yürümüştür. Alevi örgütlenmesi içerisinde aktif görevler alan Kandemir, aynı zamanda demokrasi ve insan hakları savunucusudur. Kandemir'in kızı Özge, 2018'de Kadıköy'de hafriyat kamyonunun kaldırımında çarpması sonucu yaşamını yitirmişti. Bu olayın akabinde Oktay Kandemir kansere yakalanmış ve tedavi görmekteydi.

Oktay Kandemir'in Hakk'a yürüme erkânı Ankara'da Yenimahalle Pir Sultan Cemevi'nde görülerek son yolculuğuna uğurlanmıştır. Birkaç dönem birlikte çalıştığımız, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği ve Alevi Bektaş Federasyonu önceki dönem Yönetim Kurulu Üyesi Oktay Kandemir canımızın devri daim, ruhu revan, mekânı ulu pirlirimizin yanı olsun. Ailesine ve Alevi camiasına başsağlığı diliyorum.

BAŞKAN – Sayın Özkan...

15.- Bursa Milletvekili Yüksel Özkan'ın, Bursa ili ve ilçelerinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine ve bölgenin afet bölgesi ilan edilmesi gerektiğine ilişkin açıklaması

YÜKSEL ÖZKAN (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; pazar günü Bursa ili ve ilçelerinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum. Çok sayıda ev, iş yeri ve binlerce ekili arazinin sular altında kaldığı bölgede felaket âdeta göz göre göre gelmiştir. Büyükşehir Yasası nedeniyle bölge köylerinde hizmetin eksik olması, Devlet Su İşlerinin dere ve kanalları ıslah edememesi, altyapı yatırımlarının eksik kalması zararı katbekat artırmıştır. İznik/Müsküle, Orhangazi/Yenisölöz Mahallelerinde zeytin üreticileri, Yenişehir/Marmaracık Mahallesiinde sebze üreticileri, Kestel ve Gürsu'da ise sebze ve meyve üreticileri büyük zarar görmüşlerdir. Bursalı vatandaşlarımız yaraların sarılması için bölgenin afet bölgesi ilan edilmesini talep etmektedirler.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri şimdi Sayın Grup Başkan Vekillerinin söz taleplerini karşılayacağım.

Sayın Dervişoğlu...

16.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye ve Bursa ilinde yaşanan sel felaketi nedeniyle hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine, olayları yerinde müşahede etmek üzere İYİ PARTİ milletvekillerinden oluşan bir heyetin Bursa iline gönderileceğine, altyapı çalışmalarına yeteri kadar önem verilmemesinin ülkenin en büyük sorunlarından biri olduğuna, baro başkanlarının iktidarın baroların seçim sistemini değiştirme girişimine tepki olarak "Savunma Yürüyor" sloganıyla başladığı yürüyüşün engellenmek istenmesiyle hukuk devletine yakışmayan görüntüler yaşandığına, yargı bağımsızlığı ve kuvvetler ayrılığının İYİ PARTİ'nin olmazsa olmazı olduğuna ilişkin açıklaması

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Pençe-Kaplan Operasyonu bölgesinde şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse evladımıza Allah'tan rahmet, ailesine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum. Şehidimizin ruhu şad, mekânı cennet olsun. Terör ve teröristlerle mücadele eden tüm güvenlik güçlerimizi ise Cenab-ı Allah korusun ve muzaffer eylesin.

Bilindiği gibi, Bursa'da bir sel felaketi yaşandı, hayatlarını kaybedenlere Allah'tan rahmet diliyorum, yaralıları şifa diliyorum, zarara uğrayanların da dertlerine derman diliyorum. Sel baskınları 5 ilçe, 43 köyde hasara yol açtı. Bunlardan en büyüğü Kestel'in Dudaklı köyünde yaşandı ve neredeyse hasar görmedik ev kalmadı.

İYİ PARTİ Grubu Bursa Milletvekillerimizle birlikte Bursa'ya bir heyet göndererek olayları yerinde müşahede edecek ve oradan çıkan sonuçları da Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine taşıyacağız. Yaşanan sel felaketi sonrası acı haberler de peş peşe geliyor. Kayıp sayımızın 5'e yükseldiği bildirildi. Tekraren vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet yakınlarına sabırcemil niyaz ediyorum. Ölümlere neden olan dereyle ilgili 2016 yılında Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe derenin ıslah edildiğini ve sel tehlikesinin ortadan kalktığını duyurmuştu. Fakat maalesef tehlikenin ortadan kalkmadığı böyle bir acı olayla yeniden tecrübe edildi. Altyapı çalışmalarına yeteri kadar önem verilmemesi ülkemizin en büyük sorunlarından birisidir. Doğal afet felakettir ama sağlam altyapı bu felaketi en aza indirmek için elzemdir. Hükümetin belediyelere destek vererek ve denetleyerek altyapı çalışmalarına yönelmeyi teşvik etmesi ivedilikle gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bu arada baroların yapısını ve seçim sistemini değiştirme hazırlığı içinde olan iktidara 81 ilin barosu ve hukukçularından tepki devam ediyor. Başta İstanbul Barosu olmak üzere tüm barolar geçen cuma Ankara'ya "Savunma Yürüyor" sloganıyla bir yürüyüş başlattı. Başkanlar ve bürokratlar dün Ankara'ya ulaştı ancak iktidarın talimatı doğrultusunda kalkanlarla barikat kurulup avukatlar Ankara'ya sokulmadı -daha sonradan bu yanlışlık telafi edildi- bir hukuk devletine yakışmayan görüntüler yaşandı.

İYİ PARTİ olarak baroların yapısının değiştirilmesini iktidarın her kurum ve kuruluşu istediği istikamete sokma, kendisine yönelen tüm itirazları da susturma çabası olarak görüyor ve yerinde bulmadığımızı ifade ediyoruz. Hukuk devleti, yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı ve savunmanın güvenliği olmazsa olmaz önceliklerimizdendir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

DUR SUN MÜSA VAT DER VİŞ OĞ LU (İzmir) – İktidar, avukatlardan cübbelerinin önünü iliklemesini bekliyor fakat unutulmamalı ki bağımsız bir adaletin olmadığı yerde huzur ve refah da olmaz. Adalet duygusunun zedelendiği toplumlarda zedelenmemiş hiçbir müessese kalmaz.

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Akçay, buyurun.

17.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, Pençe Operasyonlarında şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ömer Kahya ve Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye, Bursa ili Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden 5 vatandaşa, Somali'nin başkenti Mogadişu'daki Türk askeri eğitim üssüne yapılan saldırıda hayatını kaybeden Somali vatandaşına Allah'tan rahmet dilediğine, terörü ve destekçilerini lanetlediklerine, 22 Haziran Amasya Genelgesi'nin 101'inci yıl dönümü vesilesiyle başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere ebediyete intikal eden tüm kahramanları rahmetle andığına, 20 Haziran Dünya Mülteci Günü'ne ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Pençe Operasyonları kapsamında yürütülen operasyonlarda şehit olan askerlerimiz Ömer Kahya'ya ve Ertuğrul Köse'ye Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum.

21 Haziran 2020 tarihinde Bursa'nın Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketi nedeniyle hayatını kaybeden 5 vatandaşımıza da Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyor, kayıp vatandaşımızın en kısa zamanda bulunmasını temenni ediyorum.

Bugün Somali'nin başkenti Mogadişu'daki Türk askeri eğitim üssüne yapılan saldırı sonucunda hayatını kaybeden Somali vatandaşına Allah'tan rahmet ve yaralı vatandaşa da şifalar diliyorum. Dünyanın neresinde olursa olsun terörü ve onun destekçilerini lanetliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 22 Haziran 1919 tarihinde tüm dünyaya ilan edilen Amasya Genelgesi'yle vatan topraklarının düşman işgalinden kurtuluşunun nişanesi olan Millî Mücadele'nin kıvılcımı ateşlenmiş, Kurtuluş Savaşı'nın ilke ve gayesi belirlenmiştir. 30 Ekim 1918 tarihinde Osmanlı Devleti ve İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mondros Mütarekesi'yle vatan toprakları işgal edilmiştir. İşgalci kuvvetlerin Anadolu'nun dört bir yanında gerçekleştirdikleri mütecevaz eylemler, vatanseverleri 9'uncu Ordu Müfettişi olarak Samsun'a atanan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde bir direniş ateşi yakmaya yönelmiştir. Genelge'nin 1'inci maddesinde "Vatanın bütünlüğü, milletin istiklali tehlikededir." ibaresiyle durum tespiti yapılmış; 3'üncü maddesinde ise "Milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." ibaresiyle Millî Mücadele'nin stratejisi belirlenmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Amasya Genelgesi, millî iradenin hazırlayıcısı ve mutlak bağımsızlığın manifestosudur. 23 Temmuz 1919'da Erzurum'da, 4 Eylül 1919'da Sivas'ta toplanan kongrelerin kilometre taşlarını döşeyen Amasya Genelgesi ilelebet payidar kalacak Türkiye Cumhuriyeti'nin müjdecisi olmuştur. Millet iradesi ve tam bağımsızlık uğruna her türlü fedakârlığı gösteren kahramanlarımıza ne kadar minnet duysak azdır. Başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere, ebediyete intikal etmiş tüm kahramanlarımızı rahmetle anıyorum.

Sayın Başkan, 20 Haziran, mültecilerin sorunları hakkında evrensel bir farkındalık oluşturmak amacıyla belirlenen Dünya Mülteciler Günü'dür. Söz konusu mülteciler olunca devletlerin mülteciler konusundaki tutumları hakkında gerçek ve çelişkileri ortaya koymakta fayda vardır. 21'inci yüzyıl kendilerini medeniyetin beşiği olarak lanse eden ülkelerin başarısızlığına ve katı politikalarına sahne olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Batılı devletlerin insan hakları hususunda kendi koydukları kaidelere kendilerinin uymaması akılla, mantıkla izah edilecek gibi değildir. Bu bir tutarsızlıktır ama bizim açımızdan anlaşılmayacak bir tarafı da yoktur. Batı kültürünün ve Batı siyasetinin zihni ve fikri kodlarının materyalizm, Darwinizm, sömürgecilik ve ırkçılıkla özürlü olduğunu iyi biliyoruz. Kendi vatandaşını hastanelerden atan, komşu ülkelerin yardım gemilerine el koyacak kadar gözü dönen bu zihniyeti tanıyoruz. Çocuk, yaşlı dinlemeden sınır kapılarında günlerce aç susuz bekleyen mültecilere zulmeden Batı ülkelerini ve Yunanistan'ı unutmamız ne mümkün. Almanya'nın 9 Martta yaptığı açıklamayla 18 yaşından küçükleri ülkesine kabul edeceğini açıklaması nasıl hafızalardan silinebilir. Bölgemizde yaratılmaya çalışılan kaos ve panik iklimi 2011 yılından bu yana birçok kitlesel göçe sebebiyet vermiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, tamamlıyorum.

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Türkiye bu göç dalgalarının en önemli uğrağı olmuş ve ülkemiz hem millet olarak hem de devlet politikalarıyla mülteci meselesinde bütün dünyaya örnek olmuş, insanlık ve medeniyet dersi vermiştir. Dünyada en çok mülteciyi son yedi yıldır kesintisiz bir şekilde Türkiye barındırmaktadır. Türkiye, mülteci haklarını belirleyen en temel hukuki belgeler olan 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'ne harfiyen riayet etmektedir. Türkiye, mülteci meselesine ekonomik saiklerle değil cihanşümul bir devlet olmanın gereği olarak feraset ve merhametle ve insani açıdan bakmaktadır.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, buyurun.

18.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Bursa ili Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden 5 yurttaşta Allah'tan rahmet dilediğine, baro başkanlarının baroların yapısının değiştirilmesine tepki olarak başlattıkları yürüyüşün engellenmesi amacıyla yapılan müdahaleyi kınadıklarına ve avukatların mücadelesini saygıyla selamladıklarına, Anayasa Mahkemesinin önceki dönem HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş hakkında hak ihlali kararı verdiği ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tahliye doğrultusunda ihlal kararı olduğuna, Venedik Komisyonu raporunun kayyum atamalarının ve belediye eş başkanlarının görevden uzaklaştırılmasının Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası demokratik sözleşmelere aykırı olduğunu tescillediğine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın vekiller; Bursa'nın Kestel ilçesinde yaşanan sel felaketi nedeniyle 5 yurttaşımızı kaybettik. Önce, yaşamını yitiren yurttaşlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyoruz ve sel felaketinde mağdur olan yurttaşlarımızın tamamına da geçmiş olsun diyoruz.

Baro başkanlarının Ankara'ya girişinin engellenmesini konuşuyoruz iki gündür. 56 baro başkanı, yürüyerek ülkenin başkentine girmek istediler ancak dün akşamüstü saatlerinden itibaren büyük bir engellenmeyle karşı karşıya kaldılar; barikatlar kuruldu, şiddet uygulandı ve gece orada kalmak zorunda kaldılar. Bir polis müdahalesi ve engelleme çok açık bir biçimde bütün Türkiye ve dünyanın gözü önünde gerçekleşti. Tabii, yani “Hukuk devleti bizim için önemli değildir.” demiş oldu iktidar. “Demokrasi bizim için önemli değildir.” demiş oldu iktidar. “İnsan hakları bizim için önemli değildir.” demiş oldu iktidar. Daha önemlisi “Savunma hakkı bizim için önemli değildir.” demiş oldu iktidar. Yani savunma hakkı yoksa bir yerde hukuk yoktur zaten, adil yargılama yoktur. Bunları da söylemiş oldu iktidar. “Düşünce ve ifade özgürlüğü yok, toplantı ve gösteri özgürlüğü yok.” demiş oldu. Hukuka müdahale, hukukçuya müdahale, adalete müdahale; işte, yani yargının karşı karşıya kaldığı durum

ve iktidarın tutumu ortada. Yargıda tuzun koktuğu bir dönemi çok açık bir biçimde yaşıyoruz. Taraflı ve bağımlı bir yargı ortaya çıkarıldı, yürütme yargı üzerinde tahakküm kurdu. Şimdi, tek tahakküm kurulamayan yer avukatlar kaldı, savunma mekanizması kaldı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Savunma mekanizması üzerinde de bir tahakküm kurma gerçekleştirilirse böylece yargıda hiçbir şey yapılamaz hâle gelmiş olacak. Biz, tabii, baro başkanlarına ve onların temsil ettiği avukatlara yönelik bu engellemeyi ve müdahaleyi kınıyoruz ve protesto ediyoruz, bu tutumun doğru olmadığını düşünüyoruz. Herkes gibi baro başkanları da özgürce düşüncelerini ifade etmeliler; Ankara'ya ister yürüyerek ister araçla girebilmeliler, hem Meclise gelebilmeliler hem -gitmek istedikleri yer Anıtkabir'di- Anıtkabir'e gidebilmeliler. Geç de olsa bu engellenmenin ve yasağın kaldırılmış olması elbette önemli bir adımdır. Avukatların bu mücadelesini saygıyla selamlıyoruz.

Şimdi yargı üzerine konuşunca bir noktaya değinmek istiyorum: Anayasa Mahkemesi önceki dönem Eş Genel Başkanımız Selahattin Demirtaş hakkında hak ihlali kararı verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Ve bu hak ihlali kararıyla birlikte Demirtaş hakkında 4 kez tahliye yönünde karar verilmiş oldu. Ancak tahliye yönündeki bu 4 kararın her birinde adaletin terazisi iktidardan yana eğildi. Yani hatırlatma için söylüyorum, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tahliye doğrultusunda ihlal kararı vardı. “Biz de karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz.” dedi Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı ve başka bir dosyadan mahkûmiyet kararı verilerek Demirtaş'ın cezaevinden çıkışı engellendi. Daha sonra 2 Eylül 2019'da yargılamının yürütüldüğü ana davada mahkemece adli kontrol şartıyla tahliye kararı çıkarıldı, o da yerine getirilmedi ve başka bir dosyadan, hakkında soruşturma yürütülmeyen bir dosyadan tekrar tutuklanmasıyla o karar da baypas edilmiş oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Toparlıyorum efendim.

Şimdi Anayasa Mahkemesinin tekrar bir hak ihlali kararı ortaya çıktı, göreceğiz ne olacağını ama 4 kez verilen bütün bu hak ihlali ve tahliye kararlarının iktidar tarafından uygulanmamasının işaret ettiği iki konu var bizim açımızdan baktığımızda: Birincisi, Demirtaş'ın yargı sürecinin adı mahkeme kararları eliyle de yasa dışı olarak tescil edilmiş vaziyettedir, durum yasa dışı bir durumdur. İkincisi, Demirtaş'ın iktidar tarafından tutulduğu konum bir kez daha AYM kararıyla da tescil edilmiştir, siyasi rehinedir Sayın Demirtaş. Bunu da bir kez daha belirtmiş olalım.

Değinmek istediğim son konu Venedik Komisyonunun raporuyla ilgili. Şimdi “Venedik Komisyonu nedir?” diyenler olacaktır, söyleyeyim, Avrupa Konseyinin bir komisyonudur Venedik Komisyonu. Hani “Avrupa Komisyonu nedir?” diye soracak olan da olabilir, Avrupa Konseyini de hatırlatayım, Türkiye'nin kurucusu olduğu ve hâlen üye olduğu konseydir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Şimdi bu Avrupa Konseyinin Venedik Komisyonu bir kayyum raporu açıkladı ve bu kayyum raporunda çok önemli noktalara değindi. Onun açıkladığı kayyum raporundan sonra Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi sözcüleri de açıklama yaptılar ve Venedik Komisyonunun raporuna katıldıklarını belli ettiler, açıkladılar ve Türkiye'nin, uluslararası hukuku ve altında imzası bulunan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nı ihlal ettiğini

söylediler. Bu Komisyon raporunun bir maddesinde -20 sayfalık rapor, zaman yetişmeyecek ama daha sonra tekrar döneceğim ben bu konuya, yalnız bir şeye işaret edeceğim- özellikle Diyarbakır, Mardin ve Van Büyükşehir Belediye Başkanlarının görevlerinden uzaklaştırılmalarıyla ilgili olarak Venedik Komisyonu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

...“Görevlerine iade edin veya ilgili belediye meclislerinin yeni bir belediye başkanı seçmesine olanak vermeyi sağlayın veya ilgili seçim bölgelerinde tekrar seçim yapmak gibi seçmenlerin iradesine uygun alternatif bir çözümü uygulayın.” diyor. İktidar, bunların hepsinden kaçmıyor ama biz bir kez daha bunu söylemiş olalım.

Venedik Komisyonunun kayyum raporuyla uluslararası alanda da Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa Konseyi zemininde de bu kayyum atamalarının ve belediye eş başkanlarının görevden uzaklaştırılmasının uluslararası hukuka da Türkiye'nin imzalamış olduğu uluslararası demokratik sözleşmelere de aykırı olduğu bir kez daha tescillenmiş oldu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özel, buyurun.

19.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye ve Bursa ili Kestel ilçesinde yaşanan sel felaketinde hayatını kaybeden 5 vatandaşa, 18, 19, 20'nci Dönem Kocaeli Milletvekili Bülent Atasayan'a Allah'tan rahmet dilediklerine, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın yaptığı açıklamasındaki İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'e yönelik ifadelerini kabul etmediklerine, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin siyasi partilerin ortak önerisiyle gündeme alınmasını önemsediklerine, 24 Haziran köy enstitülerinin kurucularından İsmail Hakkı Tonguç'un 60'ıncı ölüm yıl dönümüne, baro başkanlarının "Savunma Yürüyor" sloganıyla başlattıkları yürüyüşün başkent girişinde engellenmesinin siyasi partilerin gayretiyle aşılabilmiş olmasının memnuniyet verici olduğuna, 24 Haziranda Barış Pehlivan, Barış Terkoğlu, Hülya Kılınç, Murat Ağirel, Ferhat Çelik, Aydın Keser'in duruşmasının yapılacağı Çağlayan Adliyesinde olacaklarına ve tüm Türkiye'yi haber alma hakkına sahip çıkmaya davet ettiklerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Pençe Harekâtı'nda kaybettiğimiz son şehidimiz Ertuğrul Köse'ye Allah'tan rahmet diliyoruz, milletimizin başı sağ olsun.

Bursa Kestel'de yaşanan sel felaketini yüreğimiz ağzımızda hep birlikte takip ettik. 5 vatandaşımızın acısıyla yüreklerimiz yanıyor, onlara da Allah'tan rahmet diliyoruz ve benzer faciaların yaşanmaması için gerek yerel yönetimlerin gerekse merkezî hükümetin üzerine düşen sorumlulukları bir kez daha hatırlatmak istiyoruz.

Bugün Parlamentomuzun da bir kaybı var. 18, 19, 20'nci dönemlerde Kocaeli'mizden milletvekili olan eski Gebze Belediye Başkanımız Sayın Bülent Atasayan Hakk'ın rahmetine kavuştu. Merhuma Allah'tan rahmet diliyoruz; ailesine, dostlarına ve tüm Kocaeli halkına başsağlığı diliyoruz.

Sayın Başkan, biraz önce bir dakikalık sözler sırasında bir sayın milletvekili İzmir Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Tunç Soyer'in ismini de vererek ancak Parlamentoda kullanılmayacak kelimeleri, âdetâ sosyal medya trollerinin hakaretimiz kelimelerini kullanarak kendisine saldırdı. Ne mutludur ki Tunç Soyer'e, bir-bir buçuk yıla yaklaşan icraatında kendisine getirilebilecek eleştiri kendisinin “Yanlış anlaşılır diye yapmadık.” diye ifade ettiği bir cümleyi alıp da “Bunlar para basacaklar 'izcoin' diye...” “Yani bitcoin gibi kripto paralar, türev paralardan acaba İzmir'e de kazandırabilir miyiz düşüncesi yanlış anlaşılır diye arkadaşlar söylediler.” ifadesinin çarpıtılmasını ve

“1800’lerde İzmir öyle bir şehir ki yeşil ve mavi renkli bir bayrağı varmış.” ifadesinden “Efendim, Tunç Soyer İzmir’e bayrak, bir de para basacak; özerklik ilan edecek.” denilen trol çalışmasının Meclis tutanaklarına geçirilmiş olmasını büyük bir üzüntüyle takip ettik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Söylenen kötü sözleri, hakaretimiz sözleri kabul etmiyoruz. Tunç Başkanın İzmir sevgisinden, vatan sevgisinden, bayrak sevgisinden ve bedenindeki o koca yüreğinden, zihnindeki İzmir için projelerinden son derece memnunuz. Kendisini buradan bir kez daha saygıyla selamlıyoruz; onu seviyoruz, ona sahip çıkıyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, bugün Yassıada kanunu görüşülecek. Mecliste grubu bulunan tüm siyasi partilerin ortak önerisiyle gündeme alınmasını önemsiyoruz. Meclisteki tüm siyasi partilerin bu kanuna sahip çıkmasını önemsiyoruz. Her ne kadar Meclis Başkanı, bu birlikteliği sağlayabilecekken ve biz bunu hem takdir etmiş hem de desteğimizi açıklamışken sadece bir ittifakın başkanı gibi birinci imzayı atmış olsa da Komisyondaki tüm partilerin tavırları -o kanunun eksikliklerini, eleştirdiğimiz yönlerini ifade etmekle birlikte- bu tarihî hesaplaşmaya sahip çıkıldığını gösteriyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bugün burada, gecikmiş, tarihî ve önemli bir adım atıyoruz; bunun bir ilk adım olmasını... 12 Mart 1971 muhtırasından sonraki süreçte idam edilen Deniz Gezmiş’in, Yusuf Aslan’ın, Hüseyin İnan’ın, 12 Eylül darbesinde yaşı büyütülerek idam edilen Erdal Eren’in, yine 22 yaşında idam edilen Mustafa Pehlivanoglu’nun acılarını ayrı ayrı ve ayırmadan yüreğimizde hissediyoruz. Ve adı işkencelerle anılan Mamak Cezaevinin, Diyarbakır Cezaevinin o dönemleriyle bu Meclisin yüzleşmesini, hesaplaşmasını; FETÖ’nün 15 Temmuzdaki 251 şehidimiz dışında, önceki kumpas davalarında da şehit ettiği Ali Tatarlara, Murat Özenalplere, Cem Aziz Çakmaklara ve Kuddusi Okkırılara da bu Meclisin yapacağı yasama faaliyetleriyle, anılarını yüceltmesi gerektiğini ifade etmek istiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, Köy Enstitülerinin kurucularından, en iyi uygulayıcılarından İsmail Hakkı Tonguç’u ölüm yıl dönümünde bir kez daha minnetle, rahmetle, özlemle anıyorum.

23 Haziran 2019 İstanbul seçimleri -çok fazla gündem olduğu için hızla- İstanbul’un, yirmi beş yıldır Recep Tayyip Erdoğan ya da atadıkları tarafından yönetilmesinden duyduğu büyük rahatsızlığa 31 Mart seçimlerinde vermiş olduğu demokratik tepkiyi ve 13.729 farkla Ekrem İmamoğlu’na yaptığı görevlendirmeyi birileri Yüksek Seçim Kurulu üzerindeki güçlerini kullanarak ve yargıya müdahale ederek, bu halk iradesine “Oy bize veriliyorsa milli irade baş tacı, verilmiyorsa alaşağı; seçim sonuçları mundar oldu.” diyerek...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – ...yenilettikleri seçimde seçmen 13.729 olan farkı 806 bine çıkararak “Benim irademim üzerinde hiçbir irade yoktur. Yıllardır, oy verirken kıymetli olan oyumun başka tarafa verildiğinde değersizleştirilmesine itiraz ediyorum.” diyerek önemli bir demokrasi mesajı vermiştir.

Bugün baroların demokratik yürüyüşlerine Anayasa'ya rağmen itiraz edenlerin geçen sene 23 Hazirandaki mesajı almadıkları anlaşılmaktadır. Geçen seneden bugüne seçilmiş belediye başkanlarına kayyum atayanların 23 Haziranın yani seçmenin, iradesinin üzerinde hiçbir müdahaleye tahammülü olmadığı mesajını almadıkları anlaşılmaktadır. Bu Parlamentonun seçilmiş 3 milletvekilini anayasal güvenceye rağmen talimatla düşürenlerin 23 Haziranın mesajını almadıkları anlaşılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayalım lütfen.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Savunma mesleğinin meslek örgütünü bir başkent girişinde yirmi yedi saat bekletmek aslında geçmişte, bugün ve yarın hepimizin hep ihtiyacı olan ve olacağı savunma mesleğini orada bekletme, adil yargılanma hakkını orada bekletme ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki vatandaşların vekillerini orada bekletme 81 milyona: “Senin iradeni saymıyorum.” demektir. Bu durumun, bu ayıplı tablonun saatler önce ve çeşitli siyasi partilerin üstün gayret, katkı ve dayanışmalarıyla aşılabilmiş olmasını memnuniyetle not ediyoruz ancak bu ayıbı Türkiye'ye yaşatmaya kimsenin hakkı yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Son sözüm; biz yarın Çağlayan Adliyesi'nde olacağız.

Barış Terkoğlu, Barış Pehlivan, Hülya Kılınç, Murat Ağirel, Aydın Keser ve Ferhat Çelik bir gerçeği, çoktan ifşa olmuş bir gerçeği, bir cenazeye “Teşkilat Başkanı” diye gizemli bir çelenk yollanınca bunun dünyanın her yerinde haber olacağı gerçeğini bildikleri için, hem de on beş gün sonra yaptıkları bir haberden dolayı “Nasıl yazarsınız?” diye içeride tutuluyorlar ve bir yandan da Müyesser Yıldız bir gazeteci olarak yaptığı bir görüşmede “Bir dakika not alıyorum.” dedi diye ama bu aldığı bilgileri yazmadığı için casusluk suçlamasıyla içeride tutuluyor.

İçinde bulunduğumuz, yargı üzerinde tahakküm kuran bu saray rejiminin bu yargılamalarının iki tutarsızlığından bir tanesi, gazetecilerin MİT Kanunu'na göre içeride tutuldukları dava da Çağlayan'da olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tüm Türkiye'yi haber alma haklarına sahip çıkmaya, onlar için haber yapan gazetecilere, gazeteciliğin evrensel ilkelerine sahip çıkan namuslu, dürüst, tek suçları yandaş olmayan gazetecilere sahip çıkmaya, destek olmaya davet ediyoruz.

Gazeteciler onurumuzdur, yarın Çağlayan'da yanlarındayız.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (CHP sıralarında alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun lütfen.

20.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda şehit olan Piyade Uzman Onbaşı Ertuğrul Köse'ye, Bursa ili Kestel ilçesinde yaşanan sel felaketinde hayatını kaybeden 5 vatandaşa Allah'tan rahmet dilediğine, Tokat ili Erbaa, Turhal, Pazar, Niksar ve Zile ilçelerindeki çiftçilerin dolu yağışı nedeniyle meydana gelen mağduriyetinin giderileceğine, Yassıada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin siyasi partilerin ortak önerisiyle gündeme alındığına, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, baro başkanlarının Ankara yürüyüşününün Anıtkabir'deki sürecinin de tamamlandığına, fikri mücadeleden yana olduklarına ve hakların hukuka uygun mecrada kullanılması gerektiğine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum, hayırlı haftalar diliyorum.

Ben de konuşmamın başında, ilk önce, Pençe-Kaplan Operasyonu'nda Hakk'ın rahmetine kavuşan, şehit olan Ertuğrul Köse'yi rahmetle anmak istiyorum, Allah gani gani rahmet eylesin.

Yine, Bursa Kestel Kayacık köyünde 4 vatandaşımız, Kestel’de de 22 yaşında engelli bir kızımız -henüz kayıp- hayatını kaybetti. Onlara da Allah’tan rahmet diliyorum. Bu tabii afetler hakikaten hepimizi fevkalade üzüyor. Bu manada, oraya hemen, derhâl Bursa milletvekillerimiz intikal ettiler, İçişleri Bakanımız bütün gece oradaydı. Yaraların sarılmasıyla alakalı acil 2 milyon TL’lik bir yardım hemen gönderildi. AFAD oradaydı, bunu belirtmek istiyorum. Tabii ki bu süreçle alakalı Tarım Bakanlığımızın da çalışmaları hâlen devam ediyor.

Aynı şekilde, ilim Tokat’ta da son hafta içerisinde 6 ilçemizde 9 ayrı dolu vakası yaşandı ve 6 ilçemizde -Erbaa, Turhal, Pazar, Niksar ve Zile ilçelerimizde- ağır bir tarımsal kayıp söz konusu oldu. Bu konuyla alakalı olarak da Tarım Bakanlığımız, çiftçilerimize, elinden gelen gayreti, desteği gösterecek.

Sayın Başkanım, bugün, tabii, gruplar olarak ortak bir çalışma yapıyoruz Yassıada’yla alakalı. O yüzden, özenli bir gün içerisinde olacağız, öyle konuştuk, öyle karar verdik. Anayasa Komisyonunda da konuşulurken büyük bir hassasiyet olmuştu. Bu manada, bugün, burada söylenen şeylerle ilgili birkaç şey ifade edeceğim ama derin bir tartışma açmak istemiyorum açık söylemek gerekirse.

Önce, şunu ifade etmek istiyorum: Hukuk devleti ilkesinin eğer karşılığını arıyorsak bugün yaptığımız, yapacağımız çalışma aslında bizlerin, hukuk devleti ilkesine yaklaşımını ortaya koyan bir tavidir. Bugün bu yüzden böyleyiz, hakkı, hukuku, adaleti aradığımız için aslında bugün bu yasayı görüşeceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Bunlar, yaptığımız işler şahitlik ediyor. Zaman zaman birbirimizi itham ederken –işte biraz evvel konuşmalarda vardı- çokça söyleniyor “filan rejimi” yani bunların adını millet koyuyor. Referanduma gidiyorsunuz, Anayasa’yla geçiyor, bir sistemin adını millet koyuyor. Bizim isimlendirmelerimiz, muhatapların isimlendirmeleri bunların yanında tali kalıyor. O yüzden, bunları kullanırken gelecekte de bunların ne anlam ifade ettiğini, hangi anlamları doğurduğunu düşünmek lazım. Aynı şekilde ister yerel olsun ister genel manada siyasetçilerin de kendi projelerini hayata geçirirken, ifade ederken, kamuoyuna aktarırken kullandıkları argümanlar, kullandıkları dil, üslup önce yolun başında hasar açmamalı; hasar açıldıktan sonra toparlanmaya çalışıldığında kafalarda başka kavramlar, başka anlamlar oluştuğunda iş biraz başka mecraya gitmiş oluyor. O yüzden, sorumluluk sahibi siyasetçilerin bu ifadelerini, bu projelerini hayata geçirirken...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açalım sistemi.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Evet, kendi ilinizi düşünürsünüz fakat bu projelerin bir bütünlük içerisinde nereye oturduğunu da iyi değerlendirmek lazım, tartmak lazım.

Şimdi, bir diğer önemli mesele, söylenmeyen şeyleri yorumlarken -hiç söylenmemiş- kendi yorumlarınızı aktarırken inanılmaz ağır ifadeler kullanılıyor. Nedir o mesela? “Seçimin mundar olması.” Seçimin mundar olması diye bir şey hiçbir yerde söylenmemiştir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Söylendi.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) - Bu çok ağır bir ifadedir. Buradaki mesele şudur; yani siz aynı şeyi tersinden bakıyorsunuz. Yani hukuka uygun olarak, seçim kanunlarına uygun olarak, bütün mevzuata uygun olarak ortaya konulan itirazları siz hukuk yoluyla yapılan itiraz süreçlerini bakıyorsunuz “hukuksuzluk” olarak addediyorsunuz; yani aynen baro başkanlarının yürüyüşünde olduğu gibi. Mesela biz şimdi, geçtiğimiz hafta içerisinde şahsım ve Cahit Özkan -Grup Başkan Vekili arkadaşım- 35 baro başkanını ki onlar kendileri ifade ettiler, kendilerinin ifadeleridir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım bir kez daha rica edeceğim.

BAŞKAN – Açılım sistemi, lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – 80 baroyu temsilen geldiler, yani kendi aralarından 80 baro başkanı 35 baro başkanını belirlediler. Onlar ziyarete geldiler Meclisimizi ve aynı zamanda Barolar Birliğinden de temsilciler vardı. Sadece bizimle değil, diğer siyasi parti gruplarıyla da bir araya geldiler. Ve biz yaklaşık dört saat, dört saat baro başkanlarımızı tek tek dinledik ve çok büyük mutluluk duyduk; fevkalade iyi bir ortam içerisinde geçti. Hakeza işte, Anayasa'nın 34'üncü maddesine atıf var; aynen biz de o kanaatliyiz. Elbette ki baro başkanları istiyorlarsa hukuka uygun bir şekilde çünkü sadece 34'üncü maddenin 1'inci fıkrası okunuyor. Bu yürüyüşün hangi şartlar altında nasıl yapılacağı idarenin bu konuyla alakalı yönlendirmeleri, yürüyüş yapılırken uyulacak kuralların da kanunla düzenleneceğini 34'üncü maddenin son fıkrası zaten söylüyor. Geldiğimiz noktada zaten süreçlerini tamamladılar, Anıtkabir'e gittiler, Anıtkabir'de de planladıkları süreci tamamlamış oldular.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Burada önemli olan şey şudur: Yani bizim hayatımız bizimle aynı fikirde olmayan insanlarla karşılıklı konuşarak geçti, fikrî mücadeleyle geçti. Biz, sonuna kadar fikrî mücadeleye varız ve buna da saygı duyuyoruz ama bu mücadele yapılırken her hâlükârda kullanılan bütün hakların da hukuka uygun bir mecerada kullanılması gerekiyor, bizim yaptığımız da sadece ve sadece bunun altını çizmektir. Bugün zaten gün içerisinde yapacağımız konuşmalarda defaatle bunların altını tekrar çezeceğiz.

Sayın Saruhan Bey'in de bahsettiği konuyu bu hafta içerisinde pek çok defa konuşacağımızı düşünüyorum. O yüzden o konuyla alakalı olarak daha sonra söz aldığımız zamanlarda partimizin kanaatlerini ifade edeceğim.

Çok teşekkür ediyorum sağ olunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkanım, bir dakikaya ihtiyacım var.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Özel.

21.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, polemik için değil ama bir kez şu var; hemen “Google” a yazıldığında... Binali Yıldırım 15 Nisan 2019 sabahı, kahvaltıda “Bu seçim mundar oldu.” diye söylemiştir. Belki atlanmış olabilir ama kimse demedi değil, Binali Yıldırım'ın bizzat ifadesi ve videosunu teyiden de dinledim.

İkinci konu da, şimdi, bir kişi “Yapmadım.” dedikten sonra, böyle bir proje açıklamamış ama “Yapmasaydınız, etmeseydiniz.” deyince yapmış gibi anlaşılıyor. Kripto para uygulaması ilk kez Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından Türkiye'nin gündemine getirilmiş bir uygulamadır, “Konya'nın kendi parası olsun.” diye.

Ayrıca özerklik mözerklik dediği yok Ama Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Türkiye'nin koyduğu çekinceyi kaldırma vaadi Adalet ve Kalkınma Partisinin seçim bildirgesinde, -12'nci sıradaki-2014 yerel seçimlerindeki taahhütlerinden bir tanesidir. Bunların hepsini bilirken “Vay efendim özerklik mi, vay efendim para mı?”...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ayrıca şunu da söyleyeyim, Hüseyin Tanrıverdi, burada Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun yerele verdiği yetkiler tartışılırken “Bu kanunun verdiği yetkilerle bir, adam asamazsın, bir de para basamazsın.” demiştir. Şimdi, bir yandan bunları göreceksiniz, geçmişte nelerin konuşulduğunu, sonra da, bizim belediye başkanımıza söylemediği ama kendi ifadesiyle “Ben, aslında bir ‘izcoin’ düşünüyordum ama arkadaşlar ‘yanlış anlaşılır’ dedi diye gündeme getirmedik.” ifadesinden ve “İzmir, 1800'lü yıllarda yeşil doğası ve mavi denizi simgeleyen bayrağı olan pek az

şehirden bir tanesidir.” ifadesinden özerklik talebi çıkaracaksınız. Bunlar sizin şahsınızda değil ama partinizin lehine yazan çizenlerin ve biraz önce konuşma yapan Sayın Milletvekilinin dağarcığında nasıl yatıyor? Bunu yalan olarak söylemiyor da inanarak söylüyorsa, nasıl söylüyor?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Gerçekten insan hayret ediyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Zengin.

22.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım, şimdi, usulle ilgili bir şey ifade etmek istiyorum. Bizim milletvekili arkadaşımız bir konuşma yapıyor, Sayın Grup Başkan Vekili cevap veriyor, bu cevap artık vekilimize verilen cevabı aştığı için ben hiç isim telaffuz etmeden bir cümle bir şey söyleme ihtiyacı duyuyorum; üzerine tekrar söz alınarak tekrar konu büyütülüyor yani doğrusu, hakikaten bazen anlamakta zorlanıyorum çünkü Sayın Özel'in ifadelerini bir kez söylediğinde ben anladım, grubumuz da anladı, anladı

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama Binali Yıldırım'ın sözü var, “Böyle bir söz yok” dediniz, nasıl düzeltmeyeyim!

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Ama Binali Bey'le ilgili olarak, o kısmına bakacağım tekrar Binali Bey'le ilgili mesele değil. Siz tekrar bizim vekilimizle alakalı aynı şeyden bahsettiniz. Ben şunu söylüyorum, madem öyle, bir kere söylemek yetmiyor ben de ikinci defa söylüyorum biz de dâhil olmak üzere diğer partilerdeki arkadaşlarıma şunu söylüyorum: Biz siyasetçiler konuşurken kullandığımız ifadelerin muhataplarımızdaki yansımalarının... Zihnimizde nasıl algılandığının bir anlamı yok, nasıl kurguladığımızın. Kelimeler kimin içindir? Muhatapları içindir. Eğer muhataplarında hacminden öte, niyetimizden öte bir anlam doğuruyorsa o zaman biz doğru konuşmuyoruz veya istediğimiz gibi konuşmuyoruz. Ben özenli konuşmaya davet ediyorum. Neresinde sorun var bunun? Özenli konuşalım, ben de siz de arkadaşlarımız da belediye başkanlarımız da.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Biz özenli konuşursak o zaman bunlardan düşündüğümüz böyle hasarlar ortaya çıkmayacak. Ortak manada iyiliğe, doğruluğa dair bir davet için neden tekrar cevaba, izaha gerek oluyor, bunu anlayamıyorum. Buradaki herkes bir lafı bir kere söylemede anlama kabiliyeti olan insanlardır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç, buyurun.

23.- İstanbul Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, Sayın Zengin Anayasa 34'e ilişkin bir şey söylediği ve ben de konuşmamda toplantı ve gösteri haklarıyla ilgili konuştuğum için ona ilişkin çok kısa bir şey söylemek istiyorum.

Şimdi, Anayasa 34'te toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı; bu, çok evrensel bir haktır, biliyorsunuz. Yani sadece Türkiye'yle ilgili değildir ve en önemli haklardan, temel haklardan bir tanesidir. 34'ün 2'nci fıkrasında der ki Anayasa'da “Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.” Yani burada demez ki şöyle engellenir ya da böyle engellenir. Şekil, şart ve usuller...

Şimdi, baro başkanları -anayasal kurum- bu baro başkanları gelmişler, yürüyerek Ankara'nın kapısından içeri girmek istiyorlar. Herhangi bir şiddet çağrısı yok, bir şiddet uygulaması yok, çok demokratik bir hakkı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Açılım sistemi lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – ...kullanmak için bir adım atıyorlar ve bütün bir gece orada kalıyorlar abluka altında, son derece zor şartlarda. Buna gerek yok onu söylemeye çalışıyorum yani aslında yürütme, iktidar çok basit bir şekilde insanların bu temel haklarını kullanmalarını, toplantı ve gösteri yürüyüşü haklarını sadece avukatlar için değil genel olarak bunu söylüyorum kullanmalarını kolaylaştıracak adımlar atması gerekirken tam tersi bir şey oluyor. İktidarın refleksi hep yasaklama ve engelleme doğrultusunda oluyor; bunu eleştirmek için Anayasa 34'e atıfta bulundum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım:

VI.- ÖNERİLER

A) DANIŞMA KURULU ÖNERİLERİ

1.- Danışma Kurulunun, bastırılarak dağıtılan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden Gündem'in "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına alınmasına ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların her grup için en fazla 2 konuşmacı tarafından yapılabilmesine ve Genel Kurulun 23 Haziran 2020 Salı günü birleşiminde 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesine ilişkin önerisi

Danışma Kurulu Önerisi

23/6/2020

Danışma Kurulunun 23/6/2020 Salı günü yaptığı toplantıda aşağıdaki önerilerin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

		Mustafa Şentop Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
Özlem Zengin AK PARTİ Grubu Başkan Vekili	Özgür Özel CHP Grubu Başkan Vekili	Hakkı Saruhan Oluç HDP Grubu Başkan Vekili
	Erkan Akçay MHP Grubu Başkan Vekili	Dursun Müsavat Dervişoğlu İYİ PARTİ Grubu Başkan Vekili

Öneriler:

Bastırılarak dağıtılan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin kırk sekiz saat geçmeden gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 1'inci sırasına alınması ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi, teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların her grup için en fazla 2 konuşmacı tarafından yapılabilmesi,

Genel Kurulun; 23 Haziran 2020 Salı günü (bugün) birleşiminde 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi, önerilmiştir.

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 37'nci maddesine göre verilmiş bir doğrudan gündeme alınma önergesi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

VII.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI**A) ÖNERGELER**

1.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul'un, (2/2201) esas numaralı Olağanüstü Hâl Kanun Hükümünde Kararnameleri ile Kamu Görevinden Çıkarılan Barış Akademisyenlerinin Görevlerine İade Edilmelerine İlişkin Kanun Teklifi'nin doğrudan gündeme alınmasına ilişkin önergesi (4/81)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

(2/2201) esas numaralı Kanun Teklifi'nin TBMM İctüzüğü'nün 37'nci maddesine göre doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını saygılarımla arz ederim.

Mahmut Toğrul

Gaziantep

BAŞKAN – Önerge üzerinde söz talebi Sayın Mahmut Toğrul'un.

Buyurun Sayın Toğrul. (HDP sıralarından alkışlar)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; olağanüstü hâl kanun hükümünde kararnameleriyle kamu görevinden çıkarılan, kamuoyunda “barış akademisyenleri” olarak bilinen barış akademisyenlerinin göreve iade edilmesine dair verdiğimiz bir kanun teklifi üzerine söz aldım. Bu vesileyle, Genel Kurulu, ekranları başında bizleri izleyenleri ve özellikle de barış akademisyenlerini buradan saygıyla selamlamak istiyorum.

Sayın Başkan, bilindiği gibi, AKP, üniversiteleri özgür, düşünsel gelişimin ve bilimsel tartışmanın kurumları olmaktan çıkarıp fiilen oluşturduğu diktatörlüğe boyun eğen iktidar kurumları hâline getirdi. AKP iktidarı, bilim ve akademiye âdeta Hitler Almanyasının üniversitelere yönelik kırım operasyonundaki gibi yaklaşmaktadır. Mevcut hâliyle üniversiteler bilim yuvası olmaktan hızla uzaklaşmıştır. Eğitim ve bilim özgürlüğünün tamamen ortadan kaldırıldığı, üniversitelerin âdeta birer devlet dairesi hâline getirildiği yeni bir süreci yaşıyoruz. Üniversiteleri iktidarımızın birer arka bahçesine çevirdiniz. İktidar, 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında ilan edilen OHAL'i bahane ederek, 11 Ocak 2016 tarihinde “Bu Suça Ortak Olmayacağız.” başlıklı bildiriği yayınladıkları gerekçesiyle barış akademisyenlerine yönelik Cumhurbaşkanından Hükûmete, YÖK'ten AKP'nin çamur medyasına kadar çok geniş bir yelpazede bir saldırı kampanyası yürüttü. Barış bildirisini imzacıları, düşüncelerinden dolayı ağır bedeller ödemiştir. 15 Temmuz darbe girişiminin ardından 20 Temmuzda ilan edilen OHAL'in tanıdığı yetkileri kötüye kullanan üniversite yönetimleri -siyasi iktidarın tasarrufları neticesinde- 406 imzacı akademisyeni KHK'yle kamu görevinden ihraç etti, 89'unu işten çıkardı, 72'si istifa ettirildi, 27'si zorla emekli edildi, 505'i hakkında da disiplin soruşturmaları yürütüldü, aynı zamanda tüm imzacı akademisyenler ceza davalarıyla karşı karşıya kaldı.

KHK'li akademisyenlerin neredeyse bütün yurttaşlık hakları elinden alındı. Hatta bir aklievvel “Ağaç kabuğu yesinler.” dahi diyebildi. Haklarında başlatılmış herhangi bir soruşturma veya açılmış bir dava olmaksızın bu kişilerin yurt dışına çıkışlarına izin verilmedi. OHAL KHK'leriyle akademisyenlerin mağdur edilmesi, AKP'nin bilim ve akademi üzerinde linç resminin bir göstergesidir.

Bilindiği gibi akademisyenlerin ihraç edilmesi ve üniversite üzerinde yaratılan baskı sonucunda Türkiye'de akademik iklim ve bilime ağır bir darbe vurulmuştu. AKP Hükûmeti, barış bildirisini -bazı ifadeler nedeniyle- imzalayan akademisyenleri ihanet içinde olmakla suçlamış ancak hem AİHM kararlarında hem de Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere bunun düşünce ve ifade özgürlüğü olduğu belirtilmiştir hatta uluslararası hukuk özellikle bu tür düşünceleri koruma altına alır. Bu, demokrasinin en önemli kazancıdır.

Anayasa Mahkemesi, 26 Temmuz 2019 yani bir yıl önce, barış akademisyenlerinin başvuruları üzerine, ifade özgürlüğü ihlali olduğu düşünce ve ifade özgürlüğü konusunda bir ihlal olduğunu kabul etmiştir ve Anayasa'nın 26'ncı maddesiyle güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine hükmetti ve bu kararın bir örneğini yerel mahkemelere gönderdi. Yerel mahkeme, barış akademisyenlerinin tamamı hakkında şu ana kadar beraat kararı vermiş, değerli arkadaşlar, sadece beraat kararı vermemiştir, her akademisyene 9.150 TL de tazminat ödenmesine hükmetmiştir.

Anayasa'nın 153'üncü maddesi, Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin olduğunu, bu kararların Resmî Gazete'de hemen yayımlandıktan sonra yasamayı, yürütmeyi, yargıyı, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı olduğunu söylemektedir. Kararın üzerinden geçen süreye karşın Anayasa'nın 153'üncü maddesinin gereği yapılmamış, siyasi irade bu konuyu gündemine almaktan özenle kaçınmıştır. Başka bir deyişle, bu davalarda anayasal sorumluluklar çerçevesinde kullanılan düşünce ve ifade özgürlüğüyle, insan hakları sert şekilde ihlal edilerek yaptırıma tabi tutulmuştur. AKP ise AYM kararlarını ihlal ederek suç işlemeye devam etmektedir.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'yı ihlal suçu işleniyor şu anda. Yasama ve yürütme organlarının idare mahkemesi kararlarına uyması zorunda olduğu hâlde bu konuda atılmış henüz bir tek adım yok. AKP iktidarı, zaten on milyonlarca yurttaşın gözünde baskılar, hukuksuzluklar ve yolsuzluklarla özdeş hâle gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MAHMUT TOĞRUL (Devamla) – Bürokrasinin sadece rejimin arzularını yerine getiren bir aygıt dönüşmesine izin vermeyelim, barış akademisyenlerinin görevlerine iade edilmesini sağlayalım. İmzacı akademisyenlerin kamudan ihraç edilmelerine neden olan bildiriye yönelik suçlamaların tamamı hukuken çökmüş durumdadır. Dolayısıyla bu kanun teklifini vermemizin nedeni Anayasa'nın, hukukun bir gereğidir.

Bu akademisyenlere verebileceğiniz kadar eziyet verdiniz, hâlâ vermeye devam ediyorsunuz. Bakın, yurt dışında kongrelere katılmalarını engellediniz, yurt dışında kıymetli üniversitelere gitme imkânları varken engellediniz. Bir yıl önce Anayasa Mahkemesi ihlal kararı vermiş ama siz ısrarla bu akademisyenleri görevine döndürmüyorsunuz. Gelin hep birlikte, bizim bu kanun teklifine destek verelim, bu konuyu gündemimize alalım ve bu barış akademisyenlerinin derhâl görevine dönüşlerini ve pasaportlarının üzerindeki tahditlerin kaldırılmasını, yine barış akademisyenlerinin maddi ve manevi haklarının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayınız sözlerinizi.

MAHMUT TOĞRUL (Devamla) - ...tazmin edilmesi noktasında, bu KHK'deki ekli listedeki tablodan bu isimlerin çıkarılması noktasında bir adım atalım.

Dediğim gibi bu Anayasa Mahkemesinin bize yüklediği bir yükümlülüktür, bir sorumluluktur diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Herkesi bu konuda, insanî bir duyguyla, bir an için düşünmeye ve buna destek olmaya çağırıyorum.

Teşekkür ediyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Değerli milletvekilleri birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.29

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 16.47****BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ****KÂTİP ÜYELER: Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinin 103’üncü Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Genel Diğer İşler” kısmına geçiyoruz.

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Süreyya Sadi Bilgiç’in, 1960 tarihli 1 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmaya yönelik sarih bir düzenleme olmadığı için 218 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin getirildiğine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Meclis Başkanımız Sayın Mustafa Şentop’un birinci imza sahibi olduğu 218 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin müzakerelerine geçmeden önce, Anayasa Komisyonunda teklifin sunumunu da yapmış teklif sahibi bir milletvekili sıfatıyla bazı hususları sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bildiğiniz gibi bahsi geçen kanun teklifiyle, 27 Mayıs askerî darbesinin akabinde Millî Birlik Komitesi tarafından çıkarılan 1 sayılı Kanun’un ihdas ettiği Yüksek Adalet Divanının, makabline şamil olarak 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kaldırılması amaçlanmıştır.

Evrensel hukukun en temel prensiplerini ayaklar altına alan darbeciler, bir gün tarih önünde yargılanmaktan korktuklarından olsa gerek iş ve işlemlerine bir meşruiyet kılıfı uydurmak kabilinden, bu sözde mahkeme Yüksek Adalet Divanını kurma ihtiyacını hissetmiştir. Fakat bu konuda tarih hükmünü kesin olarak vermiştir. Bugün, darbeciler lanetle, Yassıada mağdurları rahmet ve minnetle anılmaktadır. Yargılamak maksadıyla değil, Demokrat Partilileri halkın gözünden düşürmek, tahkir etmek ve cezalandırmak maksadıyla kurulan bu sözde mahkeme Türk milletinin vicdanında çoktan mahkûm edilmiştir. Bu bakımdan, bizler burada tarihin köhne sayfalarında kalmış bir mevzuat hükmünü temizlerken aslında bir nevi formalite gerçekleştirmiş olacağız.

Komisyon görüşmelerinde altını çizdiğim gibi Yüksek Adalet Divanı isimli bu sahte ve sözde mahkeme, Türk demokrasi tarihine vurulmuş kara bir lekedir. Bugün burada, inşallah, hep birlikte tarihimizdeki bu lekeyi temizlemek için önemli bir adım atacağız.

Ben, bir kez daha, teklifin görüşmelerine iştirak eden ve değerli katkılarını esirgemeyen başta Anayasa Komisyonunun saygıdeğer üyelerine ve Komisyon üyesi olmamasına rağmen kıymetli zamanını ayırıp görüşlerini ifade eden diğer milletvekili arkadaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum.

Teklifin, Komisyonunda bütün siyasi partilerin ve Komisyon üyelerinin desteğiyle oy birliğiyle kabul edilmesinden de ayrıca büyük memnuniyet duyduğumu da ifade etmek istiyorum. Teklifin Genel Kurul görüşmelerinin de şimdiden hayırlara vesile olmasını temenni ederim.

1’inci sıraya alınan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 Milletvekilinin 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu’nun görüşmelerine başlayacağız.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**A) KANUN TEKLİFLERİ**

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218) (x)

BAŞKAN – Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 218 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde gruplar adına ilk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun.

Buyurun Sayın Dervişoğlu. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi üzerine İYİ PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım, yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum.

Bundan tam altmış yıl önce, demokrasi tarihimize kara bir leke olarak geçecek elim bir hadise yaşandı. 27 Mayıs askerî darbesiyle birlikte millî irade gasbedilmiş, merhum Adnan Menderes Başbakanlıktan el çektilmiş, sonrasında, Adnan Menderes ve arkadaşları Yassıada'da kurulan düzmece mahkemeye idam sehvasına gönderilmişlerdi. Bu vesileyle, şehit Başbakan Adnan Menderes, şehit Bakanlarımız Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ı rahmetle anıyor; haksız ve hukuksuz bir şekilde yargılanarak millete hizmetten alıkonulan, hürriyetleri gasbedilen demokrasi kahramanlarını şükran ve minnetle yâd ediyorum.

Herkes iyi bilsin ki, onlar, darbecilerin kurduğu yasa dışı mahkemeler tarafından darağacına gönderilseler de eserleriyle Türk milletinin gönlünde müstesna bir yer edinmişlerdir. Onları kâğıt üzerinde yargılayanlar milletin vicdanında mahkûm edilip unutulmuş, dönemin yargılanan kahramanları ise altın harflerle milletimizin hafızasına kazanmıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cumhuriyet tarihimizde demokrasiye vurulan ilk darbe olan 27 Mayıs 1960 tarihi, bir kara leke olarak zihinlerimizdedir. 27 Mayıs darbesi aslında hiçbir zaman tarihin tozlu raflarında kalmadı; 12 Mart 1971 muhtırası, 12 Eylül darbesi, 28 Şubat postmodern darbesi, aradaki dokunuşlar ve hatta 15 Temmuz hain darbe girişimiyle ülkemizde demokrasiye karşı yapılmış mütecaviz girişimlerin pusulası olarak her daim yaşatılmaya çalışıldı. Aradan geçen altmış yıl aslında bize şunu göstermiştir ki, demokrasiyi hedef alan her girişim, ister askerî olsun ister sivil, Türk toplumunun hayatında ağır tahribatlara sebep olmuştur. Devlet kurumları arasında denge ve denetim mekanizmaları, darbeci geleneğin miras bıraktığı otoriterlerce örselenmiş, tahrip edilmiştir. Devlet yönetimini, hukuku, toplumsal ve sosyal hayatın her alanını demokrasi dışı yollarla düzenleme arayışları 27 Mayıs'tan sonra âdeta bir gelenek hâline getirilmiştir. İşte bu noktada, devlet yönetmeye namzet bir siyasi parti olarak duruşumuz, tarihin süzgecinden gelmiş, statükocu ve vesayetçi bir rüzgâra kapılmak değil, Türk milletinin egemenliğine pusu kuran bu vesayetçi anlayışın karşısında durmak ve nihayetinde onu değiştirmektir. Bizim görevimiz, daima millî iradeye sahip çıkmak ve her türlü darbeci zihniyetle yılmadan sonuna kadar mücadele etmektir.

27 Mayıs 1960 darbesinin dikkatle irdelenmesi gereken bir diğer yönü, dünyada eşine emsaline rastlanmayacak bir hukuksuzlukla icra edilen darbe yargılamalarıdır. Her şeyden önce, Cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanları işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı yargılamakla yetkili olan makam Yüce

(x) 218 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.

Divan sıfatıyla Yargıtay iken 27 Mayıs 1960 darbesi sonrasında yargılamaların Yargıtayda değil, özel olarak kurulan bir ihtilal mahkemesinde yapılması sağlanmıştır. Darbe sonrasında, 12 Haziran 1960 tarihinde kabul edilen geçici anayasayla, Başbakan dâhil eski iktidar partisi üyelerini yargılamak üzere Millî Birlik Komitesi tarafından seçilecek bir Yüksek Adalet Divanı kurulması öngörülmüştür. Bu tiyatro mahkeme, hukuken kabulü mümkün olmayan ve en temel hukuki ilkelerle esastan çelişen bir girişim olarak Türk adalet tarihindeki karanlık yerini almıştır. Zira, o dönemde, davaya göre mahkeme atanarak hukukun en temel ilkelerinden biri olan “tabii hâkim” ilkesi hiçe sayılmıştır. Bununla birlikte, 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası icra edilen yargılamaların hukuki eksikliklerinden ve Yüksek Adalet Divanının “tabii hâkim” ilkesine aykırı teşekkülünden söz ederken bugün Türkiye Cumhuriyeti’nin içinde bulunduğu ve hukukun üstünlüğünü değil, üstünlerin hukukunu gözeten işleyişi de göz ardı edilemez. Üstelik, 60 darbesi sonrası yargılamaları bizzat eleştiren ve üzerinde iştişarelerde bulunduğumuz kanun teklifini Gazi Meclise sunan iktidar partisi de benzer gayrihukuki uygulamaları bizzat hayata geçirirken bizim buna bigâne kalmamız beklenemez.

Ülkemizde yürütme, yasama ve yargı tahakküm altına alınmışsa ve çıkan her kanun, yapılan her hukuki düzenleme yürütmedeki tek adamın iradesi ve idaresi altında gerçekleşiyorsa orada hukukun üstünlüğünden bahsetmek mümkün değildir. Devletin haber alma ajanslarından cumhuriyet savcılarına, tüm anayasal kurumlarından valiliklere kadar devlet bürokrasisinin her bir noktası siyasallaşmışsa orada hukukun üstünlüğünden bahsetmek de mümkün olamaz. Tek adam yönetiminin hukuki çerçevesini oluşturan partili Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte akla, bilgiye, liyakate dayalı bürokrasi sona ermiş ve partizan bir bürokrasi anlayışı da giderek egemenliğini tahkim etmişse orada hukukun üstünlüğünden bahsetmek sanıldığı kadar kolay değildir. Ülkemizde, Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu üyesi, eski bir iktidar partisi milletvekili uyuşturucu baronlarının tahliyesi için Türkiye Cumhuriyeti hâkimlerini arayıp talimat verebiliyorsa ve Türk hâkimleri verdikleri kararlar nedeniyle bir gün sonra görevden alınabiliyorsa hukukun üstünlüğü, bağımsız yargı teminatı ve “tabii hâkim” ilkesi gibi vazgeçilmezler tartışma konusu olur. İl ve ilçe başkanlıklarından kutsal hâkimlik mesleğine yatay geçişlerden bahsetmiyorum bile. Bunları, kendinizi düzeltmeniz ve kendinize çekidüzen vermeniz için ifade ediyorum.

Değerli milletvekilleri, darbecilik, ister üniformalı olsun ister kravatlı, temelde yalnızca vesayetçi bir yönetim biçimidir. Yalnızca Türkiye’de 1960’larda yaşanan hukuksuz Yassıada yargılamalarının bir benzerini, çok uzun zaman önce değil, FETÖ kumpası olan Ergenekon yargılamalarının başlamasıyla da tecrübe etmiştik. Fetullahçı terör örgütünün organize ettiği mesnetsiz iddialar ve haksız yargılamalarla Türk ordusunu itibarsızlaştırma girişimi “Ergenekon davaları” adıyla siyasi tarihimize kara bir leke olarak geçmiştir. Birçok vatansever, hain FETÖ’nün Ergenekon kumpası kapsamında tutuklanmış, haksız yere aylarca cezaevinde, hücrelerde tutulmuş, tahkir edilmiş, dışlanmış, Türk toplumu karşısında itibarları ayaklar altına alınmaya çalışılmıştır. Bu süreçte, vatanına ihanetle suçlanmayı gururuna yediremeyen merhum Yarbay Ali Tatar’ın intihar mektubundaki şu ifadeleri hatırlatmak isterim: “Hukuksuzluk sürecine hukuk adına saygı gösterilemez. Bu şekilde giderseniz, ne yönetecek bir ordu ne yaşayacak bir cumhuriyet ne de bir ülke bulamayacaksınız. Şunu bilin ki, en küçük suçu ve günahı olmayan ben, bu yapılan hukuksuzluğa isyan ve bu karanlığa bir nebze ışık olabilmek için hayatıma son veriyorum.”

Bundan altmış yıl önce Türk demokrasisine kara bir leke olarak geçen bir darbenin müsebbipleri bugün nasıl milletin Meclisinde ve milletin vicdanında yargılanıyorsa, yarın FETÖ’yle iş birliği yaparak Türk Silahlı Kuvvetlerindeki milliyetçi, Atatürkçü subayları tasfiye eden, yerine FETÖ’cü subay ve generalleri atayan zımnı ya da açık her güç odağı bir gün mutlaka milletin vicdanında ve Meclisinde yargılanacaktır. Bizler her fırsatta “Hukuk ve adalet hepimize lazım, her zaman lazım.” derken aslında bundan bahsediyoruz. “Yanıldık, kandırıldık, Allah bizi affetsin.” anlayışıyla devlet idare edilemez. Devlet, aldatılma ve kandırılma makamı değildir. Bizler bugün burada, 27 Mayıs darbesinden tam altmış

yıl sonra, o gün yapılan hukuksuzluğun, adaletsizliğin izlerini silmeye, yaralarını sarmaya çalışıyoruz. Niyetimiz şudur ki, gelecek nesiller bundan tam altmış yıl sonra bugüne dönüp baktıklarında bugün bizim karşılaştığımız manzarayla karşılaşmasınlar.

İYİ PARTİ Grubu olarak şeklen ve madden adaletin tam anlamıyla tesis edildiği, hukukun üstünlüğüne, tabii hâkim ve bağımsız yargı ilkelerine sonuna kadar bağlı kalındığı, şahısların değil, yasaların referans alındığı, üstünlerin değil, hukukun üstünlüğünün egemen kılındığı bir Türkiye hayaliyle ve hedefiyle yolculuğumuzu sürdürmeye gayret sarf edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, millet kendi demokratik iradesini ve kararlılığını yaşama geçirmeye muktedirdir. Herkes iyi bilmelidir ki Türkiye’de siyasi köle yoktur, siyasi haklarına ve hürriyetlerine sahip çıkan medeni insanlar vardır. Her nereden gelirse gelsin, millî iradeyi akamete uğratacak ve onun egemenliğini gasbederek kendi uhdesinde toplayacak bir yönetim biçimi asla ve kata kabul edilemez. Kendisini millî iradenin üstünde gören yönetim anlayışları Türk siyasi tarihinde zaman zaman kontrolü ele geçirmişse de millî iradeye gölge düşürecek girişimlerde bulunmuşsa da nihayetinde tarih ve millet vicdanında yargılanmaktan ve mahkûm edilmekten kaçamamıştır. İşte, 27 Mayıs darbesi de millî iradenin tecellisine karşı meşum bir saldırıydı. Aslında o gün yalnızca hukuk ve adalet katledilmedi, idam sehпасına gönderilenler yalnızca rahmetli Menderes, Polatkan ve Zorlu değil, bizatihi millî iradenin ta kendisiydi.

Diğer mahkûmiyetlerin yanı sıra Yassıada’da da uğranılan eziyetler, takip edilen dönemde karşılaşılan mağduriyetler toplumumuzda derin yaralar açmış, çıkarılan aflarla mahkûm olanlar serbest kalmış olsa da o dönem, vicdanlarda ve zihinlerde demokrasi tarihimizin acı günleri olarak kalmıştır. Aradan bunca yıl geçtikten sonra bu kanun teklifiyle mağduriyetlerin giderilmesinin yolu açılıyor olsa da mağdurlar ve onların vefat etmiş veya hayatta olan aile efradı açısından, verildiği zamanda bile yok hükmünde sayılan mahkûmiyet kararları bugün de külliyen yok hükmündedir. Dolayısıyla bu yasa teklifine müspet oy verecek olsak bile, yasa teklifinin, muzdarip olanlar ve onların yakınlarınınca bir lütuf olarak görülmediğini, bir minnet duygusu oluşturmayacağını da belirtmek isterim. Bu anlayışla, Yassıada kararlarından zarar görenlerin herhangi bir maddi ve manevi tazminat talebinde bulunacaklarını, bu kanun telifini getirenlere şükran borçları olacağını da hiç ama hiç zannetmiyorum. Tek dileğimiz ve tesellimiz, demokrasiyi askıya alan darbelerin ve acılarının bir daha tekrarlanmayacak şekilde tarihin tozlu raflarında kalmış olmasıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aile büyükleri, bu hukuksuz yargılamaların doğrudan hedefi ve mağduru olan ve şu an aramızda bulunan milletvekili arkadaşlarımız var. Onlar bu konuları istifade edilebilecek bir siyasi araca dönüştürmemek adına yıllarca kan kusup kızılık şerbeti içtik demeyi tercih etmişlerdir. Bütün bunları, tarihin acılarından siyasi rant temin etmeye kalkışmanın mahzurlarına işaret etmek bakımından söylüyorum. Yaşanan olaylar acı hatıralarla hafızalarımızdadır. Demokrasiyi infaz etmek isteyen zihniyetlere ait dönemler artık geride kalmıştır. Keşke bugün burada sergilenmesini istediğiniz ortak iradeyi, Yassıada’yı “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” olarak ilan ettiğiniz günde de aklınıza getirseydiniz, muhalefetin ve demokrasinin vazgeçilmez unsurlarını keşke görmezden gelmeseydiniz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da her kim ki kendi iradesini millet egemenliğinin üzerinde görme gafletine düşerse unutmazın ki karşısında aziz milletimizin azim ve kararlılığını görecektir. Türkiye’nin gelecek yıllarını güçlendirilmiş parlamenter demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkeleri üzerine inşa ederken hiçbir askerî ve sivil vesayete müsamaha göstermeyeceğimizi buradan, milletin kürsüsünden peşinen ilan etmek isterim.

Konuşmama son verirken Millî Birlik Komitesinden tasfiye edilerek sürgüne gönderilen ve sürgünde idam kararlarının hukuki ve meşru olmadığını belirtmek suretiyle merhum Adnan Menderes ve bakan arkadaşlarına karşı girişilen bu trajediyi engellemek adına çırpınan Başbuğ Alparslan Türkeş’i de rahmetle yâd ediyorum.

Yakın tarihin en büyük tanığı ve ihtilalcilerin kurduğu mahkemelerin sanığı, geçmişte tarihe şerh olabilecek bir söz söylemişti, onu Meclisin kürsüsünden ifade etmekten şeref duyuyorum: En kötü demokrasi, en iyi darbeden daha evladır.

Kaybettiklerimizin ruhları şad, mekânları cennet olsun. Aziz hatıraları önünde bir kez daha tazimle eğiliyorum.

Kanun teklifine İYİ PARTİ olarak “evet” oyu vereceğimizi ilan ediyor, yüce Meclisi saygılarımla selamlıyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gruplar adına ikinci söz, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Feti Yıldız’ın.

Buyurun Sayın Yıldız. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA FETİ YILDIZ (İstanbul) – Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan (2/2952) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisinin görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum. Konuşmama başlamadan önce Gazi Meclisi ve tüm milletvekillerini saygıyla selamlıyorum.

Hepinizin bildiği gibi, Yassıada yargılamaları üzerinden altmış yıl geçmiş ve bu zaman zarfında yüzlerce kitap, makale, hatıra, araştırma, belgesel yayınlanmış hatta yargılamaya katılan hâkim ve savcılar hatıralarını yazarak çeşitli itiraflarda bulunmuşlardır. Yassıada yargılamaları âdeta bir tiyatro şeklinde geçmiş ve genellikle İstanbul’dan İstanbul sosyete ve bazı bürokratların eşleri, birbirinden şık giyimli bürokrat eşleri sabah Fenerbahçe vapuruna binerek bir tiyatro seyretmeye gitmişler, şen şakrak olarak da geri dönmüşlerdir çünkü yapılan bir yargılama değildir.

Sayın milletvekilleri, 27 Mayıs darbesiyle 1924 Anayasası’nın yani Teşkilatı Esasiye Kanunu’nun bazı düzenlemeleri iptal edilmiş, bazı düzenlemeleri ise değiştirilmiştir.

(Uğultular)

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, lütfen biraz sessiz... Rica ediyorum.

FETİ YILDIZ (Devamla) – Millî Birlik Komitesi, bu dönemde ülke yönetimine el koymuş, 12 Haziran 1960 tarihinde çıkarmış oldukları 27 maddeden oluşan 1 no.lu geçici Kanun’un 1’inci maddesindeki düzenlemeyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin hak ve yetkilerini, 6’ncı maddedeki düzenlemeyle Türk milleti adına yapmakta olduğu yargılama yetkisini de gasbetmiştir. Yani kurulan “Yüksek Adalet Divanı” adı verilen aygıt, Teşkilatı Esasiye Kanunu’na “tabii hâkim” ilkesine, Anayasa’yla güvence altına alınmış olan yasama dokunulmazlığına ve Teşkilatı Esasiye Kanunu’ndaki Yüce Divan oluşumuna açıkça aykırıydı.

Bu, “tabii hâkim” ilkesini açmak lazım burada tabii. Tabii hâkim, diğer adıyla “olağan hâkim”, buna bağlı olarak olağan mahkeme ilkesinin amacı, yasama organının, belirli bir olayı yargılamak için o olaydan sonra yasama organınca bir mahkeme kurmasının önüne geçmektir. Bu temel hukuk kuralından da anlaşılacağı gibi, Adalet Divanı, Cumhurbaşkanını, Başbakanı, milletvekillerini, Demokrat Parti ileri gelenlerini yargılamak üzere, darbeden sonra kurulmuş, tabii mahkeme ilkesine aykırı, olağanüstü bir oluşum ve bir aygıttır. Adil bir yargılama için “tabii hâkim” ilkesinin yanında, mutlak surette, hâkimlerin bağımsız ve tarafsız olması da şarttır. Divan Başkanı başta olmak üzere, görevlendirilen Yassıada hâkimleri, bağımsız ve tarafsız olmadıklarını duruşmalardaki tutum ve beyanlarıyla, gizlemeye gerek görmeden her zeminde açık olarak göstermişlerdir.

24 Anayasası gereği, Başbakan ve Bakanları yargılaması gereken, Yüce Divan sıfatıyla aslında Yargıtaydır. Ancak Yargıtayda yargılama yerine, tabii mahkemeden istediklerini alamayacağını düşünen darbe yönetimi, bazı hukukçulardan yardım alarak, onların da fetva vermesiyle özel kurulacak bir mahkemede yapılması gerektiğini, sonuç olarak, geçmişe dönük kanun çıkarılmasının gerektiğini belirtmişler ve yapılacak düzenlemeyle Komiteye açık yol göstermişlerdir.

Bu kin ve husumet Divanı kurulurken, söz dinleyecek ve idam cezası verebilecek hâkimler özellikle aranmış ve bulunmuştur. Bu aşamada, önce Yargıtay Başkanı Recai Seçkin Bey’e Divan Başkanı olması için teklif götürülmüş ancak onurlu bir hukukçu olan Recai Seçkin Bey, hukukun temel

ilkelerini çiğneyerek kurulan bu aygıtın Başkanlık teklifini reddetmiştir. Bu reddetmeden sonra, Divan Başkanı olması için Yargıtay 1. Ceza Dairesi Başkanlık görevini yürüten Salim Başol'a gidilmiş, o ise teklifi büyük bir memnuniyetle ve alkışlar arasında kabul etmiştir.

27 Mayıs darbesinin ardından Demokrat Parti aleyhine delil toplamakla görevli Yüksek Soruşturma Kurulu üyeleri Yassıada mahkemeleri sonlanınca terfiler etmişler ve yargı organlarında önemli görevlere getirilmişlerdir. Başol da ödüllendirilmiş, Anayasa Mahkemesi üyesi yapılmıştır.

Yüksek Adalet Divanı'nın Başsavcısı Ömer Egesel'e gelince, Egesel, 1954 yılında yapılan milletvekili seçimlerinde, Demokrat Partiden aday olabilmek için partinin Balıkesir teşkilatına başvurmuş ancak listeye giremeyince kamudaki mesleğine yani savcılığa geri dönmüştür.

Değerli milletvekilleri, Demokrat Parti adaylığı başvurusundan altı yıl sonra, darbeden sonra kurulan Yüce Divanın Başsavcısı hazırladığı iddianamede Demokrat Partili olmayı suç görmüş ve yüzlerce kişinin idamını istemiştir. Oysa, biraz önce söylediğim gibi, 1954 yılında seçimlerde aday olabilseydi Demokrat Parti milletvekili olacaktı.

Yüksek Adalet Divanı Başkanlığını tereddütsüz reddeden ve gerçek bir hukuk adamı olan Recai Seçkin Bey, Cemal Gürsel'in de hazır bulunduğu 6 Eylül 1960 tarihindeki adli yıl açılış konuşmasında aynen şunları söylemiştir: "Ülkenin temeli olan adaletin gereği gibi dağıtılması için ilk şart mahkemelerin tarafsız olmasıdır. Hâkimin, dosyadaki delillerin, kendi hukuk ve vicdanından başka hiçbir şeyin etkisinde kalmadan karar vermesidir.

Hâkim, hukuk esasları ve vicdan yerine idare adamlarının etkisi altında karar verirse verdiği karar adaletle ilgisi olmayan bir zulüm belgesinden ibaret kalır." Bu cümleleriyle merhum Seçkin, adalet dünyamızın yüz aklarından biri olduğunu açıkça göstermiştir.

Madanoğlu cuntası, Teşkilatı Esasiye Kanunu'na göre sorumsuz olan Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı da yargılamak için çaba içerisindeyken yine her zamanki gibi meşhur hukuk profesörlerine müracaat edilmiş ve onların bulunduğu bir formülle Celal Bayar'ın da, Cumhurbaşkanı'nın da yargılama yolu açılmıştır. 13 Temmuz günü "Bayar'ın milletvekilleri üzerinde nüfuzu ve otoritesi suçun işlenmesinde başlıca amillerdendir." gibi çok komik bir gerekçeyle yargılamanın yolu açılmıştır. Askerî darbede 3 Ağustos günü 235 general, amiral, 4 bine yakın subay emekliye sevk edilmiş, 520 hâkim de görevden uzaklaştırılmıştır. Bu arada 147 öğretim üyesinin de görevine son verilmiştir. Bu ülkeyi on yıl yönetmiş insanlar gerek tutuklu buldukları hücrelerde gerek duruşmalar sırasında her fırsatta ağır hakaretlere uğramış, aşağılanmış, adalet duygusu yerle bir edilmiştir. Öyle ki darbenin arkasından hemen dört gün sonra avukat bulmakta da güçlük çekmektedir bu 592 sanık, çoğu kendi kendini savunmuştur, avukat tutamamıştır çünkü darbeden dört gün sonra İstanbul Baro yönetiminin aldığı bir karar vardır: "Bu düşüklerin vekâleti alınmaz." Avukatların çoğu, özellikle İstanbul'da görev yapan avukatlar baronun bu talimatına harfiyen uymuştur.

Bugünlerde barolar bugün yine Ankara girişinde yürüyüş yapıyorlar. Ben kırk yıl avukatlık yaptım, sicilimiz o kadar da temiz değildir, demokrasi sicilimiz, insan hakları savunuculuğumuz.

Bu şeyi hatırlattıktan sonra sayın milletvekilleri, gözaltına alındıktan sonra 12 metre genişliğinde bir odada tek başına bir askerle, bir nöbetçiyle kalan Başbakan Menderes'in maalesef bu süre zarfında konuşmasına dahi müsaade edilmemiştir.

Zulüm o kadar artmıştır ki Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Adnan Menderes, Demokrat Parti milletvekilleri gözaltına alındığında Harp Okulu binasına getirilmiş, darbenin üçüncü günü İçişleri Bakanı Namık Gedik Harp Okulu binasının üçüncü katından kendini aşağıya atmış, intihar etmiştir. Namık Gedik darbenin ilk kurbanıdır. Cennetmekân Başbuğumuz Alparslan Türkeş'in ifadesiyle söylesen: "insanlar yoksulluğa, açlığa, susuzluğa tahammül ederler fakat adaletsizliğe, hor görülmeğe, aşağılanmaya asla müsaade, müsamaha etmezler." Bu yüzden Yassıada'da çok sayıda insan intihar girişiminde bulunmuş ve intihar edenler olmuştur.

Peş peşe ölüm ve intihar haberleri üzerine darbenin lideri Cemal Gürsel panikleyerek, “Bir halt ettik, Yassıada mahkemesi fikrini ortaya atan profesörlerin sözüne uyduk ve başımıza dertler açtık. Ne yapmak lazım geldiğini ben de bilmiyorum. Bir daha düşünelim, bir formül bulalım ve bu işten kurtulalım.” demiştir. ancak o formül idamla neticelenmiştir.

Yassıada’da açılan 19 davanın 17’si birleştirilmiştir. Bu davaları burada tekrarlamaya gerek yok, artık, altmış yıl içerisinde sokaktaki çocuklar bile bilmektedir; köpek davası, bebek davası, afgan tazısı davası komik komik davalar. Bu davaların 17’si “Anayasa Davası” çatısı altında birleştirilmiş ve sanıklar aleyhine, Türk Ceza Kanunu’nda vatan aleyhine işlenen cürümleri düzenleyen 141’inci maddeye ve Anayasa’yı ihlal kapsamında 146/3’e muhalefetten dava açılmıştır, hükümler de buna göre kurulmuştur. Bu davalar 14 Ekim 1960 tarihinde başlamış ve duruşmalar 15 Eylül 1961 tarihinde bitmiştir. Yassıada yargılamalarında 592 kişi yargılanmış, 15 idam kararı verilmiştir. Başbakan Adnan Menderes, bakanlar Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan idam edilmiş, Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın idamı ise 65 yaşın üstünde olması nedeniyle müebbet hapis cezasına çevrilmiştir. Merhum Menderes’in idam sehпасındaki son sözü “Devletime ve milletime ebedî saadetler dilerim.” olmuştur.

Divan tarafından verilen 15 idam kararının ülkemizde ve dış dünyada meydana getirdiği infial nedeniyle 3 idam dışındaki idam kararları daha sonra Komite tarafından hapis cezasına çevrilmiştir. Yassıada yargılamaları sonunda toplam 47 kişi beraat etmiş, 164 kişi dört yıl iki ay, 96 kişi beş yıl, 15 kişi altı yıl, 7 kişi yedi yıl, 2 kişi sekiz yıl, 17 kişi on yıl, 3 kişi on beş yıl, 1 kişi yirmi yıl, 30 kişi de ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş, 6 kişinin ise yargılamalar esnasında hayatını kaybetmesi sebebiyle haklarında açılan davalar düşürülmüştür. İdamla yargılanırken beş yıl hapis cezasına çarptırılanlar arasında, 1944 yılında Başbuğumuz Alparslan Türkeş ile birlikte Türkçülük-Turancılık davasında da yargılanıp beraat eden, Meclis Başkan Vekili Sayın Süreyya Sadi Bilgiç’in amcası merhum Sait Bilgiç ağabeyimiz de vardır. Kendisini hiçbir hukuk kaidesine bağlı görmeyen Yüksek Adalet Divanı Başkanı Başol; Rahmetli Adnan Menderes’in savunma hakkının kısıtlandığı itirazı üzerine, “Sizi buraya getiren irade öyle istiyor.” cevabını vererek, yapılan işin bir yargılamadan ziyade bir cinayet planlaması olduğunu net olarak herkese ilan etmiştir ve duruşma zabıtlarına bu geçmiştir. Yüksek Adalet Divanının utanç vesikası olan, nasıl verildiği herkesçe malum olan kararları verildiği andan itibaren Türk milletinin vicdanında mahkûm edilmiş ve hiçbir zaman, asla kabul görmemiştir.

Sayın milletvekilleri, bu gayrimeşru Divana vücut veren 12 Haziran 1960 tarihli 1 no.lu Geçici Kanun’un 6’ncı maddesi, altmış yıl geçmesine rağmen, kaldırılması maalesef düşünülmemiştir. Bugün, bunun kaldırılması için verilen kanun teklifini görüyoruz.

Anayasa Komisyonunda oy birliğiyle kabul edilen ve Meclis Genel Kurulunda görüşmesini yaptığımız kanun teklifiyle Yüksek Adalet Divanı yok hükmünde kalacak ve vermiş olduğu kararlar geçmişe dönük olarak ortadan kaldırılacak, hukuk tarihimiz, adalet dünyamız böylece kara bir lekeden kurtulacaktır.

Sayın milletvekilleri, bu Millî Birlik Komitesinden hep bahsediyoruz ama bu Millî Birlik Komitesi hakkında da bazı şeyler söylemek lazım. Kuruluşunda 38 kişidir ancak İrfan Baştuğ’un trafik kazasında ölmesi sebebiyle 37 kişiye düşmüştür. Bunun içerisinde de Millî Birlik Komitesi içerisinde de çeşitli gruplar vardır. Bunlardan bir grup, Başbuğ Alparslan Türkeş’in de etkili olduğu grup, diğer grup da esas olarak Cemal Madanoğlu’nun etkili olduğu gruptur. Bu gruplar arasında çekişme vardır, fikir birliği yoktur. Tutuklanan Demokrat Partililerin durumu, nasıl yargılanacakları, hazırlanacak anayasada kimlerin olacağı, seçimlerin ne zaman yapılacağı gibi konularda ihtilaf vardır ve bu anlaşmazlıklar da gün geçtikçe derinleşmiştir.

13 Kasım 1960 gecesi Ahmet Er’in evinde toplanan üst rütbeli subaylara Cemal Gürsel’den bir mektup gelir. Mektupta “Millî Birlik Komitesini feshettim. Şahsi emniyetiniz ve millî menfaatimiz bakımından evinizden çıkmayınız.” der.

Madanoğlu cuntası, o gece Başbuğ Alparslan Türkeş ve 13 subay arkadaşını tevkif etmiş ve aralarında yapmış oldukları müzakerelerde aslında 14'lerin Bolu'da kurşuna dizilip bir yere gömüleceği tartışılmış, sonuç olarak yurt dışına sürgüne gönderilmeleri konusunda fikir birliğine varılmıştır.

Başbuğ Alparslan Türkeş ve arkadaşları beş gün Mürted Askerî Havaalanı'nda tutuklu kalmış, 19 Kasım'da Alparslan Türkeş, Hindistan Yeni Delhi'ye askeri ataşe olarak sürgüne gönderilmiş, diğer arkadaşları ise dünyanın dört bir tarafına dağıtılmıştır.

Sayın Başkanım, bir vakit isteyeceğim, çünkü önemli.

BAŞKAN - Tabii, buyurunuz, devam ediniz.

FETİ YILDIZ (Devamla) – Cemal Madanoğlu, bu tutuklamayı ve tertipleri yapan Cemal Madanoğlu, cennetmekân Başbuğumuz Alparslan Türkeş'in ve arkadaşlarının yurt dışına gönderilmesinden sonra darbenin gerçekten gizli lideri olmuş ve her istediğini yapar hâle gelmiştir.

Kadere bakın ki 1957 yılında yapılan Askerî Şûra'da terfi görüşmeleri sırasında Madanoğlu'nun general olmasına bazı Şûra üyeleri karşıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Devam edelim.

Buyurun.

FETİ YILDIZ (Devamla) – Buna sebep olarak da “Eşmeli Mustafa” olarak bilinen babasının Kuvayimilliyeye hareketine karşı olduğu, Yunanlılarla işbirliği yaptığı ve oğlu Cemal'i de Türkiye'de bırakarak Yunanistan'a kaçtığı iddia edilmiştir. Rahmetli Adnan Menderes, “Babanın günahını oğluna ödetemezsiniz.” diyerek karşı çıkmış ve general olmasında önemli bir rol oynamıştır.

Madanoğlu, 60 darbesinden sonra da faaliyetlerine devam etmiş, 22 Şubat 1962'ye karışmakla ve 9 Mart 1971'de darbeye teşebbüs etmekle de suçlanmıştır. Yeni Delhi Türk Büyükelçiliğinde askerî ataşe olarak sürgünde bulunan Başbuğ'umuz, hukukun ayaklar altına alındığını ve yargılamalar neticesinde çok sayıda idam kararı verilebileceği ihtimalini göyerek Cemal Gürsel'e 7 Eylül 1961 tarihinde şimdi bir kısmını okuyacağım mektubu göndermiştir: “Orgeneralim, size asla yazmak niyetinde değildim. Fakat bugün memleketin yüksek menfaatleri bakımından bazı hususları dikkatinize sunmak zaruret olmuştur. Yüksek Adalet Divanı birkaç güne kadar eski iktidar mensupları hakkında hüküm verecektir. Adaletin hükmüne müdahale etmemek, hürmetkâr olmak gerekir. Ancak hükümlerin infazı, yurttan mevcut durumun nezaketi göz önüne getirilince ayrıca incelenmeye değer görülmüştür. Yüksek Adalet Divanının vereceği cezalar içinde idam hükümleri bulunduğu takdirde bunların tadil edilerek hafifletilmesi cihetine gidilmesi çok faydalı olacaktır. İdam cezalarının infazı, 13 Kasım'dan beri -yani Madanoğlu cuntasının 14'leri yurt dışına sürgüne göndermesinden sonra- atılan çok hatalı adımlar dolayısıyla memlekette meydana gelmiş olan huzursuzluğu daha çok arttıracaktır.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

FETİ YILDIZ (Devamla) – Hemen tamamlayacağım Sayın Başkanım.

“Ölüm cezalarının infazı, yurt dışında ve milletimiz ve devletimiz aleyhinde tepkilere yol açacaktır. Ölüm cezalarının infazı hâlinde, milletimizi bölen kin ve garaz duyguları şiddetlenecek ve yukarıda sıralanan mahzurlarına karşılık, cezaların infazıyla memlekete sağlanacak hiçbir fayda yoktur. Esasen, siyasi suçlardan dolayı ölüm cezaları verilmesi bugünün insanlık duygularına uymamaktadır. Aksi hâlde, millet ve tarih önünde sorumlu olacağınızı hatırlatırım. Saygılarımla.” diye bitirmiştir.

Mektubun içeriğinden de anlaşıldığı gibi Başbuğ Alparslan Türkeş idamlara ve kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanına başından beri karşıdır. Aslında, 14'lerin asıl amacı -başta Alparslan Türkeş Bey olmak üzere- Başbakanı, Cumhurbaşkanı, bakanları ve Demokrat Partinin ileri gelenlerini yargılamaktan ziyade siyasi sürgün olarak İsviçre'ye göndermektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FETİ YILDIZ (Devamla) – Son, bitiriyorum efendim.

BAŞKAN – Sayın Yıldız, son kez açıyorum, sözlerinizi tamamlayın.

FETİ YILDIZ (Devamla) –Orada da mağdur olmasınlar diye geçimlerini temin edecek kadar bir paranın tahsis edilmesi düşünülmüştü ancak istedikleri yapılmamıştır ve Madanoğlu cuntası sonunda istediğini bulmuştur.

Şimdi, efendim, anlatılacak çok şey var çünkü tarihî bir oturum. En son olarak şunu söylemek gerekir ki bu bütün şeyi özetler: Alparslan Türkeş “En kötü hukuk nizamı, en iyi ihtilâl idaresinden iyidir.” demiştir ve bütün hayatını bunun üzerine kurmuştur.

Kanun teklifinin mağduriyetleri bir nebze olsun gidermesi ve Anayasa Komisyonunda olduğu gibi Meclis Genel Kurulunda da oy birliğiyle kabul edilmesini diler, yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (MHP, AK PARTİ ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Gruplar adına üçüncü söz, Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Meral Daniş Beştaş’ın.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, konuya geçmeden önce, dün Ankara’ya alınmayan... Bir şehrin, savunma makamına kapatılmasına dair çok garip, acı, kara bir güne tanıklık ettik. Biraz önce, yanılmıyorsam, odamdan dinledim, “Barolar yapacaklarını yaptılar.” şekilde bir açıklama geldi iktidar grubundan, süreçlerini işlettiler. Nasıl bir işletme? Dün sabah saatlerinden itibaren, bugün öğlene kadar yağmur altında kafenin kapatıldığı, işçilerin arada bir saldırtıldığı, basın mensuplarının darp edildiği, dayanışmaya gelen avukatların -iki defa gittim- dışarı atıldığı ve avukatların âdeta fiilen gözaltında tutulduğu bir yirmi dört saat geçirdiler. Bu, Türkiye tarihine bir utanç sayfası olarak geçti.

Barolar savunmanın temsilcisi niteliğindeki kurumlardır. Ben de bir avukat olarak meslektaşlarıma yapılan bu muameleyi, barolara yapılan bu muameleyi kınıyorum. Bunun karşısında yer aldığımızı bir kez daha ifade etmek istiyorum. Savunmanın durdurulamayacağını, savunmanın susturulamayacağını bu kürsüden de bir kez daha ifade ediyorum ve dünden bu yana bütün illerde alanda olan, dayanışma gösteren bütün avukat arkadaşlarımı sevgiyle, saygıyla selamlıyorum; savunma durdurulamaz. (HDP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, önümüzde, evet, bir darbeye, geçmişle yüzleşme adı altında bir teklif var. Hani gören de diyecek ki bugünün sorunlarının tümünü çözdük, mahkemeler tarafsız ve bağımsız, adil yargılama var, gösteri hakkı, demokratik muhalefet yapma hakkı hiçbir baskı altında değil; bir işimiz kalmış, bu da geçmişte, sadece darbelerden darbe seçerek bir tane darbeye dair bir kanun çıkarmak. Evet, biz de bunu değerlendireceğiz.

Türkiye siyasi tarihi tabii ki demokratik siyaseti, yaşamı kesintiye uğratan askerî ve sivil müdahalelerle dolu. 27 Mayıs 1960 darbesi, şahsında, demokratik yaşamı kesintiye uğratan her türlü darbe ve darbe girişimlerini şiddetle kınadığımızı ifade etmek istiyorum. Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan’a da Allah’tan rahmet diliyor, darbe mağduru hem kendileri hem de tüm yurttaşlarımızın yanında olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

60 darbesi gerçekleştirildiğinde resmî ideolojinin giydirmek istediği gömleği kabul etmediği için her türlü insanlık dışı uygulamaya maruz bırakılan, ezilenler ve 12 Eylül darbesiyle birlikte işkence tezgâhlarında onuru teslim alınmak istenen ama asla boyun eğmeyen ezilenlerin geleneği olarak demokratik yaşam ilkemizin arkasında her daim durduk ve durmaya devam edeceğiz. Bizler için darbelerin sonucu hep işkence tezgâhları ve insanlık dışı uygulamalar oldu ama cevabımız hep aynıydı: Direnmek ve daha büyük direnmek. Bu vesileyle, egemenlerin zulüm dolu tarihine karşı ezilenlerin gerçekleştirdiği direniş tarihinin onurlu taşıyıcısı olarak bir kez daha, istiklal mahkemelerinden 20 Temmuz OHAL Darbesine kadar halk iradesini hiçe sayan, demokratik yaşamı kesintiye uğratan her türlü müdahaleyi ve darbeyi bir kez daha kınıyoruz.

Demokratik hukuk devletlerinde yasa yapma süreçleri iktidarın aslında meşruiyetini belirler. Temsilî demokratik rejimlerde darbe bütün yurttaşları ilgilendirir; bir partinin tabanını oy verenleri değil, bütün toplumu ilgilendirir. Dolayısıyla darbelerle ilişkin yapılan yasal düzenlemeler bütün siyasi parti gruplarıyla ortaklaşarak yapıldığı ölçüde darbeye karşı demokrasinin sesi daha güçlü çıkar. Yasayı yapan iktidarın amacı darbelerle karşı demokrasiyi savunmak ise yapması gereken ilk iş muhalefetle ortaklaşmaktır. Bu gerçeğe rağmen iktidar ve ortağı, muhalefetin tüm darbelerle yüzleşilme önerisini kabul etmedi, darbecilerin adlarının kamusal alandan silinmesi başta olmak üzere her türlü darbe karşıtı önerimizi Anayasa Komisyonunda reddetti.

Değerli milletvekilleri, Anayasa Komisyonunda da ifade ettim, burada da söyleyeyim: Bu teklifin sadece AKP ve MHP ortakları tarafından hazırlanıp Anayasa Komisyonuna verilmesi zaten bunun meşruiyetini baştan ortadan kaldırmıştır. Biz de burada bulunuyoruz. Grup Başkan Vekilimiz, Meclis Başkan Vekilimiz ve partimizin zaten basına yansıdıktan sonra bu konudan haberdar olduğu, Hükümetin ve ortağının darbelerden darbe seçtiği ve sadece kendilerine siyasi bir rant alanı oluşturmak için yaptığı bütün Türkiye'nin ve dünyanın gözünün önünde geçti.

Evet, biz HDP olarak ne önerdik? Şunu dedik, dedik ki: İdam gibi bir cezanın telafisi mümkün değildir. O nedenle, bu cezaların verilmesini tabii ki demokratik hukuk devleti ilkelerine aykırı buluyoruz ve kesinlikle tasvip etmiyoruz; Adnan Menderes'i de Deniz Gezmiş'i de Erdal Eren'i de tasvip etmiyoruz. İdam cezası bir yöntem değildir ve rövanşist bir bakış açısıyla da değerlendirilemez dedik ama ne yazık ki Denizlerin idamı bu idamın bir rövanşisi gibi değerlendirilmiş ve Deniz, Yusuf, Hüseyin idam edilmiştir. Şayet iadeitibar edilecekse, yüzleşme yapılacaksa geçmişle, meseleler ayrıntılı ve topyekûn değerlendirilmelidir.

Yine başka bir örnek vereyim: 15 Kasım 1937 tarihinde Elâzığ Örfi Mahkemesi kararıyla idam edilen Seyit Rıza ve 7 kişinin de darbe pratikleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekir; bu yüzden gereklidir tam da. 1937'de idam edilen Seyit Rıza ve oğlu Resik Hüseyin, Uşene Seyit, Aliye Mirze Sili, Civrail Ağa, Hasan Ağa, Fındık Ağa ve Hesene İbrahim'in itibarlarının iadesi gerekmektedir. Bu bahisle dedik ki: Gelin, bu yasanın kapsamını genişletelim. Seyit Rıza 75 yaşının üzerindeydi ve tek bir talebi vardı: Oğlundan önce idam edilmek. O kadar gaddar bir yönetim vardı ki oğlundan önce idam edilmesine bile izin verilmedi ve yaşı küçültülerek idam edildi.

1937-1938, Dersim halkına yönelik baskı ve asimilasyon politikalarının toptan bir imha politikasına dönüşme tarihidir aynı zamanda. Dersim tertesi hâlâ kapanmamış bir yaradır, etkileri bitmemiştir. Bu nedenle Komisyonunda dedik ki: Gelin, geçmişle yüzleşelim, hakikatleri ortaya çıkaralım; ama kabul edilmedi. Biz üzerinde ayrıntılı tarihsel arka planı çalışarak bir önerge verdik, bu önergemizin Komisyonunda kabulünü istedik. Peki, bu önergemiz neydi? Bir, dedik ki: 18 Eylül 1920 tarihinde kurulan istiklal mahkemelerinde yargılanan, idam edilen, cezalandırılanların yakınlarıyla birlikte; 60, 71, 80, 97 yıllarında yapılan askerî darbeler ve 15 Temmuz darbe girişiminin ardından biliyorsunuz OHAL ilan edildi, 20 Temmuz OHAL darbesi, KHK'lerle iş ve işlemlerinden edilen, tüm zarar gören yurttaşlardan ve yakınlarından özür dilenmesine ve bu konuda darbe yöntemlerinin demokrasi, insan hakları ve özgürlüklere yönelik bir suç olduğunun kabul edilmesini ve bunun hukuka ve adalete müdahale olduğunu kabul edelim dedik; geçmişe dönük, gelin, bunu kabul edelim dedik, reddedildi.

Yine, dedik ki, istiklal mahkemeleri tarafından yürütülen işler ile -orayı da katmamız lazım- 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980, 28 Şubat 1997 ve sonrasında gerçekleşen, bununla birlikte 15 Temmuz darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL ve KHK'lerle zarar görenlerin zararlarının tazminine dair ayrıntılı bir öneri sunduk, burada okumama gerek yok, zaten muhalefet şerhiyle birlikte bu yayınlanacak.

Yine, başka bir önerimiz, dedik ki: Darbeler ve darbe yöntemleri sonucu hukuken kanıtlanmış, yeterli verilerle desteklenmiş istiklal mahkemeleri işlemleriyle, darbe rejiminin kararları ve uygulamalarıyla idam cezasına çarptırılan, yaşamını veya beden bütünlüklerini, akıl ve vücut sağlıklarını yitirmiş olanlara, yaşamını yitirenlerin haleflerine, işkence görenlere, dini ve etnik kimliğinden ötürü her türlü haksızlığa uğramış kişilere özur kapsamında bir manevi tazminat konulmasını önerdik, reddedildi.

Yine -uzun önergemiz, en önemli kısımlarını söylüyorum- antidemokratik yöntemlerle sivil yönetimleri devirmek amacına yönelik askerî darbe ve darbe girişiminde bulunanların isimleri... Bu, bugün canımızı çok yakan bir meseledir değerli milletvekilleri. Kamu kurum ve kuruluşları ile kamusal niteliği haiz meydan, cadde, park, sokak, tesis ve bunun gibi kamuya ait alanlarda kullanılmaması için gerekli çalışmalar yapılarak askerî darbeleri çağrıştıran mevcut isimlerin değiştirilmesini talep ettik. Evet, Muğlalı olayı biliniyor. 33 kişiyi kurşuna dizen bir askerî yetkili, Van'da ismini değişik yerlere veriyor. Buna ilişkin yüzlerce örneği sizinle paylaşabiliriz. Darbecilerin isimleri okullarda, sokaklarda, caddelerde olduğu müddetçe hiç kimse bize "Darbeyle yüzleşiyoruz." ya da "Geçmişle hesaplaşıyoruz." demesin. Darbelerden darbe beğenenler bunu dikkatle not alsınlar. Darbeye karşısaksak "ama"sız, "fakat"sız karşı olmamız lazım.

Şimdi, burada, Meclisin halk egemenliğinin sorumlusu olduğu ve yasama erkinin meşruluğunu halktan aldığı gerçeği var önümüzde. Yasa yapma süreçleri en az içerikleri kadar meşruluk testine tabidir. Bu yönüyle söz konusu kanun teklifi, darbeye karşı "demokrasi" demek yerine kurumların önerilerini hiçe sayarak meşruiyetini tartışmalı hâlde getirmiştir. Darbelere karşı durmak yerine darbeye yoğunlaşan bu kanun teklifi, demokrasiyi güçlendirecek olan genel yararı ve kamu vicdanını esas almıyor; toplumun bir kesiminin beğenisini, altını çizerek söylüyorum, toplumun bir kesiminin beğenisini karşılamak üzere ve siyasi rant sağlamayı ve egemenin tarihini yazmayı amaçlıyor aslında. Evet, kuşkusuz ki siyasi meşruiyetini kaybeden bir iktidarın yapacağı tek şey, darbe mağduriyetlerini ve hukuk gibi değerleri araçsallaştırmak ve bu araçlar aracılığıyla kazanç sağlamaya çalışmaktır. Bu teklifin bugün gelmesinin anlamı budur.

AKP ve MHP tarafından Meclise sunulan bu kanun teklifi, siyasi iktidar ve ortağının Türkiye siyasi tarihini yeniden yazma arayışındır aslında. Nedir? Bu arayış, ne yazık ki darbelerle, bütün darbelerle yüzleşmeyi içermiyor, darbecileri toplumsal hafızalardan atmayı amaçlamıyor. Bu anlayış, darbelerden bir darbe seçerek kendi tarihini egemen tarih olarak topluma kabul ettirmek istiyor. Darbelerle yüzleşmekten kaçan AKP-MHP ittifakı, bütün darbelerle karşı çıkmak yerine 27 Mayıs darbesini ele almış ve tarih yazımı işine girmiştir. Açıktır ki amaç darbelerle mücadele etmek değil. Darbelerin yarattığı haksızlıkları eğer onarmak istiyorsak yapılması gereken şey darbe seçmek değil, tüm darbelerle karşı durmaktır. Bu ülkede darbelerle karşı demokrasiyi savunmak ancak 49'lar davası, 27 Mayıs sonrası kurulan Yüksek Adalet Divanıyla; 12 Eylül darbesi sonrası kurulan sıkıyönetim mahkemeleriyle; 90'larda devlet güvenlik mahkemeleriyle, 2000'li yıllarda özel yetkili mahkemelerle; 20 Temmuz darbesi sonrası kurulan OHAL'le yüzleşerek mümkün olabilir. Bugün hâlâ mahkemeler 4 kere tahliye kararı verildiği hâlde Selahattin Demirtaş'ı tahliye etmiyorsa hiç kimse bize "Tarihle yüzleşiyoruz, yargıyı araç olarak kullanmıyoruz." demesin. Osman Kavala hâlâ içerideyse kimse bize bu iddiada bulanamaz.

Bugün, 56 baro, yağmurda, karda kışta yirmi dört saat bekletiliyorsa kimse o dönemin mahkemelerini tartışmasın bizce çünkü bugün aynı vahamet devam ediyor. Bunu da egemenlerin değil -söylediklerimizizin- ancak ve ancak ezilenlerin ortak mücadelesi gerçekleştirebilir. Evet, aydınlık bir ülke için demokrasi ittifakı çağrımız tam da bu mücadelenin adıdır, bunu egemenler değil ancak ezilenler yapabilir. Demokratik bir gelecek için geçmişte aydınlatma arayışında bulunmamız gerekiyor, her türlü darbeye karşı demokrasiyi savunmanın adıdır bu, Sevgili Noam Chomsky'nin ifade ettiği gibi, yurttaşların seyirci olarak değil oyuncu olarak yer aldığı demokratik bir sistemi inşa etmenin ifadesidir.

Adnan Menderes'e yapılan zulmü ve demokratik iradenin hiçe sayılmasını demokrasiye bütün müdahalelerle birleştirmemiz gerekiyor, bu arayış bunu gerektiriyor. Bizler biliyoruz ki ortak tarih yapamayan topluluklar ortak siyasi kimlik yaratamazlar, ortak yaşam oluşturulamaz, ortak geleceği demokratik şekilde inşa edemez bu topluluklar. Meşruluk yerine gücün, rıza yerine zorun geçer akçe edilmek istendiği bir topluluk ortak gelecekte buluşamaz. Ortak tarih yapmanın karşısında egemenin tarihi yer alır, bu tarih kâğıttan kaplanların tarihidir ve şüphe yok ki bir gün bozulmaya mahkûmdur. Bizler egemenlerin bozulmaya mahkûm tarihi yerine, ezilenlerin yaptığı tarihi yazmaya hazırız ve bunun mücadelesini yürütüyoruz. Bizler iktidarların sadece hatırlamayı seçtikleri tarihler için değil, aynı zamanda unutmak istedikleri ezilenlerin tarihini de yazmaya da hazırız. Darbelere karşı demokraside ısrarımız, egemenlerin, egemen olmak isteyen iktidarın kendi tarihini yazma ihtiyacı yerine, halkların darbe karşısındaki ortak tarihiyle buluşmasının manifestosudur.

Türkiye siyasetinin iki farklı tarihi var: Bu tarihin ilki demokratik yaşamı kesintiye uğratan müdahalelerin tarihidir. 21 Anayasası'nın inkârıyla başlayan, halk iradesini yok sayma ve demokratik yaşamı kesintiye uğratma çabasını Şark Islahat Planı'nda, 27 Mayıs'ta, 12 Mart'ta, 12 Eylül'de, 2 Mart 1994'te, 27 Şubat'ta, 27 Nisan e-muhtırasında, KCK davalarında, 4 Kasım 2016'da, 20 Temmuz 2016 darbesinde, 19 Ağustos kayyum atamalarında, kurulan darağaçlarında gördük. Egemenlerin adları değişti, unvanları değişti; kimileri apoletli üniformalar, kimileri de takım elbise ve kravatlı çıktı halkın karşısına ama tarih hiçbirinin adını hayırla yâd etmedi ve yâd etmeyecek. Onlar tarihe adlarını altın harflerle yazdırmak isterken Türkiye halkları adlarını kömür karasına boyayarak tarihe dip not olarak düştü. Onlar bu halklara boyun eğdirmek isterken Türkiye halkları tarihi yapanlar olarak asla demokrasi ve barış içinde yaşama isteğinden vazgeçmedi. Her türlü saldırıya karşı demokrasi ve barışın sesi 1991 seçimlerinde kazandı, 7 Haziran 2015'te kazandı. Kan ve barut konusunda sandığa gidilen 1 Kasım'da dimdik ayakta durdu. OHAL şartlarında "..."(x) dedi, "Buradayız." dedi. Her türlü baskıya, hukuksuzluğa, zora rağmen 31 Mart ve 23 Haziranda kazandı.

Egemenler kendi tarihlerini yazmak isterken asıl tarihi tabii ki ezilenler yazdı. Demir parmaklıklar, işkence tezgâhları olsa da sonunda, ezilenler direnerek bu tarihi yazmaya devam etti ve bugünde ediyor. Darbelere karşı her zaman başı dik duranlar; darbe seçmek yerine, demokrasiye kesintiye uğratan ve halk iradesini hiçe sayan her politikaya "darbe" diyenler gerçek tarihi yazdı. Yeri geldi, 1994 yılında DEP milletvekilleri; Leyza Zana, Hatip Dicle, Mahmut Alınak, Selim Sadak, Sırrı Sakık, Orhan Doğan, Zübeyir Aydar, Ahmet Türk'ün milletvekilliklerinin düşürülmesiyle demokrasiye kesintiye uğratanlara karşı durdu. Yeri geldi, 4 Kasım 2016 tarihinde -hepimiz buradayken- 6,5 milyon oy alan HDP Eş Başkanları Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş'la birlikte milletvekili arkadaşlarımızın rehin alınmasına karşı halk bu darbeye dimdik ayakta durdu ve bugün de ayakta. OHAL darbesiyle çıkarılan KHK'lere karşı ezilenlerin dayanışması gerçekleşti. Atanan kayyumları 31 Mart'ta süpürüp atan ezilenlerin birliği, dünya demokrasisine örnek olarak bugün duruyor. Darbeye karşı demokrasiden yana yüzlerce yıllık duruşumuz ve ilkemiz bugün de dün gibi kesinlikle devam ediyor. En son da 4 Haziran 2020'de Mecliste gerçekleşen demokratik yaşama ve halk iradesine müdahale edilmesine karşı Leyla olduk, Musalaştık. (HDP sıralarından alkışlar) Leyla Güven ve Musa Farisoğulları'nın vekilliklerinin düşürülmesi, Enis Berberoğlu'yla birlikte...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, lütfen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Yeri geldiğinde Menderes'in idamına karşı olan, yeri geldiğinde 12 Eylül darbecilerine karşı en görkemli direnişi gösteren, yeri geldiğinde Figen'in, Demirtaş'ın yoldaşları olan bizler bu ülke siyasetinde ezilenlerin tarihini yazanlarız. HDP olarak bizler, dalından koparılan ham meyvelerin, zindanlarda tutulan siyasetçilerin, darağacına başı dik gidenlerin, halkına borçlu olanların, baş eğmeyenlerin, diz çökmeyenlerin sözcüleriyiz.

(x) Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Türkiye tarihindeki her türlü darbenin hedefi olan bizler, bazen bir tank paletinde, bazen de gece yarısı çıkarılan bir KHK'yle darbeleri gördük. Bu darbelerin ortak noktası demokrasiyi kesintiye uğratmak ve halk iradesini hiçe saymaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Devam edin, tamamlayın sözlerinizi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bu darbecilerin ortak bir yanı da anlayışlarının aynı olmasıydı. 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleşen askerî darbeye binbaşı olarak fiilen katılan askerlerden biri olan Orhan Erkanlı bir açıklamasında şunu söylüyor, dikkatle dinlemenizi isterim; demokratik yaşamın feda edilebileceği sınırlara bu şekilde işaret ediyordu, diyordu ki: “Bu ülkede pirinç fiyatlarından kara yollarına ve turistik yörelere kadar ulusal güvenlikle ilgili olmayan tek bir sorun yoktur. Eğer çok derin düşünürseniz bu da bir ulusal güvenlik meselesidir.” Demokrasiye karşı demokrasiyi koruma bahanesi her türlü darbenin söylemi, bu darbeyi zulme çeviren araç ise her zaman yargı erki oldu. Alparslan Türkeş tarafından okunan ve 27 Mayıs 1960 askerî darbesini duyuran bildirideki “demokratik düzeni korumak için demokrasiyi askıya alma” vurgusu sonraki tüm darbelerin ortak anlayışının zemini oldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Halkı düşman gören, demokrasiye nefret duyan bir darbe anlayışı devletin içerisine yerleşerek darbe mekaniği şeklinde çalıştı. Bu mekaniği elinde tutarlarsa -ister asker ister sivil olsun- her şeyi, hatta, Erkanlı'nın dediği gibi, derin düşüneni bile iktidarına tehdit olarak gördü. 20 Temmuz OHAL ilanından sonra darbeyle ilgisi olmayan insanları bile ihraç edip tutuklamak, kayyum ataması yapmak ve bunları “ulusal güvenlik” “beka” gibi gerçek ötesi, gerçek dışı kavramlarla açıklamak darbe mekaniğinin ne kadar işler olduğunu da gösteriyor. “Allah'ın lütfü” muhalif olan herkesin demokratik yaşam askıya alınacak şekilde baskıya maruz bırakılmasına sebep oldu. Gazeteciler, akademisyenler, aydınlar gibi çok derin düşünenler Erkanlı'nın kemiklerini sızlatır şekilde ulusal güvenlik tehdidi olarak kabul edildi; yetmedi, soğanı ve domatesi bile ulusal güvenlik sorunu olarak kabul ettiler. Faiz lobisi çıkarıldı; “beka” dendi; kim olduğu belirsiz dış güçler Türkiye halklarına “olmayan düşman” şeklinde tanımlandı fakat Türkiye halkları bu orta oyununa 31 Martta, 23 Haziranda “Dur!” dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Halklar, gerçekleştirdiğimiz demokrasi yürüyüşünde “Tek yol demokratik cumhuriyet, onurlu barış ve bir arada yaşam.” dedi. İşte, biz de halklarımızın sesine ses vererek, muhalif olan herkesi ulusal güvenlik bahanesiyle düşman ilan eden, çok düşüneni bir tehdit olarak algılayan, “beka” diyerek iktidarını korumak isteyen, demokratik sistemden kaynaklı krizleri fırsata çevirmek isteyen; domates, biber ve soğanı dahi terörist ilan eden anlayışa karşı bu ülkenin kaderini, bu ülkede siyaset anlayışını değiştirmeyi öneriyoruz. Senin darben, benim darbem denkleminden Türkiye halklarını kurtararak demokratik cumhuriyetin kapılarını aralamak istiyoruz. Gandi'nin de dediği gibi “Demokrasi, kalbin değişmesini gerektirir.” diyoruz. Demokrasinin kalbine saplanan hançerleri çıkarmak için buradayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Beştaş, son kez açıyorum.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Devamla) – Bizler, düşüncelerinden dolayı hakaret gören, aşağılanan insanların yaşadığı toplumda gerçek demokrasiden söz edilemez diyoruz; adaletsiz düzende barış ve demokrasi olmaz diyoruz; eşitlik olmadan demokrasi olmaz diyoruz; demokrasinin kutsal tacı özgürlüklerdir diyoruz. Demokrasiden kaynaklı tüm sorunların çözümünün daha fazla demokraside olduğunu biliyoruz. Demokrasinin darbelerle değil, bağımsız, adil, tarafsız yargıyla korunabileceğini; tek adamların değil, halkların iradesiyle yaşayacağımızı ifade ediyoruz.

Bu karanlık günlere son verecek ve daha güçlü demokrasilerde buluşacağız. Biliyoruz ki en karanlık gece bile sona erecek ve demokrasinin, eşitliğin, özgürlüğün, adaletin güneşi Türkiye halklarının üzerine doğacaktır diyorum, hepimizi selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk söz Sayın İbrahim Özden Kaboğlu'nun.

Buyurun Sayın Kaboğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, Divan, değerli milletvekilleri; (2/2952) esas sayılı Yasa önerisi üzerine grubumuz adına söz almış buluyorum.

Öncelikle bu önerinin iki olumlu tarafı var: Birincisi, darbelerle ciddi biçimde hesaplaşmak için bir adım atılmış olması. İkincisi de Anayasa Komisyonunun bu vesileyle toplantıya çağrılmış olması. Ama, iki olumsuzluğu var: O da, birincisi, mademki bütün partiler, başta CHP olmak üzere, bu teklifi destekliyor, o zaman bütün partilerin imzasına açılmalıydı. İkinci olumsuz tarafı ise 27 Mayısın yanında sonraki darbeleri de kapsamına almalıydı, özellikle 12 Mart ve 12 Eylül.

Bu vesileyle ben, konuşmamı 5 nokta etrafında şekillendireceğim, Anayasa Komisyonuna değineceğim; Türkiye'nin anayasal ve siyasal tarihine, darbeler ve devamlılık konusuna; üçüncüsü, darbelerden doğan mağduriyetler arasında ayırım yapmama ilkesine; dördüncü olarak, anayasanın bir çatışma belgesi değil, bir barış belgesi olması için yapılması gerekene ve nihayet, değişiklik önergelerimize değinmek suretiyle sözlerimi tamamlayacağım.

Anayasa Komisyonu toplanmadı dedim. Eğer Anayasa Komisyonu toplansaydı, özellikle, Anayasa Mahkemesinin kararları sonrası yapılan düzenlemelerde mutlaka nitelikli yasa sürecine katkıda bulunacaktı, torba yasa uygulamasının Anayasa'ya aykırı olduğunu ortaya koyacaktı ve -nitelikli yasanın nitelikli yasama sonucunu doğurduğunu hepimiz bildiğimize göre- önemli bir işlev görecekti; dileriz bundan sonra görür.

Bu çerçevede, anayasasızlaşma sürecine de bu süreci tanımlayarak değinmek istiyorum. Devlet yönetiminde görev, yetki ve sorumluluk üçlüsünü temsil eden en üst düzey yöneticilerin Anayasa'nın emredici veya yasaklayıcı hükümleri yerine, fiili durumu öne çıkarmak suretiyle devleti yönetme eğilimine girmeleri. Bundan da kaçınmak gerekiyor.

“Darbeler ve devamlılık” ne demektir tarihimizde? 27 Mayıs af yasaları dizisinin üçüncüsünü görüşüyoruz. 12 Eylül mağduriyetine ilişkin düzenleme tek yasayla ve sınırlı yasayla kaldı. Aslında, Osmanlı ve Türkiye'deki “anayasacılık” kavramı şu ikiliyle örtüşüyor; giderek iktidarların sınırlandırılması, özgürlüklerin ise güvence altına alınması. 20'nci yüzyılda darbe süreçlerine rağmen “tepki anayasası” söylemine ve kopuşa rağmen, bu yönde bir ilerleme kaydedilmiştir. Bu ilerleme, Tanzimat, Meşrutiyet ve cumhuriyet çizgisinde izlenmiştir. Bir taraftan devlet açısından görev, yetki ve sorumluluk ilkesinin uygulanması, öbür yandan devletin hak ve özgürlükler karşısında saygı, koruma ve geliştirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi. Bu açıdan baktığımız zaman, darbeler derin kırılmalar yaratmıştır fakat bazı özelliklerimizi hiçbir zaman ortadan kaldıramamıştır; bu özellikler, cumhuriyet, yurttaşlık, laiklik gibi özelliklerdir. Şimdi, bu açıdan bakıldığı zaman, acaba hiçbir zaman lağvedilmeyen yürütme, hükümet ne zaman ve neden lağvedildi sorusunu da sormamız gerekmektedir.

Peki, bu ön bilgiler ışığında şunu da belirtmek gerekir: 16 Nisan 2017'ye kadar Anayasa fetişizmi yapıldı, fakat nereye o tarihten bu yana Anayasa unutuldu. Bir kısır döngü veya çelişkiye de değinmek lazım.

Fakat 3'üncü başlık olarak esasen değinmek istediğim husus darbelerden doğan mağduriyetler arasında ayırım yapmama gereğidir. Bütünü görmek lazım; 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül bunlar arasında. Bunların doğurduğu mağduriyetleri mutlaka bir bütün olarak almak lazım. Neden 28 Şubat, 27 Nisan ve 15 Temmuzdan ayırmaktayım? Çünkü bunlar idamla sonuçlanmış olan darbelerdir, diğerleriyse idamla sonuçlanmamıştır ama sonradan, bu süreçte Meclisimiz de idamları tümüyle, barış ve savaş ortamında kaldırmıştır. Bunun, esas itibarıyla böyle bir yasa önerisinin görüşülmesi sırasında idam cezalarını, ölüm cezalarını söylemenden bile çıkarmamız gerektiğini ortaya koyması bakımından bu anlamlıdır. Burada devlet eliyle ölüm cezalarının ortadan kaldırılması esasen hukuk devletinin ve adil yargılanma hakkının temellendirilmesi bakımından önemli bir gelişmedir.

Şimdi, bu çerçevede, değinildi daha önceden ama bugün esasen hatipler doğal yargıç ve adil yargılanma hakkı üzerinde çok durdular, o bakımdan ben de günümüzde yaşadığımız bir devam eden olaya değineceğim. Anayasa Mahkemesi karar veriyor, ağır ceza mahkemeleri beraat kararı veriyor ama Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu, örneğin, sadece barış akademisyenleriyle sınırlı kalacak olursak, hayır, o dosyalar orada kilitlenmiş bulunuyor. Bu Meclis bu manzara karşısında eğer sessiz kalırsa darbelerle hesaplaşma konusunda içten olamaz. O bakımdan, olağanüstü hâl sonrası durumu bir cümleyle şöyle ifade edebilirim: Önceki dönemlerde darbecilerin neden olduğu mağduriyetlere karşın şimdi darbe girişimini önlemiş ve bastırmış, üstelik seçimden çıkmış bir yönetim bu denli büyük mağduriyetler yaratamaz ve bunlar karşısında seyirci kalmaz.

Şimdi, bunun yanı sıra, demek ki darbeler karşısında mutlaka adil ve eşit davranmak zorundayız ama Anayasa'yı çatışma belgesi yerine barış belgesi olarak kabul edersek o zaman bunu yapabiliriz, bunu başarabiliriz. Şöyle ki 20'nci yüzyılın son kırk yılında ve 21'inci yüzyılın ilk yirmi yılında üçer darbeye tanık olduk; ilk üç, sonraki üç. Peki, o zaman, bir kez daha bunlara tanık olmamak için;

1) Anayasa'nın üstünlüğüne saygı.

2) Adil yargılanma gereklerine saygı. Tabii bunun başında bağımsız yargı geliyor ve bunları yapabilirsek esasen biz bir hukuk devleti anayasasının asgari gerekleri üzerinde uzlaşma sağlayabiliriz. Peki, bu ne demektir? Bu bizim kazanımlarımız, ister Tanzimat'tan başlayalım, ister 1921 Anayasası'ndan başlayalım, kazanımlarımızın ortak farkındalığı, birikimlerimizin ortaklaşa algılanması ve kabul edilmesi. Peki, kısaca bunlar nedir? Bunlar:

1) İnsan haklarına dayanan devlettir.

2) Hak ve özgürlüklerde sınırlama istisnadır, güvence kuraldır.

3) Uluslararası hukukun gerekleriyle bağlı bulunuyoruz.

4) Anayasal usule ilişkin haklar uygulanmaya konmalıdır. Bunların başında da adil yargılanma hakkı geliyor ve 7 temel ilkeye dayanıyor.

Bunlara saygı göstermek durumundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İşte bunun için de bizim, anayasal kazanımlarımız konusunda bu Mecliste uzlaşma sağlamamız gerekiyor, ortak dil kullanmamız gerekiyor; ak ve kara dememeliyiz -belirttiğim gibi- tarih, bizim tarihimizdir. Devamlılıkları teslim edelim ama kopuşları da -askerî darbe veya sivil darbelerde- hiçbir zaman göz ardı etmeyelim.

Şimdi, bu çerçevede, yine, anayasal denge ve denetleme düzeneklerinin kazanımlarını ve bunlar ne zaman ortadan kalktı, bunları açıkça, açık dille teslim edelim. İşte bunu teslim edebildiğimiz ölçüde anayasal devlet ve demokratik hukuk devleti yolunda şu 3 özelliği eğer karşılayabilirsek ilerleme şansımız olabilir: Anayasal bilgilenme hakkını burada başlatalım. Doğru olana doğru diyelim. Bazı kesimlere yaranmak için anayasal gerçekleri saptırmayalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen sözlerinizi.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şu andaki, yürürlükteki Anayasa'nın bir OHAL anayasası olduğunu dikkate alırsak bu, uzlaşma sağlayamaz, uzlaşma belgesi olamaz; çatışma belgesi olduğunu görüyoruz, bunu mutlaka uzlaşma belgesine dönüştürmeliyiz.

Üçüncü kural da anayasal yurtseverlik ilkeleri çerçevesinde kapsayıcı anayasal deyimleri, kavramları, değerleri mutlaka öne çıkarmalıyız, cumhuriyetten insan haklarına kadar.

Bu çerçevede “Asmayalım da besleyelim mi?” sözünü lanetlediğimiz kadar “Ağaç kabuğu yesinler.” biçimindeki bir sözü de alkışlamamız gerekiyor.

İşte bu açıdan hiçbir zaman geçmişte yaşanan darbeleri ve ağır sonuçlarını bu kanunlarla ortadan kaldıramayız. Kaldırmaya çalışalım, eşit ve adil bir biçimde ama esasen hukukun geleceğe yönelik etki yarattığını unutmayalım. Bu bakımdan bugünkü gerçeklerle adil yargılanma hakkını ihlal eden uygulamalara karşı mutlaka ortak tavır koymak durumundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım lütfen.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – İşte bu belirttiklerim çerçevesinde, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, başta belirttiğim, yaptığım saptamaya paralel olarak 4 değişiklik önergesi verdik. Bu değişiklikli önergeleri arasında, örneğin 1'inci maddede, anayasacılar arasında çok tartışmalı, yürürlükten kaldırıldığı konusunda, zımnen ilga söz konusu diyebiliriz ama, değişiklikli önergesi yok. 12 Mart ve 12 Eylülü kapsamına alması açısından 4 değişiklik önergesi verdik, onları biraz sonra oylarınıza sunacağız, takdirlerinize sunacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (Devamla) – Anayasa'ya aykırılıklar, ihlaller kesinlikle darbeleri meşru kılmayacağı gibi darbeler önceki Anayasa ihlallerini aklayamaz, yine, olağan dönemde Anayasa'ya aykırılıklara göz yummak ise geleceğe yönelik adil bir hukuk düzenini kurmamızı sağlayamaz. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, Cumhuriyet Halk Partisi adına ikinci söz talebi Sayın Bülent Tezcan'ın.

Buyurun Sayın Tezcan. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün 27 Mayıs Yassıada yargılamalarıyla ilgili, aslında altmış yıl sonra, bir önemli muhasebeyi Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında yapıyoruz.

Önce, sözün başında bir şeyi söyleyelim, net olarak; biz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu, darbelere her zaman karşı çıktık ve bu çerçevede, bugün görüşülmekte olan bu yasa teklifini destekliyoruz, kabul oyu vereceğiz. Eksiklerini anlatarak, eksiklerini söyleyerek, tamamlama çabalarını birlikte yaparak ama en nihayetinde bu Parlamentoda inanıyoruz ki mutabakatla çıkacak.

Değerli arkadaşlar, bugün görüştüğümüz bu teklifinde bir siyaset, adalet ve vicdan muhasebesidir. Ancak bu siyaset, adalet ve vicdan muhasebesini yaparken adaletin ve vicdanın bütününde mutabık kalmamız önemlidir. Kısmen adalet ve vicdan mutabakatı bizi ileride yeni hatalar yapmaya açık hâle getirir. Neyi kastediyorum? Komisyon aşamasında da söyledik, bakın, bugün yaptığımız bu iş sadece geçmişe dönük bir sabika kaydı temizliğinden ibaret olmamalıdır. Yaptığımız bu işin, geçmişle ilgili bunları konuşurken aslında geleceğe dönük hukuk devletini inşa etme adımının, çabasının en önemli ortak çalışması ve mesaisine dönüşmesi gerekir. Bunu yapabildiğimiz zaman yaptığımız işin ancak ve ancak bir anlamı olacaktır.

Değerli arkadaşlar, bakın, Komisyon aşamasında söyledik, sadece 27 Mayıs, adına “Yüksek Adalet Divanı” denilen ama sadece şekli mahkeme olmanın ötesinde mahkeme vasfı dahi taşımayan, bir siyasetin emrindeki organın verdiği kararlarla siyasi cinayetlerin işlendiği bir tarihi konuşuyoruz. Ama bizim siyasi tarihimiz sadece 27 Mayıs Yassıada yargılamalarıyla ne yazık ki sınırlı değil. Altmış yıl

öncesini bugün konuşurken, elli yıl öncesinde, 12 Mart yargılamalarında darağacına gönderdiğimiz 3 fidan da, o günkü yargılamalar da, bu memleketin tam bağımsız Türkiye inancı için mücadele edenlere dönük başka siyasi cinayetler de sicilimizin bozuk bir tarafı, siyaset sicilinin; darbeler sicilinin bir başka bozuk geçmişi. (CHP sıralarından alkışlar)

Yine, kırk yıl öncesine gittiğimizde, kırk yıl öncesinde 12 Eylül yargılamalarıyla, talimatlı yargılamalarla “bir sağdan, bir soldan” “bir sizden, bir bizden” diye siyasetin emriyle mahkeme ambalajına bürünmüş yapılanmaların verdiği idam kararlarının acısını hâlen yaşıyoruz. Ve ondan sonra 28 Şubat, 27 Nisan... Devam edebiliriz. İşte bunun için diyoruz ki: Bir hesaplaşma yapacaksak -ki yapmak zorundayız- biz bu muhasebeyi sadece altmış yıl önceki Yassıada yargılamalarıyla sınırlı tutamayız. Darbelerden kaynaklanan bütün mağduriyetleri ve darbelerden talimatıyla haksızlığa uğrayan herkesi kucaklayacak bir adalet ve vicdan muhasebesinde mutabık olmamız lazım; söylemek istediğimiz şey budur, yapmaya çalıştığımız şey budur. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, darbe dönemlerine damgasını vuran sözler vardır. Yassıada yargılamalarına damgasını vuran söz hâlâ kulaklarımızdadır: “Sizi buraya gönderen irade böyle istiyor.” 12 Eylül yargılamalarına damgasını vuran söz “Asmayalım da besleyelim mi?” sözüdür. Bugün söylediğimiz şey şudur: Samimi olarak “Sizi buraya gönderen irade böyle istiyor.” sözünü hesaplaşırken “Asmayalım da besleyelim mi?” sözünü aslı olduğu yerde tutamayız, onu da alıp yere çalmak hepimizin görevi. (CHP sıralarından alkışlar) Gelin, hepsiyle hesaplaşalım; “Asmayalım da besleyelim mi?” yargılamasıyla da hesaplaşalım, “Sizi buraya gönderen irade bunu istiyor.” yargılamasıyla da hesaplaşalım. İşte o zaman bu mesele sadece bir geçmişin sabıka kaydı temizlemesi meselesi gibi değil, tam tersine, geleceğe dönük bir esaslı hukuk devleti kurma mücadelesinin ilk adımına dönüşür.

Değerli milletvekilleri, ne yazık ki tarihte yaşadığımız bu yargılama türleri sadece o dönemlere özgü kalmadı. Mesela, bugün için altmış yıl öncesini böyle konuşurken, daha on yıl önce -çok geriye gitmeyelim- Silivri mahkemelerinde FETÖ denen çetenin yargılamalarını hep beraber izledik. Yani dün, Yassıada’da, Divan-ı Ali’de yargılanmaları gerekirken Başbakan ve Bakanların, Yargıtayda yargılanmaları gerekirken, onları uyduruk bir Yüksek Adalet Divanı icat edip orada yargılayan anlayış, bundan on yıl önce de Anayasa Mahkemesinde yargılanması gereken dönemin Genelkurmay Başkanını özel yetkili mahkemelerin önüne çıkarmakta ya da savcılı görevi başında derdest edip -dönemin savcısını, daha sonra milletvekili olan arkadaşımız İlhan Cihaner’i- dönüpte özel yetkili mahkemelerde Yargıtay yerine yargılayan anlayışın birbiriyle hiçbir bağı ve ilişkisi yok mu? Bunlar aynı yöntemler değil mi? Yani, altmış yıl öncesiyile, elli yıl öncesiyile, kırk yıl öncesiyile hesaplaşırken on yıl önceki Silivri yargılamalarını ve FETÖ yargılamalarını unutarak bir esaslı hesaplaşma yapamayız. Onun için, hepsiyle beraber dönüp hesaplaşmak zorundayız. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakın, değerli arkadaşlar, sorun şudur: Sorun, hukuku yok sayarak siyasetin emrine sokulan yargı sorunudur. Altmış yıl önce Yassıada’da yapılan yargılama, darbelerinin, siyasetinin emrine sokulan sahte mahkemelerin adı mahkeme olan mahkemelerin yaptığı yargılamaydı. Elli yıl önceki 12 Mart sıkıyönetim mahkemelerinin yargılamaları o günün darbelerinin uydurduğu sahte mahkemelerin yaptığı yargılamalardı, sözde yargılamalar. Kırk yıl önceki 12 Eylül yargılamaları aynı şekilde yargılamalardı. Bunları konuşuyoruz ama on yıl önceki FETÖ yargılamaları da aynı şekilde, aynı anlayışın başka bir biçimde tezahür etmesiydi. Şimdi, bunu niye söylüyorum? On yıl öncesi üzerinden bugünkü siyasette bir husumet yaratma düşüncesiyle söylemiyorum. Bunu, ne yazık ki, bugün hâlâ siyasetin emrinde yargı organlarını, mahkemeleri yönetme anlayışının siyasette hâkim olduğu dönemleri yaşadığımız için söylüyorum. Bu konuda -samimi olarak- yargının gerçekten bağımsız olduğu ve siyasetin talimatı altında karar vermeyen namuslu, bağımsız mahkemelerin olduğu bir Türkiye’yi kurmazsak hiçbir hesaplaşmanın samimiyeti ve ciddiyeti olamaz. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bakın, yarın Barışlar gidecek, uydurma iddianemelerle Barış Terkoğlu, Barış Pehlivan, Murat Ağirel ve diğer 3 gazeteci arkadaşımız daha gidecekler. Göz göre göre, talimatla yapılan yargılamayla bir kere daha aynı sınavdan geçiyoruz.

Biraz önce bir haber aldık, İstanbul İl Başkanımız Canan Kaftancıoğlu hakkında verilen -bize göre bağımsız mahkemenin vermediği- karar bölge adliye mahkemesi tarafından, istinaf tarafından onanmış. Bir siyasetçinin, bir il başkanının yıllar önce attığı ya da bugün attığı “tweet”ler nedeniyle dönüp de özellikle bir dönemin siyasetini dizayn etmek için yargı eliyle terbiye edilmeye çalışıldığı dönemleri yaşıyoruz. Eğer yargının siyasetin talimatı altında siyasetçiyi terbiye etme çabasına karşı çıkmıyorsak bizden ne samimi bir muhasebe yapan çıkar ne de geçmişle ilgili ve gelecekle ilgili ciddi bir hukuk devleti inşa etme inancı ve davası etrafında bir buluşmayı yakalayabiliriz. Bakın, siyasette herkes şunu bilir ki, demokrasiyi ve hukukun üstünlüğünü isteyenler, iktidarı elinde bulunduranların hangi baskıları olursa olsun o baskılara karşı sonuna kadar direnme inancıyla yola çıktıklarını bilirler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın lütfen sözlerinizi.

BÜLENT TEZCAN (Devamla) – Onun için, Sayın Canan Kaftancıoğlu’yla ilgili hangi kararları verilerse versinler, ne Canan Kaftancıoğlu ne de 81 il başkanımızdan hiçbirisinin buna boyun eğmeyeceğini bütün Türkiye bilsin, bütün Türkiye bilsin. (CHP sıralarından alkışlar)

Bakın, son cümlem şudur, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünden bu yana bir ayıbu yaşıyoruz. Dünden bu yana, 80 ilden gelen baro başkanları -70 tanesi, 65 tanesi, neyse- yağmurun altında Ankara’ya sokulmadı. Baro başkanlarının başkente sokulmadığı günlerde, altmış sene öncesi üzerinden bir temizlenme çabası içerisindeyiz, bu olmaz, bugünü de temizleyeceğiz. Bugünü temizleyemedim kendimizi gelecekle ilgili büyük bir umut içerisinde tarif edebilmemiz mümkün değil ve unutmayalım, şu hikâyeyi hiç unutmayalım: Hüsamettin Cindoruk -saygıyla anıyorum kendisini- anlatmıştı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın, buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Devamla) - Yassıada mahkemesinin hâkimleri, sonradan avukatlık yapmak istediklerinde avukatlık yapamadılar. Onlara avukatlık yapma izni ve ruhsatı verilmedi, Yassıada’da hâkimlik yapanlara. Kimler vermedi biliyor musunuz? Bugün “Olur da yürüyerek Ankara’ya girerse devletin güvenliğini tehlike altına atarız.” iddiasıyla Ankara’ya sokulmayan barolar, barolar vermedi. Yassıada hâkimlerine avukatlık yapma ruhsatını o barolar vermedi. (CHP sıralarından alkışlar)

O yüzden, bir kere daha, bu kanun teklifine destek verdiğimizizi, düzeltmeyle ilgili çabalarımızın burada da devam edeceğini söylüyorum ve millet için, memleket için, hayırlı uğurlu olsun diyorum.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Özel...

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

24.- Manisa Milletvekili Özgür Özel’in, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu’na verilen cezanın istinaf mahkemesi tarafından onandığına ilişkin açıklaması

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, biraz önce, İstanbul İl Başkanımız Canan Kaftancıoğlu’na verilen cezanın istinaf mahkemesi tarafından onaylandığını öğrendik. Türkiye’de istinaf mahkemelerinin yoğunluğuna, dosyaları ne zaman ele aldığına bakıldığında, bu dosyanın en erken bir yıl sonra ele alınması bekleniyordu, en iyi ihtimalle on ay sonra ama istinaf bugün dosyayı ele alıp karara bağlamış. Hangi gün? 23 Haziranda, geçen sene İstanbul seçimlerinin kazanılmasının yıl dönümünde. Bir el, bu devleti tüm kurullarıyla, tüm kuvvetleriyle bir suç örgütünü yönetir ve yönlendirir gibi yönlendirmektedir. Mafya örgütlerinin benimsediği gibi manalı tarihlerde, anlamlı bir günde anlamlı bir karar onaylanarak hem de sekiz ay sonra, on ay sonra, on iki ay sonra olması gereken bir dosyayı bugün ele alması... Aslında bugün Canan Kaftancıoğlu’na haddini bildirmiyorlar, bugün, Cumhuriyet Halk Partisine...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O dosyayı bugün ele alarak, bu anlamlı tarihte, İstanbul seçiminin kazanılmasının tam birinci yıl dönümünde Canan Kaftancıoğlu'na had bildirmiyorlar, Cumhuriyet Halk Partisine ayar vermeye çalışmıyorlar; İstanbul'daki ikinci seçimi 806 bin farkla Cumhuriyet Halk Partisine, adayına kazandıran, İstanbul İl Başkanına kazandıran seçmene ayar veriyorlar, seçmene muhtıra veriyorlar, seçmene gözdağı veriyorlar. Ne seçmen ne İstanbul ne Türkiye ne de biz bu tehditlere pabuç bırakmayız. (CHP sıralarından alkışlar) Teslim olmayacağız, bir eksik kelime konuşmayacağız, bir adım geri atmayacağız, bir santim eğilmeyeceğiz; biliyoruz ki biz bir santim eğilirsek Türkiye'ye diz çöktürecekler. Buna izin vermeyeceğiz. (CHP sıralarından alkışlar)

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Zengin.

25.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; doğrusu, kürsüde konuştuğumuz konunun önemine binaen kürsüde cevap vermek istemiyorum böyle söylenen bir şeye.

Şimdi şunun bilinmesi lazım ki yargı bir ölçüm mekanizması değildir. Eğer yargıya zerre inancımız varsa hukukun, adaletin tesis edildiği yerdir. O yüzden bir yargı kararı üzerinden konuşurken bunun bir hınc alma meselesi ve -daha ileriye giderek- bir suç örgütü gibi yargının nitelendirilmesini reddediyoruz. O zaman bugün konuştuğunuz hiçbir şeyin zemini kalmıyor. Ayaklarınızı nereye basacaksınız eğer bunu iddia ederseniz?

Şimdi buradan şunu söylemem lazım: Seçmen iradesi bizim başımızın tacıdır, buradaki varlığımızın en önemli sebebidir. O sebeple yargı kararları ile seçmen iradesi arasında bir korelasyon kurmak bence bu ülkeyi hiç tanımamaktır. O sebeple yargı kararları itirazlarla şekillenir, adım adım devam eder, istinaf aşamasıdır, Yargıtay safhası olacaktır. Buradaki mesele, serbest, özgür iradesiyle yargının verdiği karara biz itimat ediyoruz. Bugüne kadar bizim aleyhimize fevkalade kararlar olmuştur. Bunlardan bir tanesi kapatma davasıdır, bizim yaşadığımız. O yüzden yargı kararlarıyla alakalı konuşurken de hukuk içerisinde kalmak lazım. Bu şeyler, korkmak, korkmamak... Burada bulunan herkesin korkmadan siyaset yapmasına ve korkmadan hayatı yaşadığına inanıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Son bir cümle.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – O yüzden de bunları söylerken hukukun hayatımızdaki, siyasetimizdeki yerini düşünerek, idrak ederek konuşmaya davet ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan...

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Ve müsaade ederseniz de kürsüden konuya dair...

BAŞKAN – Sizi daha sonra çağıracağım çünkü konu açıldı, başka söz talepleri de var.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sağ olun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Beştaş, buyurun.

26.- Siirt Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Sayın Başkan, Sayın Grup Başkan Vekilinin söylediklerinin gerçeği yansıtmadığını gayet iyi biliyoruz.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Her şeyi biliyorsunuz!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Ben çok uzun yıllar avukatlık yapmış biri olarak, 23 Haziran tarihinin tesadüf olmadığını, Sayın Selahattin Demirtaş'ın duruşmasının 6-8 Ekime verilmesinin de tesadüf olmadığını ve duruşma tarihleri verilirken bile yargının topluma siyasi bir mesaj verdiğini net

bir şekilde ifade etmek istiyorum. Evet, bugün istinafta onaylanan karar, iktidarın yargıyı bir sopa olarak kullanmasının neticesidir. Bu konuda hiçbir kuşumuz yoktur. “Nereye basıyoruz?” diyor Sayın Zengin. Biz, halk iradesine dayanıyoruz ve şu anda yargı... Daha dün 56 baro başkanı Ankara’ya alınmayarak yargının temel ayağı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Söz vereceğim.

Yalnız, Sayın Grup Başkan Vekilleri, bu kararı, zamanlamasını konuşacak olursak asli işimizden uzaklaşıyoruz.

Lütfen toparlayalım.

Buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Siirt) – Yok, zaten sadece zaman değil, biz yargıya ilişkin buradan bir milyon kere eleştiri sunduk da... Sadece dünkü manzara bile, baro başkanlarına yeşil pasaport verilip Ankara’ya alınmaması, Türkiye’de yargının sacayağı olan savunmaya yaklaşım da içinde bulunduğumuz durumun özeti gibidir. Türkiye’de “yargı tarafsızlığı ve bağımsızlığı” tartışmasından “Yargı var mı?” tartışmasına gelmiş durumdayız. Hukuk devletinde yargı tarafsız ve bağımsız değilse hukuk devleti yoktur. Bu karar da bunu tescillemiştir bir kez daha.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- *Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218) (Devam)*

BAŞKAN – Evet, teklifin tümü üzerinde gruplar adına son konuşma Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Özlem Zengin’in.

Buyurun Sayın Zengin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Doğrusu insanın hayatında önemli anlar olduğuna inanıyorum. Eğer hayatta bir fikriyatı kafanızda taşırsanız hayatın, şartların, olayların, o kafanızda taşıdığınız fikriyatla alakalı bir nebze olsun bir adım atmaya imkân verdiğini düşünüyorum. Daha küçük bir çocukken evimizde -dedemin evinde daha doğrusu- Adnan Menderes’in boynu bükük bir fotoğrafı vardı ve dedeme sormuştum 7-8 yaşlarında bir çocukken: “Dede, bu adam kim?” Bir çiftçi olarak bana demişti ki: “O, bizi kara lastikten iskarpine geçiren adam.” Köydeki herkes gibi, şehirdeki herkes gibi her bir ferdin zihninde, ruhunda, hayatında iz bırakmış, bir hüznün bırakmış ve zaman zaman da yine dedemden duyduğum “Acaba o idam edilirken biz sokağa çıkıp bir şey söylemediğimiz için bizden bir gün hesap sorulacak mı?” kaygısını taşıyan bir aileden gelen bir insan olarak bugün Yassıada’ya dair siyasal anlamda fevkalade önemli bir kanunla alakalı sizlerle birlikte olmaktan da çok büyük hüzünlü bir onur duyuyorum. Elbette, Anayasa Komisyonunda -biliyorum- diğer siyasi partilerden arkadaşlarımız da belirli bir adap içerisinde itirazlarını dile getirdiler. Uzun zamandır Mecliste komisyonlarda yaşamadığımız fevkalade önemli bir gün geçirdik, birbirimizi karşılıklı dinledik, itirazlarımızı kale aldık. Bu manada, bu kanunu önemsiyorum.

Bugün zaten içinde bulunduğumuz şartlar, gruplarımızın önerge vermemiş olması bugüne münhasır. Belki Latince anlamıyla “sui generis” yani nevi şahsına münhasır bir kanun yapma sürecinin içerisindeyiz. Bu manada teklifin 1’inci imza sahibi Meclis Başkanımız Sayın Profesör Doktor Mustafa

Şentop'a çok teşekkür ediyoruz. Ama elbette şu anda da Meclis kürsüsünde olan Sayın Süreyya Sadi Bilgiç'in kendi amcasının, ta amcasından öte dedesinin, babasının hayat hikâyelerinden de yola çıkarak özellikle Anayasa Komisyonunda yaptığı konuşmayı ve şu anki şahitliğini de ben, bu manada tarihin, kaderin bizi getirdiği bir yer olarak görüyorum ve hesaplanmamış bir şey olduğunu düşünüyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Şahsi hayatım, bana kurguların hep başarısız olduğunu gösterdi. Biz, Allah'ın kurgusuna inanıyoruz, bunu çok önemsiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Biz ne kadar planlarsak planlayalım asıl kurgu işte böyle anlarda ortaya çıkıyor, etkilerini gösteriyor.

Şimdi, izninizle, 27 Mayıs alakalı zihnimdeki bir çerçeveyi sizlerle paylaşmak istiyorum: Neden 27 Mayıs bizim hayatımızda, köydeki dedemin hayatında, Süreyya Bey'in amcasının hayatında, dedesinin hayatında, her birimizin, burada bulunan arkadaşlarımın -muhaletten milletvekili arkadaşlarım konuşurken de söylediler- neden bu kadar iz bıraktı bizim hayatımızda? Çünkü 27 Mayıs bizim tarihimiz açısından baktığımızda, siyasal tarihimiz açısından baktığımızda olumsuzlukların, ket vurulmaların, demokrasinin engellenmesinin remzi, işareti olan ve darbelerin ilk adımı, birinci darbe, birincil darbe yani bir taç giydireceksek darbeler adına taç giyecek olan 27 Mayıs darbesidir. Ve 27 Mayıs darbesiyle alakalı söyleyeceğim en önemli şey, 1924 Anayasası'nı değiştirmiştir ve bu değişim olurken en önemli şey, cumhuriyetin kuruluş ve kurtuluş felsefesine muhalif bir kanat oluşturmuştur yani bir kopuştur aslında. Bizi cumhuriyete getiren, cumhuriyeti kuran 1924 Anayasası'na baktığımızda bu izleri hep görürüz. O izlerden bizi koparan, başka bir yere götüren ve özü itibarıyla da millet iradesini kenara koyan 1961 Anayasası'nın en temel özelliği, millete itimat etmemektir. Millete itimat etmemek adına farklı kurumlar ihdas eden bir anayasadan bahsediyoruz. İşte 27 Mayıs, baktığımız zaman, bunların remzidir, bunların temsilidir diye düşünüyorum.

Ve tabii, 27 Mayısla beraber yapılan şey aslında, 27 Mayıs en kanlı -ondan başka bir darbeden sonra böyle idamlar yoktur, yoktur- en ızdıraplı darbe sürecidir ve darbelerin gelenek hâline gelmesiyle alakalı muazzam bir adımdır, bir gözdağı vermektir. Kime? İşte, millete... Asıl gözdağı böyle olur, böyle yapmışlardır; millete gözdağı vermişlerdir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ve nasıl bir gözdağı? Bir tarafla siyasete bir gözdağı; siyasete, siyasetçiye. Türkiye'de siyaset yapan herkese önce Adnan Menderes'in -idamla alakalı- kefenini giyerek boğazında idam yaftasıyla olan o fotoğrafı gösterilir. O gösterilir, denilir ki: "Ah, bunları görerek siyasete çık." Hele de milletin sevdiği insansanız... Sayın Cumhurbaşkanımıza da böyle olmuştur ve daha dün denecek bir tarihte malum gazetecilerden bir tanesi yine o idam görüntüsünü hatırlatmıştır. Ve Cumhurbaşkanımız her zaman demiştir ki: "Biz kefenimizi giyerek geldik." Bu, bir iddiadır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu iddia "Biz milletle beraberiz, bizi millet getirir, bizi millet götürür; biz kefen de olsa sonunda kendi bildiğimizi, kendi inandığımızı yapmaya devam edeceğiz." demektir. Ve elbette ki 27 Mayısla beraber yaşananların içerisinde insanların muazzam dramları vardır, muazzam. Ben Anayasa Komisyonumuza da anlattım, Adnan Menderes Yassıada'da kalırken sadece 2 defa ailesiyle görüşebilmiştir ve hiç yalnız kalamamıştır. Orada bir fotoğraf tasvir ettim, o fotoğrafta ada komutanıyla beraber, evlatlarıyla birlikte fotoğraf çekmiştir ve kendisi oturmamıştır; Aydın Menderes'i kolunun altına almıştır, ön tarafta ailesi ve tam ortada ada komutanıyla beraber fotoğraf çekilmek durumunda kalmıştır. Yirmi dört saat gözünün içine bakılmıştır yani uyurken bile yanında biri olmuştur. Ölmeye giderken, idama giderken yapılanları burada söylemeyeceğim, Türkiye'de herkes biliyor. Bütün manevi hâline, bütün fiziksel bütünlüğüne dokunulmuştur. Böyle bakıldığı zaman, idam sehpasında da hüznülü ama bütün bu hüzne, kırgınlığa rağmen millete karşı bir kırgınlık hissetmeyen, hâlâ ölüren bile milleti için dua eden, hayır dua eden, millete selam söyleyen, milletiyle helalleşen bir Başbakan vardır.

Şimdi, buradan baktığımızda, izniniz olursa, o gün yargılamalarla alakalı bir çalışma yaptı arkadaşlarım, hem kayıtlara girmesi için hem de buradan onları yâd etmek adına isimlerini anmak istiyorum. O gün kimler kimler yargılanıyordu? Bunlara bir bakmamız lazım. Bir defa hepimiz biliyoruz ki Cumhurbaşkanı Celal Bayar -devamı geliyor- Meclis Başkanı Refik Koraltan, Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhan ve bakanlar, Sayın Başbakan Adnan Menderes; isimlerini de bildiğimiz ve sayabileceğimiz 15 kişi, aynı zamanda içerisinde bakanların da olduğu isimler. Bu 15 kişi Yassıada'da

idam hükmü aldı, Anayasa'yı ihlalden idamla ilgili karar verildi fakat herkes bu kararı da göremedi. Aslında daha yargılamalar başlamadan İstanbul Emniyet Müdürü Faruk Oktay işkenceyle öldürüldü. Konya Valisi Cemil Keleşoğlu bilekleri kesilmiş hâlde bulundu ama intihar ettiği söylendi. İçişleri Bakanı Namık Gedik, Lütfi Kırdar -gidiyoruz, konferanslar dinliyoruz- evet, Lütfi Kırdar da bir 27 Mayıs mazlumuydu, şehidiydi; daha sonuçlar ortaya çıkmadan vefat etti. Gazi Yiğitbaşı, arkadaşlarımızın dedesi, babası; Afyonkarahisar Milletvekiliydi. Zakar Tarver, Yusuf Salman, Nuri Yamut İstanbul Milletvekilleri; Kenan Yılmaz Bursa Milletvekiliydi ve Namık Gedik harp okulunda gözaltındayken "Pencereden atlayarak intihar etti." denildi ama aslında İçişleri Bakanını oradan aşağıya attılar.

Şimdi, buradan baktığımız zaman ne kadar vahim bir tabloyla karşılaştığımızı görüyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî Birlik Komitesinin bir tebliğiyle kapatılmıştı. Bugün ne kadar büyük bir şey yaptığımızı anlamak için bu bile kâfidir diye düşünüyorum.

Bir de hatırlayacaksınız -yanlış hatırlamıyorsam- Demirkırat belgesinde Madanoğlu'nun anlattığı bir hatırat var, o hatıratın bahsetmek istiyorum: Darbeyi yapanlar da aslında zaman zaman kendi yaptıkları şeyden –herhâlde insanların içinde darbeci de olsa bir merhamet kırıntısı kalabiliyor- bu sürecin biraz hafiflemesinden yana meyletiler ve özellikle hapishanelerde çok da doluluk olunca adım adım, yavaş yavaş bir kısmını serbest bırakma ihtiyacını duydular fakat bunun üzerine -enteresandır, çok şaşıracaksınız- Anayasa'yı hazırlamak için toparlanan ekipteki akademisyenler rahatsız oldular ve Madanoğlu'na dediler ki -kendisi anlatıyor Cemal Madanoğlu- "Ya bunları bırakmayın, eğer bunları bırakırsanız bu darbenin meşru olmadığı zanni gelişir. Eğer meşru olduğuna kanaat getirilmesi isteniyorsa, istiyorsanız bu toplumda, bu insanları yargılayın ve en ağır cezayı verin, bu millet görsün." Yani 27 Mayıs'tır aslında rövanş olan ve 27 Mayıs'ta bilerek, isteyerek... Yani insanlar, siyaset yapacaklar korksun, sıradan vatandaşlar siyaset yapmasın; bir grup elitist siyaset yapsın, siyaset bir grup insanın olsun, bizim gibi Delicek'ten Şakir'in torunları yapmasın diye düşünülmüştür bunlar, onların olsun diye.

Değerli arkadaşlarım, sizler de biliyorsunuz, devamında, bu yargılamalar neticesinde bu 15 mahkûmiyete rağmen, önce iki bakan Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan ve daha sonra da bir gün sonra da 17 Eylülde Adnan Menderes Başbakanımız, rahmetli Başbakanımız asıldılar. Aslında bir tür bir şeydir, adım adımdır yani bir şeylerin, nasıl tepkilerin geleceğini ölçerek adım adım bu idamlar gerçekleştirildi. İşte, biliyorsunuz, dünyada pek çok malum uluslararası kuruluş var yani hüznü bu hikâye, gerçekten çok hüznü.

O dönemde, aslında baktığımız zaman, Anayasa'yı ihlal davasından 409 kişi, İstanbul-Ankara olayları davasından 89 kişi, Topkapı olayları davasından 46 kişi, Demokrat İzmir gazetesi davasından 23 kişi, 6-7 Eylül davalarından 14 kişi ve toplamda 589 kişi mahkûmiyet kararları aldılar ve ayrıca bu insanlar içerisinde, bu yargılananlar içerisinde sadece 49 tane de beraat kararı çıktı.

Değerli arkadaşlarım, şimdi geldiğimiz noktada, bir tarafta aslında size ifade ettim, Türkiye'de siyasal ve toplumsal hayat korkularla dizayn edilmek istendi. Belki diyebilirim ki bu konuyla alakalı, devam eden süreçte bütün siyasi partiler adım adım, belli aralıklarla düzenlemeler yaptılar. Yani işte, 62'de var bir düzenleme, 66'da var, 69'da siyasi hakların iadesi var, 74'te affa giren hâller var, 87 yılına geldiğimizde aslında bir tür iadeitibar yapıldı ve 87 yılında aslında cenazelerin nakledilmesi düşünüldü. Fakat daha sonra 87'de bu yapılamadı ve 87'de mesela işte çevreye, okullara, sokaklara isimlerinin verilmesi anlamında bir iadeitibar yapıldı ama 1990 yılına geldiğimizde artık cenazeler nakledildi. Bu nakilde ben de hukuk fakültesi son sınıf öğrencisiydim. İstanbul'da bu nakillerin yapıldığı günü hatırlıyorum, muazzam bir katılım vardı hüznü karışık, çok duygusal, boynu bükük yani aslında üzerinden yıllar geçmiş baktığımız zaman, 90'a geldiğimizde, işte otuz yıl geçmiş, boynu bükük insanlar; bugün altmış yıl geçmiş, bir yarayı ancak bizler toparlayabiliyoruz. Ne diyelim, o yarayı onarmak da tam mümkün değil belki ama onun karşısında yapabilecek ne varsa bütün imkânlarımızla yapmak istediklerimizi tüketmek istiyoruz, yapabilecekleri tüketmek istiyoruz.

Değerli arkadaşlarım, evrensel hukuk kaideleri açısından da bir değerlendirme yapmak istiyorum. Zira, bunu neden, hangi yöntemle yaptığımıza bağlamak istiyorum. Tabii, bu yaralar onarılırken Yassıada'nın bir Demokrasi ve Özgürlükler Adası olması çok önemli bir adım. O manada Sayın Cumhurbaşkanımız, AK PARTİ çok büyük bir adım attı Milliyetçi Hareket Partisinin de çok büyük desteğiyle. Bu manada baktığımızda, Yassıada'nın fiziken onarılmış olması, oraya gidildiğinde mahkûmların, o değerli insanların yaşadıklarını bir nebze görmek, nereden nereye geldiğimizi görmek açısından, bu onarım açısından önemli bir adım. Fakat bugün geldiğimiz noktada “Yaşayan ne var?” diye sorarsak hukuk âleminde her şeye rağmen bir mahkûmiyet var. Yani bugün, biraz evvel okuduğum gibi 409 kişi Anayasa'yı ihlalden mahkûm olmuş durumda. Yani rahmetli Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan; biz ne kadar itiraz edersek edelim, bir hukuki gerçeklik anlamında söyleyecek olursak hâlâ birer mahkûmlar.

Bizim yapmak istediğimiz şey birkaç farklı yöntemle de yapılabilirdi belki. Yani bir af çıkarılabilirdi, af olabilirdi. Eğer af olsaydı biz o zaman diyecektik ki: “Gerçekten bir yargılama var, biz bir af çıkardık.” E, buna kalbimiz, vicdanımız müsaade etmez. Yeniden yargılama olabilirdi. E, yeniden yargılama da aynı anlama geliyor yani bir mahkeme var, yapıldı da yeniden yargılanıyor gibi olur. Hâl böyle olunca, biz aslında evrensel hukuk adına en önemli şeyi “tabii hâkim” ilkesi dediğimiz... Yani bir kişi yargılanırken o suçu işlediği zaman meri olan hukuk kurallarıyla ve o suç işlendiğinde var olan hâkimlerle, mahkemelerle yargılanır ve Türkiye'deki bu bir sürü darbeler tarihinde sadece 27 Mayıs'ta onlara özel bir mahkeme kurulmuştur ve onlara özel bir yargılama usulü belirlenmiştir. Bugün bizim yapmaya çalıştığımız şey aslında, onlara özel bu mahkemeyi kuran kanunu yok hükmüne getirmek yani eskilerin tabiriyle keelenmekün yapmak istiyoruz. Nihayetinde de 27 Mayıs 1960'tan itibaren bu kanunu kaldırmakla beraber, biz aslında yargıyla alakalı meseleye dokunmadan, hassasiyet göstererek, karar verme sürecine -öyle diyelim- hassasiyet göstererek ama bir taraftıyla da baktığımızda bu hukuksuz, darbeci anlayışın mahkemelerini, mahkeme olmayan sözde mahkemelerini -ki onlar birer tiyatro bile değil, birer müsamereydi- ortadan kaldırmak için bugün buradayız. Böyle bakıldığında, Türk demokrasisi için fevkalade önemli bir iş yapmış olacağız inşallah.

Şimdi, devamında değerli arkadaşlarım, bu düzenlemeyi yaparken o zamanlar mesela, 1924'te malların müsadereyle alakalı bir yasak vardı, o yasağı da ortadan kaldırmışlardı. Adnan Menderes'in şahsi mal varlığına yani çiftliğine dahi el koymuşlardı, pek çok insanın malları müsadere edilmişti. Bugün, dönüp baktığımızda -belki somut bir meyve olarak diyelim- onların çocuklarının çocuklarına bir manevi tazminat verme imkânımız olacak. Bunun da çok anlamlı olduğunu düşünüyoruz. Bununla alakalı da bir heyet oluşarak en azından sürecin belirlenmesi ve daha sonra da yargısal manada manevi bir tazminatın hayata geçmesi mümkün olacak.

Şüphesiz, bu şekilde hayatını kaybeden şehitlerimiz için, siyasetin ve Türkiye'nin demokrasi hayatının şehitleri için bunlar çok azdır, çok azdır. Ama bize düşen, nesiller içerisinde adım adım -biraz evvel bahsettiğim gibi- inanıyoruz ki 1962'den itibaren peyderpey verilmek istenilen haklarla ilgili olarak bu son bir merhaledir. Bize düşen de bu Meclise düşen de en onurlu işlerden bir tanesidir.

Bu manada, bu konuyla alakalı çok büyük hassasiyet gösteren bütün siyasi parti gruplarına, İYİ PARTİ'ye, MHP'ye, HDP'ye, CHP'ye ve AK PARTİ'ye -aynı zamanda grubu olmayan siyasi partilerin de ben bu konuda desteği olduğuna eminim- bu konudaki hassasiyetleri için fevkalade teşekkür ediyorum. Elbette, biraz evvel bahsettiniz, Türkiye'de darbelerin, daha sonraki darbelerin, 1971'de, 1980'de, diğer darbelerin de incittiği, hasar verdiği hayatlar var. Bu hayatlarla ilgili olarak da... Çünkü 27 Mayıs -ben biraz evvel ifade ettim- çok nevi şahsına münhasır bir darbe, çok nevi şahsına münhasır bir yargılama ve özel bir sistematığı var. Öyle bakıldığı zaman, onu bir kenara koyarak diğer konularla ilgili olarak da...

İşte irade burada, biz buradayız. Yeter ki ortak aklımız olsun, yeter ki Türkiye Büyük Millet Meclisi kendi ortak aklını kullanarak Türkiye'nin temel meselelerinde, ister bugüne dair, ister geçmişte olanlarla alakalı yeni sonuçlar üretmek istesin. Bunlarla alakalı da hep beraber ne yapmamız gerekiyorsa yine yaparız.

Bu manada, ben, Meclis Başkan Vekilimize, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımıza ve elbette ki Sayın Cumhurbaşkanımıza da bu konudaki hassasiyetlerine binaen, tüm parti gruplarına teşekkür ettiğimiz gibi teşekkür ediyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum. Sağ olun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Şahıslar adına söz talebi Sayın Gültekin Uysal'ın.

Buyurun Sayın Uysal. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

GÜLTEKİN UYSAL (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; öncelikle, görüşmekte olduğumuz, özü itibarıyla Yassıada kararlarının yoklukla malul hâle getirilmesini hedefleyen, yine, Sayın Başkan Vekilinin de tarifiyle, formalite de olsa birtakım kalıcı hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmak maksadıyla düzenlenen, beraberinde mağduriyetlerin giderilmesi noktasında birtakım düzenlemeler yapan bu kanun vesilesiyle hepimizi tekrar saygıyla selamlamak isterim.

Sözlerimin başında, 17 Haziran, hakikaten, Türk siyasi tarihimizde önemli bir figür, önemli bir aktör, önemli bir lider Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'in ölüm yıl dönümüydü; onu da Kırgızistan eski Devlet Başkanı Askar Akayev'in "Avrasya'nın Aristosu" diye tarif ettiği, Türkiye'ye yeni bir Türkiye eklemiş, bulunduğu tarihî dönem içerisinde zamanın ruhunu, tarihin temposunu yakalamak adına ülkesi için önemli hizmetlerde bulunmuş bir liderimizi de bu vesileyle rahmetle anmak istiyorum.

Yine, beraberinde -gruplar ifade etti- bir yanda Pençe Harekâtı'nda şehit verdiklerimiz, diğer tarafta sel felaketi vesilesiyle Bursa'da hayatını kaybeden vatandaşlarımızı da rahmetle anmak istiyorum.

Anlamli bir gündeyiz, anlamli bir değerlendirme yapıyoruz. Aslında, kurtuluş mücadelesinin parolası olmuş "İstiklali tamme hâkimiyeti millîye" fikrinin maalesef dinamitlendiği 27 Mayıs darbesiyle ilgili sadece bir hukuki düzenleme değil, beraberinde tarihe karşı da vazifemizi yapmak adına belirli değerlendirmeleri burada yapıyoruz.

Demokrat Parti Erzurum Milletvekili Millî Eğitim eski Bakanı Rıfki Salim Burçak, 27 Mayıs cumhuriyet ve demokrasimizin en büyük buhranı olarak tarif etmiştir. 27 Mayısla beraber tarihî çerçeveye baktığımızda, tüm coğrafyamızda, Batılıların "Orta Doğu" diye tarif ettiği bu coğrafyada âdeta bir siyasal kadastro geçirircesine din savaşları, etnik savaşlar, kaos dönemleri, Baas dönemleri, askerî darbeler, idamlarla beraber, deyim yerindeyse "altyapı" ve "üstyapı" kavramları olarak devlet ve milletin üst üste oturamaması için maalesef husumet tohumları, nefret tohumları ekilmiş ve bir ortak ideale, bir ortak hedefe doğru bir program uygulayamaz hâle, bu bölgenin millet ve devletleri bu noktaya getirilmiştir. Arkasına milleti alıp Batılı güçlerin, diğer güçlerin karşısına çıkması gereken siyasi iktidarlar, maalesef meşruiyet açıkları dolayısıyla, yöneten-yönetilen arasında oluşturulmuş karşılıklı güvensizlik dolayısıyla, kurulan vesayet düzeninin ortaya çıkardığı aksaklıklar dolayısıyla kendi programlarını da uygulayamamıştır. Anadolu'da -halk tabiriyle affınıza sığınarak ifade ediyorum- merkepleri yan köstek bağlarlar, arka sağ ayağı ile ön sol ayağını bağlarlar ki mesafe almasınlar. İşte, Türkiye'miz de 27 Mayısla beraber aslında İkinci Dünya Savaşı sonrası genel ekonomik krizin yıkıcı sonuçları karşısında okulsuz, yolsuz, susuz, hastanesiz, gıdasız, hastalık ve kıtlıkla uğraşan Anadolu halkını cehaletten, sefaletten, kıtlıktan kurtarmak için yapılan muasır medeniyet kavgası Atatürk'ten sonra Demokrat Partiyle ete kemiğe bürünmüştür.

Yüzyılların mağduru Anadolu insanı hürriyet ile ekmeği bir arada buluyor; ekmeğin sürekli büyüdüğünü, büyüyen ekmeğin adaletle dağıtıldığını görüyor; demokrasiyi, seçmeyi, seçilmeyi, medeniyeti, kanun önünde eşitliği de tadıyordu; korkusuz yaşama hürriyetini su gibi, hava gibi içine çeke çeke yaşamayı öğreniyordu. Hür ve demokrat bir ülkenin bireyi olmak Türk milletinin de hakkıydı. İşte bu anlayış içerisinde vazifesini yapmış, fikir ve düşüncesi itibarıyla Demokrat Parti ve Menderes'e karşı, "Menderes'in Dramı" kitabıyla da önemli bir vazife görmüş Şevket Süreyya Aydemir bile 4 binden fazla çıkarılmış traktörle Anadolu'nun nasıl bir büyük hamle içerisine girdiğini kayda geçirmiştir.

Değerli milletvekilleri, bugün çokça ifade edildiği gibi maalesef 27 Mayısla bir deli gömleği giydirilmiştir. Yassıada'da yargılanan, milletin hâkimiyetiydi, asılan ise Türkiye Cumhuriyeti devletiydi. İşte bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi, sadece bir yasal düzenleme yapmamaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, orada idama mahkûm edilen, evvelen ve bizatihi Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanı Koraltan, Başkan Vekilleri İbrahim Kirazoğlu, Ağâh Erozan başta olmak üzere kendi iradesiyle meşruiyet kazandırdığı bir iktidarın, Başbakanın, bakanların ve Cumhurbaşkanının yargılandığı bir sürece şahit oldu.

Bugün Parlamento olarak toplumun zaman zaman altmış yıl arkada bıraktığımız ve arkada açık defterler olarak, açık hesaplar olarak bıraktığımız bu defterleri akıl ve vicdan ölçüsüyle beraber milletimiz için ortak bir değer yargısı hâline getirmek adına bu toplantıyı ben de daha fazlasıyla önemsiyorum. Bu meseleyi bir siyasi rekabet meselesi, bir siyasi mücadele meselesi olarak değil, Türkiye’de kimse demokrat değil, herkes birbirinin celladı, sadece sırasını bekliyor noktasından çıkarak mağdur olmamış hiçbir siyasal ve toplumsal kesimin kalmadığı bu ülkede herkesin hukukundan emin olduğu bir Türkiye’yi inşa edebilme adına vesile yapmak mecburiyetindeyiz.

Değerli milletvekilleri, bu açıdan, bu yaptığımız tartışmaların, konuşmaların kanunun anlamlı bir sonuç doğurabilmesi için mümkün merite kapsayıcı, kuşatıcı bir usulle de bu sürecin yürütülmesini temenni ederdim. Özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının imzasıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen gruplar başta olmak üzere diğer siyasi partiler, bağımsız milletvekilleri de dâhil olmak üzere usul açısından hazırlık, Komisyon ve Genel Kurul sürecinde de bu kuşatıcılığın işlemesi, 27 Mayıs yaratıcı ortak değer, Türk demokrasisi için bir ortak travma hâline getirebilmek adına da önemli olacaktır. Bu hazırlık sürecinin etkin bir şekilde yürütülmemesinin sonuçlarını hızlı bir şekilde, böyle bir kanunun Komisyon ve Genel Kurul gündemine getirilmesi, zaten sonucunu vermiş, Komisyonda da üzerinde değişiklikler yapma ihtiyacı kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Bu açıdan bakınca bu kanun çerçevesinde elbette Demokrat Partililer olarak, Demokrat Partili aileler olarak, Demokrat Partide 52-60 arasında belediye başkanlığı yapmış bir dedenin torunu olarak -şahsım içinde- burada Demokrat Parti ve şehitler için atılacak, yargılanan mağdurlar için atılacak her adıma olumlu bakmaktayız ama bu noktada da birtakım düşüncelerimi daha iyisini, daha güzelini aramak adına siz değerli milletvekilleriyle de paylaşmak isterim.

Pek çok Demokrat Partili aileyle bu süreç içerisinde konuşma imkânı buldum, başta Bayar ailesi olmak üzere. “İdama giderken hiçbir şekilde hayata veda etmek üzere olduğum bu son dakikalarda hiç muğber değilim.” diyen, “Milletime ebedi saadetler diliyorum.” diyen anlayışın sahipleri, onların çocukları, siyasi takipçileri olarak milletimizin vicdanına ve Yüce Allah’a bu zamana kadar havale edildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) - Ama bu tazminat meselesinin tekrar değerlendirilerek pek çok ailenin talebi doğrultusunda, meselenin özünü perdeleyici bir vasıf göreceği endişesini onlar adına burada ifade etmek isterim.

Ayrıca bir başka eksikliği de 27 Mayıs sanki gökten düştü noktasına indirgenecek genel birtakım değerlendirmelerle beraber, 27 Mayıs yapanları lanetlemekle beraber daha evvel 12 Eylül darbesini icra edenlere karşı Büyük Millet Meclisinde kamu alanları başta olmak üzere, isimlerinin silinmesi teklifi de dâhil olmak üzere böyle bir tasarrufu Büyük Millet Meclisi ortaya koymalıdır anlayışı içerisinde, Anayasa Komisyonu Raporuna da dercedilmiş -biraz garipsediğimi ifade etmek isterim, 23’üncü sayfasında- Yassıda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – Müsaadenizle tamamlayayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Uysal, tamamlayın sözlerinizi.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – ...yargılamalarına ve yapılan haksızlıklara karşı çıkıldığı için bir grup Millî Birlik Komitesi üyesinin tasfiye edildiği, ancak diğer Komite üyelerinin baskı ve zulümlerini devam ettirdikleri düşüncesi buraya dercedilmiştir, buna üzülmediğimi ifade etmek isterim.

Sebebi de şudur: Başta İYİ PARTİ ve MHP temsilcilerinin burada söylediklerinden anladığım, sanki darbecilik hiç suç değilmiş gibi bir fikrin Komisyon Raporuna geçmiş olmasını da 27 Mayıs geldiğinde, 16-17 Eylüller geldiğinde, darbelerin arasında “iyi-kötü” diye ayırım yapanların, “Türkiye’de bütün kötülüklerin anası, Menderes ve Demokrat Partidir.” anlayışını sürdüren, yakın zamanda da Ataol Behramoğlu’ndan Alev Coşkun’a, Emre Kongar’dan Merdan Yanardağ’a kadar biriktirdikleri kin ve nefret tohumlarını tekrar ekmeye çalışanların anlayışına karşı olduğumuz gibi bugün iktidarın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN –Tamamlayın sözlerinizi.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – ... siyasi konjonktür itibarıyla birtakım siyasi saiklerle değil, bugün bir aydın sorumluluğu içerisinde, hakikate angaje bir aklı, vicdanı burada ortaya koyarak “cici darbeciler” mantığı içerisinde bir algıyı ve düşüncüyü ortaya koymasını da yadırgadığımı ifade etmek isterim.

Sayın Başkanım, bir iki cümlem var.

BAŞKAN –Son cümlelerinizi alayım, bir daha uzatmayacağım.

Buyurun Sayın Uysal.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – Evet, altüst oluşlar içerisinde, hakikaten büyük problemlere, bugün de üstesinden gelmekte zorlandığımız büyük meselelerin ortaya çıkmasına 27 Mayıs vesile olmuştur. Sadece Yassıada’da değil, Anadolu’nun her köşesinde belediye başkanlarıyla, parti yöneticileriyle, Sivas Kampı dâhil olmak üzere... Ki Bayar’ın tarihe not düştüğü gibi, HDP yöneticilerinin hiç ağza almadığı Sivas Kampı, maalesef Türkiye’de siyasal bölücü Kürtçülüğü hortlatan bir unsur, bir kurucu travma hâline gelmiştir. Bu açıdan bakınca da bugün özellikle 27 Mayıs’ta “özgürlük ve demokrasi adası” olarak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – Sayın Başkan, tamamlayacağım.

BAŞKAN – Sayın Uysal, üç dakika uzattım.

Lütfen son cümlelerinizi alayım.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – Yassıada’da “demokrasi ve özgürlük adası” olarak İstanbul’a sapladığımız hançerler yetmemiş gibi, bir proje yarışması açarak sanki “Bina üstüne buraya nasıl bina sığdırırız?” mantığı içerisinde oranın ismini yok ederek, oranın yaşlı hâlini yok ederek, ruhunu yok ederek ve meşrulaştırmak adına birkaç Demokrat Partili ailenin temsilcisiyle beraber orada bir maskeli balo ortaya koyuldu. Orada eksik olan sadece -bir gazetecinin tarifıyla “Cumhur İttifakı’nın ideoloğu” diye tarif ediliyor- bugün hâlâ 27 Mayıs’ta taraftar olan Perinçek’in eksikliği olmuştur. Bu savrulmuşluğun, bu yozlaşmış fotoğrafın maalesef iktidar açısından bir anlamının olması gerektiğini düşünüyorum.

Bu vesileyle, tekrar, başta şehit edilen Başbakan Menderes ve Bakanları Polatkan, Zorlu olmak üzere Yassıada’da hak ihlallerine uğramış Demokrat Partililere, Anadolu’nun her noktasında mağdur olmuş Demokrat Partililere rahmet diliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Uysal, teşekkür ediyorum.

GÜLTEKİN UYSAL (Devamla) – Bu vesileyle, bu yasanın -ifade ettiğim gibi- o büyük Türkiye’yi kurmaya, herkesin hukukundan emin olduğu Türkiye’yi kurmaya vesile olmasını temenni ediyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Yasaya destek veriyor musun, vermiyor musun? Böyle cehaletle olmuyor bu işler; bilmek lazım, okuduğunu da anlamak lazım.

BAŞKAN – Değerli milletvekilleri, geneli üzerinde soru-cevap işlemi yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, aslında 60'a göre söz talepleri karşılandı, tamamlandı. Ancak bazı illerimizde meydana gelen afet ve benzeri durumlardan dolayı söz talebi olan arkadaşlarımıza yerlerinden birer dakika söz vereceğim ama sadece buradaki, önümdeki listeyle de sınırlayacağım ve sadece ve sadece sel, dolu, işte bir şehit haberi gibi felaketlere ilişkin olarak.

Değerli arkadaşlar, sürekli girişler var, lütfen girmeyelim.

Evet, öncelikle Sayın Kıvrıkcık, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

27.- *Manisa Milletvekili Semra Kaplan Kıvrıkcık'ın, Manisa ili Saruhanlı ilçesi Büyükbelen Mahallesi'nde yaşanan sel felaketi nedeniyle zarar gören hemşehrilerine geçmiş olsun dileğinde bulunduğu, Yasstada yargılamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifinin kabul edildiği günün demokrasi tarihine bir gurur günü olarak geçmesini dilediğine ilişkin açıklaması*

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Manisa ilimizin Saruhanlı ilçemizin Büyükbelen Mahallesi'nde öğle saatlerinde yaşanan yoğun sağanak yağışın ardından sel felaketi meydana gelmiştir. Felaketin ardından devletimiz, tüm kurumları ve yetkilileriyle bölgede hasar tespitine başlamıştır. 2 yaralı vatandaşımızın yanı sıra maddi hasar ve kayıp söz konusu olup hiçbir can kaybının yaşanmaması tek tesellimizdir. Afetten zarar gören tüm hemşehrilerimize geçmiş olsun diliyorum.

Bu vesileyle, bugün Gazi Meclisimizde görüşülmekte olan Yasstada yargılamalarının adaletsizliğini ortadan kaldıracak olan kanun teklifimizin, demokrasimize tarihî bir gurur günü olarak kayda geçmesini diliyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Ceylan.

28.- *Çanakkale Milletvekili Özgür Ceylan'ın, Çanakkale ili Biga ilçesi Bozlar ve Sığırcık köylerinde yaşanan şiddetli dolu yağışı nedeniyle bölgenin afet bölgesi ilan edilerek köylünün zararlarının telafi edilmesi gerektiğine ve hemşehrilerine geçmiş olsun dileğinde bulunduğu ilişkin açıklaması*

ÖZGÜR CEYLAN (Çanakkale) – Sayın Başkan, Çanakkale Biga ilçesine bağlı Bozlar ve Sığırcık köylerinde bugün saat 11.00 sularında meydana gelen şiddetli dolu yağışı, geçimini tarımsal üretimden sağlayan hemşehrilerimizi olumsuz etkilemiştir. Her iki köyün muhtarıyla biraz önce yaptığım telefon görüşmesinde muhtarlarımız “Ekili ve dikili neyimiz var, neyimiz yoksa bu doluyla yok oldu, köylü perişan ve çaresiz. Ekili ve dikili tarım alanlarında yüzde 100'e varan bir dolu zararı meydana geldi. Devletimizin bir an önce köylerimize şefkat elini uzatmasını ve köylerimizin afet bölgesi ilan edilerek köylünün uğradığı maddi ve manevi kaybın telafisi noktasında adım atmasını bekliyoruz.” diyorlar.

Buradan aracılığımızla, ilgili Bakanlıklara çağrı yaparak köylümüzün feryadına kulak vermelerini istiyorum. Dolu yağışı nedeniyle mağdur olan hemşehrilerimize de geçmiş olsun dileklerimi sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Beko? Kani Bey yoklar.

Sayın Kılıç...

29.- *Kahramanmaraş Milletvekili İmran Kılıç'ın, Pençe-Kaplan Harekâtı'nda şehit olan Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesine kayıtlı Piyade Uzman Onbaşı Ömer Kahya'ya ve tüm şehitlere Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması*

İMİRAN KILIÇ (Kahramanmaraş) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kahramanmaraş Pazarcık ilçemiz nüfusuna kayıtlı Piyade Uzman Onbaşı Ömer Kahya, 19 Haziran 2020 tarihinde, Pençe-Kaplan Harekâtı kapsamında, Kumartepe bölgesinde, terör örgütü mensuplarının taciz atışları sonrasında şehit olmuştur. Şehidimizi aynı gün 23.45'te Kahramanmaraş Havalimanı'nda karşılayıp 20 Haziran 2020 tarihinde Pazarcık ilçemiz Hacı Ahmet Mezarlığı'nda ebediyete uğurladık.

Kahramanmaraş'ımızdan bugüne kadar toplam 424 şehidimiz, 256 da gazimiz olup bunlardan 270'i Türk Silahlı Kuvvetleri mensubu, 66'sı Emniyet mensubu, 1'i cumhuriyet savcısı, 6'sı öğretmen, 12'si diğer kamu görevlisi, 9'u geçici köy korucusu, 60'ı sivil vatandaşdır.

Tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum.

BAŞKAN – Sayın Şevkin...

30.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Meclisin halkın önceliklerini belirlemesi gerektiğine, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'na verilen cezanın kabul edilemez olduğuna, pandemi sürecinde kadına yönelik şiddetin arttığına ve İstanbul Sözleşmesi'nin gereklerinin yerine getirilmediğine ilişkin açıklaması

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) – Sayın Başkan, millet; iş, aş, ekmek derdinde. Yüce Meclis, halkımızın önceliklerini belirlemek zorunda. Esnafın, kahvecinin, dolmuşçunun, otobüsçünün, servisçinin, çiftçinin, köylünün, sağlıkçının, işsiz, öğretmenin, öğrencinin, yaşlımızın, gencimizin, kadınlarımızın, çocuklarımızın sorunları her geçen gün artarken bugün İstanbul İl Başkanımız için verilen karar, kabul edilemez bir durumdur.

Pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet alabildiğine artmıştır. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un gerekleri yerine getirilmiyor, Kabineden bu konuda tek ses yok ama biz hâlâ ama biz her gün öldürülüyoruz, yeter artık! Kadın cinayetlerinin son bulmadığı bir ülkede hiç kimse demokratikleşmeden, refahtan, huzurdan bahsetmesin lütfen.

BAŞKAN – Sayın Bakırlioğlu...

31.- Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlioğlu'nun, Manisa ili Saruhanlı ilçesi Büyükbelen Mahallesi, Salihli ilçesi Durasıllı, Bezirganlı, Taytan, Pazarköy, Çavlu, Kabazlı ve Çapaklı Mahallelerinde yaşanan sel felaketi nedeniyle zarar gören vatandaşlara geçmiş olsun dileğinde bulunduğu ilişkin açıklaması

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, Saruhanlı ilçemize bağlı Büyükbelen kasabamızda ve Salihli ilçemize bağlı Durasıllı, Bezirganlı, Taytan, Pazarköy, Çavlu, Kabazlı Mahallerinde ve Çapaklı bölgesinde meydana gelen dolu, aşırı yağış ve beraberinde gelen sel nedeniyle büyük zarar meydana gelmiştir. Yaşanan sel felaketinden dolayı 6 evin hasar gördüğü Büyükbelen beldesinde ayrıca hayvanların telef olduğu; dolu yağışındansa özellikle zeytin bahçelerinde ciddi ürün kaybının olduğu bilgisine ulaştık. Tek tesellimiz, can kaybının yaşanmaması. Salihli ilçemizin mahallelerindeyse dolu yağışı, mahsullere ciddi zarar vermiştir. Son zamanlarda iklim değişikliğine bağlı afetler sıkça yaşanmaktadır. Aşırı sıcak, dolu, rüzgâr ve seller; hayat ve tarımı olumsuz etkilemektedir. Bu afetlerden zarar gören vatandaşlarımıza geçmiş olsun der, yaralarının bir an önce sarılmasını temenni ederim.

BAŞKAN – Sayın Ünsal...

32.- Ankara Milletvekili Servet Ünsal'ın, pandemi nedeniyle zor durumda olan tiyatroların ayakta kalabilmesi ve tiyatro emekçilerinin mağduriyetlerinin giderilebilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığının gerekli desteği sağlanması gerektiğine ilişkin açıklaması

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Yaşadığımız salgın süreci ve alınan tedbirler nedeniyle çok sayıda sektörde ve alanda sorunlar ortaya çıkmış durumdadır. Birçoğu sezonluk oyunlarla ayakta kalmaya çalışan ve borç içinde olan tiyatrolar, bu durumdan olumsuz etkilenen kurumlar arasında. Çok sayıda sanatçının ve tiyatro emekçisinin geçimini sağladığı tiyatrolar, sahne açmadığı için maddi olarak çok zor günler geçiriyor.

Sanatın önemini en iyi anlayan ve anlatan değerlerimizden biri olan önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün “Sanatsız kalan bir toplumun, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözünü unutmamız gerekiyor. Toplumun kültürel gelişimi açısından çok kritik olan tiyatroların ayakta

kalması ve tiyatro emekçilerinin mağduriyetlerinin giderilmesi için gerekli destek sağlanmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı, başta çok zor durumda olan özel tiyatrolara ve tiyatrolara yardımlar etmelidir, net adımlar atmalıdır.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Aydın...

33.- Bursa Milletvekili Muhammet Müfit Aydın'ın, Bursa ilinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine, Yassıada yargulamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifiyle başlayan birlik ve beraberliğin devamını dilediğine ilişkin açıklaması

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ilimizde meydana gelmiş ve can kaybıyla neticelenmiş olan afetteki merhumlara Allah'tan rahmet diliyorum. Biz, maddi boyutu olan sıkıntıları bakanlarımızla, bürokratlarımızla tespit etmek ve anında yerine getirmek gibi hamdolsun bir imkânı elde ettik. Ülkemizin her neresinde olursa olsun meydana gelen bu tür afetler, anında tespit ve telafi edilme imkânına kavuştu. Eskiden bunlar çok zordu, bunlara girmek istemiyorum.

Ayrıca, bugün ülkemizdeki, özellikle tarihi Yassıada'daki lekenin kaldırılmasını da kutluyorum. Birlik ve beraberliğimizin bugün gibi devamını da Allah'tan niyaz ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Canbey...

34.- Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey'in, Balıkesir ili Altieylül, Bigadiç, İvrindi, Savaştepe ve Sındırgı ilçelerinde sağanak yağış ve dolu nedeniyle tarım arazilerinin zarar gördüğüne, vatandaşlara geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna, Balıkesir İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nün zarar tespitlerini tamamladığına, Bursa ilinde yaşanan sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Geçtiğimiz birkaç günde, Balıkesir bölgemizde etkili olan kuvvetli yağış ve dolu nedeniyle Altieylül, Bigadiç, İvrindi, Savaştepe ve Sındırgı ilçelerimizdeki tarım arazilerinde yaygın bir hasar meydana gelmiş, çiftçilerimizin mahsulleri zarar görmüştür. Afet sonrası, İl Tarım Müdürlüğümüz hemen tespit çalışmalarına başlamış, zarar tespitleri tamamlanmıştır. Devletimizin tüm imkânlarıyla her doğal afete olduğu gibi bugün de afetzedelerimizin yanındayız ve yaraları sarma noktasında ne gerekiyorsa yapmaya devam ediyoruz.

Balıkesir'imizde ve komşu ilimiz Bursa'da yağmurdan etkilenen vatandaşlarımıza geçmiş olsun dileklerimizi iletiyorum. Bursa'da hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet, ailelerine sabır diliyorum. Rabb'im vatanımızı ve milletimizi her türlü afetten korusun.

Aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Erdem...

35.- İstanbul Milletvekili Arzu Erdem'in, İstanbul ilinde meydana gelen kuvvetli yağış, rüzgâr, hortum ve yıldırım nedeniyle tüm İstanbullulara geçmiş olsun dileğinde bulunduğuna, hayatını kaybeden 1 kişiye Allah'tan rahmet dilediğine ilişkin açıklaması

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İstanbul'da bugün öğleden sonra meydana gelen kuvvetli yağış, rüzgâr, hortum ve yıldırım düşmesi sonucu özellikle Çatalca, Büyükçekmece, Esenyurt etkilenmiştir. Esenyurt'ta 1 kişi hayatını kaybetmiştir; hayatını kaybeden vatandaşımıza Allah'tan rahmet diliyorum.

Tüm İstanbullulara geçmiş olsun dileklerimizi iletiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Destici, buyurun.

36.- Ankara Milletvekili Mustafa Destici 'nin, Bursa ili Kestel ilçesinde meydana gelen sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlara Allah 'tan rahmet dilediğine, terörle mücadele operasyonlarında şehit olan askerleri rahmetle andığına, Yassıada yargulamalarının hukuki dayanağının ortadan kaldırılmasını öngören kanun teklifini Büyük Birlik Partisi olarak desteklediklerine ilişkin açıklaması

MUSTAFA DESTİCİ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bursa Kestel’de meydana gelen sel afetinde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah’tan rahmet diliyorum. Ülkemizin her bir bölgesinde bu tür afetlerle karşılaşan vatandaşlarımıza geçmiş olsun diyorum.

Yine, kahraman ordumuzun yapmış olduğu terörle mücadele operasyonlarında şehit olan şehitlerimizi rahmetle anıyorum. Ruhları şad, mekânları cennet olsun.

Görüşülmekte olan kanun teklifini Büyük Birlik Partisi olarak desteklediğimizi, darbe kimden gelirse gelsin ve kime karşı yapılırsa yapılsın karşısında olduğumuzu bir kere daha vurguluyor, merhum Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan’ı rahmetle anıyorum, mekânları cennet olsun.

Saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum

Değerli milletvekilleri, birleşime 19.30’a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.19

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 19.36****BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ****KÂTİP ÜYELER: Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 103’üncü Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN**GELEN DİĞER İŞLER (Devam)****A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)**

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218) (Devam)

BAŞKAN - 218 sıra -sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon? Yerinde.

1’inci maddeyi okutuyorum:

1924 TARİH VE 491 SAYILI TEŞKİLÂTI ESASİYE KANUNUNUN BAZI HÜKÜMLERİNİN KALDIRILMASI VE BAZI HÜKÜMLERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA GEÇİCİ KANUNUN BAZI HÜKÜMLERİNİN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASI VE NEDEN OLUNAN MAĞDURİYETLERİN GİDERİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 12/6/1960 Tarihli ve 1 Sayılı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun 6 ncı maddesi ile 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN – Evet, gruplar adına söz taleplerini karşılayacağız.

İlk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Feridun Bahşi’nin.

Buyurun Sayın Bahşi. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA FERİDUN BAHŞİ (Antalya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 218 sıra sayılı Yasa Teklifi’nin 1’inci maddesi üzerine söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İllerinden başlattıkları “Savunma Yürüyor” eylemiyle geldikleri Ankara’nın girişinde durdurulan baro başkanlarına iki gündür zulmedilmiştir. Cübbelerinin önüne düğme diktirmeyeceğiz. “Saraylar, saltanatlar çöker; kan susar bir gün, zulüm biter. Menekşeler de açılır üstümüzde, leylaklar da güler. Bugünlerden geriye bir yarına gidenler kalır, bir de yarınlar için direnenler.” Bu zulüm mutlaka bitecektir.

Değerli milletvekilleri, 27 Mayıs, Türkiye’nin demokrasi tarihini sekteye uğratan; darbelerin, muhtıraların başlamasına sebep olan hain bir süreçtir. Türkiye’de darbe ve muhtıralar, 27 Mayıs’tan sonra 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat, 27 Nisan, kumpas davaları ve 15 Temmuzla devam etmiştir. En büyük travma ise 12 Eylülde yaşanmıştır.

Değerli milletvekilleri, geçtiğimiz günlerde Yassıda’da altmış yıl sonra bir açılış yapıldı ve adanın ismi değiştirilerek “Demokrasi ve Özgürlükler Adası” yapıldı. İsim çok güzel: “Demokrasi ve Özgürlükler” Adanın adında “demokrasi” var “özgürlük” var ama uygulamada hiçbiri yok. Kendiniz çalıp kendiniz oynadınız, açılıştaki başka partilerden hiç kimse yok; hatta, 27 Mayıs darbesinin mağduru

Demokrat Parti Genel Başkanı Gültekin Uysal bile yok. Siyasi rant peşinde koşan siyasi iktidarın milleti bölüp kamplaştırma gayretinin yeni bir örneğine şahit olduk. Sonuç olarak Yassıada, sanki bir otoyol, bir fabrika açılışı gibi açıldı.

Değerli milletvekilleri, yasa teklifinde sadece 27 Mayıs mağdurlarının olması, diğer darbe ve muhtıraların mağdurlarının olmaması anlaşılır gibi değil. 12 Mart, 28 Şubat, 27 Nisan, kumpas ve 15 Temmuz; bu tarihler size hiçbir şey ifade etmiyor mu? Özellikle 12 Eylülde yaşanan haksız tutuklamalar, işkenceler, işkencede ölenler, idam edilmeden önce suçsuzluğu ortaya çıkmasına rağmen darbeci generalin talimatıyla yine de idam edilen gençler, yaşı büyütülerek idam edilen çocuklar, Mamaklar, Ulucanlar, daha niceleri sizler için bir şey ifade etmiyor mu?

Değerli milletvekilleri, 12 Eylül 1980 darbesi üzerinden tam kırk yıl geçti. Demokrasimizin kara lekesi sonrası 650 bin kişi gözaltına alındı, 52 bin kişi tutuklandı, 171 kişi işkenceden öldü. Açılan davalarda -210 bin davada- 230 bin kişi yargılandı. 7 binden fazla kişi için idam cezası istenildi, 50 kişi idam edildi; 14 bin kişi vatandaşlıktan çıkarıldı; 100 bin kişi örgüt üyesi olmakla suçlandı; 30 bin kişi ise sakıncalı olduğu gerekçesiyle işlerinden edildi. Haksız ve hukuksuz yargılamalar bitti, mağduriyetler, acılar yaşanmaya devam ediyor. Darbeci generalin “Asmayalım da besleyelim mi?” sözü ile “Bir sağdan, bir soldan.” kararı üzerine 9 Ekimde devrimci Necdet Adalı ve ülkücü Mustafa Pehlivanoglu idam edildi. İdam kararını veren sıkıyönetim mahkemesi hâkimi Ali Fahir Kayacan, daha sonra anlattığı anılarında “Mustafa Pehlivanoglu’nun asılan solcu Necdet Adalı’ya denge olsun.” diye idam edildiğini belirtti.

Ailesi idamı ancak infazdan üç gün sonra ziyarete gittiğinde öğrenebildi. Suçsuz olduğu anlaşılan Pehlivanoglu’nun avukatları idamı durdurmak için mahkemenin aldığı kararı ulaştırdıklarında Kenan Evren’in tepkisi “Boş verin şimdi, onu kurcalayacak zamanımız yok, asın gitsin.” oldu. Recep Küçükizsiz’i anlatmıyorum bile. Oysa 12 Eylül 2010 referandumunda dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, hem partisinin grup toplantısında ve hem de meydanlarda yaptığı konuşmalarda 12 Eylül 1980 darbesinden sonra idam edilen Necdet Adalı, Mustafa Pehlivanoglu ile Erdal Eren’in isimlerini anarak, hatta ülküdaşım Mustafa Pehlivanoglu’nun anne, babasına yazdığı mektubu ağlayarak okuyup 12 Eylül Anayasa referandumunun aynı zamanda bir iadeitibar olacağını ifade etti ve “Evet.” oyu istedi. Sayın Erdoğan, referandum sonrasında bir defa Pehlivanoglu’nun mezarını ziyaret etti mi? Vazgeçtik mezar ziyaretinden, on yıldır bir defa adını andı mı? İadeitibar konusunda tek bir adım attı mı? Elbette ki hayır. Burada bulunan birçok milletvekili arkadaşımın 12 Eylülü bizzat yaşadığını, hatta benim gibi onlarca gözaltı yaşayıp tutuklandıklarını biliyorum.

Değerli milletvekilleri, darbeciler mevcut anayasal hukuku hiçe sayarak silah zoruyla iktidar oldukları için yaptıkları her şey kanunsuzdur. Onların millet adına kanun çıkarma, uygulama yetkileri yoktur. Dolayısıyla millet adına karar veren yargının o dönem yargılamaları da batıldır. O dönemlerin yargısını bize “Asmayalım da besleyelim mi? Denge olsun diye bir sağdan, bir soldan astık.” sözleri çok güzel özetler. Adaletin olmadığı yerde zulüm vardır, masum ve mazlumlar vardır. Masum ve mazlumların mağduriyetini unutmak bu millete ihanettir. C5 koğuşundan, başta Hakverdi Satılmış olmak üzere, ülkücü arkadaşlarımız Mamak’ta yaşananları unutturmamak için “UnutMamak.” derler, “UnutMamak.”

Değerli arkadaşlar, darbe ve muhtıralar dışında bir de kumpas davaları dönemi var. AK PARTİ ile FETÖ’nün kol kola ülkemizi teslim aldığı yıllarda yaşanan mağduriyetler de darbe döneminde yaşananlardan az değildir. Türkiye’nin teslim alındığı o dönemde hayatları karartılanlar, ölüme giden binlerce kahramanımız var. Muzaffer Tekinler, Kuddusi Okkırılar, Türkan Saylanlar, hele dünyanın her yerinde yiğitçe ülkesini temsil etmiş, Türk düşmanlarıyla mücadele etmiş Kaşif Kozinoğlu, bunlar hiç aklımıza geliyor mu?

Değerli milletvekilleri, gelelim 15 Temmuz hain darbe girişimine. FETÖ terör örgütü üyeleri tarafından gerçekleştirilmeye çalışılan 15 Temmuz darbe girişimi öncelikle Atatürkçü subaylar ve vatansever Türk milleti tarafından engellenmiş, Türk milleti devleti sokaktan toplamıştır. Bugün, üzerinden dört yıl geçmesine rağmen darbeye ilişkin birçok husus açıklığa kavuşturulmadığı gibi

yaşanan gelişmeler hem bizim hem de vatandaşın kafasını karıştırmaktadır. Darbecilerin yargılanması ne kadar önemliyse masum insanların mağdur edilmesi ve darbe fırsatçılığına soyunarak iktidarın kendisi gibi düşünmeyenleri tasfiyeye kalkışması da bir o kadar tehlikeli ve yanlıştır.

15 Temmuz darbe girişiminden sonra başta kamu kuruluşları olmak üzere devletin birçok kademesinde görev yapan insanlar Mor Beyin, asılsız ihbar ve iftirayla haksız yere tutuklanmış, görevinden atılmış veya açığa alınmıştır. Bu kişiler mahkeme kararlarıyla aklanmalarına rağmen işlerine ve eski hayatlarına dönememişlerdir. Bu sıkıntıları sadece kendileri değil ailesi, akrabaları da yaşamaktadır. Bundan dolayı diyoruz ki sadece Yüksek Adalet Divanı tarafından yürütülen yargılamaların mağdurlarının değil, 12 Eylül darbesinden nasibini almış, idam edilmiş, hayatı mahvedilmiş vatanseverlerimizin, 12 Mart, 28 Şubat, 28 Nisan ve kumpas davalarıyla, 15 Temmuz mağdurlarının da bu kapsam içine alınması gerekirdi.

Sonuç olarak bu yasa teklifini geç kalmış olmakla birlikte olumlu buluyoruz ve kabul oyu vereceğimizi beyan ediyoruz.

Bu vesileyle Gazi Meclisi de yüce Türk milleti adına saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Sayın Erkan Akçay, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, demokrasi, pek çok tanımının yanında millî iradeyi esas alan tahammül sistemi, sabır ve saygı rejimidir. Sebebi ne olursa olsun, şartlar nasıl tezahür ederse etsin, milletin verdiği yetkiyi tekrar alacak yine milletin kendisidir. Beğensek de beğenmesek de sevsek de sevmesek de sandıktan çıkan sonuç zorla, baskıyla, silah yoluyla, gayrimeşru araçlarla tahrip ve tasfiye edilirse acıklı olaylar zincirleme olarak yaygınlaşacaktır.

Maalesef siyasi tarihimiz ve demokrasi tarihimiz aynı zamanda darbeler tarihidir. Hukuk dışı müdahaleler ülkemizin on yıllarını çalmış; hukuk, huzur, barış ve güvenlik bakımından ağır hasarlar bırakmıştır. Millet iradesini yok sayarak millî egemenliğe, demokrasiye hukuk dışı müdahaleler, esasen cumhuriyetimizin yegâne dayanağı olan milleti yok saymak anlamı taşımaktadır. Bunun yankıları ve bugüne kadar uzanan yansımaları siyasi ve toplumsal hayatımıza düğüm üstüne düğüm atmıştır. 31 Mart 1909 vakası, Sultan Abdülhamit'in tahttan indirilmesi, Hâlâşkâr Zabitan olayı, Babıali Baskını, 27 Mayıs 1960 darbesi, 22 Şubat ve 21 Mayıs Talat Aydemir darbe teşebbüsleri, 12 Mart 1971 muhtırası, 12 Eylül 1980 darbesi, 28 Şubat 1997 hadisesi ve yine en son yaşadığımız 15 Temmuz 2016'daki hain FETÖ darbe girişimi millî iradeye, hukuka kasteden girişimlerdir. Türkiye, 23 Aralık 1876 Kanun-ı Esasi denemesiyle millî iradeyi ve demokrasiyi esas alan bir rotaya girmiştir. Bu rotanın pusulası millî irade ve demokrasidir.

1908'de Meşrutiyet'in ilanıyla çok partili siyasi sisteme adım atılmıştır. "1946'da çok partili siyasi hayata geçtik." diyoruz ya, Türkiye çok partili siyasi hayata 1908'de Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle birlikte geçmiştir. O dönemde, 11 adet fırka yani parti vardır. Tarihi büyük olayların temel teşkil ettiği bu süreçler ve saydığım bu 31 Mart vakasından itibaren yaşanan hadiseler ve bu arada yaşadığımız Trablusgarp Savaşı, 1912-1913 Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve ülkemizin işgali üzerine başlatılan Kurtuluş Savaşı 29 Ekim 1923'te cumhuriyetle taçlanmıştır.

1923-1946 yılları arasında ülke ve dünya şartlarının mecburiyeti nedeniyle yirmi üç yıllık bir tek parti dönemi yaşanmıştır. Bu yirmi üç yıllık tek parti döneminde, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğünde iki defa çok partili hayata geçiş denemesi olmuştur. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 17 Kasım 1923'te kurulmuş, 5 Haziran 1925'te kapatılmıştır. Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos-18 Aralık 1930 tarihleri arasında hayat bulmuş ancak bu teşebbüs de yarım kalmıştır. Bu teşebbüsler şunu gösterir: Atatürk döneminde de millî irade, çok partili siyaset ve demokrasi başlıca niyet ve hedef olmuştur; bunlar tartışmadan aridir. Parola bellidir: Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir.

27 Mayıs yargılamaları millî hafızalara kazınmış, hukuk kisvesiyle Yassıada'da hukuka deli gömleği giydirilmiştir. Yassıada'da 1950-1960 dönemi yargılanmamış, irade ve egemenliğin yegâne sahibi aziz milletimizin takdir ve tercihleri sorguya çekilmiştir. Yassıada mahkemelerini kuranlar demokrasi ve özgürlükleri sanık sandalyesine oturtmuşlar. Yüksek Adalet Divanı tarafından gerçekleştirilen ve "Yassıada yargılamaları" olarak bilinen hukuk garabetiyle ne yazık ki Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan idam edilmişlerdir. Açıktır ki bu yapılanlar, yalnızca bu 3 devlet adamına ve ailelerine değil, onları seçen milletin bizatihi kendisine yönelik bir zulüm olarak tecelli etmiştir. Merhum Başbakan Adnan Menderes'e, merhum Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu'ya, merhum Maliye Bakanı Hasan Polatkan'a ve 27 Mayısın bütün zulüm gören mağdurlarına Allah'tan rahmet niyaz ediyorum.

Sandık millî iradenin beşiği, demokrasinin itici ve seçkin gücüdür. 11 Nisan 1990 tarihli, 3623 sayılı Kanun'la 27 Mayıs 1960 askerî darbesinin katlettiği devlet adamlarının itibarlarının hukuken iadesi noktasında önemli adımlar atılmıştı. Yassıada'nın menfi isminin değiştirilmesi, menfur izlerinin silinebilmesi amacıyla 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde önemli bir adım atılmış ve Yassıada'ya "Demokrasi ve Özgürlükler Adası" ismi verilmişti. 27 Mayısın 60'ıncı yıl dönümünde, bu yıl Demokrasi ve Özgürlükler Adası'nın resmi açılışı gerçekleştirilmiştir.

Türk milletinin basiret ve dirayeti, bundan böyle hiçbir gayrimeşru gayeye izin vermeyecektir. Milletten aldığı bir yetki bulunmaksızın yargı erkini kullanan Yüksek Adalet Divanının verdiği doğal hâkim ilkesi başta olmak üzere, evrensel hukuk prensiplerine ve o tarihte yürürlükte bulunan Anayasa hükümlerine açıkça aykırılık teşkil eden kararlar hâlen hukuk sistemimizde varlığını ve bazı etkilerini sürdürmektedir.

27 Mayıs 1960 darbesi sonrasında kurulan Yüksek Adalet Divanı tarafından gerçekleştirilen Yassıada yargılamaları ve akabinde gerçekleşen idamlar, neden oldukları bireysel mağduriyetlerin yanı sıra toplumsal ve siyasi hafızamızda tamiri zor yaralar açmıştır.

Değerli milletvekilleri, millet, hafızası olan toplumdur. 27 Mayıs 1960 darbesi millî hafızamızda yaralar açmıştır. 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilen askerî darbe sonrasında Millî Birlik Komitesi tarafından 12 Haziran 1960 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanun, 1 sayılı Kanun çıkarılmıştır. 1 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesiyle Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlarla, milletvekillerini yargılamak üzere Yüksek Soruşturma Komisyonu ve Yüksek Adalet Divanı kurulmuştur. 1 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesiyle Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun 73'üncü maddesinde yazılı "müsadere yasağı" yürürlükten kaldırılmıştı. Bu düzenlemeyle, en temel insan haklarından olan mülkiyet hakkı, evrensel hukuk prensiplerinden biri olan masumiyet karinesine aykırı şekilde yok edilmiştir. Şimdi gördüğümüz 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesiyle, Yüksek Soruşturma Kurulu ve Yüksek Adalet Divanının kullandığı yetkilerin hukuktaki dayanağı olan 12 Haziran 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi ile mülkiyet hakkını gasbeden 24'üncü maddesinin ikinci fıkrası geçmişe dönük olarak yürürlükten kaldırılmaktadır. Yüksek Adalet Divanının, teklifin geçici 1'inci maddesiyle hükümsüz hâle gelen bütün kararları, adli sicil ve her türlü arşiv kayıtları başvuru aranmaksızın Adalet Bakanlığı tarafından resen silinmektedir. Yüksek Soruşturma Kurulu ve Yüksek Adalet Divanı tarafından haklarında soruşturma ve kovuşturma yürütülenlerin bu soruşturma ve kovuşturmalar sebebiyle uğradıkları manevi zararların hazine tarafından karşılanması, malvarlığı müsadere edilenlerin maddi zararlarının karşılanması amaçlanmaktadır. Bu başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Cumhurbaşkanı tarafından bir komisyon kurulması ve komisyonun çalışma usul ve esaslarının Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır. Ayrıca, başvuruların süresi, komisyonun kararlarına itiraz ve itirazı hangi kurumun değerlendireceği, Cumhurbaşkanı tarafından kurulan komisyonun istediği bilgi ve belgelerin komisyona gönderilme süresiyle ilgili düzenlemeler yapılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

ERKAN AKÇAY (Devamla) – Bu kanun teklifi millî hafızamızdaki bu yarayı bir nebze olsun manen hafifletmeyi amaçlamaktadır. Ve bu teklif tarihten ders çıkarmayı ve darbeci zihniyeti mahkûm etmeyi de amaçlamaktadır. Bu düşüncelerle bu kanun teklifinin ülkemize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Aziz Atatürk'ün ifadesi olan “Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir.”, Başbuğ'umuz Alparslan Türkeş'in ifadesi olan “En kötü demokrasi en iyi ihtilal rejiminden daha iyidir.” sözleriyle konuşmama son veriyor, muhterem heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP, AK PARTİ, CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Hüseyin Kaçmaz.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında sözlerime görüşmekte olduğumuz kanunla ilgili başlayacaktım ancak Şırnak'ın Cizre ilçesinde şu an pandeminin geldiği boyut bu. Bütün ilçe kıpkırmızı hâlde ve vatandaşlar tedirgin; vatandaşlar ciddi bir önlem alınmadığı konusunda tedirgin ve şikâyetçi. Birkaç gün önce Cizre ilçemizde vatandaşlarımız ve esnaflarımız kendi örgütlenmeleriyle bir karar aldılar. Esnaflarımız bir hafta boyunca veya duruma göre on gün boyunca kepenk açmama kararı vermişti ancak hemen sonrasındaki gün Şırnak Valisi ve Cizre Kaymakamı esnafları gezerek bu alınan kararı sabote etti; hatta, halk arasında, kepengini açmayan, dükkânını açmayan esnafların bilgilerinin alındığı ve haklarında işlem yapılabileceği endişesi sebebiyle de bir tedirginlik yaratıldı.

Öncelikle, bu hususun ilgililer tarafından dikkate alınarak gerekli tedbirlerin alınması ve söz konusu tedirginliğin giderilmesi için yurttaşlarımızın “cizreyebak” “hashtag” ile başlattığı kampanyadan da görüldüğü üzere -vekilllerimiz görebilir- bu durum ciddiyetini devam ettiriyor. Şu an Şırnak ilinde öncelikle Şırnak Devlet Hastanesi pandemi hastanesi ilan edilmişti ancak vaka sayılarının artışıyla birlikte Cizre, İdil ve Silopi hastaneleri de pandemi hastanesi ilan edildi ancak yine yetmedi, vaka sayıları o kadar arttı ki daha kullanıma açılmamış olan Şırnak Devlet Hastanesi de şu aşamada pandemi süreci sebebiyle kullanıma açılmış durumda.

Tüm bu sebeplerle tedbirlerin alınması ve ilgililerin gerek Türk Tabipleri Birliği yetkililerine gerekse de bölgenin seçilmişleri olarak bizlere bilgi vermesi konusunda buradan bir çağrıda bulunuyoruz çünkü ne Valilik ne İl Pandemi Kurulu hiçbir şekilde bilgi paylaşmıyor, halkı bu konuda hiçbir şekilde bilgilendirmiyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tabii, Anayasa Komisyonunda da biz, görüşülmekte olan Yassıada yargılamalarına ilişkin önerilerimizi, eleştirilerimizi, eksik bulduğumuz yanları belirtmiştik ve bu kanun teklifini önemli bulduğumuzu belirtmiştik ancak eksik olduğunu da tekrar ifade etmek isteriz. Bir ülkenin tarihinde yaşanan benzer durumlar ve çok daha ağır hukuk ihlalleri varken sadece bir dönemin ya da bir kesimin mağduriyetlerinin gündeme getirilmesini eksik buluyoruz. Merhum Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın idamının üzerinden neredeyse altmış yıl geçti yani yarım asrı aşkındır bir süre geçmiş. Aslında iadeitibar da yapıldı, cenazeleri de devlet töreniyle defnedildi, birçok yere isimleri de verildi ancak yaşanan bu darbeyle birlikte, yaşanan bu cinayetlerle birlikte maalesef ki vicdanlar soğumamıştı ve mağdurların aileleri, gerekse de ülkenin demokrasisi huzura ermiş değildi. Ve bu sebeple teklif sahipleri bugün demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nde bunu yasama organına düşen başlıca görevlerden biri olarak telakki etmiş ve giderici ek düzenleme yapılmasını istemişlerdir. Evet, bu konuda hemfikiriz, gerekli bir düzenleme ancak ülkede gerçekten adaletin, hukukun üstünlüğünün tesisi isteniyorsa sadece merhum Menderes ve arkadaşlarına verilen hükümleri değil, 29 Ekim 1923'ten sonra İstiklal Mahkemelerinde verilen hükümleri, Şark İstiklal Mahkemesinde verilen hükümleri, Tunceli Kanunu'yla kurulan istiklal mahkemelerinde verilen hükümleri, 12 Mart 1971 askerî darbesi sonrası sıkıyönetim mahkemelerinde açılan davalarda verilen hükümleri, 12 Eylül 1980 askerî darbesi öncesi ilan edilen sıkıyönetim mahkemeleriyle, darbe sonrası

sıkıyönetim mahkemeleriyle, devlet güvenlik mahkemelerinin, özel yetkili mahkemelerin verdiği hükümleri, darbeci Fetullah Gülen ve suç örgütüne hizmet ettiği anlaşılan savcılar tarafından yürütülen soruşturmalar sonucunda açılan davalarda verilen mahkûmiyetlerle hâlen devam eden yargılamalardaki hukuksuzluğu gelin hep birlikte ortadan kaldıralım. Bu şekilde ancak gerçek anlamda hakkaniyetli bir durum tesis etmiş oluruz.

Cumhuriyetin ilanından sonra istiklal mahkemeleri kurtuluş için değil verilen sözlerin tutulmamasına karşı çıkan halkı ve temsilcilerini susturmak için faaliyet göstermiştir. İdam sehpaları bu ülkede hiç boş kalmamıştır. 1921 Anayasası'yla kabul edilen yerel yönetimlerin özerkliği cumhuriyetin ilanından hemen sonra 1924 Anayasası'yla ortadan kaldırılmış baskıcı ve tekçi bir yönetim başlamıştır. 1920 Meclisinin konuşan, tartışan çok sesli yapısı ortadan kalkmış tek sesli bir Meclis oluşmuştur.

Haklı direnişlerin, hak arayışların karalanması, yalanlarla lekelenmeye çalışılması bu direnişlerin haklılığına ve meşrutiyetine leke düşüremez. 1960 darbesinde oy birliğiyle bu Meclisin bunu bir nevi mahkûm etmesinde görüldüğü gibi, bugün hep birlikte bunu mahkûm ediyoruz ancak dediğimiz gibi bunun gibi onlarca örnek var.

Yine, istiklal mahkemeleri haricinde Dersim olayı vardı. Dersim, Osmanlı'nın nüfuz edemediği özerk bir bölgeydi. Tunceli Kanunu 1935 yılında TBMM gündemine geldiğinde, sunuş konuşması yapan Şükrü Kaya bu gerçeği aslında itiraf eden bir konuşma takdim ediyor. Maksat Dersim'in özerkliğine son vermektir. Bu amacı gerçekleştirmek için katliama sebep olan askerî hareketin yanında Dersim'in önde gelenlerini idam etmek için sözde bir mahkeme kurulmuştu. Bu yargılamaların sonuçları da ortadan kaldırılmalıdır. Yassıada'da Menderes ve arkadaşlarını idam eden mahkeme ne kadar hukuka uyguna Dersim'de Seyit Rıza ve arkadaşlarını, Diyarbakır'da Şeyh Sait ve arkadaşlarını, 12 Mart 1971 darbesinden sonra Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ı idam eden mahkeme o kadar hukuka uygun ve meşrudur. Yine, 12 Eylül 1980 dönemi sıkıyönetim mahkemeleri, devlet güvenlik mahkemeleri, özel yetkili mahkemeler, Fetullah Gülen'e bağlı istihbarat, polis, jandarma ve savcılarının yürüttüğü soruşturmalar sonucu açılan KCK davaları, HDP Eş Başkanları Sayın Selahattin Demirtaş'a ve Sayın Figen Yüksekdağ'a, sayın milletvekili arkadaşlarımıza ve belediye eş başkanlarımıza, yine yöneticilerimize karşı açılan davalar ve yargılamalar Yassıada yargılamaları kadar hukuka uygun ve meşrudur. Bu yargılamaların sonuçları da ortadan kaldırılmalı ve mağduriyetler telafi edilmelidir. Tabii, tarihte de, dediğimiz gibi, birçok örnek var; gerek istiklal mahkemelerinde gerekse de Tunceli Kanunu'nda bilindiği üzere o dönemde Dersim'e bir komutan vali, beldelere de asker kaymakam atanacaktı. Bugün yaşadıklarımız da aslında tarihin tekrarı anlamına gelmekte. Aslında zihniyet hiçbir şekilde değişmemiş, bugün de Kürt halkının iradesi gasbedilerek belediyelerimize yine vali ve kaymakamlar kayyum olarak atanmakta. Dediğimiz gibi, bugün reva görülenler, yıllar önce, on yıllar önce yine Dersim'de halka reva görülmüştü.

Bugün, başta Sayın Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ, milletvekilleri ve belediye eş başkanlarımız olmak üzere binlerce meclis üyemiz, il ve ilçe yöneticimiz ve üyemizin yargılandığı mahkemeler, Yassıada mahkemesi kadar -dediğimiz gibi- hukuka uygun ve adildir. Eğer Yassıada hukuka uyguna bugün yapılan bu haksız, hukuksuz yargılamalar da hukuka uygundur diyebilirsiniz. AİHM'in Demirtaş, Kavala kararlarına uyulmuyorsa, Anayasa Mahkemesinin tahliye kararları uygulanmıyorsa, Cumhurbaşkanının "Karşı hamle yapar işi bitiririz." sözleriyle Demirtaş hakkında aynı iddialarla tutuklama kararı veriliyorsa, Kavala yeniden tutuklanıyorsa, Çağdaş Hukukçular Derneği üye ve yöneticisi avukatlar hakkında tahliye kararı veren mahkeme heyeti aynı gün dağıtılıp mahkemeye Anayasa Mahkemesinin hukuksuz karar verdiği hükmettiği Demirtaş ve Sırrı Süreyya Önder'e mahkûmiyet kararı veren mahkemenin başkanı başkan yapıyorsa bu yargılamalar ancak Yassıada yargılamaları kadar adildir ve bu uygulamaların sahiplerinin tarihteki yerleri de yine Yassıada darbelerinin yeri olacaktır.

Tüm bunlarla birlikte size çağrımız şudur: Gelin, hukuktan, adaletten, hukukun üstünlüğünden bahsedeceksek tüm bu bahsettiğimiz hukuksuzlukları hep birlikte ortadan kaldıralım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HÜSEYİN KAÇMAZ (Devamla) – Sayın Başkan, bir dakika daha istiyorum.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Devamla) – Zerre kadar hukuka, adalete bağlılığınız varsa hep birlikte, cumhuriyet tarihi boyunca işlenen suçlara, kanamaya devam eden yaralara çare arayalım. Soy bağı koparılmış Dersimli çocukların soy bağlarını kuralım. Seyit Rıza'nın, Şeyh Sait'in ve arkadaşlarının, Saidi Kürdi'nin naaşlarının nerede olduğunu bulalım. Faili meçhulleri araştıralım, İbrahim Kaypakaya ve yüzlerce devrimcinin işkenceyle katledilmesini araştıralım, yargısız infazları araştıralım, hakikatleri araştıralım, mağdurları ve mağduriyetleri belirleyelim, telafi edici tedbirler alalım.

Tüm bu saydıklarımızla birlikte bugün hâlen devam eden bir durum daha var. Faili meçhule kurban giden çocukların, eşlerini, akrabalarını arayan aileler -iktidarımız döneminde hâlâ toplanmalarına izin verilmiyor- coplanıyor, gazlanıyor. Bu durum da bu ülkenin demokrasisi için büyük bir ayıptır. Tüm bunların göz önüne alınarak ortak bir aklın geliştirilmesini uygun görüyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Engin Altay, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan, sizi ve yüce Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Uzun zamandan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde münakaşasız, gürültüsüz, tartışmasız, tam bir ittifakla, oy birliğiyle bir kanun teklifini görüşüyoruz. Bu geldiğimiz nokta bakımından kıvanılacak bir tutumdur; demokrasimiz açısından istikbal vadeden, güven veren, demokrasimizin Türkiye'yle birlikte sonsuza kadar yaşayacağına, güçleneceğine ve yüceleceğine olan güvenimizi ve umudumuzu perçinlemektedir. Ben Komisyon da söylemişim, “27 Mayıs, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en kara günüdür, 27 Mayıs, darbelerin anasıdır.” demişim. “27 Mayıs olmasaydı 12 Mart olmazdı 12 Eylül olmazdı, 28 Şubat olmazdı, 27 Nisan olmazdı, 15 Temmuz olmazdı.” dedim, bunları inanarak söyledim. Çok şükür bugün Türkiye yüce Meclisimizin inisiyatifyle bu ayıptan kurtuluyor. Geçmişte de bu ayıptan kurtulma girişimleri olmadı değil, o dönemde de Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisinin kimi yöneticilerinin bu konuda bir mutabakatı sağlandı ama belli bir defans, refleks bu cesur girişimin önüne geçti ve maalesef bu ayıptan kurtulmak, demokrasimiz adına tüm kötülüklerin anasını gömmek bu Meclisin bu dönemine nasip oldu. 27 Mayıs darbesi Türk milletine yapılabilecek en büyük kötülüktür, biz böyle bakıyoruz. Ve unutulmamalıdır ki değerli milletvekilleri, bütün darbeler dış kaynaklı bir siyasi projedir; dış kaynaklı siyasi proje olmayan bir darbe yoktur, olamaz.

Değerli arkadaşlar, bu vesileyle, 27 Mayıs darbesi sonucu yaşamını yitiren merhum Başbakan Adnan Menderes, Fatih Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ı rahmet ve minnetle anıyorum. Bunları anarken hiç şüphesiz kimsenin burnunu kanatmadıkları hâlde 12 Mart Muhtırası sonucu canlarını veren, idam edilen Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan'ı da rahmet ve minnetle anıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Ve elbette 12 Eylülde ben de çok bedel ödedim, hem psikolojik hem fiziki işkenceye maruz kaldım ama Necdet Adalı'yı, Mustafa Pehlivanoglu'nu; yani devrimcilerle ülkücüler güya Türkiye'yi batıracaktı, asker geldi kurtardı operasyonu ile dizayn edilmiş bir faşist darbeden bedel ödeyen, canını yitiren herkesi de rahmet ve minnetle anıyorum.

Bu Parlamentoda ben eminim en az 100-150 arkadaşımız 12 Eylülün fiilî bedelini ödemiştir. Ben hem psikolojik hem fiziki işkence gördüm ve -bu yarın İçişleri Komisyonuna gelecek- güvenlik soruşturması nedeniyle de yeterlilik sınavından çok iyi not almama rağmen, beş yıl işsiz kaldım, beni öğretmen yapmadılar. Ben 12 Eylülde bu bayrağı ve bu milleti ve bu vatani ne kadar seviyorsam şimdi de ancak o kadar seviyorum, ne bir eksik ne bir fazla. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, yalnız bir şey var; demokrasimiz postaldan, tanktan, dipçikten aldığı tahribatı çabuk tolere edebiliyor, milletimiz de öyle, yeter ki demokrasimiz yasamadan, yürütmeden ve yargıdan tahribat almasın. Yani Türkiye'de hepimiz -dün de böyle olsaydı keşke, bugün de böyle olsun yarın

da hep böyle olsun -ekmekten, sudan vazgeçebilsaydık; hatta havadan vazgeçebilsaydık; sırtımızdaki paltodan, ayağımızdaki ayakkabıdan vazgeçebilsaydık de demokrasiden vazgeçemeseydik. Hep birlikte bunu başarmalıydık. Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik sorunların da, bilin, kabul edin, görün ve inanın ki sebebi demokrasimizin yeteri kadar gelişmiş olmamasıdır, demokrasimizin tıkır tıkır çalışıyor olmamasıdır. Hep söyledim: Tıkır tıkır demokrasiniz varsa sıkır sıkır ekonominiz olur. Lakin burada tabii şunu yapacağız: Yönetenlerin yani yürütmenin, bağlantılı olarak yasamanın ve yargının demokrasinin bir tepki ve protesto rejimi olduğunu peşinen kabullenmesi gerekir. Böyle olursa, demokrasi, tepki ve protestonun en doğal -yemek, ekmek, su kadar doğal- bir hak olduğunu kabul eden bir yürütme olursa o ülkede her şey gerçekten çok güzel olur. Ve demokrasinin yüceliği yönetenlerin sabır ve hoşgörüsüyle doğru orantılıdır; ne kadar sabır, hoşgörü, o kadar yüce bir demokrasi olur. Bize ilk, evvela lazım olan şey demokrasidir.

Ve değerli arkadaşlar, ne hazin bir tablo ki bugün lanetleyerek gömdüğümüz 27 Mayıs darbesinden sonra milletçe yirmi yılda bayram yaptık iyi mi? “Hürriyet ve Anayasa Bayramı” diye kutladık; bu ayıp da bize yeter, hepimize yeter. Çok şükür bunlardan kurtuluyoruz ancak bir şey bilinecek: Türk Silahlı Kuvvetlerinin demokrasiyi korumak, kollamak, vesair bir görevi yoktur kardeşim. Demokrasiyi koruyacaksa bu millet koruyacak, bu Parlamento eliyle koruyacak; bunu yaparken de “kuvvetler ayrılığı” prensibine olabildiği kadar, azami ölçüde riayet etmeye mecburuz. Bizim Anayasa'mızda “kuvvetler ayrılığı” kuvvetler arasındaki bir güç paylaşımı, güç üstünlüğü değildir; bilakis, tam ve kesin bir ayrılıktır. Bunu yaşatacak olan burasıdır. En büyük millettir, milletten sonra en büyük burasıdır. Burada sandalye sahibi olan bütün siyasi partilerin ve sayın milletvekillerinin bu şuur içinde, bu bilinç içinde tek gayelerinin milletin refahı, huzuru ve mutluluğu olduğu bilinciyle, ne yaşamaya ne yargıya boyun bükmeden... Elbette siyasi aidiyetten kaynaklı bir hiyerarşi olacak, bunu reddedersek yanlış yaparız ama milletin aldığımız vekâletin gereği demokrasimizi yüceltmektir. Burada ayrı ayrı hepimize ve hep birlikte Meclisimize büyük görev düşüyor.

Keşke, 27 Mayıs 1960'la hesaplaşırken şu anda, an itibarıyla hâlâ 12 Eylül faşist darbesinin Anayasasıyla ve onun getirdiği yasalarla çalışan bir Meclis olmasaydık. (CHP sıralarından alkışlar)

60'la hesaplaşırken 12 Eylülle hesaplaşmamak bence doğru değil. Keşke, ister tank topla, ister sandık marifetiyle geldikten sonra diktatör eğilimlerinin baskınlaşmasıyla darbe yapan herkesin diktatörleştiğini ve diktatör olan herkesin de gayriinsanileştiğinin bilinciyle parti içinde de genel olarak da önceliğimizin demokrasi olması konusunda samimi bir sınav verebilseydik. Bugün bir tartışma, bir münakaşa olsun istemem ama merhum Demirel'in bizzat bana söylediği bir sözü size nakletmek isterim -ölümünden bir yıl önceydi gittim, Aylin Hanım da oradaydı- dedi ki: “Sizi izliyorum, münakaşalarınızı takip ediyorum, çok şükür demokrasi tıkır tıkır çalışıyor diye kıvançlıyım.” Bakın, burada bir mesaj var; münakaşa, evet, sonuna kadar ama bunu da yaparken elbette karşılıklı haklarımıza saygı göstererek. Münakaşadan korkmamak lazım, siyasi kavgadan da korkmamak lazım, yeter ki ortak paydalarımızı ve o ortak paydalarımıza olan bağlılık şuurumuzu kaybetmeyelim. Bunun için -hep söylüyorum- üç şeye ihtiyacımız var: Yüzleşmemiz lazım, gerçeklerle yüzleşebilmemiz lazım. 17-18 bin faili meçhulle yüzleşmeyen bir Türkiye'de demokrasibilik oynayamazsınız. Yüzleşmemiz lazım. Türkiye'de 1960 süreciyle hakikaten yüzleşmemiz lazım.

İftira kul hakkıdır. İki gündür bu kitabı okudum bitirdim: “Tanıkların Anılarıyla İsmet İnönü.” İnönü yazmamış, o dönemde yaşayanlar yazmış ve İnönü'nün 60 ihtilali öncesi, esnasında ve sonrasında hem ihtilali önleme gayretlerini hem esnasındaki tavrını ve sonrasında merhum Menderes'in ve diğer bakanların asılmaması konusundaki mücadelesini gördüm arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Kulaktan dolma bilgilerle İsmet İnönü'yü o dönemde darbenin destekçisi, savunucusu gibi algılamayı ben bir kul hakkı olarak görüyorum. Zamanım yok, birkaç pasajı burada okuyacaktım ama siyaseti iyi takip edenler bilir, mesela, o dönem kuyudan adam çıkarma

hikâyesi vardır, İnönü ile Celal Bayar'ın birlikte mücadele ettiği bir iştir. İnönü, daha sonra Ragıp Gümüşpala'yla, daha sonra Demirel'le ciddi demokrasi kavgası vermiştir. Demin söyledim, 60'la yüzleşme bizden önce de birilerinin akıllarına gelmiş, keşke onlar başarabilseydi. Bu olmamış ama bunun olmaması bundan sonra 12 Eylülle, 12 Martla, 28 Şubatla, 27 Nisanla yüzleşmemizin önünde bir engel değildir. Bunu hallediyoruz, inşallah, 12 Eylülle de cesurca yüzleşmeliyiz. 12 Mart işkenceleriyle, Diyarbakır Cezaevindeki işkencelerle de faili meçhullerle de yüzleşmeliyiz. Bu, teröre taviz değildir. Hiçbir güvenlik kaygısı temel hak ve özgürlüklerin gasbına dayanak olamaz ama hiçbir hak talebi de terörizme meşruiyet, teröriste masumiyet sağlamaz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

ENGİN ALTAY (Devamla) – Böyle bakarsak, bir orta yol bularak Türkiye'yi gerçekten dünyanın en demokratik, birinci sınıf demokrasisini yaşayan insanlar ülkesi yapabiliriz. Ben hiçbir AK PARTİ milletvekilinin milletin huzurunu, refahını, mutluluğunu istemediğini düşünmem ama burada şunu tavsiye etmek zorundayım yürütmeye: Eleştirenleri susturmak yerine saygıyla karşılasa, karşıtları sindirmek yerine hoşgörülle karşılasa, baş ve boyun eğmeyenleri ötekileştirmek yerine anlayışla karşılasa Sayın Cumhurbaşkanımız, inanın çok güzel bir demokrasimiz olur.

Yaşasın Türkiye Büyük Millet Meclisi, yaşasın demokrasi, yaşasın Türkiye Cumhuriyeti diyorum efendim. (CHP ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Ali Özkaya.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri ve ekranları başında bizi izleyen aziz milletim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi açısından gerçekten çok tarihi bir gün. 27 Mayıs 1960'ta on yıllık bir süreyle yüce Türk milletini, ondan aldığı emanetiyle, hakkıyla, bihakkın yürüten Demokrat Partinin aziz Genel Başkanı, Başbakanı rahmetli Menderes'e ve 2 bakanıyla birlikte bütün heyetine darbe yapan askerlerin ondan sonraki süreçte yaşattığı acıların, ızdırapların, zulümlerin bir nebze de olsa giderildiği ve tarihten silinmesi için tüm partilerin Genel Kurulda da olsa ortak olarak bir araya gelerek bu günü kurtardığımız bir gün olacak inşallah. Demokrasimiz, millî irademiz açısından son derece önemli bir gün.

Darbeciler 27 Mayıs sabahı İstanbul'dan Sıddık Sami Onar başkanlığında 7 profesörü Ankara'ya getiriyor -anayasa hukukcularını çoğunlukla- ve bunlar onlara bir yol haritası çiziyor. Bu yol haritasıyla birlikte bir mahkeme kurulmasına karar veriyorlar. 1924 Anayasası'na ve Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun 61'inci maddesine göre ancak başbakan ve bakanlar Divanı Alide yargılanırlar Yargıtay ve Danıştayın müşterek heyetiyle. 24, 61 ve 82 Anayasalarının ilk kısmına kadar -Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine kadar- prensip itibarıyla Cumhurbaşkanlarının sorumsuzluğu esastır ancak darbecilere yol haritasını çizen profesörler bunlara 1 sayılı Kanun'u çıkarıyorlar. Güya bu kanunu 24 Anayasası'nın geçici bir bölümü, hükmü hâline getiriyorlar ve Anayasa'ya da özel hüküm koyuyorlar. Bu, belki dünya siyasi tarihinde de hukuk tarihinde de eşine rastlanılmayan bir durum. Mahkemeler kural olarak suçlara göre, suçların ağırlığına göre derecelendirilir ve kurulur. Bazen kamu görevlilerinin görevi nedeniyle de görev dikkate alınarak “Şu mahkemelerde yargılanacak.” denilebilir ama burada öyle yapılmıyor. Kanunun 6'ncı maddesiyle 60 darbesinin en ağır, en kötü kelimelerinden olan “sakıt, düşük” kelimeleriyle o yüksek insanları, o yüce ruhlı insanları güya alçaltacaklar ve diyorlar ki: “Sakit Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar ve bunların suçlarına iştirak edenlerin yargılanmasına dair bir divan kurulmuştur.” Adına da “mahkeme” diyemiyorlar, biliyorlar ki mahkeme değil. Her ne kadar Yargıtaydan, Danıştaydan, Askerî Yargıtaydan hâkimler getirilseler de o tarihte -az önce Sayın Feti Yıldız Başkanın da söylediği gibi- büyük hukukçu, Yargıtay Ticaret Dairesi Başkanı, sonra Yargıtay Birinci Başkanı olan Ahmet Recai Seçkin bu talebi reddediyor ve tarihin acı bir cilvesi ki rahmetli Menderes seçtiğinde 20 Haziran 1950'de ilk seçtiği Yargıtay üyelerinden Salim Başol, 1. Ceza

Dairesi Başkanı, bu görevi kabul ediyor çünkü 1960'ta bir yıl süreyle Yargıtay Başkanı olmak istemiş ancak Yargıtay Başkanlığına kavuşamamış. Bu nedenle bu yargılamayı kabul ediyor. Yargıtaydan, Danıştaydan gelenlerle birlikte bir yüksek soruşturma kurulu kuruyorlar. Kanunun yine yürürlükten kaldırdığımız 24'üncü maddesiyle Anayasa'nın 73'üncü maddesindeki "genel müsadere" kararını da kaldırıyorlar. Diyorlar ki "Demokrat Partililerin hepsi mallarını normal şekilde kazandıklarını ispat etmek zorundalar, aksi hâlde müsadereye karar verilebilir." Bununla da yetinmiyorlar değerli arkadaşlar, 3 sayılı bir kanun çıkarıyorlar. 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzu da kısmen yürürlükten kaldırıyorlar ve bu kanunla bir yargılama yapıyorlar. Kanunun -çok acı ve ilginç bir şekilde- 8'inci maddesi diyor ki "Soruşturmanın sonuna kadar kefaletle dahi olsa mahkemeler tahliye kararı veremez. Bütün gözaltına alınanlar mevkufen -tutuklu olarak- Yassıada'ya götürülür ve davanın sonunu kadar orada tutuklu tutulurlar." Yargılamalar başlıyor. Tabii yargılamadan önce gözaltı safahatında da rahmetli İçişleri Bakanını pencereden atarak öldürüyorlar ve "İntihar etti." diyorlar. Yargılama safahatında da aleyhe tanıklık serbest, lehe tanıklık yasak ve aleyhe gelen bir sürü insan, oradan vapurlarla getirilenler, her gün sanıkları yuhalayanlar, onların verdiği acı, ızdırıp ve üzüntüyle duruşma salonunda Sağlık Bakanı Doktor Lütfi Kırdar kalp krizi geçirek vefat ediyor. Bu da tarihin çok acı ve çok elem verici olaylarından birisi. İstanbul Emniyet Müdürü, Konya Valisi, milletvekillerimiz, o tarihte Afyonkarahisar Milletvekili Gazi Yiğitbaşı dâhil birçok insan ya öldürülüyor ya da "Kalp krizi geçirdi, vefat etti." denilerek kayıtları düşülüyor. İşte bugün biz, yüce Meclis, bütün milletvekilleri şunu söylüyoruz: Ey darbeciler, altmış yıl da geçse yüz yıl da geçse sizi yok sayıyoruz, sizi kabul etmiyoruz, sizin yargılamalarınızı da kabul etmiyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bugün, bu açıdan çok önemli bu kanun. Bundan sonra darbeyi düşünecekler, darbe hevesilerine karşı her zaman yüce Meclis dimdik ayakta duracak, hesap soracak ve diyecek ki "Tarih ne kadar geçerse geçsin sizi asla kabul etmiyoruz."

Değerli muhalefet partisi milletvekili arkadaşlarımız ısrarla "Efendim 12 Martı, 80'i, 28 Şubat dönemlerini de dikkate alalım." diyorlar. Arkadaşlar, hiç şüphesiz ki yargılamaların içinde haksızlık, yanlışlık, usul hataları olabilir; bunlar her zaman, her dönemde yaşanan bir husustur ancak Yassıada, hukukun bütün temel ilkelerinin yok sayıldığı bir kavramdır. Mahkeme, fiilden sonra kurulmuştur, yargılama hukuku komple değiştirilmiştir, temyizi kaldırılmıştır ve hâkimler askerlerin silah dipçikleri altında bir karar vermiştir. Buna "yargılama" denilemez, bu bir tiyatro. Diğer yargılamaların haksızlığı olabilir; diyebilirsiniz ki "Efendim, bu mahkeme sıkıyönetim mahkemesiydi." Ancak o günkü meri mevzuata göre bu mahkeme... 61 Anayasası'nda sıkıyönetim var, sıkıyönetim ilan edilmiş ve ona göre kurulmuş bir mahkeme. Var olan bir mahkeme, yeni atanan bir hâkim yok burada; 80'de de aynı. Bunun içinde yanlışlık olabilir, o ayrı konuşulur ama onunla bunu kıyaslamak gerçekten çok büyük bir haksızlık, çok büyük bir adaletsizlik olur ki bu, Yassıada'da yaşanan zulümleri azaltır.

Biz, Yassıada'yla ilgili bu kanunu konuşurken Anayasa Komisyonumuzda da uzun uzun konuştuk. "Bu kanunun tümünü yürürlükten kaldırabiliriz, bu kanunu değiştiren 4 kanun daha var; onları da yürürlükten kaldırabiliriz." dedik ama hayır, bu kanun bir simgesel kanun, bu kanun Parlatmentonun, seçilmiş millî iradenin darbecilere gür sesle haykırdığı bir kanun. "Biz sizin mahkemelerinizi tanımıyoruz, yok sayıyoruz." diyoruz.

Kanunla mahkemelerin kararlarını yok saymak konusu da birçok zaman müzakere edildi, ancak biz, yargının ve yasamanın fonksiyonel ayrılığını, erkler ayrılığını dikkate alarak dedik ki: "Biz yasama organının bir tasarrufuyla yargının kararını ortadan kaldırmıyoruz çünkü bu, hukukumuzda temel başka sorunları beraberinde getirir. O nedenle mahkemeyi yok sayıyoruz, mahkemeyi hükümsüz kılıyoruz, onun adli sicilinde oluşturduğu hukuk mantığını da hepsini birden yok sayıyoruz." Burada bir temel husus daha getiriyoruz; sorunu çözümler, bir tazminat komisyonu şeklinde oluşturulacak bir komisyonla... Ancak burada da maddi tazminat değil, manevi tazminatı esas alıyoruz zira bizim amacımız ve -inanıyoruz ki biliyoruz ki bütün ailelerin de asla böyle maddi bir beklentisi yok- iki konu: Bir; manevi tazminat, iki; haksız olarak mallarına mahkeme kararıyla el konulan insanlara otuz sene de elli sene de altmış sene de geçse bunları iade etmemiz gerekiyor bu haksızlığı ortadan kaldırmamız

gerekiyor ve bunların çok büyük bir kısmı ben inanıyorum ki inşallah bir yargılama yapmaksızın, öncelikle, Sayın Cumhurbaşkanımıza verilecek yetki çerçevesinde Cumhurbaşkanlığının oluşturacağı bir komisyonda, komisyon sürecinde, komisyonun kararları da Danıştay tarafından davayla çözülecektir ve tarihimizdeki bu kara lekenin de önemli bir kısmını daha silmiş olacağız.

Bizden önce rahmetli Cumhurbaşkanı Sayın Turgut Özal, Başbakanlığı döneminde iki önemli kanun çıkarmıştı, hem mezarların nakli hem de iadeitibarlarıyla ilgili iki önemli kanun çıkarmıştı. Ondan önce de 1962, 1963...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi Sayın Özkaya.

ALİ ÖZKAYA (Devamla) – ...1965, 1966, 1969'da bir kanun çalışması vardı, Anayasa Mahkemesinden döndü ve 1801 sayılı Siyasi Aflar Kanunu, 1803 sayılı 1974'teki Af Kanunu'yla da tüm hukuki sonuçları ceza mahkemesinin sonuçlarıyla af edilmişti. Bugün biz de yüce Meclisin bütün partileri de bir araya gelip bu kara lekeyi tarihimizden hep beraber kaldırmış olacağız. Belki çok söylenecek söz var, çok verilecek cevaplar var o süreçte yaşananlara ilişkin belki tartışma açacak konularda var.

BAŞKAN – Bugün tartışma açmıyoruz.

ALİ ÖZKAYA (Devamla) – Bugün tartışma açmamak için ben de Meclis zabıtlarından çıkarttığım bir çok şeyi söylemiyorum, konuşmuyorum ve bugünün mehabetine uygun bir şekilde bu kanunun hayırlı olmasını temenni ediyorum ve o yüce insanları rahmetle, minnetle anıyorum yüce milletimi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Oluç, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, anlaşılması ve kayıtlara geçmesi için kısaca değinmek istiyorum.

Şimdi, mesele 27 Mayıs sonrasında kurulmuş olan mahkemelerle, örneğin 12 Mart ya da 12 Eylül sonrasında kurulmuş olan mahkemeleri kıyaslamak değil. Hani “Şu mu daha kötüydü, bu mu daha kötüydü?” diye bir mesele yok ama diğerlerinin de hukuk açısından ve genel demokrasi açısından baktığımızda bunların da hukuksuz ve darbe mahkemeleri olduğunu tespit edip bunları eleştiriyoruz.

Sadece şunu da kayıtlara geçirmek istiyorum: Biliyorsunuz, 12 Eylül dönemi de yargılandı ve cuntacılar mahkûm oldular yani bir kısmı vefat ettiği için bunu göremedi, bir kısmı çok yaşlı olduğu için anlayamadı sonucun ne olduğunu ama hukuken baktığımızda yargılandılar ve mahkûm edildiler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) - Dolayısıyla, aslında 12 Eylül döneminde de mahkemelerde -o dönem sıkıyönetim mahkemeleri de dâhil olmak üzere- yapılmış olan yargılamaların tamamının gözden geçirilip bunların da bir değerlendirilmesinin önemsiz olduğunu düşünmemek gerekiyor ve yargı kararının olması da aslında Meclisin işini bu anlamda kolaylaştırıyor; bu da kayıtlara geçsin, hani günü geldiğinde bunu da değerlendirmek belki mümkün olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şahıslar adına söz talebi Sayın Yunus Emre'nin.

Buyurun Sayın Emre. (CHP sıralarından alkışlar)

YUNUS EMRE (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tabii, önemli bir konuyu görüşüyoruz gerçekten. Öncelikle şunu belirtmem gerekiyor: Gerçekten 27 Mayıs darbesi sonrasında yapılan yargılamalar bir yargılama değildir, bugünkü anlamıyla, uluslararası anlamıyla bir işkencedir. İdamların olması idamların bir cezanın infazı olduğunu göstermez, bir cinayettir. Bunları kayıtlara geçirmek gerekir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak Türkiye'nin temel meselesinin, temel sorununun demokrasi sorunu olduğunu düşünüyoruz ve dünyada artık demokrasi sorununun özü, temeli darbeler olmaktan çıkmıştır çünkü 2000'li yıllardan itibaren, özellikle 2000'li yıllardan itibaren darbeler ve darbe girişimleri dünyada sayıları çok az olan, geçmişe de kıyasla sayıları çok az olan... Bir temel demokrasi sorunu arıyorsak eğer özetle, başka bir yere bakmamız gerekir; O da demokrasiyi yozlaştıran, demokrasinin temellerini ortadan kaldıran girişimlerdir. Özetle şunu ifade etmek istiyorum: Artık demokrasiye zarar veren, demokrasinin canını okuyan girişimler darbeler olmaktan çıktı bütün dünyada ve asker kıyafetli, subay kıyafetli darbeciler yerine sivil otokratlar demokrasinin temel düşmanları hâline geldiler.

Değerli arkadaşlarım, bugünkü tartışmalar içerisinde ne yazık ki bir konuyu gözlemledim, o da şu: Dün yapılan zulümleri lanetleyerek aslında bugün yapılan zulümlerin meşru kılınması gayretiyle karşı karşıyayız. Bugün Türkiye'de çok kapsamlı bir demokrasi sorunumuz var, bugün Türkiye'de siyasal özgürlükler ve medeni hakların kullanımında çok ciddi sorunlar var ve bu sorunları Türkiye'nin gündemine getirenler, bugünün iktidarı dünkü zulümleri lanetleyerek bugünkü zulümleri meşru kılma gayreti içerisinde; bunu kabul edemeyiz arkadaşlar.

Özetle, bugün demokrasinin yozlaştırılmasına odaklanmalıyız; bugün Türkiye'de demokrasiye zarar veren temel girişimleri tespit etmeliyiz. Dünyanın bütün otokratları medyayı kontrol ederek, yargı bağımsızlığını ortadan kaldırarak, devletin imkânlarını siyasal amaçlar için kötüye kullanarak, ehliyeti, liyakati devlet yönetiminde devre dışı bırakıp lidere sadakati temel bir ilke hâline getirerek, kurumları ortadan kaldırıp kurumların yerine şahsa bağlılığı devreye sokarak, seçim süreçlerini yozlaştırarak, seçim sürecini yönetmekle görevli kurumları partizanlaştırarak demokrasiyi mahvediyorlar; demokrasiyi ortadan kaldırıyorlar; bugün dünyanın sorunu budur.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de de karşı karşıya bulunduğumuz sorun budur ve şu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum: Bakın, 27 Mayısın üzerinden altmış yıl geçti, altmış yıl sonra o gün yapılan zulümlere bakıp onları lanetliyoruz ve emin olun, bundan altmış yıl sonra bugünleri konuşanlar, bugünleri tartışanlar, bugünleri yazanlar, bu kürsüye çıkıp milletin kürsüsünden konuşanlar bugün yapılan zulümleri de gündeme getirecekler, bugün yapılan zulümleri de lanetleyecekler.

Benden önce birçok arkadaşım söyledi, daha bugün bizim İstanbul İl Başkanımızın bir siyasi yargılamanın sonucunda oluşan on yıllık –işte, dokuz yıl sekiz aylık- cezası onaylandı. Değerli arkadaşlar, dikkatinizi çekmek istiyorum, böyle bir ülkede yaşıyoruz; siyasetçilerin yargı sopasıyla sindirilmeye çalışıldığı, korkutulmaya çalışıldığı bir ortamda yaşıyoruz ve bize burada, bu kürsüye çıkıp demokrasi nutukları atıyorsunuz. El insaf! Elinizi vicdanınıza koyun, Türkiye hiç olmadığı kadar büyük bir zulüm ortamında, Türkiye hiç olmadığı kadar siyasal özgürlüklerin gerilediği, bir baskı rejiminin oluşturulduğu bir ortamda. Bunu sadece ben söylemiyorum, bütün saygın uluslararası kuruluşlar bunu söylüyor; bunun yanında bütün saygın uluslararası kuruluşların raporlarında bu şekilde yer alıyor. Komisyon toplantısında anlattım, bütün demokrasi endekslerinde Türkiye'nin yeri çok fena durumda, çok kötü bir noktada. Özetle, sanki bunlar yokmuş gibi, demokratik bir ülkede yaşamış gibi dönüp altmış yıl önceki zulümleri lanetliyoruz.

Değerli arkadaşlarım, biz o zulümlerin öneminin Türkiye'nin demokratik hafızası bakımından farkındayız. Burası Türkiye Büyük Millet Meclisi. Bu Meclisin kapatıldığı bir deneyim Türkiye için çok kötü bir deneyimdir, doğru ancak bugün de bu Meclisi işlevsizleştirmeye çalışmak, bu Meclisin çok temel birtakım fonksiyonlarını devre dışı bırakmak, denetim işlevini ortadan kaldırmak; bu da demokrasi tarihimiz için bir kara lekedir ve bunu Türkiye'nin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın Sayın Emre.

YUNUS EMRE (Devamla) – Sayın Başkanım, toparlıyorum.

Özetle değerli arkadaşlarım, 27 Mayıs'ta tabii ki rahmetli Menderes, 2 bakanı ve bütün Demokrat Partililerin kendileri, aileleri mağdur olmuştur; bu doğru ancak unutmamak gerekir ki 27 Mayıs darbesi Türkiye'nin demokratik gelişmesine bir darbe olduğu için bütün toplumu mağdur etmiştir. Bugün de siyasetçiler, aydınlar zulme uğruyorlar, mağdur oluyorlar, bu doğru ama onların siyasal özgürlüklerini kullanamaması, Türkiye'nin demokrasiden uzaklaşması aslında bütün Türkiye'yi mağdur ediyor değerli arkadaşlarım. Tekrar ifade etmek istiyorum, emin olun, altmış yıl sonra Türkiye'nin tarihi yazıldığında nasıl ki 27 Mayıs'taki zulümler lanetleniyorsa bugün işlenen zulümler de lanetlenecektir.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Soru-cevap işlemi yok.

1'inci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım, bir söz talebim var.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Zengin.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

37.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Doğrusu, bütünlüğü bozmak istemiyorum ama bir şey var ki buna itiraz etmeden geçemeyeceğim. "Demokrasi nutukları atmak." ifadesini kullandı sayın hatip. Ben, kürsüde en azından bugün için bütün bir samimiyetle konuşulduğuna inanıyorum yani hepimiz büyük bir inançla, samimiyetle bunları söyledik. Yani buradan birbirimizin fikirlerine itiraz etmek başka bir şey, bu itirazlar karşısında... Yani onu anlamlı buluyorum, itiraz etmeyi anlamlı buluyorum ama diğer taraftan, bizim anlattığımız şeyleri birer nutuk irat etmek, içini boşaltmak, anlamsızlaştırmak üzerine konuşmayı en azından bugün için haksızlık olarak görüyorum. Bakın, herkeste söylenecek çok şey var, bende de var; -bir sürü kitap karıştırdım, aynen Sayın Ali Özkaya arkadaşımın yaptığı gibi geçmişteki konuşmalara baktım- pek çok şey söyleyebilirim, söyleyebiliriz ama söylememeyi tercih ediyoruz. O yüzden birbirimizin konuşmalarının anlamını küçültecek, değersizleştirecek şeyler söylemeye elim diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkanım, kayıtlara geçsin diye söyleyeyim efendim.

Demokrasi nutku samimi olarak da atılabilir Özlem Hanım, bundan niye alındınız anlamadım.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Yok, arkadaşınız küçümseyerek söylüyor, değersizleştirerek söylüyor, ben ona itiraz ediyorum.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ama biz bugün tartışmak istemiyoruz, biz bugün münakaşa etmek istemiyoruz. Merhum Menderes ve arkadaşlarının ruhuna da saygımızdan bugün münakaşa etmiyoruz efendim.

Teşekkür ederim.

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Aynen, ben de öyle.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Hamzaçebi, sizin bir söz talebiniz vardı.

Buyurun.

38.- *İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin, 27 Mayıs darbesinin hukuk sisteminde yarattığı tahribatın kaldırılmasını olumlu bulduğuna, 1960 tarihli 1 sayılı Kanun'un Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi'nde olmadığına ve bu teklifle yürürlükten esasen kalkmış bir anayasanın bir maddesinin yürürlükten kaldırılmış olacağına ve iadeitibarın doğru şekilde yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması*

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, bütün darbelerin anası 27 Mayıs darbesidir. Dolayısıyla, 27 Mayısın hukuk sistemimizde, siyasi sistemimizde yaratmış olduğu tahribatın kaldırılmasını ben de şahsen olumlu buluyorum, destekliyorum ancak merakımı celbeden bir hususu Genel Kurulun bilgisine ve Komisyona iletmek, sormak istiyorum Sayın Başkan.

Görüşmekte olduğumuz kanun teklifi 1924 Anayasası'nda değişiklik yapan 1960 tarihli ve 1 sayılı Kanun'un bazı maddelerini yürürlükten kaldırıyor. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Sistemi'ne baktım, 1960 tarihli 1 sayılı Kanun mevzuat sisteminde yok. Bu, 1924 Anayasası'nı değiştiren bir kanun olduğu için 1924 Anayasası'nın yürürlükten kalkmasıyla bu kanun da doğal olarak yürürlükten kalkmış olur. Şimdi, bu teklifle, yürürlükten esasen kalkmış bulunan bir anayasanın bir maddesi yürürlükten kaldırılmış oluyor; böyle bir hukuki garabet var burada. İadeitibarı daha doğru bir şekilde yapalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Yüksek Adalet Divanını doğrudan ilga eden bir hüküm yürürlüğe koymak veya bir başka şekilde onu ifade ederek yürürlüğe koymak daha doğru olur. Yürürlükten kalkmış bir kanunun ilgili maddesini yürürlükten kaldırmak gibi bir hukuki garabet yerine “Şu sayılı kanunla oluşturulmuş olan Yüksek Adalet Divanını 2020'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi tanımamaktadır, yok saymaktadır.” şeklinde bir hüküm hukuken daha doğru olur.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Hamzaçebi.

Aslında ben de cevaplayabilirim ama Komisyona söz vereceğim.

Buyurun.

39.- *Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Ali Özkaya'nın, İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekillerimiz; bu konuyu çok uzun müzakere ettik. Öncelikle, Komisyonumuzun uzmanlarıyla, sonra bakanlıklardan, Cumhurbaşkanlığından gelen uzman arkadaşlarımızla Komisyonunda uzun uzun müzakere ettik. Bu kanunun yürürlükten kaldırıldığına dair hiçbir yazılı hüküm yok, 25'inci madde yürürlükten kaldırılmış; 25'inci maddenin yürürlükten kaldırılması o maddeyi yürürlükten kaldırıyor. Darbeciler bu kanunu Anayasa'nın geçici bir bölümü, 24 Anayasası'nın bir bölümü kabul etmişler. “61 Anayasası 334 sayılı Kanun'la yürürlükten kalktı.” deniliyor ama bu kanunun Anayasa'nın bir parçası olduğuna dair bir hüküm yok, hiçbir düzenleme söz konusu değil. Dolayısıyla, biz eğer bunun, o Anayasa'nın geçici hükümleriyle yürürlükten kalktığı kanaatini kabul edersek o zaman bunu bir anayasa hükmü olarak kabul etmiş olacağız.

Uzun tartışmalarımız ve müzakerelerimizin sonrasında söz konusu kanunun yürürlükte olduğu, açık bir hukuk normuyla yürürlükten kaldırılmadığı sonucuna ulaştık ve bu kanunun bu hükümlerini kaldırdık. Denilebilir ki -konuşmamda az önce de söyledim- “Efendim, kanunun tamamını yürürlükten kaldıralım.” Bunu değiştiren 3 kanun daha var; 88 sayılı Kanun, 157 sayılı Kanun ve 55 sayılı

Kanun. Bu kanunlar da Millî Birlik Komitesinin kanunları, bunları da yürürlükten kaldıralım. Ancak, yaptığımız müzakerede biz münhasıran Yüksek Adalet Divanını yok saymayı arzu ediyoruz, Yüksek Adalet Divanını yok sayıyoruz. Eğer kararlarıyla ilgili bir değerlendirme yaparsak bu, başka sonuçları getirir; hukuk devleti ilkesiyle çelişir, yasama, yargı arasındaki ilişkiyi bozar, Anayasa 138 sorunu doğar. Bu nedenle vardığımız müzakere ve çalışmaların sonucu olarak bu şekilde bir maddeyi, bir fıkrayı yürürlükten kaldırdık.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Özkaya.

Sayın Hamzaçebi, tekrar, son kez söz vereceğim ancak, zaten bu konu gerek teklifin hazırlanması aşamasında gerekse Komisyon aşamasında uzun uzun müzakere edildi ve doğru yöntemin bu olduğu konusunda ve bir yürürlükten kaldırmaya ilişkin sarih bir düzenleme olmadığı için de bu yol benimsendi; bu açıklamayı da yapayım ama gene son sözlerinizi alalım.

Buyurun.

40.- İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi'nin, Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Ali Özkaya'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir kanun maddesi Anayasa'da bir değişiklik yapıyor ise artık o Anayasa metni demektir ve o Anayasa yürürlükten kalkmış olmakla Anayasa'yı değiştiren kanun da kendiliğinden yürürlükten kalkmış olur. Yüksek Adalet Divanı kararlarının yok sayılması yönündeki bir düzenlemenin büyük hukuki sorunlar yaratacağını biliyorum, böyle bir şeyi de önermiyorum. Millî Birlik Komitesi kararlarının kanun olanlarından yürürlükte olanlar vardır çok sayıda; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu bir Millî Birlik Komitesi kararıdır örneğin, yürürlüktedir. Ama bu madde, bu kanun, 1 sayılı Kanun Cumhurbaşkanlığı Kanunlar Kararlar Sistemi'ne girip baktığımızda yürürlükte değil. Cumhurbaşkanlığının bile yürürlükte olmadığını kabul ettiği bir düzenlemeyi burada yürürlükten kaldıran bir düzenlemeyi hukuken yanlış buluyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Kayıtlara geçmiştir.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaynarca, buyurun.

60'a göre de bu son söz verişimdir.

41.- İstanbul Milletvekili Tülay Kaynarca'nın, İstanbul ilinde meydana gelen kuvvetli yağış, rüzgâr, hortum ve yıldırımdan zarar gören vatandaşlara geçmiş olsun dileğinde bulunduğu, 1 can kaybı yaşandığına ve devletin tüm kurumlarının teyakkuz hâlinde çalışmalarını sürdürdüğüne ilişkin açıklaması

TÜLAY KAYNARCA (İstanbul) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, İstanbul'umuzda bugün ciddi kuvvette bir sağanak yağış oldu; yağışla birlikte rüzgâr, hortum ve yıldırım düşmesi olayları da gerçekleşti. Çatalca, Silivri, Esenyurt, Büyükçekmece, Küçükçekmece, Beylikdüzü; karşı tarafta da yine, Üsküdar, Beykoz en çok etkilenen ilçeler arasındaydı. Esenyurt'ta dere taşı ve 3 evlat oradan kurtarıldı, 1 de can kaybı var.

Saygıdeğer Valimiz Ali Yerlikaya'yla az önce görüştüm, "Hasar tespitleri yapılıyor." dedi. Hastanelerde Çatalca, Beylikdüzü ve Esenyurt ağırlıklı olmak üzere tedavi gören vatandaşlarımız var; onlara geçmiş olsun diyorum. Zehra Bakanımız da yine, İstanbul'da. Devletimizin tüm kurumları AFAD'ından itfaiyesine, yine, tüm birimleriyle birlikte teyakkuz hâlinde çalışmalarını sürdürüyor.

Ben tüm İstanbullulara geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Evet, İstanbullulara geçmiş olsun diyoruz.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218) (Devam)

BAŞKAN – 1’inci madde üzerinde 1 adet önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 1924 Tarih ve 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi’nin başlığının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi, 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası ve 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi Dönemlerinde Yapılan Yargılamaların Hükümsüz Kılınması ve Yol Açılan Mağduriyetlerin Giderilmesine Dair Kanun Teklifi”

İbrahim Özden Kaboğlu

Bülent Tezcan

Özgür Özel

İstanbul

Aydın

Manisa

Tekin Bingöl

Yunus Emre

Murat Emir

Ankara

İstanbul

Ankara

BAŞKAN – Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Evet, önerge üzerinde konuşmak isteyen Sayın Tekin Bingöl.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

TEKİN BİNGÖL (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün geç kalmış bir hukuk ayıbını ortadan kaldırmak adına Parlamento bir ortak irade geliştirmişir ama gelin görün ki böyle bir hukuk ayıbını ortadan kaldıralım derken, hemen her gün yeni hukuk ayıplarıyla karşı karşıya kalıyoruz.

Savunma, barikatlarla Ankara’ya sokulmuyor, engelleniyor; baro başkanları cübbeleriyle birlikte sabaha kadar itilip kakılıyor. Alın size yeni bir hukuk ayıbı! Bu ayıbı da gün gelecek bizden sonraki kuşaklar mutlaka bugün olduğu gibi konuşacaklar.

Bir başka ayıp: İstanbul İl Başkanımız Sayın Canan Kaftancıoğlu’nun çok eski yıllarda attığı birkaç “tweet” alınmış, mal bulmuş Mağribî gibi dava açılıyor ve bugün istinaf mahkemesi davasını onaylıyor.

Şunu unutmayalım arkadaşlar, ne Canan Kaftancıoğlu ne de hiçbir Cumhuriyet Halk Partili il başkanı, milletvekili, üyelerimiz dahi asla geri adım atmazlar. Biz bir mücadele sürecinin içinden süzülerek buraya gelmişiz. Dolayısıyla vereceğiniz cezalar da bizi korkutmaz, yapacağımız hiçbir baskı bizim önümüze ket vurmaz. Ama bu, bir anlayışın ürünüdür, bu anlayış, 23 Haziranın nefretinin, kininin dışı vurum şeklidir ki 23 Haziranda bu dava sonuçlanıyor.

Ayrıca, Kaftancıoğlu ailesi dirençli bir ailedir. Aile büyükleri Ümit Kaftancıoğlu 12 Eylül öncesinde karanlık güçler tarafından katledildi. Bu aile bir gün olsun mücadeleden, direnmekten, o yurtseverlik kimliklerinden geri adım atmadılar. (CHP sıralarından alkışlar)

Gelelim bugüne... Değerli arkadaşlar, karanlık süreler ancak ve ancak geleceği kör bir şekilde kurgulayarak üstesinden gelinmez. Aslında, hesaplaşarak ve o yaralar tamir edilerek geleceğe inançla, kararlılıkla yürünebilir; bugün yapılan bu ama son derece eksik. Niçin? Çünkü rahmetli Menderes ve arkadaşları için bu ikinci yasal düzenleme. 1990 yılında yapılan düzenlemeyle, bir düzenleme sonucunda naaşları şimdiki Anıt Mezara getirildi ve bugün olduğu gibi desteklendi.

Bugün çok ciddi bir yanlış yapılıyor değerli arkadaşlar, bu yanlışın da müsebbibi Meclis Başkanıdır. Eğer Meclis Başkanı, tarihî bir görev üstlenmek istiyorsa bu hukuk garabetiyle birlikte 12 Mart ve 12 Eylüldeki o garabetleri de ortadan kaldırmak üzere topluca, üçünü de ihtiva eden bir yasal düzenlemeyi önümüze koymalıydı. Heyhat! Daha işin başında bir ayrımcı anlayışla, sadece 2 siyasi partinin imzasıyla bu kanun teklifini Meclise verdi oysa, hepimizin ortak tavrı bu ve bu tavrı Komisyonunda da burada da bütün milletvekili arkadaşlarımız gösteriyor. 12 Eylül askerî mahkemesi, sıkı yönetim mahkemesi, Denizleri asarken ta yakalandıkları günden itibaren kalemlerini kırmışlardı ama o Denizler, Hüseyinler, Yusufklar bir tek kurşun dahi sıkmadılar. Bir tek dertleri vardı: Bağımsız Türkiye; hep bu şiarla hareket ettiler. 24 yaşlarında, daha gençliğinin baharında idam sehpaalarına götürülürken asla titremediler ve o idam sehpaalarını yüreklice kendileri devirdi.

Peki, ya 12 Eylül... 12 Eylülde, 12 Eylülün darbeci generalleri ne dedi biliyor musunuz değerli arkadaşlarımız: “Şartlar oluştuktan sonra harekete geçtik.” Demek ki 12 Eylül askerî darbesi planlanmış, uygulamaya konulmuş; sabırla beklemişler, bu ülkenin 5 bine yakın insanı katledilmiş, ondan sonra harekete geçmişler ve ne acıdır ki yirmi gün sonra, sadece yirmi gün sonra 12 Eylül darbesi oluyor 8 Ekimde 2 genç idam ediliyor; biri Mustafa Pehlivanoglu. İdamından birkaç gün önce Pehlivanoglu'nun o cinayette hiçbir dahlinin olmadığı açığa çıkıyor, Kenan Evren'e söylüyorlar “Artık çok geç, kalemi kırıldık.” diyor. Bir başkası, Ankara Altındağ'ın sarışın delikanlısı Necdet Adalı, bir hafta önce 18 yaşına girmiş, Mahkeme Başkanı Hamdi Sevinç “Bu olayda Necdet Adalı yok.” diyor, şerh koyuyor ama kalemi kırılmış, yirmi gün sonra... Şu aceleye bakın, tıpkı İstanbul İl Başkanımızın cezasının onaylandığı gibi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın Sayın Bingöl.

TEKİN BİNGÖL (Devamla) – Ve sadece yirmi gün sonra o 2 genç idam ediliyor. Sadece o değil, Halil Esendağ, Ahmet Kerse, 8'e yakın ülkücü genç idam ediliyor 18 devrimci genç de idam ediliyor. Ne diyor Evren “Bir sağdan, bir soldan.” Yani bu gençlerin bu suçu işledikleri de sabit değil ama kafaya koymuşlar, kendilerince bir planlama yapmışlar, bir sağdan bir soldan idam edecekler.

Beni bir şey umutlandırdı, AKP Grup Başkanı Vekili Sayın Zengin konuşmasının sonunda “Biz hep birlikte 12 Mart ve 12 Eylülün o hukuk garabetlerini de ortadan kaldırmalıyız.” dedi. Bu umut verici bir gelişme, tez elden bunu yapmalıyız değerli arkadaşlarımız; karanlıkları ortadan kaldırmak adına, Türkiye'nin önünü açmak adına, o hep bahsettiğimiz demokrasiyi, insan haklarını tesis etmek adına ve şu yargıyı daha da bağımsız hâle getirmek için önce geçmişle hesaplaşacağız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TEKİN BİNGÖL (Devamla) – Önce, bu pırıl pırıl gençlerin hangi siyasi görüşe mensup olurlarsa olsunlar, hepsinin ama hepsinin aklanması lazım.

BAŞKAN – Buyurun.

TEKİN BİNGÖL (Devamla) – Bu bir itibar iadesi değil çünkü o gençlerin hepsi kamu vicdanında ve halkın nezdinde itibarlılar sadece 12 Eylül ve 12 Martın o kukla mahkemelerinin kestiği cezayı hükümsüz kılmak adına, yırtıp atmak adına mutlaka bunu hayata geçirmek gerekir diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP ve HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, yeni madde ihdasına dair bir önerge vardır, önergeyi okutup Komisyona soracağım. Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılırsa önerge üzerinde yeni bir madde olarak görüşmeye açacağım. Komisyonun salt çoğunlukla katılmaması hâlinde ise önergeyi işlemden kaldıracacağım.

Şimdi önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin eklenmesi ve madde numaralarının buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

“MADDE 2- Mülga 13/05/1971 tarih ve 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 11 inci maddesi, 12 nci maddesi, 13 üncü maddesi, 14 üncü maddesi, 15 inci maddesi, 16 ncı maddesi, 17 nci maddesi, 18 inci maddesi, 19 uncu maddesi, 20 nci maddesi, 21 inci maddesi, 22 nci maddesi, 23 üncü maddesi, 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası, 25 inci maddesi, ek 1 inci maddesi, ek 2 nci maddesi, ek 4 üncü maddesi, ek 5 inci maddesi, ek 7 nci maddesi, ek 8 inci maddesi, ek 9 uncu maddesi, geçici 1 inci maddesi, geçici 2 nci maddesi, ek geçici 2 nci maddesi, ek geçici 3 üncü maddesi, ek geçici 4 üncü maddesi, ek geçici 5 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.”

İbrahim Özden Kaboğlu
İstanbul

Bülent Tezcan
Aydın

Özgür Özel
Manisa

Yunus Emre
İstanbul

Murat Emir
Ankara

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, salt çoğunluğumuz olmadığı için katılamıyoruz.

BAŞKAN – Komisyon önergeye salt çoğunlukla katılmamış olduğundan önergeyi işlemden kaldırıyorum.

Geçici 1'inci maddeyi okutuyorum:

GEÇİCİ MADDE 1– (1) 12/6/1960 tarihi ve 1 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin yürürlükten kaldırılması sebebiyle varlığı hukuki dayanaktan mahrum Yüksek Adalet Divanının hükümsüz hale gelen bütün kararlarının adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi, Adalet Bakanlığı tarafından resen yerine getirilir.

(2) 1 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan Yüksek Soruşturma Kurulu ile Yüksek Adalet Divanı tarafından haklarında soruşturma ve kovuşturma yürütülenlerin bu soruşturma ve kovuşturmalar sebebiyle uğradıkları manevî zararlar Hazine tarafından karşılanır. Bu kişilerin malvarlığı değerlerinin müsadere edilmesinden kaynaklanan maddi zararları da karşılanır.

(3) İkinci fıkra kapsamında zarar görenler veya mirasçıları tarafından zararlarının karşılanması istemiyle yapılacak başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere, Cumhurbaşkanı tarafından bir Komisyon kurulur. Komisyonun çalışma usul ve esasları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir. Bu madde kapsamında zararlarının karşılanmasını isteyenler, Komisyonun çalışma usul ve esaslarının Resmi Gazete’de yayımlanmasını izleyen üç ay içinde Komisyona başvurarak ikinci fıkra kapsamındaki zararlarının tazminini isteyebilirler.

(4) Komisyon kararlarına karşı, kararın tebliğini izleyen on beş gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere Komisyona itiraz başvurusunda bulunulabilir. İtiraz üzerine verilen kararlara karşı ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda dava açılabilir. Bu davalar acele işlerden sayılır.

(5) Bu madde uyarınca Komisyona yapılacak başvurular için herhangi bir ad altında ücret talep edilmez. Komisyonun itiraz üzerine verdiği kararlara karşı Danıştayda açılacak davalarda karar ve ilam harcı maktu alınır ve dava sonunda maktu vekâlet ücretine hükmedilir.

(6) Komisyon tarafından başvurular değerlendirilirken ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeler ilgili gerçek veya tüzel kişilerden istenebilir. Kamu kurum ve kuruluşları, bu husustaki talepleri belirlenen süre içinde yerine getirmek zorundadır.

(7) Bu madde kapsamında maddi zararların karşılanması talepleri karara bağlanırken, uğranıldığı kesin olan ancak aradan geçen zaman sebebiyle tutar yönünden tespiti teknik olarak mümkün olmayan zararlar açısından hakkaniyete uygun bir miktarın ödenmesine karar verilir.

(8) Kamu kurum ve kuruluşları, Yüksek Soruşturma Kurulu ve Yüksek Adalet Divanına ait her türlü arşivlik ve arşiv belgesini bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına devrederler.

BAŞKAN – Evet, madde üzerinde gruplar adına ilk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Abdul Ahat Andıcan'a aittir.

Buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA ABDUL AHAT ANDİCAN (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilmiş olan askeri darbe ve ardından hukukun askıya alınarak yapay mahkemelerle, güdümlü mahkemelerle kararlar verilmesi o dönemde dönemin Türk siyasetine, henüz otuz yedi yıllık geçmişi olan cumhuriyete ve gelişmekte olan Türk demokrasisine çok ciddi, büyük zararlar vermiştir; milletimizin sosyal yapısında büyük kırılmalara yol açmıştır ve günümüze kadar devam eden etkilere sahiptir. Bu darbenin bir diğer sonucu da -burada birkaç kez söylendi- kendinden sonra gelişecek darbeler zemin teşkil etmesi, bir darbeler geleneği ortaya çıkarması ve diğer darbeler için bir ana rolü oynamasıdır.

1990 yılında, rahmetli Özal döneminde çıkarılan bir yasayla Millî Birlik Komitesi güdümündeki Yüksek Adalet Divanının verdiği kararlar sonucunda idam edilen Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun itibarları iade edilmiştir ve anıt mezara cenazeleri nakledilmiştir.

Bugün yüce Mecliste darbe mağdurlarının maddi ve manevi zararlarının tazmini ve güdümlü mahkemeler tarafından verilen kararların ilgası yönünde bir yasa çıkarıyoruz. Böylece altmış yıl gecikmeli de olsa yüce Meclis kendi şahsında millet iradesine yönelik tasallutun, vahşi saldırının bir cevabını da vermiş olmaktadır. Bu yasal düzenleme ayrıca darbelerin ve darbecilerin kesinlikle millet vicdanında affedilmeyeceklerini ve ne yaparlarsa yapsınlar aklanmayacaklarını da göstermesi bakımından önemlidir. Bu yasa çalışması nedeniyle yüce Meclisi kutlamak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; darbelerle ilgili ortak bir nokta var: Bütün darbecilerin ve darbelerin yaptığı ilk iş, hukuk devleti normlarını yok etmek, Anayasa'yı askıya almak ve yargıya hâkim olmak. Şimdi, ilginç bir durumla karşı karşıyayız: Bunca darbelerle karşı karşıya kalmış olmasına rağmen, Türk siyaseti, kuvvetler ayrılığı prensibi zemininde demokratik bir Anayasa ve gerçek anlamda bağımsız bir yargının var olduğu bir hukuk devletini yaratma başarısını, becerisini gösterememiştir. Gerçekten, bu, biz siyasetçiler adına utanç verici bir durumdur ve üzülmemiz gereken, üzerinde düşünmemiz gereken bir durumdur.

Şimdi, olayı sadece darbe yapanlar açısından ve ondan sonra ortaya çıkan iklim açısından düşündüğünüzde burada bugün konuşulan şeyler konuşulur. Ama olayın başka bir boyutu da var: Bugün, ülkemizde, iktidara ya da Türk demokrasisine, Türk ulusuna karşı girişilen hain FETÖ darbe girişiminden sonra bunu Allah'ın bir lütfü olarak niteleyip krizi fırsata çeviren bir iktidarla da karşı karşıyayız ve bu olay bana göre bir değerlendirmeyi hak ediyor. Düşünün, bu olaydan yani hain FETÖ darbe girişiminden hemen sonra ilan edilen OHAL, hepimiz biliyorsunuz, hafızalarımızda, üç ay için ilan edilen OHAL -olağanüstü hâl- neredeyse iki yıl devam etmiştir.

Şimdi, burada, ilginç bir gelişme var değerli arkadaşlar: Dünya tarihinde var mıdır, dünya uluslarında böyle bir şeyle karşılaşmış mıdır, bilmiyorum ama OHAL şartlarının devam ettiği bir dönemde bu ülkede yönetim rejimini yani parlamenter rejimi başkanlık rejimine dönüştürecek, dönüştürülmesine imkân sağlayacak referandum yapılmıştır ve yine, olağanüstü hâlin devam ettiği bir dönemde bu ülkede genel seçimler yapılmıştır. Şimdi, hepimiz biliriz, herkes bilir “olağanüstü hâl” demek her şeyin iktidarın avantajına çalıştığı bir siyasal ortam demektir. Böyle bir ortamda bunlar yapılmıştır ve maalesef, maalesef o dönemde gündeme getirilen başkanlık rejimi bugün giderek bir tek adam rejimi hâline dönüşüyor ve AKP iktidarının ilk dönemlerinde kendine bağlanan ümitleri maalesef yerle yeksan etmiş durumdadır.

Geldiğimiz noktada, insan hak ve özgürlükleri, yargı bağımsızlığı, bağımsız medya, söz ve ifade hürriyeti vesaire, bunlar neredeyse elli yıl geriye gitmiş durumda arkadaşlar. OHAL döneminde sadece o sözünü ettiğim uygulamalar yapılmıyor, çıkarılan kanun hükmünde kararnamele, sanki OHAL bittikten sonra da devam edebilecekmiş gibi bir zemin hazırlanıyor. Biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesi, daha geçenlerde, o dönemde çıkarılmış kanun hükmünde kararnamelerin 3 tanesini iptal etti. Gerekçesi, normal dönemlerde uygulanamayacak düzenlemeler içermesiydi.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu düzenlemeler sonrasında, bugün, HSK -HSYK’ydi, HSK oldu, biliyorsunuz- artık tamamen Cumhurbaşkanına bağımlı, onun tarafından yönlendirilen bir organ hâline gelmiştir. Bugün, dünyada en önde gelen ülke hâline geldik tutuklu gazeteci sayısı açısından. İlginç olan nokta şu: Gazeteciler yazdıklarından dolayı değil, yazmadıklarından dolayı tutuklanıyor; böyle bir şey olmaz, dünya tarihinde böyle bir şey görülmemiş. Hatırlıyorum, FETÖ döneminde, bir gazeteci yazdığı kitap basılmadan önce tutuklanmıştı. Ama şimdi, yazmadığı şeyden tutuklanan gazetecilerle karşı karşıyayız.

Bütün devlet kurumları maalesef siyasallaştırılmış durumda ve -üzülerek söylüyorum bunu, böyle bir şeyin bu ülkeye yakışmadığını bilerek söylüyorum- Adalet ve Kalkınma Partisinin yan kuruluşları hâline gelmişler. Aynen tek parti döneminde olduğu gibi valiler Adalet ve Kalkınma Partisinin il başkanları gibi hareket etmektedirler, örnekleri var, girin Google’a göreceksiniz. Şimdi, o STK’lerin hepsi AKP’nin yan kuruluşu hâline gelmiş durumda ve AKP’ye yandaş, AKP politikalarını destekleyici nitelikte çalışmaları istenmektedir. Baro başkanlarının yürüyüşü işte iki gündür ülkeyi meşgul ediyor. Ya, ben merak ediyorum arkadaşlar; baro başkanlarına orada, Ankara’nın girişinde izin verseydiler, bu iktidar izin verseydi ne yapacaktı adamlar? Yapacakları şeyi söyleyeyim: 150 metre birlikte yürüyüp ondan sonra minibüslere veya araçlara binip Atatürk’ün Anıtkabir’ine gitmekti, bütün yapacakları buydu. Buna izin vermemenin siyasi mantığını ne anlamak mümkün ne anlatmak mümkün. Neredeyse ilkokul müsameresi gibi bir şey, mahalle oyunları oynayan arkadaşların, gençlerin arasındaki şeyler gibi. Gösteriş... Gösteriş... “Ben izin vermem. Ben izin vermem.” İşte, “baskıcı yönetim” dediğimiz şey bu. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’na aykırı olmadığı hâlde, şiddet içermediği hâlde, silah bulundurmadığı hâlde bu insanlar yürüyebilmeliler. Buna bile izin vermeyen bir iktidarla şu anda maalesef karşı karşıyayız.

Değerli arkadaşlar, hukuk kaynaklarında hukuk devletinın karşıtı polis devletidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın Sayın Andıcan.

ABDUL AHAT ANDİCAN (Devamla) – Bir polis devletinın üç temel özelliği vardır arkadaşlar: İktidar, devletin selameti için, bütün yaptıklarını devletin selameti için yaptığını iddia eder. İktidar, karşındaki muhalefeti parçalamak, onun aleyhinde her türlü kararı alıp uygulamak için de aynı gerekçeyi ileri sürer. İki: Kişilerin hak ve hürriyetlerini önemsemez, geri plana iter. Üç: Kendini yargıdan üstün görerek hiçbir şekilde denetlenemez bir konuma gelmeye çalışır, yargının denetiminden çıkmaya çalışır. Hatırlayın, hatırlayın, “AYM’nin bu kararlarına saygı duymuyorum, katılmıyorum,

uygulamıyorum.” diyen, “Bu adamı nasıl serbest bırakır mahkeme? Direktif verdim.” diyerek yargıyı yönlendiren yöneticiler... Hatırlıyor musunuz? İşte, biraz önce söylediğim gibi, kendini yargıdan üstün görmek ve yargı denetimine tabi olmamak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDUL AHAT ANDİCAN (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamamlayın.

ABDUL AHAT ANDİCAN (Devamla) – Buna nasıl “demokrasi” diyeceğiz? Buna nasıl “hukuk devleti” diyeceğiz? Buna ancak “polis devleti” diyebiliriz arkadaşlar, kimse kusura bakmasın, kimse kusura bakmasın.

Bugün, Türkiye artık “otokrasi” olarak tarif ediliyor, otokrasi. Türkiye buna layık mı? Demokrasi sıralamasında 137 ülke arasında 77’nci sırada Türkiye, yüz yıllık cumhuriyet geleneğine sahip bir ülke.

Son söz, bu, ne idiği belirsiz başkanlık sisteminden bir an önce kurtulmalıyız arkadaşlar.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – İki yıldır öğrenmedin mi hoca ya?

ABDUL AHAT ANDİCAN (Devamla) – Maalesef.

Bir an önce “şahsım” rejiminden güçlendirilmiş parlamenter rejime dönüş yapmalıyız ve bu millet hak ettiği şekilde idare edilmeli diyorum.

Saygılar sunuyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

ERKAN AKÇAY (Manisa) – “Ne idiği belirsiz.” demişsin. Kimin ne idiği belirsiz?

ABDUL AHAT ANDİCAN (İstanbul) – Cevapları sen vereceksin Başkan.

BAŞKAN – Sayın Zengin, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

42.- Tokat Milletvekili Özlem Zengin’in, İstanbul Milletvekili Abdul Ahat Andican’ın görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin geçici 1’inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (Tokat) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Şimdi, pek çok not var aslında söylenebilecek ama ben sadece bir ifadeyi reddettiğimizi belirtmek istiyorum: Şu “ne idiği belirsiz sistem” ifadesinin bu kadar yıldır Parlamentoda bulunmuş olan bir milletvekili açısından gerçekten üzüntü verici olduğu kanaatindeyim. Gün içerisinde defaultle söyledim; eleştirebilir, kendi iddiasını söyleyebilir ama “ne idiği belirsiz” demek bu milletin bizatihi kendisine hakarettir. Millettin onayından geçmiş bir Anayasa’dan bahsediyoruz. O yüzden, bunları kullanırken bu hukuki ağırlığa, Anayasa’ya, milletimizin iradesine saygıyı unutmadan bu konudaki eleştirileri yapmak gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Söz vereceğim Sayın Akçay.

Buyurun.

43.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay’ın, İstanbul Milletvekili Abdul Ahat Andican’ın görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin geçici 1’inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bir kere, 15 Temmuz hain FETÖ darbesi bir fırsata çevrilmemiştir; sadece Türkiye Cumhuriyeti ve Türk milleti, millet ve devlet olarak gerekli refleksi göstermiştir. Aynı zamanda, OHAL, anayasal ve hukuki bir düzendir, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen millî iradenin kabulüyle gerçekleşmiştir. Ayrıca, 15 Temmuz hain darbe girişimine ve FETÖ’nün bütün alanlara nüfuzuna ancak OHAL düzeniyle mücadele edilebilirdi; bu birincisi.

Gelelim “ne idiği belirsiz” dediği sisteme, iki yıldır öğrenemediyse o sizin noksanlığınızdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, tamamlayın.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – 24 Haziran 2018 seçimleriyle yönetimde istikrar, temsilde adalet ilkesi ve güçlü Hükümet, güçlü Meclis tahakkuk etmiştir. Somut verileri görmezlikten gelemeyiz. Yok, efendim “Meclis fonksiyonunu yitirdi, etkisini yitirdi.” sözleri zinhar temelsiz ve geçersiz iddialardır. Ben şu anki Meclisimizin somut gerçeğini söyleyeyim: 24 Haziran 2018 seçimleriyle birlikte oluşan Meclisimiz, birincisi, tarihinin en yüksek temsiliyetine kavuşmuştur, vatandaşın verdiği oyların yüzde 95’i şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilmektedir. İki: Meclisimiz çoğulcu bir yapıya sahiptir. 11 siyasi parti, 5 parti grubu ve 6 bağımsız milletvekilimizle birlikte çoğulcu bir yapıya sahibiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi Sayın Akçay.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Üçüncü faktör: Uzlaşmacı bir Meclise sahibiz. Burada kanunlar çıkarken partiler arasındaki birtakım uzlaşma girişimleri ve yapılan ittifaklarla birlikte bu kanunlar kabul ediliyor. Dördüncüsü: Vatandaş sandığa gittiğinde yürütmeyi ayrı, yasamayı ayrı seçti ve kuvvetler ayrılığı da tahakkuk etti. E, bir meclisin demokratik, fonksiyonel, etkili olduğunu başka hangi faktörler gösterir? Yüksek temsiliyet, çoğulculuk, uzlaşmacılık ve kuvvetler ayrılığı. Meclisimizde somut bir gerçek olarak, şu anki bulunduğumuz Meclisin ortamını da lütfen inkâr etmeyelim. Bu somut gerçekleri bilerek ve bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin parametrelerine göre siyaset yapmakta fayda olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ediyorum, daha fazla bir şey söylemeye gerek yok. Benim söylediklerim tamamen gerçek, matematiksel gerçekler bunlar.

Teşekkür ederim. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Sayın Dervişoğlu...

44.- İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu'nun, Tokat Milletvekili Özlem Zengin'in ve Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın yaptığı açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

DURDUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

“Ne idiği belirsiz”den çok fazla rahatsız olmaya gerek yok yani anlayamamış bir şey, sistemin doğru anlaşılıp anlaşılmadığı hususunda sıklıkla tartışmalar yaşanıyor. Bu tartışmalar bitmediğine göre hâlâ birtakım belirsizlikler var. Sistemin kendi içinde bazı garabetler barındırdığını defaatle ifade ettik. Türkiye Büyük Millet Meclisinde, doğrudur, çok sayıda parti temsil ediliyordu ama o partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisine gelirken hangi yol haritasını takip etmek mecburiyetinde bırakıldığı da kamuoyunun malumudur, aşikâr bir konudur. Şimdi, “uzlaşmacı Meclis” dedik, elbette ki Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu uzlaşmacı vasfından istifade etmemiz lazım ama sizler de biliyorsunuz, biz de biliyoruz ki muhalefet olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine taşımaya muvaffak olabildiğimiz bir kanun teklifi bile yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURDUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) - Yürütmeye verdiğimiz soru önergelerinin büyük bir kısmına cevap alamadığımız da yine hem kamuoyunun hem Türkiye Büyük Millet Meclisinin malumudur. Dolayısıyla, burada iktidar gücünden yararlanarak muhalefetin denetim yetkisini doğru bir biçimde kullanmadığına dair İç Tüzük'ten kaynaklı birtakım olumsuzlukları da yaşadığımızı arka odada Grup Başkan Vekilleri olarak tartışıyoruz, karşılıklı olarak şikayetlerimizi birbirimize dile getiriyoruz. Biz muhalefetiz, iktidar gibi konuşmak mecburiyetinde değiliz. Bu sisteme geçtiğimiz günden itibaren Türkiye'nin uçacağını, bütün problemlerin hızlı kararlarla aşılacağını iddia ettiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Türkiye, dünden bugüne problem biriktire biriktire de geliyor, dolayısıyla bu sistem oturmuş değildir. Burada kanunlarla uğraşyoruz, kararnamelerle uğraşyoruz; Beştepe’den gelen kanun hükmünde kararnamelerin 31 tanesini değiştirmek için 23 tane yeni kanun hükmünde kararnama çıkardınız. Dolayısıyla yani “İşler çok iyi, yerli yerinde, bu sistem alacak bizi uçuracak.” iddiasında bulunmayın. Ayrıca, biz de şunu söylüyoruz: Denge denetim mekanizmalarının doğru işlediği, bakanların şurada, sıralarda oturduğu, Meclise hesap verdiği bir parlamenter sistem hayal ediyoruz. Elbette ki buna karşı bir görüşünüz olur ama tepkinizi, doğrusunu isterseniz, anlamlı bulmuyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Aslında bu tartışmalara girmek isterim ama ben de konum itibarıyla buradan giremiyorum, arkada konuşuruz Sayın Dervişoğlu.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) – Aşağıya gelince bekleriz Başkanım.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218) (Devam)

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Filiz Kerestecioğlu.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27 Mayıs 1960 darbesini gerçekleştiren darbeciler sadece anayasal düzeni sonlandırmamış, halkın oylarıyla seçilen meşru yöneticileri de yargılamıştır. Bu yargılamalar neticesinde Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan ne yazık ki idam edilmişlerdir. Bu idamlar Türkiye demokrasi tarihine bir kara leke olarak geçmiştir.

Halkların Demokratik Partisi olarak darbelerin ve darbecilerin her daim karşısında yer aldık. Darbelere ve darbecilere karşı mücadeleimiz politik mücadele tarihimizin vesikalarından biridir. Bu kapsamda, bir kez daha, Millî Birlik Komitesinin 38 üyesi başta olmak üzere, 27 Mayıs darbesini gerçekleştirenleri ve Adnan Menderes ile arkadaşlarının idamına giden yolun taşlarını döşeyenleri, bu kararı verenleri demokrasi ve özgürlükler adına kınıyoruz.

Darbelerle yüzleşmek için darbeler arasında seçici davranmamak, sadece 27 Mayıs darbesinin değil tüm darbelerin izlerini hem siyasi hayattan hem de hukuk mevzuatından tümüyle silmek gerekmekte. Nitekim, bu kanun teklifinin genel gerekçesinin de belirttiği gibi, 27 Mayıs askerî darbesi nasıl hukuk sisteminde yaralara neden olmuşsa daha sonra gerçekleştirilen 12 Eylül askerî darbesi de onun ürünü olan 82 Anayasası da hukuk sisteminde onarılmaz yaralara neden olmuştur. 82 darbe anayasasının üzerine inşa edilen bugünkü sistem de söz konusu yaraları derinleştirmekten başka bir işleve sahip olamamıştır. Bugün, Türkiye’nin demokratik ve özgür geleceğine dair bir istek duyuyorsak eğer, yapılması gereken şey, hatta en önemli şey demokratik anayasadır.

Değerli milletvekilleri, darbeler hem ülkemizde hem de tüm dünyada halkların demokrasi mücadelesinde yalnızca çok ağır yıkımlar yaratmakla kalmadılar, aynı zamanda ekonomi ve siyaseti de zor gücüne dayanarak yeniden şekillendirdiler. Son elli yıla baktığımızda, üçüncü dünya ülkelerinin her birinin en az bir darbe yaşadığını görüyoruz, hepsinin de bahanesi aynı; ülkedeki kaosun sonlandırılması

ve demokrasi getirmek. Ne kadar trajik değil mi? Darbelerle demokrasi getirmek. Oysa darbelerde asıl amaç, iktidardakileri bu konuda başarısız bulan egemenlerin kendi çıkarlarını yeniden tesis etmesidir. Geriye ise ölümler, işkenceler, sıfır noktasına geri dönmüş bir demokrasi ve yozlaşma kalır.

Değerli arkadaşlar, ben kendi ömrüme, 71'yle, 80'yle, postmodern 28 Şubat darbesiyle, e-muhtırasıyla, darbe girişimiyle, sivil darbesiyle -adına ne dersiniz deyin- 6 darbe sığdırdım. Sıkıyönetim askerî mahkemelerinde hem yargıldım hem de o mahkemelerin sonunda avukat olarak görev aldım ve o günden bugüne, yargının, hep darbecilerin, iktidarların âdeta sopası olarak kullanıldığına şahit oldum. Ha sıkıyönetim mahkemeleri, ha DGM'ler, ha özel yetkili mahkemeler ya da bugünkü sulh ceza hâkimlikleri. Fakat artık darbeler sadece askerî yöntemlerle yani silah zoruyla ülke yönetimine el koyma şeklinde gerçekleşmiyor. Eskiden hükümetlere karşı gerçekleşiyormuş gibi gözükten askerî darbeler, şimdi, ordu-polis-hükümet iş birliğiyle vuku buluyor. Nasıl ki geçmişte de esasen toplum içindeki değişim dalgalarını, eşitlik, adalet, demokrasi taleplerini bastırmayı hedeflemişse bugün de aynı saikle yapılıyor darbeler yani yöntem değişse de maksadı aynı ve her seferinde ama her seferinde "güvenlik" ve "terör" gibi kavramlar üzerine söz söylemenin dahi mümkün olmadığı kutsal kavramlar olarak karşımıza çıkıyor ve böylece devlet zoru ve baskısı normalleştiriliyor. Dolayısıyla artık darbe yapılmasına bile gerek duyulmadan sürekli bir darbe yönetimi altında yaşıyoruz.

Değerli arkadaşlar, 2012 yılında barış süreci sürerken yapılan bir araştırmada toplumun yüzde 79'u "Darbeyi desteklemem." demiş, yüzde 68'i darbe yargılamalarını gerekli görmüş, yüzde 61'i "12 Eylül ve 28 Şubatın yargılanmaya başlanması Türkiye'de demokrasinin güçlenmesine katkı sağlar." demiş; "Katkı sağlamaz." diyenlerin bir kısmı ise demokrasinin gelişmesi için bunun yeterli olmadığını ifade etmiş yani karşı çıktığı için değil aslında. Yani buradan önemli bir sonuç çıkıyor aslına bakarsanız: Toplumcu kutuplaştırmadığımız, ekonomik sorunların üzerini öfkeyle örtmeye çalışmadığımız zamanlarda toplum demokrasiden yana. Fakat bugün, 1960 darbesiyle hapse atılan, idam edilen kişilere iadeitibar sağlamakta böyle bir samimiyet bulmak gerçekten mümkün mü? 1980 darbesinin üzerinden kırk yıl geçti. Hesaplaşma diye hasta yatağında Kenan Evren ve Tahsin Şahinkaya'yla bir oyun sergilendi. İktidar kendine veya kendi öncellerine yapılan postmodern darbeleri, e-muhtıraları bile soruşturma, yargı malzemesi yapma gereği duymadı. 15 Temmuz darbe girişimi deseniz, siyasi ayağından hâlen kimse yargılanmış değil. Cemaat savcılarının hazırladığı iddianamelerle Selahattin Demirtaş, Gülten Kışanak hapiste. Cizre, Sur, Şırnak, Gever operasyonlarını yürüten sorumlu askerler darbecilikten tutuklanmalarına rağmen bölgede işledikleri hiçbir suçtan yargılanmadılar. Binlerce HDP'li siyasetçiyi hapishanelerde rehin tutarak, Anayasa'yı hiçe sayıp defalarca milletvekilliklerini düşürerek kendi siyasi yolunu temizlemenin, ordu eliyle siyasetçilerin bertaraf edildiği o eski tip darbelerden hiçbir farkı yoktur. Niyeti de sonucu da aynıdır, halk iradesini yok saymak.

Bugün, 23 Haziran 2019 seçimlerinin yenilenmesi üzerinden tam bir yıl geçti. O süreç, demokratik bir seçim sürecini yok saymaktan yani darbe girişiminden çok mu farklıydı? Nasıl ki 15 Temmuz darbe girişiminin başarısız olmasını halkın sağ duyusuna borçluysak 23 Haziran darbe girişiminin başarısız olmasını da yine halkın inadına borçluysuz. Üstelik, bir de bugün tesadüf değil, yine bir intikam dürtüsüyle bu sürecin önemli aktörlerinden bir kadın siyasetçi CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'nun geçmiş yıllarda attığı "tweet"ler nedeniyle, "tweet"ler nedeniyle arkadaşlar -ve demokrasiden bahsediyoruz- aldığı dokuz yıl sekiz aylık hapis cezası istinaf mahkemesi tarafından onandı.

Evet, bugün bu çarktan çıkmak için hakikatli, gerçek bir yüzleşmeye ihtiyacımız var. Bugün, her şeyden önce siyasetin kendi çürümüşlüğüyle yüzleşmeye ihtiyacı var. Bir ülkede demokrasiye erişmenin önündeki en büyük engellerden bir tanesi de resmî tarih dışında gerçek tarihe, halkın tarihine ulaşamamaktır. Öncelikle, tarihi muktedirlerin dilinden değil gerçeklerin diliyle okuyabilmeli ve yüzleşebilmeliyiz. Geçmişe yönelik yüzleşmeyle zararların tazmin edilmesi mantığından hareketle 1960, 1971, 1980, 1997 yıllarında yapılan askerî darbeler sonucunda yaşamını yitiren, yaralanan, ruh

ve bedensel sağlıklarında ciddi sorunlar yaşıayan, kamu memuru iken görevinden ihraç edilen, daha farklı şekillerde mağdur edilen yurttaşlarımızdan ve toplumsal kesimlerden özür dilenerek bu kişi ve kesimlerin yaşadığı olumsuzluklar da onarılmalıdır.

Ancak ben, özellikle bu ülkede geçmişin nasıl yaşandığının yanı sıra geleceğin nasıl yaşanacağını da önemseyen birisiyim ve bunun önemli olduğunu düşünüyorum. O yüzden de bugün özür dilenmesi gereken birileri daha var: Avukatlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi lütfen.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (Devamla) – Bir şehri kapatarak, darbederek, yirmi dört saat âdeta ayakta bekleterek aç bırakma cezası verilen hak savunucusu tüm meslektaşlarımı asla boyun eğmedikleri ve geleceğe dönük en güzel adımlardan birini attıkları için, ayrıca geçmiş tüm Barolar Birliği Başkanlarının kemiklerini sızlatan Fevzioğlu'na sırtlarını döndükleri için sevgiyle kucaklıyor ve selamlıyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (HDP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 21.36

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 21.43****BAŞKAN: Başkan Vekili Süreyya Sadi BİLGİÇ****KÂTİP ÜYELER: Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa), Emine Sare AYDIN (İstanbul)**

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 103’üncü Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

218 sıra sayılı Kanun Teklifi’nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon? Yerinde.

Geçici 1’inci madde üzerinde gruplar adına yapılan konuşmalarda kalınmıştı.

Şimdi söz sırası, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Cengiz Aydoğdu’ya aittir.

Buyurun Sayın Aydoğdu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CENGİZ AYDOĞDU (Aksaray) – Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlar; 27 Mayıs âdeta tarihimizdeki hakiki yerine oturtmak için bir girişimde bulunduk.

Konuşmama bir hatıramla başlamak istiyorum. Artvin’de görev yaptığım esnada bir dağ köyünde yaşlı bir Türkmen kocası bir fikra anlattı, belki de kendi yaşamıştı. Torunu sormuş: “Dede, Menderes’i neden astular?” İhtiyar cevap vermiş: “Devletin işine karıştı oğlum.” demiş. Bu söz milletimizin idrakidir, millet öyle idrak etmiş ama aynı zamanda milletin irfanıdır, aynı zamanda demokrasi tarihimizin giriş cümlesidir.

Demokrasi dediğimiz şey, milletin, devletin işine karışma sürecidir, milletin, devletin işlerini deruhte etme sürecidir ve biz -son iki yüz yıldır- bu sürece ulaşabilmek için, bu süreci nihayete erdirebilmek için, âdeta 1800’lerden beri devletimizi kurtarmak ve ilerlemek, ülkemizin, imparatorluğumuzun dağılmasının önüne geçmek maksadıyla tuttuğumuz yolun geldiği gailelerden birisidir 27 Mayıs. Hatırlayalım, rahmetli Cemil Meriç: “Biz modernleşme tarihimize, Batılılaşma tarihimize kendi ordumuzu topa tutarak başladık.” der, Yeniçeri Ocağının kaldırılışını ima eder.

27 Mayısın önemli figürlerinden rahmetli Dündar Taşer, yüzbaşıdır o zaman, bir şekilde bu hareketin içine sürüklenmiştir. 27 Mayısla ilgili ordu adına der ki: “27 Mayıs, Batılılaşma tarihimizde yürümeyecek olanın âdeta ispatıdır, bir şekilde raylar döşendi biz de bu tuzağa düştük.” Bu nasıl bir şeydir kıymetli arkadaşlar? Bizim o, Türkmen kocasının torununa söylediği devletin işine karışma duygusu var ya, ondan çekinme, ondan hazer etme duygusu, Batılılaşmamız böyle başlamıştır bizim. Türkiye’de, Osmanlı’da yani cumhuriyetimizden de önce, milletin değerlerini, milletin kıymetlerini bir şekilde tamire tabi tutmak Batılılaşmamızın temel ilkesi olmuştur. Rahmetli Sultan Abdülhamit’in açtığı okullarda yetişen insanların, o okullar evreninin hâkim üslubu, unsuru milletin düzeltilmesi gerektiği noktasındadır “Milletimizin bir şekilde düzeltilmeye ihtiyacı var.” Milletnin değerlerini küçümseme ta o zamandan başlamıştır. Bizim bütün o Batılılaşma sürecinde açtığımız okullarda yetişen nesillerin tamamı, bir şekilde, milletin sahip olduğu kıymetlerin tamire tabi tutulması gerektiğine inanmışlardır. Ben buna “Sağlam yerin tamiri.” diyorum. Son iki yüz yılda milletimizin yaşadığı bütün ihtilaller, darbeler, değişimler, hepsi o sağlam yerimizin tamirine matuf olmuştur, sağlam yerimizi, en sağlam yerimizi tamir etme hevesine kapılmışızdır. Nedir o sağlam yer? Sağlam yerimiz milletimizdir arkadaşlar. Bir şekilde, 27 Mayıs’tan sonra da kurulan düzen...

27 Mayıs 1960 Anayasası’nın temel özelliği nedir? Demokrasi kalıpları kullanarak, demokrasi söylemleri kullanarak oligarşik bir düzen kurmaktır, oligarşik bir sistem kurup, oligarşik bir kamp kurup milleti onların vesayetine vermektir. Dünyada bunun örneği yoktur. Milletin çocukları olur, milletin

seçkinleri olur, milletin güzideleri, elitleri olur ama milletin vasisi olmaz. Maalesef, bizim aydınımız, Batılılaşma tarihimiz süresince kendisini milletin vasisi olarak saymıştır ama gelişmiş milletlerin, büyük milletlerin seçkin evlatları olur, vasisi olmaz. İttihat Terakkide aynı bakış açısını görürüz. Babialı Baskını bu bakış açısının eseridir. Babialı Baskını'nı hatırlayın, üç beş subay hükümet merkezine gelip bakanlardan birini orada vurarak, şehit ederek Başbakanı varırlar ve "Bunu imzalayacaksınız, millet sizi burada istemiyor." "İmzalayacaksınız." dedikleri şey istifa dilekçesidir, ilk darbedir bizde, Batılı anlamdaki ilk darbedir. Yeniçeri kıyıamları buna benzemez, onlar farklıdır ve o devam etmiştir. 27 Mayıs bu açıdan baktığımızda devlete millet açısından değil, kendi zihnimizde kurduğumuz devlet açısından bakmaktır. Dünyayı ancak milletin bakış açısıyla idare edersek demokrasiyi kurabiliriz. Dünyayı kendi zihnimizde kurduğumuz yapılarla kendi anlayışımızın devleti açısından bakarsak dünyayı idrak edemeyiz çünkü devletler esasında milletlerin kendi kendilerini ifade tarzlarıdır. Milletler kendilerini pek çok yönlere ifade ederler. Bunun en mükâmili, en gelişmiş şekli devlet kurmalarıdır. Siz devleti milletin üzerinde, milletin vasisi gibi görürseniz darbelerden kurtulamazsınız. Bu zihniyet Türkiye'de maalesef askerlerden fazla sivillerde vardır.

27 Mayıs konusunda burada sabahtan beri arkadaşlarımızı dinledim, en çok dikkat etmemiz gereken husus... 27 Mayısı neden konuşuyoruz? Daha iyi bir gelecek inşası için konuşuyoruz. Bu hususta en çok üzerinde durmamız gereken husus, tamam, 27 Mayıs yapıldı, bunu yapanlar nasıl yaptı? Hiçbir mazeretleri yoktu, eşkıya "Yol keseceğim." dedi kesti. O günün şartlarını düşünün, bir sene sonra seçim olacaktı ve muhtemelen seçimden de başka sonuç çıkabilirdi çünkü son seçimde muhalefet partisi yüzde 40 oy almıştı. Hiçbir geçerli mazereti yoktu. "Yapacağız." dediler ve yaptılar, eşkıya "Yol keseceğiz." dedi ve kesti ama Türkiye yirmi sene 27 Mayısı bayram olarak kutladı, yirmi sene 27 Mayıs özgürlüklerin anayasasını getiren hareket olarak görüldü. Türkiye'yi gericiликтen, teokrasiden vesairenden kurtaran hareket olarak gösterildi ama öyle midir, hayır öyle değildir. Türk batılılaşmasının tarihinde 27 Mayıs millet vicdanında en büyük yarayı açan hıçkırıktır âdeta ve Türk ordusuna da sürülen bir lekedir, Türk demokrasisine de sürülen bir lekedir.

Kıymetli kardeşlerim, bizim o iki yüz yıllık süreçteki en büyük problemimiz, milletin değerlerine inanan, millete inanan, milletten yana olan ama çağdaş değerleri de savunan, onu da hazmeden, ikisini telif eden... Hâlâ Türkiye'nin önündeki en büyük problem bu telifi yapabilmektir. Milletlerin büyük değerler ırmağı derinden akar, hele bizim milletimiz... Bizim milletimizin özelliği nedir? En büyük özelliği tarihte hiç sömürge olmamıştır, hiç bayraksız kalmamıştır, bütün tarihi boyunca sosyal adaleti aramıştır. Tabiat olarak her Türk insanı bozkır kültüründen beri demokrattır. Büyük Fransız Türkolog Louis Bazin der ki: "Orhun Kitabeleri'ndeki 'Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim.' sözünü Batı mantalitesi 20'nci yüzyılda dahi anlayamaz." Bizim milletimiz bunu "Komşusu açken tok yatan bizden değildir."le birleştirmiştir. Bu her vatandaşımızı, milletimizin her ferdiyi fitrat olarak demokrat yapmıştır, biz böyle bir çizgiden geliyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi Sayın Aydoğdu.

CENGİZ AYDOĞDU (Devamla) – Hülasa, kendi milletine yabancı olan dünyayı tanıyamaz, en büyük sıkıntımız budur kıymetli kardeşlerim. Milletimizi sevmek değerlerimizi sevmek, değerlerimizi çağdaş bir üslupla dünya milletleri arasındaki layık olduğu yere çıkarmak. Bunu yaparken radikallik bizim en büyük düşmanımızdır. İnkılap ruhu, inkılap anlayışı, milleti tamir etme anlayışı, yeni bir millet yaratacağım anlayışı, devrimci anlayış bizim dikkat etmemiz gereken, kaçınmamız gereken, hazer etmemiz gereken en büyük husustur. Bütün radikaller akrabadır; dönüşürler, dövüşürler, benzeşirler ama temel özellikleri itidal üslubundan uzaktırlar, normali bilmezler. Bizim demokrasimizde bugün ihtiyacımız olan en önemli şey normali inşa edebilmektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın lütfen.

CENGİZ AYDOĞDU (Devamla) – Marifet, tek ayak üzerinde akrobasi hareketleri yapmak değildir; marifet, iki ayağının üzerinde adam gibi durabilmektir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Marifet, milletimizin değerlerine uygun, dünyaya uygun, hiçbir olağanüstülük içermeyen, milletin tarihî çizgisine uygun bir demokrasi inşa edebilmektir.

27 Mayısı hatırlarken bunları hatırladım.

Hepinize hürmetlerimi arz ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, şahıslar adına söz talebi Sayın Murat Emir’in.

Buyurun Sayın Emir. (CHP sıralarından alkışlar)

MURAT EMİR (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün, 27 Mayıs sonrası gerçekleşen siyasi idamlarla hukuk zemininde yüzleşiyoruz, bir anlamda hesaplaşıyoruz. Ancak değerli arkadaşlar, ölçümüz demokrasiyse, ölçümüz darbelere karşı olmaksızın, amasız, fakatsız darbelere karşı olmalıyız ve darbeler arasında ve darbe mağdurları arasında asla ayırım yapmamalıyız. Elbette Yüksek Adalet Divanı bir mahkeme değildi, tabii hâkim ilkesine aykırı kuruldu ve dolayısıyla da onun kararlarını yok saymak bu Meclis için bir onurdur ama 12 Mart 1 numaralı Ankara Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin bir mahkeme olduğunu, fiiller işlenmeden önce kurulduğunu, hiyerarşik bir yapıya bağlı olmadığını, bağımsız olduğunu hanginiz iddia edebilirsiniz? O hâlde bu Meclis, bu demokrasi gününde o gün Denizlerin asılmasına onay veren mahkemeyi nasıl görmezden gelecek? Ve ondan sonra bu Meclis o günkü tutanaklardan okuyoruz “3’e 3” naraları atarak Denizlerin idamını onaylamıştı. Bu kara lekeyi temizleme günü bugün değilse ne zamandır? Demokrasiyi bir grup için birileri için istemek bize yakışır mı arkadaşlar?

Gelelim 12 Eylül mahkemelerine. 12 Eylül mahkemeleri de “tabii hâkimlik” ilkesine aykırı kuruldu, fiiller önceden işlenmişti ve o günkü mahkemelerde 12 Eylül darbecilerinden aldıkları talimatla yargılama yaptılar ve o talimatla karar verdiler. Bir sizden, bir bizden kararları, sözleri açıkça ifşa edildi, açıkça söylendi. Şimdi, bunlarla yüzleşmeden, bunlarla gerekli hesaplaşmayı yapmadan, tarihimizdeki bu kara noktalarla hesaplaşmadan demokrasi adına, tam, bütüncül olması gerektiği gibi bir iş yaptık diyebilir miyiz? Elbette diyemeyiz. Meclisimizin bu karanlık noktalarla da, daha sonraki darbelerle de, o darbelerin mağdurlarıyla da mutlaka yüzleşmesi ve tarihî kararlar almasının zamanı gelmiştir arkadaşlar.

Tabii, bugün yaptığımızın hukuki bir değeri var, sembolik bir değeri var ama biz hâlâ 12 Eylül cuntasının anayasasıyla yönetiliyoruz ve ne kadar düzeltirsek düzeltelim bu Anayasa’nın ruhunda 12 Eylül cuntası vardır ve dolayısıyla bu Meclisin önünde 12 Eylül Anayasası’ndan başlayarak, 12 Eylülün tortusu bütün yasalarla yüzleşmek ve onları demokratik, çoğulcu, çağdaş bir seviyeye taşımak gibi bir görev durmaktadır.

Değerli arkadaşlar, bakın, tabii olduğumuz yasaların çok büyük bir kısmı 12 Eylül döneminden kalan ve 12 Eylül faşist anlayışını hâlâ içerisinde barındıran yasalar. Siyasi Partiler Yasası, seçim kanunu, Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, Grev Yasası, bakın, bunlar burada duruyorken biz tamam, verelim rahmetli Adnan Menderes ve arkadaşlarına, onları onurlandıracak bir kararı elbette çıkaralım ama o yasalar orada duruyorken biz “Demokrasi adına, geleceğimiz adına, çocuklarımızın geleceği adına demokratik tavrı doğru bir şekilde, yeterli bir şekilde gösterdik.” diyebilir miyiz?

Bir de değerli arkadaşlar, iktidarımızın Türkiye’yi getirdiği noktaya bakın; dönün, Türkiye demokrasisinin nerede olduğuna bakın; 12 Eylül Anayasası bile size bol geliyor. Daha dün gece, Ankara girişinde durdurduğunuz, engellediğiniz ve oradaki polis memurlarına verdiğiniz o haksız emirlerle o kişileri yağmur altında tuttuğunuz dün akşamdan bahsediyorum; hangi yasayı kullandınız, hangi yasadaki o yetkiyi aldınız? Baro başkanlarının çay içmesini, onlara battaniye dağıtılmasını, su içmesini bile hangi yasaya dayanarak engellediniz? Sizin, şu andaki mevcut yasalara dahi uymadığımız, yasaları dahi çiğnediğiniz, Anayasa’daki tanımlanan hak ve özgürlükleri dahi her gün görmezden geldiğiniz ortada. Dolayısıyla samimi olmak zorundasınız; demokrasiye sonuna kadar, darbelerle karşı olmaksızın bütün darbelerle, mağduriyetleri gidermekse bütün darbe mağdurlarının haklarını vermek

zorundayız ve bu Anayasa'ya en azından şimdiki kanunlara uymak zorundasınız. Ne barolara, ne basına ne bir başkasına, temel hak ve özgürlüklere artık saldırmaktan vazgeçin ve Türkiye'nin aydınlık geleceğini çoğulcu, demokratik yapısını hep beraber kuralım ve bu geçireceğimiz kanunun da Türkiye demokrasisine, barışına ve geleceğine katkı vermesini diliyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Geçici 1'inci madde üzerinde 1 adet önerge vardır. Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 2/2952 esas sayılı 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanun'un Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifinin Geçici 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

“Geçici Madde 1 - (1) Bu Kanunun 1 inci ve 2 nci maddeleriyle hukuki dayanaktan yoksun kalan Yüksek Adalet Divanı ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin hükümsüz hale gelmiş olan kararlarının tümünün adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi, Adalet Bakanlığı tarafından re'sen yerine getirilir.

(2) Yüksek Adalet Divanı ile sıkıyönetim askeri mahkemelerinin hükümsüz hale gelen kararlarından kaynaklanan maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle hakkında karar verilenler veya mirasçıları tarafından bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde Danıştay'a başvurularak Hazine aleyhine dava açılabilir.

(3) İkinci fıkra uyarınca açılacak davalarda,

a) Yüksek Adalet Divanı tarafından hakkında karar verilenlerin uğradıkları maddi ve manevi zararlar hesaplanır, davanın mirasçılar tarafından açılmış olması halinde her bir mirasçıya sadece kendi miras payı oranında ödeme yapılmasına karar verilir;

b) Yüksek Adalet Divanı tarafından hakkında karar verilenlerin haksız yere hürriyetlerinden mahrum kaldıkları için uğradıkları maddi ve manevi zararların tazmininde, bu madde kapsamında açılacak davaların karar tarihinde yürürlükte olan koruma tedbirleri sebebiyle tazminata ilişkin mevzuat hükümleri esas alınır ve

c) Maddi tazminat talepleri karara bağlanırken, uğranıldığı kesin olan ancak aradan geçen zaman sebebiyle tutar yönünden tespiti teknik olarak mümkün olmayan zararlar açısından hakkaniyete uygun, yaklaşık bir tutarın ödenmesine hükmedilir.

(4) İkinci fıkra kapsamında açılacak davaların görülmesinde Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından belirlenecek Danıştay idari dava dairesi görevlidir. Danıştay idari dava dairesi tarafından verilecek karara karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu nezdinde temyiz yoluna başvurulabilir.

(5) Bu madde kapsamında tazminat ödenmesine ilişkin olarak verilecek kararlar, kesinleşme tarihini izleyen üç ay içerisinde yerine getirilir. Hazine'nin talebi üzerine Danıştay tarafından maddi tazminatın taksitler halinde ödenmesine karar verilmişse, üç aylık süre içerisinde maddi tazminata konu tutarın ilk taksiti ödenir. Diğer taksit tutarları, kararın kesinleşme tarihini izleyen günden ödeme tarihine kadar hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenir. Her durumda, maddi tazminata ilişkin kararın tam olarak yerine getirilme süresi, kararın kesinleşme tarihini izleyen günden itibaren bir yılı geçemez.

(6) İkinci fıkra kapsamında açılacak davalarda maktu harç alınır ve dava sonunda kazanan taraf lehine maktu vekâlet ücretine hükmedilir. Bu davalarda 06/01/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun idari başvuruya ilişkin 11 inci ve 13 üncü madde hükümleri uygulanmaz.

İbrahim Özden Kaboğlu

Bülent Tezcan

Özgür Özel

İstanbul

Aydın

Manisa

Tekin Bingöl

Yunus Emre

Ankara

İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Katılmıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge, gerekçesiyle birlikte beş yüz kelimeyi geçtiği için önergeyi özet olarak okutacağım ancak tutanaklarda tam olarak gerekçe yer alacak.(x)

Önergenin gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Teklif edilen kanunun 1’inci ve tarafımızca önerilen 2’nci maddeleriyle Yüksek Adalet Divanının ve sıkıyönetim askerî mahkemelerinin kuruluşuna ilişkin kanuni hükümlerin geçmişe etkili olarak yürürlükten kaldırılmasıyla, Divanın ve askerî mahkemelerin ihdası, Divan ve askerî mahkemelerce yapılan yargılamalar ve verilen kararlar hukuki dayanaktan yoksun, hükümsüz hâle gelmiştir. Bu nedenle, söz konusu hukuki dayanaktan yoksun, hükümsüz kararlarının tümünün, adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi gerekmektedir. Zira teklif edilen kanun ile amaçlanan bu kararların fer’ileriyle beraber hukuk dünyasından çıkarılmasıdır.

22.05.2005 tarihli 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu’nun geçici 2’nci maddesi: “(1) Bu Kanun ‘un yürürlüğe girdiği tarihte, Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce toplanmış olsun veya olmasın, suç tarihi itibarıyla bu Kanun’un yürürlük tarihinden önceki kayıtlar hakkında, 3682 sayılı Kanun’a göre süre yönünden silinme koşulu oluşunlar silinir; diğer kayıtlar için bu Kanun hükümlerine göre işlem yapılır. (2) Bu kanunun yayımı tarihinde, Anayasa’nın 7’nci maddesi ile bazı özel kanunlarda yer alan ve bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından, arşive alınan veya şartları oluştuğu halde ya da henüz şartları oluşmadığı için arşive alınmayan kayıtlar hakkında 12’nci maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır. (3) İkinci fıkrada sayılanlar dışında, birinci fıkraya gereğince işlem yapılarak arşive alınan kayıtlar 3682 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinde öngörülen sürelerin dolduğu veya ertelenmiş olan mahkûmiyetin esasen vaki olmamış sayıldığı hallerde bu tarih esas alınarak Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce silinir” şeklindedir. Söz konusu geçici 2’nci madde gereğince 1960 yılında kurulan Divanın ve 1971 tarihinde kurulan askerî mahkemelerin tüm arşiv kayıtlarının hâlen tutuluyor olması olasılığını ortadan kaldırmak gerekmektedir.

Teklif edilen Kanun maddesiyle Divanın ve askerî mahkemelerin kararlarının tümünün adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi görevi Adalet Bakanlığına verilmiştir. Zira Divanın ve askerî mahkemelerin kuruluşuna ilişkin kanuni hükümler, önerilen maddeyle (sırasıyla) 27 Mayıs 1960 ve 15 Mayıs 1971 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

Bununla birlikte hukuki dayanaktan yoksun, hükümsüz kalan söz konusu kararlar, maddi ve manevi yönden birtakım zararların meydana gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle, teklif edilen Kanun maddesiyle Divan ile sıkıyönetim askerî mahkemelerinin hükümsüz hâle gelen kararlarından kaynaklanan maddi ve manevi zararların tazmine ilişkin dava açma hakkı, Divanda veya sıkıyönetim askerî mahkemelerinde hakkında karar verilenler veya mirasçılarına tanınmıştır. Teklif edilen kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde Danıştay’a başvurularak Hazine aleyhine dava açılabilir.

Teklif metni üzerinde Komisyonunda kabul edilen ve Cumhurbaşkanı tarafından kurulacağı belirtilen Komisyona dair, üyelerinin niteliklerine ya da diğer usullere dair kanuni bağlamda herhangi bir çerçeve çizilmemiştir. Bu durum “belirlilik ilkesi” ile de bağdaşmamaktadır. Ayrıca, işbu önergemiz yoluyla, davaların kesinleşmesinin ardından tazminatların ödenmesi sürecinin sürüncemede bırakılarak uzatılması da ilave edilen süre sınırı ile önlenmektedir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Geçici 1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(x) İstanbul Milletvekili İbrahim Kaboğlu ve Arkadaşları tarafından 218 Sıra Sayılı Kanun Teklifi’nin Geçici 1’inci maddesi üzerinde verilen önergenin tam metni tutanağa eklidir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanunun;

- a) 1'inci maddesi 27/5/1960 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,
- b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

BAŞKAN - 2'nci madde üzerinde gruplar adına ilk söz İYİ PARTİ Grubu adına Sayın Aydın Adnan Sezgin'in.

Buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 27 Mayıs darbesi nasıl bir dehşet ve yara, biliyoruz. Bunun müşterek idraki de memnuniyet vericidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı ve 2 bakanı 20'nci yüzyılın ortasında idam edilmişler, katledilmişlerdir. En büyük kuvveti vatanseverlik ve demokratlık olan binlerce insana türlü acılar çektirilmişdir. Demokrasi ve millet egemenliğine karşı saldırı ve esarete ilaveten; İmralsıyla, Yassıadasıyla, Kayseri Hapishanesi ve her ildeki nezarethaneleriyle, insafsız uygulamalarıyla bu darbenin yol açtığı travma ağır, pek ağır olmuştur. Gayrimeşru Yassıada yargısının vahşi kararları 1961 seçimlerinden itibaren milletimiz tarafından tasfiye edilmiştir. Adalet Partisi ve Genel Başkanı merhum Süleyman Demirel yüreklerde ama sahipsiz Demokrat Parti bayrağını devralarak 1965 seçimlerinde yüzde 54'lük bir oy oranıyla darbeyi ve darbecileri tarih önünde mağlup etmiş, milletin alacağını bizzat milletin iradesinin gücüyle tahsil etmiştir. Darbeye ve sebep olduğu, yarattığı ağır suçlara indirilen en büyük darbe de bu olmuştur.

11 Aralık 1974'te Türkiye Büyük Millet Meclisi, tüm partilerin katılımıyla, Yassıada mahkûmu eski Demokrat Partililerin siyasi haklarını iade etmiştir. Pek çoğu da ilk yapılan müteakip seçimlerde Adalet Partisi mensubu olarak Parlamentoda hak ettikleri yerleri almışlardır. Başka düzenlemeler ve gelişmeler de olmuştur. Kısacası, milletimiz bir büyük haksızlığı ve hukuksuzluğu büyük ölçüde onarmıştır. Demokrat Parti ve Adalet Partisinin devamı Doğru Yol Partisinin kuruluşunun 37'nci yıl dönümü olan bugün bunları ifade etmekten mutluyum.

Değerli arkadaşlar, görüştüğümüz kanun teklifi esasen milletimizin daha 1961 seçimlerinden itibaren tarihin karanlığına gömdüğü ve hesabını da gördüğü bir hak ve adalet iadesinin şekil şartıdır. Millî Birlik Komitesi tarafından oluşturulan Yüksek Adalet Divanının kararlarının yok hükmünde kabul edilmesi ve mağduriyetlerin tazmin edilmesine yönelik bu düzenleme elbette ki doğrudur ancak bu teklifte bir samimiyet eksikliği vardır. Teklifte, hukukun üstünlüğü ve demokrasi boyutuyla ilgili herhangi bir düzenleme veya anlayış ortaya konulmamaktadır. Yassıada'nın ruhandan kopartılarak "Demokrasi ve Özgürlükler Adası" adı altında bir ucubeye dönüştürülmesine benzer şekilci bir yaklaşım teklifte de kendisini göstermektedir. Evet, 1960 darbesinin ve tüm diğer darbelerin ortak yönü -daha önce de söylendi- insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü askıya almalarıdır. Bunların askıya alınması, adı konulmamış darbe yönetimleri ve otoriterleşen iktidarlar tarafından da sıklıkla uygulanan bir yöntemdir, bu bir kalıptır. Bugün, 27 Mayıs darbesi döneminden daha demokratik bir yönetim anlayışı olduğunu söylemek maalesef mümkün değildir. Bunda mutabıksak eğer 27 Mayısın lanetlenmesine dair mutabakatın daha sahici bir anlamı olacaktır. Evet, belki bugün siyasetler idam edilmiyor ancak tıpkı o dönemdeki gibi itibar suikastına maruz kalan, baskı altında tutulan çok siyasetçi, gazeteci ve vatandaş bulunuyor. İnsan hakları ve temel özgürlükler ağır kısıtlamalara tabi, basın özgürlüğü âdeta bir hayal hâline gelmiş durumda. Biz, bu ortamda, böylesine önemli bir meselede Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi hafızasının derin bir yarasını saracağı söylenen bir düzenlemede tazminatların kaç taksit hâlinde ödeneceğini, hangi kurumun yetkili olacağını konuşuyoruz. Bunlar muhakkak ki mühim meseleler ancak, 2002'den bu yana yapılan düzenlemeler ve uygulamalarla 1950'den bile geride bir demokrasi anlayışının hâkim hâle gelmesi nasıl tazmin ve telafi edilecektir? 2002 yılında basın özgürlüğü sıralamasında 99'uncu sırada olan Türkiye, 2020 yılında 154'üncü sıradadır. Ülkelerin temel özgürlükler seviyelerini gösteren raporlarda ise Türkiye 195 ülke arasında

114'üncü sıradadır. Türkiye, özgür olmayan ülkeler kategorisinde kendi büyüklüğüne ve şanına ihanet noktasında kıvranıyor. Oysa 2000'lerde özgürlükler bakımından en fazla kazanım elde eden ülkelerin başında Türkiye geliyordu; Türkiye'nin büyüklüğüne de yakışan buydu.

Kısacası, 27 Mayıs darbesinin yarattığı demokratik olmayan ortamı eleştirirken, bugün demokrasimizin içinde bulunduğu duruma dair bir öz eleştiri yapmamız da elzemdir. Kanun teklifinin gerekçesinde de belirtildiği gibi, Yüksek Adalet Divanı doğal hâkim ilkesi başta olmak üzere, evrensel hukuk prensiplerine ve o tarihte yürürlükte olan Anayasa hükümlerine açıkça aykırı olmuştur. Diğer sayın konuşmacılar da hatırlattılar, Yassıada mahkemelerinin yargıcı Salim Başol, 27 Mayıs mantığıyla tam bir uyum içinde, yargılananların yüzüne “Sizi buraya tıkan güç böyle istiyor.” diyebilmiştir. O güç ki külliye suçluydu. 27 Mayısın mantığına ve Yassıada mahkemelerine münasip başka bir isim ise Fransız İhtilalinin terör döneminin giyotinci savcısı Fouquier de Tinville lakaplı Ömer Altay Egesel... Rahmetli Menderes'e “Gel Adnan” diye hitap eden bu zatın bugün tarihteki yeri pek sakıtlar faslındadır. Menderes'in ise hangi kahramanlık mertebesinde olduğu malum.

Yassıada mahkemeleri tarafından alınan kararlar hukuk sistemimizde varlıklarını ve bazı etkilerini sürdürmektedir. Bu tespite katılıyoruz ancak 2004 yılında AK PARTİ iktidarı tarafından kurulmuş olan ve “özel yetkili mahkeme” adı verilen hukuk garabetinin yol açtığı facialar da unutulmamalıdır. 2014 yılının Şubat ayında malum nedenlerden dolayı apar topar kaldırılan bu mahkemelerin neden olduğu zararların tazminini Meclis gündemine getirmek konusunda benzer bir heves ve isteğe sahip midir iktidar? Biliyorsunuz bu mahkemeler, sözde Ergenekon ve Balyoz davaları başta olmak üzere FETÖ terör örgütünün 15 Temmuz'a giden süreci hazırlamasını sağlayan çok sayıda hukuksuz karara imza atmıştır. Bazı siyasilere bu mahkemelerin ve kararların arkasında durmuş, âdeta savcılığını yapmıştır. İktidarın travma üzerine travmaya uğrattığı yargının bugünkü hâlipürmelali tüm hukuksuzluklara hizmet etmektedir. Bugün yapılması gereken sadece Yassıada mahkemelerinin gayrimeşruluğunun tescili değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Devamla) – Yapılması gereken, mevcut tek adam rejimi altında Türkiye'nin tümünün bir Yassıada hâline dönüşmesine karşı direnmek, demokratik bir karşı duruş sergilemektir. Bugünkü daimî darbe, demokrasi ve hukuka daimî darbe sistemine son vermektir. Umarız ve bekleriz ki bugün Yassıada mahkemelerinin kararlarının keenlemeyekün olması için girişimde bulunan herkes, her makam ve özellikle de iktidar Türkiye'nin içine düşürülen hukuksuzluk, anayasasızlık, demokrasizlik girdabından milletçe çıkabilmemiz için gerekeni, demokratik olanı yapsın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Devamla) – Bugün atılacak adım dileriz ki demokratik hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü ilkelerine, insan haklarına, hür fikre, hür vicdana, hür başına ve hür mahkemeye saygılı yeni bir anayasanın da yolunu açsın; Türkiye Büyük Millet Meclisi yeniden tarihteki asil ve asli yerine, itibarına, ağırlığına ve demokratik etkisine kavuşsun.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım kayıtlara geçmesi açısından...

BAŞKAN – Kayıtlara girsin Sayın Akbaşoğlu buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biraz evvel konuşmacının ifade ettiği eleştirileri reddettiğimizi ifade etmek isterim. Türkiye'yi bugün Yassıada'ya benzetmek talihsiz bir beyan olmuştur. Aynı şekilde Türkiye'de, bugün, anayasal anlamda demokratik hukuk devleti kuvvetleri ayrılığı sistemine bağlı olarak tıkrık tıkrık işlemektedir. Anayasal anlamdaki değişiklikler konusunda da her zaman partilerin tekliflerine açık olduğumuzu da ifade etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Halkların Demokratik Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Ruştı Tiryaki.

Buyurun. (HDP sıralarından alkışlar)

HDP GRUBU ADINA MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Batman) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 12/06/1960 tarih ve 1 sayılı 1924 Anayasası'nın Bazı Hükümlerinin Kaldırılması Ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Yasa'nın bazı maddelerinin yürürlükten kaldırılması ve neden olunan mağduriyetlerin giderilmesi hakkında yasa teklifinin 2'nci maddesi hakkındaki görüşlerimi sizlerle paylaşacağım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, başarısız yasa yapma tekniğinin örneği olan bu maddeyle ilgili bir konunun altını çizmek isterim: Teklifin 2'nci maddesi, yürürlük maddesi. Buna göre, bu yasanın 1'nci maddesi 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek, diğer maddeleri ise yayım tarihinde yürürlüğe girecek. Peki, 1'inci madde neyi düzenliyor? 12 Haziran 1960 tarihli bir yasayı yürürlükten kaldırıyor yani 12 Haziran 1960 tarihli yasa henüz olmadığı, yürürlük demiyorum, henüz olmadığı bir tarihte, bundan on beş gün önce 27 Mayıs 1960 itibarıyla yürürlükten kaldırılıyor. Şaka değil, yasa maddesi tam olarak böyle, bu yüzden başarısız bir yasa diyorum.

Bakin, 1960 darbesinin yarattığı mağduriyetleri, 27 Mayıs tarihinden itibaren ortadan kaldırmamız ama burada görüştüğümüz o değil. Yürürlükte olmayan bir yasa, yürürlükte olmadığı tarihte ortadan kaldırılıyor. Bu yüzden, bunun düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum. Evet, darbeye karşıyız; evet, darbecilerin yarattığı mağduriyetlerin giderilmesini canı gönülden destekliyoruz. “Ama”sız, “fakat”sız, her türlü darbeye karşıyız ama darbeler arasında ayırım yapılmasına da karşıyız. Bugün, şimdi görüştüğümüz yasa teklifi hiç kuşku yok ki darbeler arasında bir ayırım yapmaktadır. Çünkü 1960 darbesinin yarattığı mağduriyetleri giderme iddiasında olanlar her nedense 1971 muhtırasının, 12 Eylül darbesinin yarattığı mağduriyetleri ortadan kaldırmaya yanaşmamaktadır. Bu bilinçli bir tercihtir. Komisyon görüşmeleri sırasında bu tekliflerin tamamı reddedilmiştir, bu yüzden teklif sahiplerinin bilinçli bir tercihi olduğunu söylüyoruz. Peki, 1971 muhtırası mağdur yaratmadı mı, 1980 darbesi mağdur yaratmadı mı? Elbette yarattı; mağdurlar hayatta ve hatta mağdurların bir kısmı bugün aramızda siyaset yürütüyor bu Meclis çatısı altında. Ya ardından gelen darbeler, postmodern denilen darbeler; 28 Şubat, 27 Nisan, 15 Temmuzlar.... Bunlar da elbette ciddi mağduriyetler yarattı.

Evet, bugünkü muktedirler, bugünkü iktidarlar geçmişle yüzleşmek istiyor, ancak bu yüzleşmeyi demokrasinin askıya alındığı dönemlerin tamamıyla yapmak istemiyor; 1971 muhtırasının yarattığı mağduriyetleri çözmek istemiyor, 1980 darbesinin yarattığı mağduriyetleri çözmek istemiyor. 1971 ve 80'i görmezden geldikten sonra 28 Şubatın, 15 Temmuzun yarattığı mağduriyetleri çözmek içinse girişimde bulunuyor. Demek ki neymiş? Adalet ve Kalkınma Partisi ya bütün darbelerle karşı değilmiş ya bütün darbelerin yarattığı mağduriyetleri mağduriyet olarak görmüyormuş ya da yaratılan mağduriyetlerin bir kısmını destekliyormuş. Darbelerin yarattığı mağduriyetleri ortadan kaldırdığı iddiasında olanların, 1971 muhtırasının, 12 Eylül darbesinin yarattığı mağduriyetleri ortadan kaldırmaya yanaşmamasını başka şekilde izah etmeye olanak yoktur.

Teklif sahipleri 27 Mayıs darbesinin mağduriyetlerini saydı ve bu mağduriyetlerin tamamı doğrudur. Bakın, ben de 12 Eylülün yarattığı mağduriyetlerin bir kısmını saymaya çalışayım: 1 milyon 683 bin kişi fişlendi, 650 bin kişi gözaltına alındı, 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı, 7 bin kişi idamla yargılandı, 517 kişiye idam cezası verildi, 259 kişinin idam cezası Yargıtayca onandı, 50 kişi idam edildi, en az 388 bin kişiye pasaport verilmedi, en az 14 bin kişi vatandaşlıktan çıkarıldı, en az 30 bin kişi siyasi mülteci olarak yurt dışına gitti, 300 kişi kuşkuyla bir şekilde yaşamını yitirdi, 171 kişinin işkenceyle öldürüldüğü kanıtlandı, 14 kişi cezaevindeki uygulamaları protesto ederken açlık grevinde yaşamını yitirdi, 30 bin kişi işten atıldı, 1402 sayılı yasayla 9.400 kamu görevlisi görevden atıldı, sürüldü; 937 film sakıncalı bulundu, 23 bini aşkın dernek kapatıldı. İşte biz bunu söylüyoruz. Yalnız 27 Mayısın değil bütün darbelerin yarattığı mağduriyetleri ortadan kaldırılmıy diyoruz.

Evet, bu yasa teklifi en azından bir darbenin yarattığı mağduriyetleri ortadan kaldıracak ancak bu yasa teklifiyle 1960 darbesi dışındaki darbelerin yarattığı mağduriyetler devam edecek. Peki, Adalet ve Kalkınma Partisinin yarattığı mağduriyetler; darbe dönemlerini aratmayan mağduriyetler; seçme ve seçilme hakkının ortadan kaldırıldığı, kalıcı OHAL'lerin yarattığı mağduriyetler; barış akademisyenlerinin yaşadığı mağduriyetler; elinde silah olmayan ama sorgusuz sualsiz bir OHAL kararnamesiyle kapı önüne konulan öğretmenler, doktorlar, hemşireler, mühendisler, büro emekçileri, belediye emekçileri, on binlerce kamu görevlisi; kayyum siyasetiyle seçilme hakkı elinden alınan belediye başkanları, belediye meclis üyeleri, il genel meclisi üyeleri; 4 Kasım darbesiyle cezaevine gönderilen Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ, İdris Baluken ve 11 milletvekili; 19 Ağustos darbesiyle görevi gasbedilen Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Selçuk Mızraklı, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk ve Van Büyükşehir Belediye Başkanı Bedia Özgökçe Ertan... O mağduriyetler ne olacak? Bu mağduriyetlerin tamamı devam edecek, bu darbeler yaşayacak ve devam edecek. Şimdi diyeceksiniz ki: "Bunlar askerî darbe değil, burada silahlı kuvvetler yönetime el koymuyor." El koyduğunuz belediyelerin fotoğraflarına bakın; nasıl askerî garnizona, polis karakoluna çevrildiğini görün.

Evet arkadaşlar, bugün 23 Haziran ve 1960 darbesinin yarattığı mağduriyetlerin giderilmesini konuşuyoruz. Oysa on dokuz gün önce bir darbe yaşadık, 4 Haziran darbesi. 4 Haziranda 3 milletvekilinin vekilliği düşürüldü. Neden? Konuştukları için, muhalif oldukları için, iktidarımızın hoşuna gitmeyecek biçimde siyaset yaptıkları için, kamuoyunun gözü önünde gerçekleşen bir olay haber yapıldığı için. Arkadaşlarımızın alını açık başı diktir. Alını da, başı da eğik olması gereken, halkın seçme ve seçilme hakkını gasbedenlerdir. Bu arada kimse bize "Mahkeme kararının gereğini yerine getirdik." demesin çünkü bir mahkeme karar verdi diye bir milletvekilinin vekilliği düşmez. Bu kararın bir yargı kararı olmadığını ayrıca tartışmayacağım, bu kararlar da tıpkı teklifin başında söylediğiniz gibi hukukun araçsallaştırıldığı kararlardır. Milletvekillerinin vekilliği Genel Kurula sunuyla düşüğüne ve Genel Kurula sunulmadıkça devam ettiğine göre 4 Haziran tarihli karar siyasi bir karardır, bu kararın arkasındaki siyaset de Adalet ve Kalkınma Partisidir. Adalet ve Kalkınma Partisi kayyum kararlarıyla, 4 Kasım darbesiyle, 4 Haziran darbesiyle halkın seçme ve seçilme hakkını gasbetmiştir. Daha dün 90 bin hırsız, rüşvetçiyi, gaspçıyı, uyuşturucu tacirini serbest bırakan, bir biçimde affeden Adalet ve Kalkınma Partisi bugün milletvekillerini cezaevine göndermektedir. Adalet ve Kalkınma Partisinin siyaset ve demokrasi anlayışı budur, darbeyle mücadele etmek değildir. Adalet ve Kalkınma Partisi Türkiye demokrasisinin temel hak ve özgürlüklerinin, düşünce özgürlüğünün, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının, demokratik protesto hakkının askıya alındığı, ülkenin kalıcı bir OHAL'le yönetildiği ülkedir.

Bakın, bir sendikanın 10 üyesi -4 üyesi sürgün edildiği için- kurum önünde açıklama yaptığında tartaklanmakta, tamamı gözaltına alınmaktadır. Böyle bir ülkede örgütlenme özgürlüğünden, dernek kurma özgürlüğünden, sendikal hak ve özgürlüklerinden bahsedilemez. Bir ülkenin en çok oy alan 3'üncü partisi, bir parti, milletvekillerinin milletvekilliklerinin düşürülmesini protesto edemiyorsa, milletvekillerinin yolu kesiliyorsa, açıklama yapmaları engelleniyorsa, partisinin üye ve yöneticileri yaka paça, darp edilerek, şiddet uygulanarak gözaltına alınıyorsa o ülkede siyaset yapma hakkından söz edilebilir mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi Sayın Tiryaki.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Elbette edilemez. Anayasa'nın tarifleriyle siyasi partiler bu ülkede demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru falan değildir. Bir ülkede Cumhurbaşkanının atadığı memurun emriyle milletvekillerinin vekillikleri düşürülüyorsa o ülkede seçme ve seçilme hakkı da yoktur; o ülkede, bırakınız demokrasiyi, cumhuriyet tehdit altındadır.

Son olarak bir konunun altını çizmek isterim: Bir başka darbe girişiminden, bu girişim sonucunda ilan edilen OHAL'den ve OHAL'in yarattığı mağduriyetlerden söz etmek istiyorum. Bakın, katılırsınız veya katılmazsınız, yüzlerce akademisyeni yalnızca barış istedikleri için üniversiteden uzaklaştırdınız. Büyük bir bölümü silahlı olmayan yani asker veya polis olmayan 120 bin kamu görevlisini sorgusuz sualsiz, ifadesini almadan, savunma hakkı tanımadan kamu görevinden ihraç ettiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın, son cümlelerinizi alayım.

MEHMET RUŞTU TİRYAKİ (Devamla) – Kamu görevlilerine itiraz etme hakkı tanımadınız, savunma hakkı tanımadınız ve dava açma hakkı tanımadınız. Binlerce kamu görevlisi hâlâ ne için ihraç edildiğini bilmiyor. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca neden ihraç edildiğini öğrenmek için başvurduğunda cevap alamadı; henüz varken Başbakanlık Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz etti, yanıt alamadı; idare mahkemesine başvurdu, idare mahkemesinden sonuç alamadı, idare mahkemesi incelememi; Danıştaya başvurdu, Danıştay bu başvurularını incelememi; Cumhuriyet Halk Partisi Anayasa Mahkemesine başvurdu, Anayasa Mahkemesi “Bu bir OHAL KHK’sidir.” dedi, incelememi. Aradan dört yıl geçti, bu kamu görevlileri hâlâ ne için ihraç edildiğini bilmiyor. Bakın, dava açamıyor demiyorum, dört yıldır ne için ihraç edildiğini bilmiyor ve biz yürürlükte olduğu bile kuşkulu olan bir kanunu yürürlükten kaldırarak darbelerin yarattığı mağduriyetleri ortadan kaldıracacağız, öyle mi? Ne diyeyim diyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (HDP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Kayıtlara geçmesi açısından Sayın Başkanım...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Akbaşıoğlu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biraz evvel kürsüden hitap eden hatibin ileri sürdüğü iddiaların tamamını reddediyoruz çünkü gerçekten bir kafa karışıklığına ve kavram karışıklığına dayalı birçok suçlamalarda, iddialarda bulundu. Bunları reddettiğimizi ve Anayasa'nın 84'üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki açık hükmün Meclisin bir vazifesi olarak ifa edildiğini, dolayısıyla anayasal, demokratik hukuk devleti sisteminin yürüdüğünü ve bunun gereklerinin yerine getirildiğini, dolayısıyla suçlamaların temelsiz ve geçersiz olduğunu ifade etmek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şahsı adına Sayın Aysu Bankoğlu...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Görmedim, kusura bakmayın Sayın Oluç, hatibi çağırdım, sonra söz vereyim size ama rica ediyorum yani bu yola girersek içinden çıkmamız mümkün değil.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Yok, kayıtlara geçsin diye ben de...

BAŞKAN – Ha, kayıtlara geçsin, buyurun, söyleyin.

Sayın Bankoğlu, bir dakika bekleteceğim.

Buyurun Sayın Oluç.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (İstanbul) – Efendim, Sayın Akbaşıoğlu “temelsiz iddialar” dedi, hepsinin çok temelli ve gerçeklere dayalı iddialar olduğunun kayıtlara geçmesini istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Kayıtlara geçmiştir.

Buyurun Sayın Bankoğlu. (CHP sıralarından alkışlar)

AYSU BANKOĞLU (Bartın) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, öncelikle, partimizin 27 Mayısla alakalı bu kanun teklifini desteklediğini ve darbeleri kayıtsız şartsız reddettiğini belirtmek istiyorum ancak teklifin tüm darbe mağdurlarını kapsamı gerektiğini ve mağduriyetlerin tümüyle giderilmesi gerektiğini söylemiştik, Komisyonunda

da bunu dile getirmiştik, bir kez daha vurgulamak istiyorum çünkü ülkemizde pek çok darbe mağduru olduğunu biliyoruz. Mesela 12 Eylül 1980 döneminde haksız yere gözaltına alınan ve işkence gören binlerce insanın mağduriyetini hiçbirimiz herhâlde inkâr etmiyoruz. Yine, 12 Mart sonrası idam edilen 3 yurtsever gencimiz, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan konusu da hâlâ tüm toplumun vicdanını derinden sarsmaktadır değerli arkadaşlar. Yani aslında siyasi idamların, siyasi mağduriyetlerin tamamının hükümsüz kılınacağı bir çaba içerisinde olmalıyız bugün çünkü aslında her askerî müdahale aldığı kararlarla temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesine sebep olmuştur ve bu askerî müdahalelerden sadece birine iadeitibar ve tazminat yolu açılması ne yazık ki yeterli değildir. Bu anlamda, Anayasa'mız başta olmak üzere, tüm hukuk sistemimizin de darbe hukukundan arındırılması gerektiğini bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Tüm bunları konuşurken “Geçmişin hukuksuzluklarını ayırım yapmadan ele almıyoruz.” derken şunu da sormamız gerekiyor: Demokrasi açısından, temel hak ve özgürlükler açısından bugün ülkemiz ne durumda? Aslında, oldukça güncel bir örnek üzerinden gidelim; barolar. Barolar bir meslek kuruluşu olmaktan öte kamu tüzel kişiliğidir. Kendilerine yüklenen kamu görevi, aslında savunmanın etkililiği ve etkinliği açısından çok önemlidir değerli arkadaşlar.

Bugün baroların yapısını değiştirme çalışmalarının gölgesinde, dün 60'a yakın baro başkanımız ifade özgürlükleri kapsamında yürüyüş yapmak istedi. Kendi ülkelerinin başkentine uzun bir süre giremediler, fiili olarak engellendiler değerli arkadaşlar. 200 metrelik, sadece 200 metrelik bir yürüyüş yapıp ardından Anıtkabir'e yürümek istiyorlardı ama bir gün boyunca çevreleri tamamıyla sarılarak bekletildiler, yağmur altında ıslandılar, yemek, çay almaları bile engellendi.

Değerli arkadaşlar, peki, bugün biz bu konuları konuşurken, demokrasinin öneminden bahsederken demokrasiden anladığımız bu nedir? (CHP sıralarından alkışlar) Bugün demokrasi ve hukuktan bahsedip “Sokakta yürüyüş yapıyorlar.” diyen hukukçularaysa şunu söylemek istiyorum, Anayasa'nın 34'üncü maddesi çok nettir: “Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırsız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.” Yani yürümek bir haktır değerli arkadaşlar, herhangi bir izneyle tabi değildir.

Değerli milletvekilleri, hukuk devleti açısından bugün, işte bu sebeple sözün bittiği yerdeyiz. Hukukun üstünlüğünü savunan baro başkanlarına yapılan bu müdahalenin kabul edilebilecek hiçbir yanı ne yazık ki yoktur. İş hukuk olanlara bile aleni bir şekilde hukuksuzluk dayatan bir hükûmetin girdiği bu karanlık çıkmazsa ülkemizin her bakımdan zararına olacaktır. Bu şiddet ve bu baskı, gücünü kimden almaktadır; asıl sorulması gereken soruysa işte budur.

Peki, baro başkanlarının saatler sonra yapabildiği bu sembolik yürüyüş kamu düzenini nasıl bozmuştur değerli arkadaşlar? Bugün kısılan aslında, en nihayetinde yurttaşların sesidir, savunmanın sesidir. Dün sabahtan beri yaşananlar Hükûmetin çaresizliğinin yansıması olarak ne yazık ki tarihe kazanmıştır ama daha kötüsü, kolluk kuvvetlerinin hukuka aykırı, haksız ve orantısız tutumudur. Unutmayın, adalet hepimize, herkese lazımdır. (CHP sıralarından alkışlar)

İzlediğimiz bu videolar ben eminim ki vicdan sahibi tüm yurttaşlara şunu söyletmiştir: “Acaba neye dayanarak bu hukukçuları darbediyorlar?” Vicdan duygusunun partisi olmadığını da bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

Şahsen, tüm baro başkanlarının arkasını dönüp “Seni burada istemiyoruz.” dedikleri bir Barolar Birliği Başkanının yerinde olmak da istemezdim değerli arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Devamla) – Son söz: Baroları, özellikle de 3 büyük baroyu bölüp parçalama çabaları altındaki niyet bellidir ama sonuç vermeyecektir. Bizler de önünü kimseye iliklemeden gerçek hukukçuların her daim yanında olacağız ve bu ülkede hukukun üstünlüğünden yana tavır alan yürekli baro başkanlarının, yürekli avukat meslektaşlarımızın her daim yanında olacağız. Onlara bu kürsüden bir kez daha teşekkür ediyor ve saygılar sunuyorum. Onlar oldukça savunma susturulamaz, savunma durdurulamaz demek istiyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Soru talebi yok.

2'nci madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN – Evet, madde üzerinde gruplar adına ilk söz, Sayın Muhammet Naci Cinisli'nin.

Buyurun. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün tarihi bir karar öncesi yüce Meclis çatısı altında toplanmış bulunmaktayız. Aziz milletimizi ve yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

1950'de seçimle iktidara gelen Demokrat Parti Hükümeti ve Türkiye Büyük Millet Meclisi, ordu içerisindeki bir grup tarafından 27 Mayıs 1960'ta darbeye feshedilmişti. Söz konusu hadise, Cumhuriyet Dönemi siyasi tarihinin en talihsiz olayıdır. Demokrat Partili siyasetçiler ile Genelkurmay Başkanı ve kurmay heyeti iftiralarla tutuklanmış, Yassıada'ya gönderilmişti.

27 Mayıs, yalnızca Türk siyasetine değil, Türk ordusuna da vurulmuş bir darbedir. Darbe sonrası süreçte 263 general ve amiralden 235'i emekliliğe sevk edilmiş, 5 bine yakın subay ilerleyen günlerde yine emeklilik gerekçesiyle ordudan uzaklaştırılmıştı. 27 Mayıs bir ordu hareketi değildir, azınlık cunta hareketidir. Şerefli Türk ordusunu bu ayıptan uzak tutmak lazımdır. Milletimizin iradesi zorla el değiştirmiştir.

Yassıada sefil duruşmaları neticesinde idama mahkûm olan Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Maliye Bakanı Hasan Polatkan başta olmak üzere, Yassıada zulmünü yaşamış olan geçmişlerimize Cenab-ı Hakk'tan rahmetler niyaz ediyorum.

Değerli milletvekilleri, darbeden sonra geçen altmış seneye rağmen ülkemiz kamuoyuna 27 Mayıs darbesi açıklanamamıştır. 27 Mayıs darbesinin içerisinde yer alan yerli-yabancı unsurlar da geçen süreye rağmen teşhir edilememiştir. İlim ve siyaset kurumu 27 Mayısın değerlendirmesini doğru yapmış olsaydı sonraki darbelere de maruz kalınmaz ve demokrasi kültürümüz gelişirdi. 27 Mayısla Türk demokrasi teamülleri yerle bir olmuş, ülkemiz demokrasisinin, deyim yerindeyse, beli kırılmıştır; gençlik içine nifak sokulmuş, kanlı gençlik hareketlerinin tohumları atılmıştır, nesiller heba edilmiştir. Bugünkü yaşanan sığ ilmi ve siyasi problemlerin kaynağı 27 Mayıs'tır, bugünün temelleri 27 Mayıs'ta atılmıştır.

Türk siyasetinde iktidar ve muhalefetin karşılıklı öfkesi ülkemize hiçbir yarar sağlamamış, aksine felaket getirmiştir. Bu nefret söylemini, siyaset hastalığımızı değiştirmek bugün, vatanını, milletini seven biz siyasetçilerin görevi olmalıdır. 27 Mayıs darbesinin sebebi olarak otoriterleşen bir hükümetten bahsedilirken, devrisabık yaratmadan şeffik dönemini kapayan Demokrat Parti Grubunun kendi hükümetini düşürecek kadar demokrat bir olgunluğa erişmiş olduğu pek ifade edilmez.

1950-1960 arasında Meclisin ve milletvekillerinin gücü neredeyse Türk siyasi tarihindeki en üst düzeyine gelmiştir; denetim gücü bugüne kıyaslanamayacak kadar üst seviyededir. Diğer yandan, 27 Mayıs'ta sanayileşmenin, kalkınmanın da öntü kesilmiştir. O dönemde yapılan yatırımlara memleketim Erzurum özelinde örnek vermek isterim.

Erzurum, 1950-1960 arasında devlet himayesi görmüştür. Tortum Hidroelektrik Santrali, Et Kombinası, Atatürk Üniversitesi, Şeker Fabrikası... Sonrasında bir de Adalet Partisi zamanında, 1968 yılında Aşkale Çimento Fabrikası haricinde Erzurum yatırım almamıştır. Memleketime bugüne kadar, bahsettiğim yatırım ölçeğinde ve istihdam kapasitesinde ne özel ne devlet yatırımı hiçbir zaman yapılmamıştır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımızın teklifi çok doğru ama yolu bir o kadar yanlış. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, hepimizin Başkanı. Verdiği kanun teklifinde sadece kendi partisinin ve ittifak ortağı milletvekillerinin imzalarının bulunuyor olması doğru gerekçeler üzerine inşa edilmiş tekliflerini yanlış bir zemine oturtmuş maalesef. Bu kanun teklifini başta Demokrat Parti Genel Başkanı Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Gültekin Uysal olmak üzere bütün partilerin imzalarına açmanızı bekledik. Demokrat Parti Bursa Milletvekili merhum Agah Erozan Bey'in oğlu İYİ PARTİ Bursa Milletvekili Ahmet Erozan Bey tahminimce bu teklife imza atmak isterdi. Demokrat Parti Erzurum Milletvekili Profesör Rıfki Salim Burçak ve Konya Milletvekili Doktor Sıtkı Salim Burçak gibi 2 değerli aile büyüğüne sahip olan bendeniz de teklife diğer milletvekillerimiz gibi imza etmek isterdim. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Buradan ifade etmek isterim ki başta merhum Menderes, Zorlu ve Polatkan olmak üzere Yassıada mahkûmları millet vicdanında defalarca aklanmışlardır. İdamlar sonrası ailelerden cellat ve ip parası tazmin edebilecek ölçüsüzlük gösterilmişken bugün ödenmesi tasarlanan tazminatın ölçüsü yoktur. Hakiki anlamda aklanma, naaşların 1990 yılında Topkapı'daki anıt mezara nakliyle, devlet-millet dayanışmasıyla gerçekleşti.

Ayrıca ifade etmeliyim ki tüm yaşanan acılara rağmen Yassıada mağdurları devletlerine hiçbir zaman küsmemişler, helalleşmişlerdir. Bugün mahkûmların ailelerine Yassıada'da yaşanan çirkinlikleri sorsanız hiçbirisi detay bilmezler. O vatansız kadro Yassıada'da olan biteni sormamıza bile izin vermezdi. Kendi yaşadığım bir anekdotu sizlere nakletmek isterim. Bir türlü cevap alamamış olmama rağmen merhum Rıfki Salim Burçak Bey'e Yassıada'da olanları bir kez daha sorduğumda "Evladım, bana bu soruyu bir daha sorma. Bizler, orada yaşananlar orada kalacak, sonraki nesillere devlet düşmanlığı tohumları ekmek için yaşananları anlatmamak üzere aramızda söz verdik." demişti. Böylesine kutsal bir devlet-millet bilincine sahip olan insanlara yapılmış olan tarihi haksızlığı, üyesi olmaktan onur duyduğum 27'nci Dönem Meclisinin yanlış usulle de olsa gidermesinden dolayı mutluluk yaşıyorum.

Tekrar geri dönersek, bizlerin imzalarına neden ihtiyaç duyulmadı? Bu teklif eğer gerçekten samimi bir devlet-millet dayanışması için verilmiş ise teklif üzerinde tüm siyasi partilerin imzalarının bulunması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin ortak kararını yansıtır olması gerekmez miydi?

Teklifi tabii ki destekliyoruz ancak değerlerimizin suistimal edilmesine, zarar verilmesine razı olamayız. Teklifi desteklerken 27 Mayıs sefil mahkemesinin ve kararlarının simgesi Yassıada'yı muhafaza edememenizi affedemeyeceğiz. Yassıada'nın getirilmiş olduğu son hâl kendilerini muhafazakâr olarak tanımlayan bir iktidarın değerlerimizi muhafaza edemediğini göstermekte. Muhafazakârlık bir felsefedir ve maddi, manevi, sosyal değerlerimizi muhafaza etmemiz gerektiğini anlatır. Bugün bir turizm destinasyonu hâline getirilen Yassıada'da, tarihe şahitlik eden mahzenler yıkılmıştır, hücreler yoktur, acı hatıralar silinmiştir. Merhum Adnan Menderes'in 464 gün boyunca işkence gördüğü üç buçuk metrekaresel odası şu an otuz metrekaresine büyüklüğünde, içerisinde pirinç yatak, at eğeri, tuvalet ve banyo bulunan hayal mahsulü bir oda olarak gösterilmektedir. Bu durum hem demokrat ailelerin hem de demokrat geleneğe gönüllerini vermiş milyonların vicdanlarını yaralamaktadır. Yassıada tarihinde yer aldığı şekliyle muhafaza edilip ziyarete açılmalıydı. Yassıada'da çekilen acıların, kederlerin hatıraları silinmemeliydi. Gelecek nesillerin de büyük acılar neticesinde edinilen tecrübelerden ve demokrasisi

tarihimizden dersler alıp Yassıada'ı bilincine vararak ziyaret etmeleri gerekirdi. Bugün Almanya'daki soykırım kamplarına bir çivi çaksanız dünyayı başınıza yıkarlar; gerçek anlamda muhafazakârlık işte budur.

AK PARTİ bütün değerleri deforme ettiği gibi bizim için demokrasi şehitlerimizin ve demokrasi tarihimizin simgesi olan Yassıada'ı da hafızalardan silmeyi tercih etti. Devlet ve millet hafızasını on dokuz yıldır sildiği gibi demokrasi tarihimizin vesikası olan Yassıada sembolünü de hafızalardan silmeye cüret edebildi. Arkeolojik kazı hassasiyetiyle Yassıada gerçeği ortaya çıkarılması gerekirken Yassıada'nın tanıklığı tarihe gömüldü.

Bir başka konu da bundan tam sekiz sene önce, merhum Adnan Menderes'in avukatı merhum Burhan Apaydın'ın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına dilekçeyle başvurarak bugün görüştüğümüz teklifi ifade etmesi, Yassıada kararlarının yok hükmünde sayılmasını Meclis Başkanlığından talep etmiş olmasıdır. Dilekçe Komisyonuna havale edilen talep 4 Temmuz 2013 tarihinde karara bağlanmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun takdirine bırakılmıştır. Merak ettiğimiz husus, 2013 yılında demokrat ailelerin girişimleriyle böyle bir kanunun kabulüne imkân sağlanmışken neden bugüne kadar beklenmiş olduğudur. Acaba AK PARTİ siyasi çıkmaza girmeseydi, milletimizin gönlünde büyük yer tutmuş olan demokrat kalkınının arkasına sığınma ihtiyacı duymasaydı, bugün görüştüğümüz kanun gündeme gelir miydi diye kendimize sormadan edemiyoruz. AK PARTİ bir yandan Demokrat Parti dönemini anlatıp aziz milletimizin oylarını talep etti, bir yandan da Demokrat Partinin değiştirdiği rejimi geri getirdi. Bugün AK PARTİ'nin demokrat felsefe ve geleneğini taşıma iddiası milletimizi kandırmaktan başka bir şey değildir. Bugün AK PARTİ, getirdiği yeni sistemle, Türkiye'ye yeniden şeflik dönemini yaşatmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sözlerinizi tamamlayın Sayın Cinisi.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Devamla) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Kalkınmacı, milliyetçi, demokrat İYİ PARTİ kadroları ise bugün, yetmiş sene önceki demokrat kadrolar gibi demokrasi mücadelesi vermektedirler. AK PARTİ, demokrat misyon ve merkez sağ geleneğiyle uyuşmamasına rağmen, hamaset üzerinden, Demokrat Partinin yetmiş sene önce yaptığı mücadelenin tamamen tersine bir anlayışla siyasi ortamı bilinçlendirmeye çalışıyor; tek kişinin karar verdiği, yetmiş sene öncesinde kalan günlere bizleri geri döndürdü. Bu sisteme karşı demokrasi mücadelesi vermiş vatanperver, merhum demokrat büyüklerimizin kemikleri sızlamıştır.

Değerli milletvekilleri, görüştüğümüz teklifle haklarındaki kararların yok hükmünde sayılmasını yasaştıracığımız demokrasi kahramanlarının ifadeleri, savunmaları, mahkeme tutanakları, mektupları yok hükmünde sayılmamalıdır, silinmemelidir; kamuya açık kaynaklarda arşivlenmeli, demokrasimizin kıymetli eserleri olarak saklanmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Devamla) – Ayrıca, başta dönemin İçişleri Bakanı merhum Namık Gedik Bey olmak üzere, yargılanmadan önce şüpheli şekilde vefat etmiş bir grup Yassıada mağdurunun aileleri de bu haklardan yararlanacak mıdır? Mağdur olan ailelere tazminat ödenmesi öngörülürken darbeden avantaj sağlayarak hayatları boyunca payeler almış darbecilerle ilgili bir tasarruf düşünülmüş müdür?

Sözlerimin sonunda, vicdanlarda defalarca aklanmış 27 Mayıs mağdurlarımızın resmî olarak da aklanmalarına, onların manevi huzurlarında, gönülden destek olduğumuzu belirtir, Genel Kurulumuzu saygıyla selamlarım. (İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, 3'üncü madde üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Soru-cevap işlemi yoktur.

Görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, İç Tüzük 86'ya göre, lehte olmak üzere Sayın Mustafa Destici'nin bir söz talebi vardır.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun Sayın Altay.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

45.- İstanbul Milletvekili Engin Altay'ın, Meclise yakışanın 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinde İç Tüzük'ün 86'ncı maddesine göre aleyhte söz talebinde bulunulmaması olduğuna ilişkin açıklaması

ENGİN ALTAY (İstanbul) – İç Tüzük 86'ya göre lehte ve aleyhte söz talepleri hep vardır oylamadan önce.

BAŞKAN – Aleyhte olmadı.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Hayır, hayır, oraya geleceğim zaten.

BAŞKAN – Buyurun.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Ancak böyle bir kanun teklifinin görüşmelerinin sonunda İç Tüzük 86'ncı maddenin aleyhte kısmının boş bırakılması bu Meclise yakışandır.

Teşekkür ederim. (CHP, AK PARTİ ve İYİ PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ben de bütün gruplara teşekkür ediyorum.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN

GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192 milletvekilinin 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu (S. Sayısı 218) (Devam)

BAŞKAN – Sayın Destici, buyurun.

MUSTAFA DESTİCİ (Ankara) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle sizleri saygıyla selamlıyorum.

1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi'nin lehinde söz almış bulunmaktayım.

Öncelikle böyle bir kanun teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız ve bazı milletvekilleri tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna getirilmiş olmasından büyük bir memnuniyet duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Tabii, biraz önce bu kürsüde bazı arkadaşlar da ifade ettiler, bütün grupların ve Mecliste temsil edilen bütün siyasi partilerin bu teklifin altında imzasının olmasını şahsen ben de arzu ederdim ama işin esasına bakmak lazım. İşin esası şudur: 1960'ın 27 Mayıs'ında Türkiye Cumhuriyeti ilk defa bir darbeyle karşı karşıya kalmıştır ve milletin iradesiyle seçilmiş olan Demokrat Parti ve onun Genel Başkanı Başbakan ve 2 Bakanı haksız bir yere, düzmece mahkemelerde tiyatrocu hâkimlerin verdiği kararlarla idam edilmiştir. Ve sadece idamlar değil, yine bu kürsüde çok defalarca farklı konuşmacılar tarafından dile getirildi, yüzlerce binlerce mağduriyet yaşanmıştır.

Şimdi, bu mağduriyetlerin ortadan kaldırılması, daha önce verilen, iade edilen itibarlarının tekrar, daha güçlü bir şekilde iade edilmesi, hak kayıplarının telafi edilmesi gerçekten çok önemlidir ve tarihî bir adımdır. Bu şeref de inşallah burada temsil edilen bütün gruplara, partilere ve milletvekillerine ait olacaktır. Yıllar sonra bugünün anlamı ve önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Tabii, Türkiye maalesef darbelerden çok çekmiştir; 60 darbesi, 12 Mart muhtırası, 80 darbesi, 28 Şubat süreci, 27 Nisan e-muhtırası ve en son 15 Temmuz darbe girişimi. Tabii, bütün bunların Türkiye açısından ve Türk milleti açısından, Türk devleti açısından sadece zararlarını konuşacak olsak burada saatlerce konuşmamız gerekir. Türkiye'ye ne kaybettirdiklerini, Türk milletine ne kaybettirdiklerini, demokrasimize ne kaybettirdiğini konuşsak saatler belki buna yetmez.

Ama, bugün -benim konuşma vaktim çok sınırlı, bitmeye de yakın- ben özellikle, grubu olmayan partilerimizin hassasiyetlerinin bir tanesini bu vesileyle burada dile getirmek istiyorum: Bakın, 1980 darbesi yapıldı, 82 Anayasası ve o Anayasa'nın ürünü olan Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Kanunu'yla hâlâ Türkiye yönetiliyor. Ben inanıyorum ki... Bugünkü mutabakat önümüzdeki günlerde bu hususta da sağlansın ve Türkiye artık tam demokratik bir Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Kanunu'na kavuşsun.

Bakın, biraz önce Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkan Vekilimiz dile getirdi. Evet, şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi yeni sistemle birlikte gerçekten güçlü bir şekilde temsil imkânına kavuştu. Diğer taraftan, yürütmeye, yönetimde istikrar sağlandı ve bizim beklentimiz, bundan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinin atması gereken adım, bu temsilde adaleti daha çok güçlendirmek olmalı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsilini güçlendirmek, denetimini güçlendirmek olmalı, bu konuda adımlar atmak olmalı. Kırk yıl öncesine gittiğimiz zaman, millî bakiye sisteminin bugünkü seçim sistemimizden daha adil olduğunu, milletin oyunun ziyan olmaması için daha demokratik bir sistem olduğunu görüyoruz; pekâlâ Türkiye Büyük Millet Meclisi bunu yapabilir, korkmamak lazım. Millî bakiye sisteminde de tek parti iktidarları oldu. Eğer millete kendinizi ifade ederseniz, anlatırsanız, güçlü propaganda imkânlarıyla da bu sağlanmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Tamamlayın sözlerinizi Sayın Destici.

MUSTAFA DESTİCİ (Devamla) – Onun için, bizim önümüzdeki süreçle ilgili beklentimiz budur.

İki hususun altını çizmek istiyorum. Fikrinden, düşüncesinden, inancından dolayı elbette hiç kimse cezalandırılmamalı ama hiçbir hak ve hürriyet de devletin varlığına, ülkenin bütünlüğüne, milletin istiklaline ve istikbaline kastetmemeli, terörle yan yana gelmemeli, terörü övmemeli.

Bir başka husus, yine, seçilmiş olmak hiç kimseye suç işleme hakkı ya da terörü övme ya da terörle irtibatlı olma hakkı vermez. Kayyumlardan bahsedildi “Şayet, eğer bunlar suçluysa YSK niye aday gösteriyor?” dendi. YSK'nin aday gösterip göstermemesi ile İçişleri Bakanının inceleme için görevden alması tamamen farklı kanuni maddelere dayanır. Bunu Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bütün arkadaşlarımız da bilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son sözlerinizi alayım Sayın Destici.

MUSTAFA DESTİCİ (Devamla) – Son sözlerim: Terör örgütüne üye olmaktan dokuz yılın üzerinde ceza almış birisinin milletvekilliğini -bakın, yardım ve yataklık değil, üye olmaktan ceza almış birisinin milletvekilliğini- Türkiye Büyük Millet Meclisi, ilgili Anayasa maddesi ve İç Tüzük'üne bakarak düşürmeyip de ne yapacaktı? Bunu da yine hem Meclisimizin hem de milletimizin vicdanına bırakıyorum. Yani, teröristliği yüksek mahkemece onanmış biri Türkiye Büyük Millet Meclisinde elbette oturamazdı, oturamalıydı; bize göre, gecikmiş bir karardı.

Bu duygu ve düşüncelerle sizleri saygıyla sevgiyle selamlıyor 27 Mayıs darbesinin cellatları tarafından haksız, hukuksuz bir şekilde idam edilen merhum Adnan Menderes'i, Fatin Rüştü Zorlu'yu, Hasan Polatkan'ı rahmetle, minnetle ve şükranla anıyorum.

Yine “Namlusunu milletine döndürmüş tanka selam durmam.” diyen şehit liderim Muhsin Yazıcıoğlu’nu da rahmetle anıyorum. Ruhu şad olsun, mekânı cennet olsun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır.

ENGİN ALTAY (İstanbul) – Oy birliğiyle Sayın Başkan, tutanaklara geçsin efendim, oy birliğiyle.

BAŞKAN – Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır ama Komisyonun bir söz talebi var, ona bir söz vereceğim.

Buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

46.- *Anayasa Komisyonu Başkan Vekili Ali Özkaya'nın, 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin oy birliğiyle kabul edilmesinden dolayı şükranlarını sunduğuna ve tarihi sorumluluğun yerine getirildiğine, Erzurum Milletvekili Muhammet Naci Cinisli'nin görüşülmekte olan 218 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi üzerinde İYİ PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ALİ ÖZKAYA (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; öncelikle, 5 partinin, oy birliğiyle Komisyonumuzun bu raporunu kabul etmesine minnet ve şükranlarımızı sunuyoruz. Tarihi bir sorumluluğumuzu yerine getirdik.

Az önce Sayın Erzurum Milletvekilimizin söylediği konu Komisyon çalışması sırasında dikkate alındı ve Yüksek Soruşturma Kurulunun gözaltı vesaire gibi işlem yaptıklarının hepsi de bu kanundan yararlanacaklar diyorum.

Bir kez daha saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince, kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 24 Haziran 2020 Çarşamba günü saat 14.00’te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

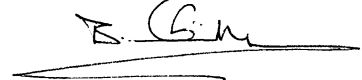
Kapanma Saati: 23.02

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'ün, Aydın ili Efeler ilçesindeki bir jeotermal tesiste gerçekleşen patlamaya ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in cevabı (7/29538)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Süleyman BÜLBÜL
Aydın Milletvekili

Aydın İli Efeler İlçesi Yılmazköy Mahallesi Dikilitaş Mevkiinde tarım alanlarına ve yerleşim yerlerine oldukça yakın bir konumda faaliyet gösteren MB Holdinge ait jeotermal tesis için sondaj kazısı yapılırken patlama meydana gelmiş, patlamanın etkisiyle yaklaşık 200 derece sıcaklığındaki su, basıncın da etkisiyle metrelerce yükselmiş ve çevreye saçılmıştır.

Firma yetkilisi tarafından yapılan açıklamada ise “Bu olağan bir durum. Bu tip kazalar olabilir. İnşallah burada büyük bir hasar meydana gelmeden olayı kapatabilirler” gibi çevre ve insan sağlığına olumsuz birçok etkisi bulunan jeotermal suların çevreye saçılmasını olağan bir durum gibi göstermeye çalışılmıştır.

Jeotermal suyunun içerisinde bulunması muhtemel bakır, çinko, arsenik, civa, krom, mangan, kobalt, nikel, demir, kurşun gibi çevreye ve insan sağlığına zararlı maddeler doğaya karışmıştır. Bölgede bulunan yerleşim yeri ve tarım alanlarının da içinden geçen jeotermal su ise oldukça uzun bir süre durdurulamamış, uzun yıllar boyu etkisi görülecek bir çevre katliamı gerçekleşmiştir.

JES'lerle ilgili denetimlerin ne sıklıkla yapıldığına dair daha önce vermiş olduğum soru önergelerine “aylık ya da üç aylık periyodlar” şeklinde yanıt verilmiş ise de yaşanan bu patlama her firmanın bu periyodlarla denetime tabi olmadığını açıkça göstermiştir. JES'lerin insan sağlığına ve çevreye olan olumsuz etkileri herkes tarafından bilinirken hükümetin JES'leri adeta teşvik etmesi, ruhsat sahibi firmaları gerekli ölçüde denetlememesi, firmaların yönetmelik dışı uygulamalarına gerekli yaptırımları uygulamaması bu faciaların önünü açmıştır. Mevcut olayda firma yetkilileri kadar siyasi iktidar da sorumludur.

Bu bağlamda;

- 1- Patlamanın meydana geldiği jeotermal tesisinin ruhsatı hangi tarihte ve hangi şirket ismine verilmiştir? Yaşanan bu olaydan sonra şirketin ruhsatı iptal edilecek midir?

- 2- Santralde kullanılan su kaç metre derinden çıkarılmaktadır? Çıkarılan suların reenjeksiyonu kaç metre derine yapılmaktadır?
- 3- jeotermal tesisin denetimi en son ne zaman yapılmıştır? Denetim raporunun sonucu ne olmuştur?
- 4- Santralin faaliyetleri yürütülebilmesi için gerekli olan ÇED raporu var mıdır? Daha önce almış olduğu ÇED raporu iptal edilmiş midir?
- 5- Patlamanın çevreye verdiği zararlar ilgili inceleme yapılacak mıdır?
- 6- Santralin yakınlarında yerleşim yeri bulunmakta ve patlama sonucu havaya karışan buharda bulunan karbondioksit, metan gazı, hidrojen sülfür gibi zararlı maddeler nedeniyle burada yaşayan vatandaşların sağlık problemleri yaşayabileceği belirtilmektedir. Ayrıca santralden akan suyun içme suyu ve sulama suyuna karışacağı endişesi de vardır. Bu konuda nasıl bir önlem almayı düşünüyorsunuz?
- 7- Meydana gelen bu patlamanın sonuçlarını da göz önüne alarak Aydın'da faaliyet gösteren diğer JES'leri daha fazla çevre katliamına yol açmadan kapatmayı düşünüyor musunuz?
- 8- Tesisin sahibi olan holding başka hangi iş alanlarında faaliyet göstermektedir? Faaliyetini sürdürdüğü tesis ve işletmelerde iş güvenliğini tehlikeye sokan olaylar yaşanmış mıdır?

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 64272063-610-~~16237~~

22-06-2020

Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-29538)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-E.657846 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazı ekinde Aydın Milletvekili Sayın Süleyman BÜLBÜL'ün tarafıma tevcih ettiği 7/29538 esas numaralı yazılı soru önergesi yer almaktadır.

Önergede yer alan hususlar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve ilgili Valilik faaliyet alanında bulunduğundan söz konusu önergeye ilişkin ilgili Bakanlık ve Valiliklerden bilgi alınmalıdır.

Gereğini arz ederim.

Fatih DONMEZ
Bakan

Ek : Soru Önergesi

2.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, Bursa'nın Kirazlıyayla köyüne yapılmak istenen maden tesisi ve atık barajı projesiyle ilgili sorunlara ve köylülerin itirazlarına ilişkin sorusu ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez'in cevabı (7/29539)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıda belirtilen soruların Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih DÖNMEZ tarafından anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

ALİ KENANOĞLU
İstanbul Milletvekili

Bursa Yenişehir ilçesinde bulunan Kirazlıyayla köyüne yapılmak istenen maden için ağaç katliamını engellemek isteyen köylüler, jandarma tarafından gözaltına alınmıştır. Köylülerin eylemine destek amaçlı bölgeye gitmek isteyen Doğader üyelerinin köye girişi engellenmiştir.

Kirazlıyayla Köyü'nde kuşatılmıştır. Sadece insanlar değil köyün tamamı Jandarma tarafından çevrelenerek gözaltına alınmış durumdadır. Çok sayıda Jandarma iki gündür yolları kapatmıştır. Köylülerin yaşam alanlarını savunması engelleniyor ve gözaltına alınıyorlar.

Yörede yaşayan köy halkı, keçilerini otlatmaya dahi kıyamadıkları meralarına iş makinelerinin sokulduğunu, maden şirketine karşı olduklarını, tarla yollarının bile kapatılarak, tarlalarına gitmelerine izin verilmediğini beyan etmektedirler.

Meyra Mühendislik Proje ve Madencilik San. Tic. A.Ş firmasının bölgede yapmayı planladığı Çinko - Kurşun - Bakır Zenginleştirme Tesisi ve Atık Barajı Projesi ile ilgili TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu bu projeye Bakanlık tarafından onay verilmesinin hatalı olduğunu açıklamıştır.

Bu açıklamadaki bazı verilere göre; proje alanı için gerekli olan proses su ihtiyacının Yenişehir Ovasından, İznik gölünden, Göllüce Sulama Kooperatifinden ve ocak alanı içinde açılacak olan kuyudan karşılanabilmesi için gerekli izinlerin alınacağını belirtildiği, ancak; DSİ tarafından Göllüce Sulama Kooperatifine tarımsal sulama amaçlı tahsis edilmiş olan suyun başka amaçlarla kullanılmasının yasal olmadığı,

Yüzeysel sularla beslenen İznik göl seviyesinin, yüzeysel sulardan ve gölden çekilerek tüketilen su miktarlarının gölü besleyen su miktarından fazla olması nedeniyle her geçen gün düştüğü, İznik gölünü besleyen su miktarının kullanılması halinde, gölün mevcut su miktarının bile su taleplerini karşılamakta yetersiz kalacağı,

Atık barajının ömrü 10 yıl olacağı, buna rağmen proje ömrünün uzayabileceği ifade edilmiş, ancak; yeni atıkların depolanması konusu belirsiz bırakılmıştır. Tehlikeli ve tehlikesiz atıklar için geçici atık alanları oluşturulacağı ifade edilmiş, neden geçici olduğu konusunda belirtilmediği,

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 64272063-610- 16201
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/29539)

22 -06- 2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 657846 sayılı yazımız.

İstanbul Milletvekili Sayın Ali KENANOĞLU'nun tarafıma tevcih ettiği 7/29539 esas numaralı yazılı soru önergesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği ekte cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Fatih DÖNMEZ
Bakan

Ek : Önerge Cevabı

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN ALI
KENANOĞLU'NUN YAZILI SORU ÖNERGESİ VE
CEVAPLARI

DÖNEM
27/3

ESAS NO
7/29539

Sorular:

Bursa Yenişehir ilçesinde bulunan Kirazlıyayla köyüne yapılacak istenen maden için ağaç katlılarını engellemek isteyen köylüler, jandarma tarafından gözaltına alınmıştır. Köylülerin eylemine destek amaçlı bölgeye gitmek isteyen Doğader üyelerinin köye girişi engellenmiştir. Kirazlıyayla Köyü adeta kuşatılmıştır. Sadece insanlar değil köyün tamamı Jandarma tarafından çevrelenerek gözaltına alınmış durumdadır. Çok sayıda Jandarma iki gündür yolları kapatmıştır. Köylülerin yaşam alanlarını savunması engelleniyor ve gözaltına alınıyorlar. Yörede yaşayan köy halkı, keçilerini otlatmaya dahi kıyamadıkları meralarına iş makinelerinin sokulduğunu, maden şirketine karşı olduklarını, tarla yollarının bile kapatılarak, tarlalarına gitmelerine izin verilmediğini beyan etmektedirler. Meyra Mühendislik Proje ve Madencilik San. Tic. A.Ş firmasının bölgede yapmayı planladığı Çinko- Kurşun- Bakır Zenginleştirme Tesisi ve Atık Barajı Projesi ile ilgili TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu bu projeye Bakanlık tarafından onay verilmesinin hatalı olduğunu açıklamıştır. Bu açıklamadaki bazı verilere göre; proje alanı için gerekli olan proses su ihtiyacının Yenişehir Ovasından, İznik gölünden, Göllüce Sulama Kooperatifinden ve ocak alanı içinde açılacak olan kuyudan karşılanabilmesi için gerekli izinlerin alınacağını belirtildiği, ancak; DSİ tarafından Göllüce Sulama Kooperatifine tarımsal sulama amaçlı tahsis edilmiş olan suyun başka amaçlarla kullanılmasının yasal olmadığı, Yüzeysel sularla beslenen İznik göl seviyesinin, yüzeysel suların ve gölden çekilerek tüketilen su miktarlarının gölü besleyen su miktarından fazla olması nedeniyle her geçen gün düştüğü, İznik gölünü besleyen su miktarının kullanılması halinde, gölün mevcut su miktarının bile su taleplerini karşılamakta yetersiz kalacağı, Atık barajının ömrü 10 yıl olacağı, buna rağmen proje ömrünün uzayabileceği ifade edilmiş, ancak; yeni atıkların depolanması konusu belirsiz bırakılmıştır. Tehlikeli ve tehlikesiz atıklar için geçici atık alanları oluşturulacağı ifade edilmiş, neden geçici olduğu konusunda belirtilmediği, Atık barajından suyun artırılarak tekrar proseste kullanılacağı ifade edilmesine rağmen, arıtma sistemine yönelik bilginin projede görülemediği, Flotasyon kimyasallarının dökülmesinin temizliğinde oluşacak sıvıların drenaj hattıyla yönlendirileceği sızdırmaz toplama tankının teknik özelliklerinin belli olmadığı, tank kapasitesi bulunduğu ne yapılacağını belirsiz olduğu, kullanılacak bütün kimyasalların özelliklerinin projede yer almadığı, İTÜ'nün hazırlamış olduğu rapora göre tüm numunelerin yüzeyden alındığı cevherleşmeyi temsil etmediği, yüzeydeki cevherler oksitlendiğinden cevheri temsil etmediği, cevher sülfürlü olacağı için asit yağmuruna neden olacağı, bu asit yağmurlarının çevreye olan zararlarının göz ardı edildiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda;

-DSİ tarafından Göllüce Sulama Kooperatifine tarımsal sulama amaçlı tahsis edilmiş olan su bu projede neden kullanılmaktadır?

-İznik gölünü besleyen su kaynakları üzerinde geliştirilen projelerin, gölün kısa sürede kurumasına neden olacağı neden göz ardı edilmektedir?

-Tehlikeli ve tehlikesiz atıklar için oluşturulan alan neden geçici yapılmaktadır?

-Atık barajında arıtma sistemine yönelik bilgi projede neden yer almamaktadır?

-Kullanılacak bütün kimyasalların özellikleri projede neden yer almamaktadır?

-Yüzeyden alınan cevherlerin asit yağmurlarına neden olacağı belirtilmesine rağmen, çevreye vereceği zarar neden göz ardı edilmektedir.

-Kirazlıyayla Köylülerinin itirazları neden dikkate alınmamaktadır?

-Uzmanların raporlarında belirtilen eksikler ve itirazlara göre proje ile ilgili yeni bir değerlendirme yapılacak mıdır?

Cevaplar:

Madencilik faaliyetlerinin çevreye duyarlı yöntemlerle yapılabilmesini ve çevrenin korunmasını sağlamak amacıyla 3213 sayılı Maden Kanunu'nda düzenlemeler yapılmış olup, işletme izni ruhsat sahalarındaki faaliyetlerin işletme projelerine uygunluğu Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) tarafından yetki ve sorumluluğu kapsamında denetlenmektedir.

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN ALİ
KENANOĞLU'NUN YAZILI SORU ÖNERGESİ VE
CEVAPLARI**

DÖNEM
27/3

ESAS NO
7/29539

MAPEG tarafından yapılan bu denetimlerle birlikte, ayrıca ilgili bakanlıkların mevzuatı gereği yapacakları inceleme ve denetimlerde de Kanuna uygun çalışılmadığının tespiti halinde, mevzuat çerçevesinde yapılacak işlemler MAPEG'e bildirilmektedir. Çevre ve insan sağlığına zarar verdiği tespit edilen madencilik faaliyetleri gerekli önlemler alınıncaya kadar durdurularak, bu ihlalleri tespit eden kamu kurum ve kuruluşu, durumu diğer ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmektedir. Maden Kanunu'nun ilgili maddesine yönelik ihlallerin ilk tespit tarihinden itibaren, ilk tespit dahil üç yıl içerisinde üç kez yapıldığının tespiti halinde ruhsatlar iptal edilmektedir.

Ayrıca; MAPEG'e yapılan tüm itirazlar değerlendirilmekte olup, Bursa ili Yenişehir ilçesi hudutlarında Meyra Müh. Proje ve Mad. San. ve Tic. A.Ş. uhdesinde bulunan Sicil:200610145 sayılı IV. Grup (Kurşun+Çinko+Bakır) ruhsat sahası ile ilgili Hüseyin Canbaz tarafından CİMER üzerinden yapılan 12.06.2019 tarihli ve 67295 sayılı başvurusu üzerine ruhsat sahasına gidilerek gerekli tetkikler yapılmıştır.

Önergede yer alan Bakanlığımız yetki ve sorumluluğu dışındaki diğer hususlar için ilgili Bakanlık/Kurumlardan bilgi alınmalıdır.

3.- Muğla Milletvekili Metin Ergun'un, memurların Bakanlığa 2020 yılında yapılacak sözleşmeli personel atamaları kapsamının dışında tutulmasına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29595)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 13.05.2020

Prof. Dr. Metin Ergun
Muğla Milletvekili

31122 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2506 Sayılı Karar ile "Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'da Değişiklikler" yapılmış ve Geçici Madde 19 eklenmiştir. Bu madde ile; Tarım ve Orman Bakanlığı'nca 2020 yılı içerisinde yapılacak olan sözleşmeli personel atamaları için ÖSYM tarafından doğrudan yapılacak merkezi yerleştirmelerde, kamu kurumlarında hali hazırda memur olarak istihdam edilen vatandaşlarımızın atamasının yapılmayacağı öngörülmüştür.

Bu durum, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'nda geçmiş yıllarda yüksek puanlar almasına rağmen, bakanlığınızın alımlarının ne zaman açıklanacağını bilmediği için ilk bulduğu uygun kadrolara başvuru yapmış ve atanmış olan mühendis, tekniker, teknisyen ve veteriner gibi son derece kalifiye personellerin 2020 yılı içerisinde yapacağınız alımlara başvurmasının önünü kesmiştir.

İşsiz kalmamak için kendilerine bir alan açan bu vatandaşlarımız söz konusu kararla büyük bir haksızlığa uğramışlardır. Hâlbuki Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) doğası gereği sadece işsiz gençlerimiz arasındaki liyakati ölçen bir sınav değildir, çalışan ve daha uygun kadroları hak eden vatandaşlarımızın da önünü açan bir sınavdır. Alınan bu kararla, KPSS'ye girip yüksek puanlar aldığı halde bakanlığınızın duyurduğu pozisyonlara başvuramayan bu vatandaşlarımız aleyhine çok ciddi bir ayrımcılık yapılmıştır. Dolayısıyla bu ayrımcılığın giderilmesi, kamu kurumlarında istihdam edilecek personellerin seçiminde liyakat konusunda azami bir hassasiyetle adaletin ve rekabet eşitliğinin sağlanması elzemdir.

Bu bilgiler ışığında;

1. Cumhurbaşkanlığı'nca yayınlanan kararnamede niçin böyle bir karar alınmıştır, bu kararın alınmasını gerektiren kamu yararı nedir?
2. Bakanlığınız tarafından Cumhurbaşkanlığı'nca yayınlanan söz konusu kararnamede adaletsizlik yaratan bu kararın iptal edilmesi için bir girişimde bulunacak mıdır?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1674363
Konu : Soru Önergeleri (7/29595)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Muğla Milletvekili Sayın Metin ERGUN'a ait 7/29595 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29595)

**MUğLA MİLLETVEKİLİ SAYIN PROF. DR. METİN ERGUN'A AİT 7/29595 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Kararname çıkarma yetkisi Cumhurbaşkanlığına ait olup, Bakanlığımız bu kararnamede yer alan hükümleri uygulamada yükümlüdür.

4.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Rize ilindeki karantina uygulamasına ve çay üretimine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29596)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Bekir PAKDEMİRLİ tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunu Anayasanın 98. Ve İçtüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim. 11.05.2020

Av. Uğur BAYRAKTUTAN
Artvin Milletvekili

Rize ilinde bazı köy muhtarlarının ve vatandaşların AKP'den referans alan bazı vatandaşların il girişlerine yönelik yasakları deldiği ve birçok vatandaşın yasağa rağmen illere giriş yaptığı şeklinde iddialar yerel haber televizyonlarında gündeme gelmiştir.

Son günlerde ilgili haberler ve şikayetler sonrası gerekli önlemler alınıp, adalet sağlanması gerekirken; her köye insanların giriş çıkışında artışlar görüldüğü ve çay üreticisi vatandaşlarımızın yasak engeline takılmış durumda mağdur edildikleri haberleri ulusal basında da gündem olmuştur.

İlgili konudaki mağduriyetlerin giderilmesi adına bölgedeki kişi ve kurumlarca açıklamalar yapılmış, talepler sıralanmıştır.

Bu bağlamda;

1. Rize'ye şehir dışından çok sayıda giriş yapıldığı iddiaları doğru mudur?
2. İlgili yasak kararının alındığı tarihten itibaren Rize iline kaç vatandaşımız giriş yapmıştır?
3. Yasağı delen vatandaşların listesi ildeki kurumlara gönderilmiş midir? Gerekli karantina süresi uygulanmakta mıdır? Bu karantinanın takibi nasıl yapılmaktadır?
4. Gelen kişilerle ilgili olarak İl Hıfzısıhha ve Pandemi Kurdulu hangi planlamaları yapmıştır? Alınan önlemleri listeler misiniz?
5. Hali hazırda il dışından giriş çıkışların azami seviyeye ulaştığı bilgisi ışığında 22 Nisan tarihinde il dışından gelecek çay üreticilerine uygulanan giriş yasağına ilişkin kararın iptali konusunda bir çalışmanız mevcut mudur? Detaylandırır mısınız?

- 6- Bakanlığınız nezdinde Çayın bahçede kalmaması için gerekli istihdam koşulları oluşturulmuş mudur? Detayları nelerdir?
- 7- Rize iline gelen çay üreticilerinin budama ile ilgili karşılaşılabilecek sorunların önüne gelmesi adına Bakanlığınız nezdinde hangi önlemler alınmıştır?
- 8- Çay üreticilerinin; Çay taban fiyatının 4,5 TL'nin altında açıklanmaması, Kotanın kaldırılması ya da kota oranının geçen seneye göre en az %50 artırılması yönündeki taleplerini yerine getirecek misiniz? İlgili talepler hakkında hangi çalışmalar yürütülmektedir?
- 9- ÇAYKUR'un açıklamış olduğu 44 maddelik eylem planındaki önlemlerin sıkı sıkıya uygulanması, müstahsilin çayını vermesinde bir sıkıntı ve sorun yaşanmaması ve her alım yerinde bir eksper görevlendirilerek alımın gün boyu devam etmesi adına hangi çalışmalar yürütülmektedir? İlgili eylem planının eksiksiz uygulanması adına Bakanlığınız nezdinde alınan önlemler ve kararlar nelerdir?
- 10-65 yaş üstü ve 20 yaş altı vatandaşlarımıza çay toplama izni verilmesi adına yürütülen çalışmalar ne aşamada? İlgili vatandaşlarımıza gerekli koşullar sağlanarak çay toplama izni ne zaman verilecektir? Bir takvim açıklar mısınız?
- 11-Özel sektörün ÇAYKUR'un açıkladığı fiyatın altında alım yapmasının yasaklanması adına Bakanlığınız nezdinde yürütülen bir çalışma mevcut mudur? Üreticilerin mağdur edilmesinin önüne geçmek adına ilgili yasak kararı ne zaman alınacaktır? Bir takvim açıklar mısınız?
- 12-Koronavirüs (Covid-19) Salgını nedeniyle aksayan çay sezonunun uzatılması hususunda gerekli düzenlemeler ne aşamada? Çay sezonunun uzatılması kararını ne zaman açıklayacaksınız?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1679088
Konu : Soru Önergeleri (7/29596)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Artvin Milletvekili Sayın Uğur BAYRAKTUTAN'a ait 7/29596 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29596)

**ARTVİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. UĞUR BAYRAKTUTAN'A AİT 7/29596 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Tarımsal üretimin kesintisiz bir şekilde devamına yönelik olarak ekim, dikim, gübreleme, sulama, ilaçlama, çapalama, bakım vb. faaliyetlerin, üretim alanında sürdürülmesi için;

- Tüm çiftçilerin arazilerine, bahçelerine, seralarına veya çiftliklerine ulaşmalarına imkân verilmesi; gübre, tohum, ilaç, yem vb. tarımsal girdilerin üretiminin, erişim ve dağıtımının kesintisiz devam etmesine yönelik muafiyetler sağlanması,
- Tarım işçilerinin hijyen ve koruyucu malzemelere erişimin kolaylaştırılması; mevsimlik tarım işçilerinin faaliyetlerine devam edecek şekilde nakilleri ve barınma koşullarının düzenlenmesi,
- Hasat edilen ürünlerin pazara arzının kesintisiz bir şekilde sağlanmasına yönelik lojistik imkânlar sağlanmak üzere,

İşçileri, Sağlık ve Ticaret Bakanlığı ile koordineli çalışmalar yürütülmüştür. Çalışmalar neticesinde COVID-19 salgınında İl genelinde koordinasyonun sağlanması için İl Pandemi Kurulları tesis edilmiştir.

Yine aynı şekilde tarımsal üretimin kesintiye uğramaması için gerek duyulan insan gücünün her İl'in kendi imkânları ile karşılanmasına yönelik ilgili Valilikler nezdinde;

- İller arasında mevsimlik tarım işçisi hareketliliği olduğu takdirde işçilerin yola çıktıkları İller "çıkış İli", tarımsal üretime katkı sağlayacağı İl ise "varış İli" olarak tanımlanması,
- Tarımsal üretim kapasitesinin korunması ve/veya artırılması amacıyla alınması gereken tüm tedbirlerin planlanması ve uygulanması,
- Mevsimlik tarım işçilerinin düzenli sağlık kontrolleri için sağlık hizmetlerinin verilerek devamlılığının sağlanması, ulaşım koşulları, konakladıkları alanların yerel yönetimlerce düzenli olarak dezenfekte edilmesi, konaklama ve barınma koşullarının sağlık ve hijyen açısından uygunluğunun sağlanması temin ettirilmiştir.

Çay hasadının sektöre uğramaması içinde 20 Mayıs 2020 tarihinden itibaren de çay bahçesi olan üreticilerimizin çaylıklarına intikalini sağlamak üzere izin verilmiştir.

Yaş çay fiyatı destekleme ile birlikte 3,40 TL olarak belirlenmiştir. Kota miktarı da geçmişten günümüze en yüksek rakam olarak belirlenmiştir. ÇAYKUR tarafından yaş çay alımları alınan önlemler sayesinde başarıyla yürütülmektedir. Yaş çay toplanmasında yaş sınırı yoktur.

Yaş çay hasadında ve gerekse üretiminde COVID-19 salgını nedeniyle herhangi bir aksaklık söz konusu değildir. Sektör gerek sanayici gerekse üreticileri ile birlikte faaliyetlerine devam etmektedir.

5.- İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu'nun, limon ihracatına getirilen kısıtlamaya ve üreticilerin sorunlarına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29597)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen soruların Tarım ve Orman Bakanı Bekir PAKDEMİRLİ tarafından anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ali KENANOĞLU
İstanbul Milletvekili

Mersin'in Erdemli ilçesinde yaklaşık 200 limon üreticisi, limon ihracatının kısıtlanmasına olan tepkilerini Mersin-Antalya D-00 karayolunda eylem yaparak ortaya koymuşlardır.

Limona getirilen ihracat kısıtlamasını protesto eden yaklaşık 500 üretici, stokçu değil üretici olduklarını, ürettikleri limonun kendilerinde 3-4 lira, halde 5 lira büyük marketlerde ise 15' liraya satıldığını açıklarken, limon üreticisinin perişan durumda olduğunu, üreticilerin 20-30 kişi olmadığını, limon hasadının 3 ay sürdüğünü ancak bir yılda tüketildiğini, limonun 12 ay satılıp tüketilmesi için stok yapılmasının gerekli olduğunu, 3 ayda bu limonların bitirilemeyeceğini, ihracatın yasaklandığını, dış piyasanın kalmadığını, Rusya pazarının bittiğini ifade etmektedirler.

Çaya ve fıındığa destek olduğunu limona ise kısıtlama getirmesine anlam veremediklerini, gelecek sene ihracat yapmak isteseler bile bunun olamayacağını, bu durumdan 3 Bin insanın mağduriyet yaşadığını, şu anda 200 Bin ton limonun çürümeye terk edildiğini, 2 TL'ye düşen limonu kimsenin tüketmeyeceğini, limonların depoda çürüyeceğini beyan etmektedirler.

Bu taleplerini dile getiren limon üreticileri Jandarma tarafından müdahale edilerek dağıtılmıştır.

Bu bağlamda;

- 1- Limon üreticilerinin bu talepleri neden karşılanmamaktadır?
- 2- Limon üreticisinin stok yapmasına izin verilmemesinin gerekçesi nedir?
- 3- Limon ihracatına neden yasak uygulanmaktadır?
- 4- Limon üreticisine getirilen bu kısıtlamalar kaldırılacak mıdır?
- 5- Depolarda bekletilen 200 bin ton limon çürümeye mi terk edilecektir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1674405
Konu : Soru Önergeleri (7/29597)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, İstanbul Milletvekili Sayın Ali KENANOğLU'ya ait 7/29597 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29597)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN ALİ KENANOĞLU'NA AİT 7/29597 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Bakanlığımızca meyve ürünlerinde çay ve fındık dışında ürüne doğrudan destek uygulaması bulunmamaktadır. Destek kapsamına alınan ürünlerinde belirlenmesinde, üründe arz açığı bulunması, stratejik öneme sahip olması, insan beslenmesinde temel ürün olması ve yetiştiği bölgede başka ürünün ekonomik olarak ve geniş alanlarda yetiştirilme imkânı olmadığı, ürünün o bölgede tek ürün olması gibi (monokültür) kriterler dikkate alınmaktadır.

Bakanlığımızca, limon üreticilerimize;

- Mazot Desteği: 15 TL/da
- Gübre Desteği: 4 TL/da
- Katı organik ve organomineral gübre desteği: 10 TL/da.
- Sertifikalı Fidan Desteği (standart/sertifikalı aşılı fidan kullanımı): 100-280 TL/da
- Küçük aile İşletme Desteği (5 da ve altında): 100 TL/da
- Organik Tarım Desteği: 70 TL/da
- İyi Tarım Uygulamaları: 40 TL/da
- Tarım Sigortaları (TARSİM): Sigorta poliçesinin %50'si
- Biyolojik mücadele: 50 TL/da
- Biyoteknik mücadele: 130 TL/da
- Basınçlı sulama sistemlerinin uygulanmasında SIFIR faizli kredi verilmektedir.
- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi programı ile mevcut üretimden elde edilen ürünün kalitesini koruyarak daha uzun bir süre pazara ürün arzını sağlamak üzere meyve sebze işleme, paketlenme, tasnif, soğuk hava deposu projelerine %50 hibe desteği verilmektedir.

Limon ürününün hasadı erkenci çeşitlerde Ağustos ayının ikinci yarısından itibaren başlamakta ve yer yer şubat ayının ortasına kadar devam etmekte, devamında ürün üreticilerimiz tarafından depolara alınarak piyasaya arz edilmektedir. Hâlihazırda ürünün depoya alınmasında, depoda piyasaya arz edilmek üzere saklanmasına yönelik herhangi bir yasak ya da yaptırım bulunmamaktadır.

Ülkemiz limon tüketimi ortalama aylık 40 bin ton seviyesindedir. Limon ürününün depolandığı Mersin ve Nevşehir İllerimizde depolarda bulunan ürünün miktarı, aylık limon tüketimimiz, piyasada ürün fiyatının yükselme trendine girmiş olması ve yeni ürünün hasadına kadar ki süreçte arz açığı oluşmaması amacıyla, 7 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanan "İhracatı Ön İzne Bağlı Ürünler" Tebliği ile limon ihracatı ön izne bağlanmıştır.

Bakanlığımızca limon piyasası takip edilmekte olup, gerek üreticilerimizin gerekse tüketicilerimizin herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmaması için gerekli tedbir ve düzenlemeler gerektiğinde hassasiyetle alınmaktadır.

Pandemi sürecinde otel, restoran, lokanta benzeri işletmelerin kapatılması nedeniyle arzdaki kısmen daralmadan kaynaklanan olumsuzlukların önüne geçmek ve ürün fiyatının düşmesini dolayısıyla üreticilerimizin zarar etmemesini teminen 10 bin ton ürünün ihracatına izin verilmiştir.

6.- Bursa Milletvekili Erkan Aydın'ın, koronavirüs salgınının tarım ürünlerinin fiyatlarına etkisine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29599)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın TC Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanması için;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim. (14.05.2020)

Erkan AYDIN
Bursa Milletvekili

Aylardır açıklanan enflasyon verilerinde ilk sıralarda tarım ürünleri yer almaktadır. Nisan Ayı'nın zam şampiyonu sarımsak olurken onu, kuru soğan ve patates izledi. Sonra diğer tarım ürünleri sıralanıyor. Fiyatı en çok artan ürünlerden ilk 9'u tarım ürünü.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun açıklamasına göre, Nisan'da Tüketici Fiyat Endeksi(TÜFE) bir önceki aya göre yüzde 0.85 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 10.94 oranında arttı. On iki aylık ortalamalara göre ise yüzde 12.66 arttı. Ana harcama grupları itibarıyla 2020 yılı Nisan ayında gıda fiyatları aylık bazda yüzde 2.53 artarken gıdada yıllık enflasyon yüzde 11.28 oldu. Hem aylık hem de yıllık bazda gıda fiyatlarındaki artış ortalama enflasyonun üzerinde.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun verilerine göre Nisan'da fiyatı en çok artan ilk 10 üründen 9'u tarım ürünü. Buna göre, sarımsakta bir aylık fiyat artışı yüzde 46.18 oldu. Nisan ayında kuru soğanda yüzde 37.50, patatesten yüzde 31.02, kiviye yüzde 30.45, portakalda yüzde 26.66, havuçta yüzde 20.16, elmada 17.91, limonda yüzde 16.86 ve yumurtada 14.96 oranında fiyat artışı gerçekleşti. Altın fiyatı bir ayda yüzde 14.32 artarken mercimekte ise aynı dönemde yüzde 12.62 artış meydana geldi. Fiyatı en çok artan ürünler listesine yüzde 5.92 ile ayçiçeğiyağı ve yüzde 5.81 artışla domates de girdi.

Bu bağlamda;

1. Koronavirüs salgını tarım ürünlerine ne oranda yansıdı? Fiyat artışlarında pandeminin etkisi var mıdır?
2. Soğan ve sarımsaktaki yüksek artış nereden kaynaklanmaktadır?
3. İhracat yasağına ve ithalata rağmen tarım ürünlerindeki yüksek fiyat artışının gerekçeleri nelerdir?
4. Üreticide ucuz olan ürünler tüketiciye neden pahalı yansımaktadır?
5. Bakanlığımızın ithalat politikasından üretim politikasına geçme gibi bir hedefi var mıdır? Üretimi artırarak enflasyonla mücadele etmeyi planlıyor musunuz?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681495
Konu : Soru Önergeleri (7/29599)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Bursa Milletvekili Sayın Erkan AYDIN'a ait 7/29599 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29599)

BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN ERKAN AYDIN'A AİT 7/29599 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR

2019/2020 üretim sezonunda bitkisel-hayvansal üretimde arz açığı oluşmaması amacıyla Bakanlığımız uhdesinde COVID-19 salgını etkilerine karşın bütün tedbirler alınmış olup, tarım ürünlerinin üretiminde olumsuz bir durum yaşanmamıştır.

Tarım ürünlerinin arzında herhangi sorun yaşanmamaktadır. Fiyatlardaki değişimler mevsim itibari ile ürün geçişlerinden kaynaklanmakla birlikte ürün arzında herhangi bir olumsuzluktan kaynaklanmamaktadır.

Soğanda; 07 Ocak 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “İhracatı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ” ile kuru soğan ve patates ihracı ön izne bağlı mallar listesine eklenmiştir. Alınan bu karar, dış talebin iç piyasa fiyatlarını etkilememesi ve tüketici fiyatlarında dalgalanma yaşanmaması amacı ile ihracatın ön izne bağlanmasını içermektedir. Bu çerçevede Bakanlığımızca piyasalar, stok, üretim ve ihtiyaçlar ile Ülkemiz arz ve talep dengesi yakından takip edilmekte olup gerektiğinde üreticiyi koruyacak tüketiciyi kollayacak her türlü önlem ivedilikle alınmaktadır. 2020 üretim sezonunda Ülke ihtiyacını karşılayacak bir üretim beklenmektedir.

Hasat öncesinde sezon sonu olmasına bağlı olarak fiyat artışının ardından erkenci ürün hasadının başlaması ve piyasaya ürün arzı ile birlikte fiyatlarda düşüş yaşanmaktadır.

Kuru soğan ve patates ürünlerinde, üretim ve tüketim miktarları göz önüne alınarak iç piyasada ürün arzında sorun yaşanmaması ve fiyat artışlarının yaşanmaması amacıyla İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat 96/31)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat 2020/1) ile ihracı ön izne bağlı mallar listesine eklenmiştir.

Tarım ürünlerinin tüketiciye ulaşma aşamasındaki; nakliye, depolama, aracı karı ve fire oranları fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. Bakanlığımızca yerli üreticiyi korumak, üretimi artırmak amacıyla tarımsal destekler uygulanmaktadır.

İthal ürünlerde; özellikle yerli üretimin piyasada olduğu dönemde uygulanan yüksek oranlı gümrük ve gözetim vergileri ile üretici korunmaktadır. Üretimi artırmaya yönelik projelerimiz tek tek hayata geçirilmektedir.

Bu doğrultuda COVID-19 salgını nedeniyle üretimde ve gıda arzında sorun yaşanmaması amacıyla tarım takviminin elverdiği illerde yazlık ekiliş programı uygulanmıştır. Programda üreticiler tarafından ekiliş yapılmayan, atıl ve boş bırakılan arazilerin tarımsal üretime kazandırılması hedeflenmiş ve özellikle arz açığı olan ürünlerin ekilişinin yapılabilmesi için üreticilerimize % 75 hibe yolu ile tohumluk dağıtılmış ve ekilişlerin yapılması sağlanmıştır.

Bakanlığımız serbest piyasa koşullarında üreticiyi koruyacak ve tüketiciyi gözetecek şekilde fiyat oluşumuna zemin oluşturmaya yönelik gerekli önlemleri almakta ve gıda arz zincirindeki farklı halkalarda fiyat oluşumu da dahil olmak üzere farklı rolleri olan ilgili kamu otoriteleri ve Bakanlıklarla koordineli olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda var olan sistemleri üzerinden Bakanlığımızca piyasalar yakından takip edilmekte olup gerektiğinde ülke menfaatleri doğrultusunda tedbirler hızla alınmaktadır.

7.- Bursa Milletvekili Nurhayat Altaca Kayışoğlu'nun, mevsimlik tarım işçilerinin Covid-19 salgınına karşı korunması adına alınan önlemlere ve yapılan denetimlere ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29600)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yazılı sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlandırılması konusunda gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Nurhayat ALTACA KAYIŞOĞLU
Bursa Milletvekili

Korona virüs (Covid – 19) salgını bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaşamı olumsuz etkilemiş, birçok sektörde üretimin durmasına ya da yavaşlamasına neden olmuştur. Bu sektörlerden en önemlisi ise tarım ve tarımsal üretimdir. Gıdaya erişimin son derece önem kazandığı bu süreçte gerek ekim – biçim, gerekse hasat toplama sürecinde ise mevsimlik gezici tarım işçilerinin büyük katkısı vardır.

Geçimlerini sağlamak için özellikle güneyden kuzeye ve batıya doğru hareket eden yüzbinlerce mevsimlik gezici işçi, gittikleri illerde genellikle tarla ve bahçelere en yakın kırsal alanlarda, insani koşullardan uzak, sağlık açısından her türlü riske açık bir şekilde konaklamakta ve çalıştırılmaktadır. Mevcut uygulamalara bakıldığında, mevsimlik gezici işçilerin Koronavirüs salgını karşısında en kırılgan yapıların başında geldiği açıktır.

Bu bağlamda:

1. Korona virüs (Covid – 19) salgını karşısında en kırılgan yapıların başında gelen ve hem kendileri hem de gittikleri yerlerdeki yaşam açısından iki yönlü risk oluşturan mevsimlik gezici tarım işçilerinin hastalığa kapılmaması ve üretimin olumsuz etkilenmemesi için alınan önlemler nelerdir?
2. Mevsimlik gezici tarım işçilerinin yoğun olarak çalıştıkları yerlerde alınan önlemlere ilişkin denetimler hangi sıklıklarla yapılmaktadır?
3. Koronavirüs salgını tehdidine karşı bütün mevsimlik gezici tarım işçilerine maske, hijyen ve temizlik maddesi yardımıyla bulunulmuş mudur?
4. Mevsimlik gezici tarım işçileri ve ailelerinin salgın sürecinden en az şekilde etkilenmelerine yönelik bir çalışmanız var mıdır? Bu doğrultuda ayni ve nakdi yardım yapılması düşünülmekte midir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :54045643-610-E.1674464
Konu :Soru Önergeleri (7/29600)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazımız.

İlgi yazı ekinde alınan, Bursa Milletvekili Sayın Nurhayat ALTACA KAYIŞOğLU'na ait 7/29600 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29600)

**BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU'NA AİT
7/29600 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Tarımsal üretimin kesintisiz bir şekilde devamına yönelik olarak ekim, dikim, gübreleme, sulama, ilaçlama, çapalama, bakım vb. faaliyetlerin, üretim alanında sürdürülmesi için;

- Tüm çiftçilerin arazilerine, bahçelerine, seralarına veya çiftliklerine ulaşmalarına imkân verilmesi; gübre, tohum, ilaç, yem vb. tarımsal girdilerin üretiminin, erişim ve dağıtımının kesintisiz devam etmesine yönelik muafiyetler sağlanması,
- Tarım işçilerinin hijyen ve koruyucu malzemelere erişiminin kolaylaştırılması,
- Mevsimlik tarım işçilerinin faaliyetlerine devam edecek şekilde nakilleri ve barınma koşullarının düzenlenmesi,
- Hasat edilen ürünlerin pazara arzının kesintisiz bir şekilde sağlanmasına yönelik lojistik imkânlar sağlanmak üzere,

İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile koordineli çalışmalar yürütülmektedir. Çalışmalar neticesinde COVID-19 salgınında İl genelinde koordinasyonun sağlanması için İl Pandemi Kurulları marifetiyle iş ve işlerin yürütülmesi sağlanmıştır.

Yine aynı şekilde tarımsal üretimin kesintiye uğramaması için gerek duyulan insan gücünün her ilin kendi imkânları ile karşılanmasına yönelik ilgili Valilikler nezdinde;

- Her ilin insan gücü ihtiyacını öncelikle kendi imkânları ile karşılaması,
- Bunun mümkün olmaması durumunda ise iller arasında mevsimlik tarım işçisi hareketliliği olduğu takdirde işçilerin yola çıktıkları iller “çıkış İli”, tarımsal üretime katkı sağlayacağı İl ise “varış İli” olarak tanımlanması,
- Tarımsal üretim kapasitesinin korunması ve/veya artırılması amacıyla alınması gereken tüm tedbirlerin planlanması ve uygulanması,
- Mevsimlik tarım işçilerinin düzenli sağlık kontrolleri için sağlık hizmetlerinin verilerek devamlılığının sağlanması, ulaşım koşulları, konakladıkları alanların yerel yönetimlerce düzenli olarak dezenfekte edilmesi, konaklama ve barınma koşullarının sağlık ve hijyen açısından uygunluğunun sağlanması temin ettirilmiştir.

8.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, pamuk üreticilerine 2019 yılı destekleme ödemelerinin yapılacağı tarihe ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29601)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın T.C. Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 99 uncu maddeleri gereğince talep ederim.

Mehmet GÜZELMANSUR
Hatay Milletvekili

Pamuk; çırçır, tekstil, yağ ve yem sanayi ile kâğıt sanayisinin hammaddesi olan, dolayısıyla katma değer ve istihdam yaratan yüksek stratejik önemi bulunan bir üründür. Bunca önemine rağmen maalesef ki ülkemizde pamuk üreticisi yeterince desteklenmemekte, hak ettiği değer verilmemektedir.

Çiftçiyi pamuk üretimden vazgeçiren ve ülkemizi her yıl daha çok pamuk ithal etmeye mahkûm eden uygulamalardan biri de destekleme primlerinin geç açıklanması, miktarının azaltılması ve ödemelerin zamanında yapılmamasıdır. 2019 destek ödemeleri için de bu durum değişmemiştir. Pamuk üreticisi "icmal düzeltmeleri" bahanesiyle oyalanmaktadır. Bu gidişata son verilmez, bayram öncesi pamuk destek primleri ödenmezse çiftçi çocuklarına, torunlarına bayramlık alamayacak, bayram harcaması yapamayacak hale gelecektir.

Konuya ilişkin olarak;

1. 2019 pamuk destekleme ödemelerini geciktirmek için çiftçinin "icmal düzeltmeleri" bahanesiyle oyalandığı doğru mudur?
2. Pamuk üreticisine 2019 pamuk destekleme ödemeleri ne zaman yapılacaktır? Ödemenin Ramazan Bayramı öncesinde yapılması için bir çalışma var mıdır?
3. Ekonomideki kötü gidişat, salgın, ithalat kolaylığı ve yanlış uygulamalarla iyice çıkmaza sürüklenen pamuk üreticisi için 2020 ürün desteklerini bir an önce açıklamayı düşünüyor musunuz?
4. Çiftçiyeye daha az, daha geç ödemek ya da ödememek geliştirilen stratejiler nedeniyle pamuk üretiminden vazgeçildiğinin, dolayısıyla destekleme ödemelerinden kat be kat fazlasının ithalata ödendiğinin Bakanlık farkında mıdır? Böyleyse bu yanlış uygulamalara neden hala devam edilmektedir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1674512
Konu : Soru Önergeleri (7/29601)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Hatay Milletvekili Sayın Mehmet GÜZELMANSUR'a ait 7/29601 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29601)

**HATAY MİLLETVEKİLİ SAYIN MEHMET GÜZELMANSUR'A AİT 7/29601 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Fark Ödemesi Desteği, 2019/46 No'lu Tebliğ ve 2020/10 No'lu Tebliğ doğrultusunda yürütülmektedir. Bakanlığımıza ulaşan icmaller doğrultusunda ödemeler 05.06.2020 tarihi itibarıyla başlamıştır. Düzenlenen ödeme icmallerinin Bakanlığımıza ulaşması durumunda, ödemeler ivedilikle yapılmaktadır.

Bakanlığımızca bitkisel üretime yönelik desteklemelere devam edilecektir. Bu kapsamda, Bitkisel Üretime Destekleme Ödemesi yapılmasına ilişkin kararname ve tebliğ üzerinde çalışmalarımız devam etmekte olup, en kısa zamanda yayımlanacaktır.

Kütlü pamuk; 2019 yılı ürünü fark ödemesi desteği kapsamında destek bütçesi ve birim fiyatı en yüksek olan üründür. Fark ödemesi desteğinde birim fiyat belirleme çalışmaları, çiftçilerimizin üretim maliyetleri ile iç ve dış fiyatlar dikkate alınarak yapılmaktadır.

9.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel'in, Toprak Mahsulleri Ofisinin yerli üreticiden aldığı fındıkların satışında oluşan karın üreticiye dağıtılması önerisine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29602)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorunun Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Dr. Mustafa ADIGÜZEL
Ordu Milletvekili

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) geçtiğimiz sezon üreticiden 16,5 TL/kilogram fiyattan 80 bin ton fındık almıştır. Bu fındıkların 40 bin tonunu 21 TL'den piyasaya satmış, kalan 40 bin tonunu da önümüzdeki günlerde 24 TL'den satacağımız duyurmuştur. Dolayısıyla TMO üreticiden 16,5 TL'den topladığı fındığı ciddi fiyat farkı ile satarak toplamda 480 milyon TL kar elde edecektir. Bu bağlamda; söz konusu fiyat farkından kaynaklı oluşan katma değerini üreticiye dönmesi için arada oluşan 480 milyon TL'lik karın üreticiye TMO'nun alım kayıtları üzerinden dağıtılması için herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681558
Konu : Soru Önergeleri (7/29602)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınızı.

İlgi yazı ekinde alınan, Ordu Milletvekili Sayın Mustafa ADIGÜZEL'e ait 7/29602 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29602)

**ORDU MİLLETVEKİLİ SAYIN DR. MUSTAFA ADIGÜZEL'YA AİT 7/29602 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

TMO, Kooperatif, Birlik veya Üretici Örgütü değil, İktisadi Devlet Teşekkülüdür. TMO kendine ait sermayesiyle alım, satış, ithalat ve ihracat faaliyetleri yürüterek üretici ve tüketicisi arasında denge sağlayan, piyasaları düzenleyen bir İktisadi Devlet Teşekkülüdür.

Kamu İktisadi Teşekküllerinin kanun gereği, kâr payı ödeme veya zarar ettiğinde zarar üreticiden tahsil etmeleri söz konusu değildir. TMO, bugüne kadar olduğu gibi önümüzdeki süreçte de iç ve dış piyasaları yakından takip edecek, çiftçimiz ve Ülke ekonomimiz yararına her türlü önlemi alacaktır.

10.- Nevşehir Milletvekili Faruk Sariaslan'ın, Nevşehir'deki üreticilerin elinde kalan patateslerle ilgili yapılacak çalışmaya ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29603)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın T.C. Tarım ve Orman Bakanı Sayın Bekir PAKDEMİRLİ tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasa'nın 98. ve T.B.M.M. iç tüzüğü'nün 96. Maddeleri gereğince arz ederim.
15.05.2020

Av. Faruk SARIASLAN
Nevşehir Milletvekili

Türkiye'nin en çok patates üretimi yapılan ili Nevşehir'de yerli üreticilerimizin elinde kalan tonlarca patates depolarda çürümeye yüz tutarken, geçtiğimiz yılda patates ithalatında gümrük vergisi sıfırlanmış ve 200 bin ton patates ithal edilmesinin önu açılmış ve Mısırdan patates ithal edilmiştir. Bu yıl da virüs salgınıyla mücadele edilen bir dönemde patates ithalatı yapılması, ürününü maliyetine bile satmakta zorlanan yerli üreticilerimize yapılabilecek en büyük kötülüktür. Mağdur olan yöre çiftçilerimizin ve üreticilerimizin depolarında kalan binlerce ton patatesin satılamaması durumunda bunca emek, bunca masraf boşa gidecektir.

Bu bağlamda;

1-Mağdur olan yöredeki patates üreticilerinin hasat döneminde oldukları bu dönemde acilen bir Pazar bulunması konusunda bir çalışmanız var mıdır?

2-Üreticilerimizin elinde kalan bu patateslerin satın alınarak virüs salgını nedeniyle daha da artan işsizlik ve yoksulluk içinde yaşayan milyonlarca vatandaşımıza dağıtılmasını düşünüyor musunuz? Satın alınmaması durumunda tonlarca patatesin çürüyeceğini, bunca emeğin ve servetin boşa gideceğini biliyor musunuz?

3- Çiftçilerimizin mağdur olmaması adına planlanmış herhangi bir çalışmanız var mıdır? Var ise açıklamayı düşünüyor musunuz?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681650

22.06.2020

Konu : Soru Önergeleri (7/29603)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Nevşehir Milletvekili Sayın Faruk SARIASLAN'a ait 7/29603 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29603)

**NEVŞEHİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. FARUK SARIASLAN'A AİT 7/29603 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Bakanlığımızca patates ile ilgili olarak tüm yıl boyunca iç ve dış piyasalardaki gelişmeler yakından takip edilmektedir. İçinde bulunduğumuz üretim sezonunda yapılan değerlendirmede turfanda hasatların yoğunlaşması nedeni ile arz fazlası ürünün ihracat ile değerlendirilmesi için 15 Mayıs 2020 tarihi itibarı ile ihracat ön izinleri verilmeye başlanarak fiyatların üretici aleyhine oluşmaması için gereken tedbir alınmıştır. Ayrıca Bakanlığımızın talebi üzerine patates ithalatında hali hazırda uygulanan % 19,3 gümrük vergisi oranına ilave olarak gözetim bedeli 500 dolar/ton belirlenerek üreticimizi koruyacak yeni bir tedbir hızla alınmıştır.

Bakanlığımızca piyasalar, stok, üretim ve ihtiyaçlar ile Ülkemiz arz ve talep dengesi yakından takip edilmekte olup gerektiğinde üreticiyi koruyacak tüketiciyi kollayacak her türlü önlem ivedilikle alınmaktadır.

Üreticilere yönelik destekleme uygulaması yapılmaktadır. Havza bazlı destekleme modeli ile üreticilerin belirlenen ürünler için belirli havzalarda üretim yapmaları sağlanarak üretim planlaması yapılmaktadır. Patateste havza bazlı destekleme kapsamında desteklenmektedir.

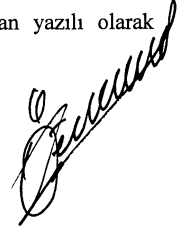
Ayrıca, Bakanlığımızca geliştirilen Dijital Tarım Pazarı (DİTAP) kapsamında üreticilerimiz ürettikleri ürünleri pazarlama imkanı yakalamaktadırlar.

11.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2020 yılında karpuz ve kavun için kullanılan ekim alanına, üreticiye sağlanan desteklere ve bu ürünlerin ithalatına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29604)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98 ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Ve 99. Maddeleri uyarınca T.C. Tarım ve Orman Bakanı Sn. Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Sayılarımla. 13.05.2020

Ömer Fethi Gürer

Niğde Milletvekili

Niğde'de son yıllarda karpuz ekim alanlarının artması sonucu geçen yıl karpuz ve kavun ürünlerinin bir kısmı tarlada kaldı bir kısmı da maliyetinin altına satıldı. Çukurova bölgesinde, turfanda sonrasında hasat döneminin de bitmesiyle beraber Niğde gibi karpuz ekili alanların ürününün pazara çıktığı bilinmektedir.

- 1- Ülkemizde karpuz ve kavun ekim alanı (2020 yılında) ne kadardır?
- 2- 2020 yılında, ülkemizde karpuz ithalatı hangi ülkelerden, ne kadar tutarında gerçekleşmiştir ve karpuz ithalatının gerekçesi nedir?
- 3-Ülkemizde karpuz ve kavun üreticisine ne gibi destekler sağlanmaktadır?
- 4-Salgın süreci dikkate alınarak ithal ürünlerde denetimin sağlandığı ifade edilmektedir. İthal edilen karpuzların kontrolü tek tek mi yoksa örneklem yöntemiyle mi yapılmaktadır?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681753
Konu : Soru Önergeleri (7/29604)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Niğde Milletvekili Sayın Ömer Fethi GÜRER'e ait 7/29604 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29604)

**NİĞDE MİLLETVEKİLİ SAYIN ÖMER FETHİ GÜRER'E AİT 7/29604 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Dış ticarete ilişkin veriler resmi istatistik sitesi olan TÜİK'in web sayfasında yayımlanmaktadır.

Bakanlığımızca yerli üreticimizi olumsuz etkileyebilecek uygulamalara izin verilmemekte olup, karpuz ve kavun üreticilerine aşağıda belirtilen destekler verilmektedir.

- Mazot Gübre Desteği: 19 TL/da,
- Organik Tarım; Bireysel/Grup Sertifikası: 70-35 TL/da,
- İyi Tarım Uygulamalarında; Açıkta Bireysel/Grup Sertifikası: 40-20 TL/da,
- Örtüaltında Biyolojik Mücadele: 400 TL/da, Biyoteknik Mücadele Desteği:120 TL/da
- Bombus arısı: 60 TL/Koloni,
- Katı Organik-Organomineral Gübre Desteği: 10 TL/da,
- Küçük Aile İşletme Desteği: 100 TL/da,
- TARSİM: Poliçenin %50'si,
- Sübvansiyonlu krediler: Belirli üst limite kadar faiz indirimli,
- Alternatif enerji kaynakları (jeotermal, güneş enerjisi) kullanılarak yapılan sera projelerine belirli bir üst limite kadar %50 hibe desteği sağlanabilmektedir.
- Kırsal Kalkınma Yatırım Destekleri kapsamında; ambalaj-paketleme, makine-ekipman, soğuk hava deposu gibi yatırımlarda dahil olmak üzere proje tutarının %50'si hibe olarak verilmektedir.

Bakanlığımız tarafından, bütüncül yaklaşımla üretici fiyatları, stok miktarı, hal ve market fiyatları yakinen takip edilmekte ve çiftçimizin mağdur olmaması için ilgili diğer Bakanlıklarla birlikte gerekli tüm tedbirler alınmaktadır.

12.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, 2020 yılında tarım amaçlı kullanılan Hazine arazileri ile bu arazilerde üretim yapan çiftçilerin sayısına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29605)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Anayasa'nın 98 ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. Ve 99. Maddeleri uyarınca T.C. Tarım ve Orman Bakanı Sn. Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Saygılarımla. 13.05.2020

Ömer Fethi Gürer

Niğde Milletvekili

Pandemi sürecinde, tarım dışı olan hazine arazilerinin çiftçilerimiz tarafından değerlendirilmesi yönünde bir çalışma başlatılmıştı.

Bu kapsamda;

- 1- 2020 yılında tarım amaçlı kullanıma açılan hazine arazisi ne kadardır, bu uygulamadan yararlanan çiftçi sayısı kaç kişidir? Bu çalışmanın yapıldığı iller hangileridir?
- 2- Tarıma açılan hazine arazileri kira yoluyla mı yoksa satış yoluyla mı tarım alanı olarak belirlenmiştir? Kiralanan veya satılan alanlardan varsa elde edilen gelir ne kadardır?
- 3- Tarıma açılan hazine arazilerinde hububat, bakliyat vb. ürünlerden hangilerinin ekimi yapılmıştır?
- 4- Tarım arazisi olmanın dışında bu dönemde, hazine arazisinden farklı amaçla kullanılan park ve imara açılan alan var mıdır?
- 5- Bu dönemde tarıma açılan hazine arazilerinde kuru ve sulu tarım olmak üzere uygulanan sistem bazında verisel dağılım nasıldır?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681786
Konu : Soru Önergeleri (7/29605)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657846 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Niğde Milletvekili Sayın Ömer Fethi GÜRER'e ait 7/29605 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29605)

**NİĞDE MİLLETVEKİLİ SAYIN ÖMER FETHİ GÜRER'YA AİT 7/29605 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Sivas, Kayseri, Muş, Kars, Erzincan, Erzurum ve Bingöl İllerimizde örnek ekiliş yapmak amacıyla başvuruda bulunan üreticiler, belirlenmiş olan kriterlere göre değerlendirilmiş olup, puanaj sistemi ile tahsisleri yapılmıştır. Örnek ekiliş yapacak başvuru sahibinin eğitim durumu, genç çiftçi (18-40 yaşlarında) olması, ürün yetiştiriciliği kurslarından belge almış olması, taşınmazın bulunduğu köyde ikamet etmesi ve tarımsal faaliyette bulunması, ÇKS kaydının olması, yeter seviyede arazisinin olmaması ve taşınmaza komşu tarlasının bulunması, hububat, baklagil, yağlı tohumlu bitkiler, yem bitkisi vb. yetiştirecek olması, organik ve iyi tarım, sözleşmeli tarım ve anıza ekim yapanlar arasından değerlendirilecek çiftçilerimize puanları doğrultusunda arazi tahsisleri yapılmıştır.

Bakanlığımızca,3083 sayılı "Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu" ve "Uygulama Yönetmeliği" uyarınca Cumhurbaşkanlığı Kararınca "Tarım Reformu Uygulama Bölgesi" olarak ilan edilen alanlarda, 3083 sayılı Kanunun amaçlarını gerçekleştirmek için Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan Hazine Arazileri ile az topraklı ve topraksız çiftçi ailelerinin topraklandırılmasına yönelik Arazi Dağıtım Projeleri yapılmaktadır.

Arazi Dağıtımında, 3083 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin "Hak Sahipliğinin Tespitinde Aranacak Şartlar" başlığı altındaki 36'ıncı Maddesinde de belirtilen şartları taşıyanlar Hak sahibi olabilmektedir. Hak sahibi çiftçilere dağıtılan topraklar, tespit edilen bedel karşılığı 4 yıl ödemesiz 10 yılda ve 10 eşit taksitte faizsiz olarak ödenmektedir. 3083 sayılı Kanun kapsamında bu güne kadar 15 İlde 199 köy/belde de, 1.043.620 dekar Hazine arazisi 16151 çiftçi ailesine dağıtılarak çalışmalar tamamlanmıştır. Halen 7 İl, 28 Köy/Mahallede 253.000 dekar Arazi Dağıtım çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca, 3083 Sayılı Kanun kapsamında, Bakanlığımızın tasarrufuna geçen Hazine Arazileri, Arazi Dağıtım Projeleri tamamlanmaya kadar dağıtımda hak sahiplerinde aranacak şartlara sahip çiftçilere, çiftçilik yapmak şartıyla yıllık olarak kiralanabilmektedir.

COVID-19 salgını nedeniyle gıda arzında herhangi bir olumsuzluk yaşanmaması amacıyla "yazlık ekiliş programı" ile üreticilerimiz tarafından ekiliş programı yapılmayan, atıl ve boş bırakılan alanların tarım ekonomisine kazandırılması amacıyla tarım takviminin elverdiği bölgelerde yazlık ekilişler yaptırılmıştır.

Aynı süreç içinde hazine arazilerinin de tarıma kazandırılması amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile yürütülen çalışmalar neticesinde yine tarım takviminin elverdiği İllerde kısa süre içinde belirlenen hazine arazilerinin tarımsal üretime kazandırılması hedeflenmiştir.

Belirlenen bu alanların tarımsal üretime uygun olanlar hızla belirlenmiş ve örnek ekiliş yapabilecek başvuru sahiplerine belirlenen kriterlere uygunlukları doğrultusunda ekiliş için tahsisler yapılmış ve ekilişler hızla yapılmıştır. Ekim yapılan alanlardan elde edilen ürün miktarı ve ekonomiye katkısı hasat ile ortaya çıkacaktır.

Tarıma açılan hazine arazilerinde Arpa, Ayçiçeği, Mısır, Nohut, Fiğ, Yulaf, Çavdar, Yonca, Korunga, Çerezlik Kabak ve Lavanta ekilişi yapılmıştır. Ekilişlerin tümü kuru şartlarda gerçekleşmiştir.

13.- Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, koronavirüs salgınının tarım ve hayvancılık sektörüne etkilerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29756)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Tarım ve Orman Bakanı Bekir PAKDEMİRLİ* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez Orhan
Van Milletvekili

Dünyada ve Türkiye'de en temel gündem olan Koronavirüs salgınının, tıbbi sonuçlarının ötesinde sosyo-ekonomik yeni krizlere yol açacağı bilinmektedir. Bu kapsamda tüm ülkelerde önceki dönem verileri esas alınarak hazırlanan plan, program ve bütçelerde kapsamlı reform ve revizyon çalışmalarına hızlı bir biçimde başlanmıştır. Yaşanan krizin etkileri bakımından modern dönemde bir benzerinin görülmediği, sosyo ekonomik sonuçlarının 1929 yılında yaşanan büyük bunalımdan daha kapsamlı ve uzun dönemli olacağı birçok çalışma kapsamında ortaya konulmaktadır.

Korona virüs nedeniyle yaşanan krizin tarım işçilerinin sağlığı, çiftçi yoksullaşması ve gıda krizi gibi boyutları tarım bakanlığının görev alanında acil önlem alınması gereken başlıkları oluşturmaktadır.

Bu bağlamda:

- 1) Bakanlığınız kapsamında çalışan kamu emekçilerinden COVID 19 testi pozitif çıkan sayısı kaçtır? Bakanlık çalışanlarınızı salgına karşı korumak için hangi tedbirleri alıyorsunuz?
- 2) Koronavirüs nedeniyle Bakanlığınızın hangi faaliyetlerinde kısıtlamaya veya durdurmaya gittiniz?
- 3) Koronakriz nedeniyle tarım ve hayvancılık alanında istihdam kaybını önlemek için hangi tedbirler alınmaktadır?
- 4) Koronakriz nedeniyle işsiz kalan ve çalışma yerlerine ulaşamayan mevsimlik tarım işçilerine yönelik herhangi bir destek ve dayanışma planlanmakta mıdır?
- 5) Tarımda yüzde 80-98 aralığında olan kadın kayıt dışı çalışan oranının azaltılması için yürütülmesi planlanan çalışmalar var mıdır?
- 6) Koronakriz nedeniyle çiftçilere yapılan teşvik ödemeleri miktarı ne kadardır?
- 7) Koronakrizin yeni bir gıda krizine yol açmasını önlemek için alınan tedbirler nelerdir?
- 8) Koronakriz ve ramazan nedeniyle gıda fiyatlarında fahiş artışların önlenmesi amacıyla hangi çalışmalar yürütülmektedir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1674774
Konu : Soru Önergeleri (7/29756)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Van Milletvekili Sayın Muazzez ORHAN'a ait 7/29756 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29756)

**VAN MİLLETVEKİLİ SAYIN MUATZEEZ ORHAN'A AIT 7/29756 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

COVID-19 salgını nedeniyle; Bakanlığımızda görev yapmakta olan personelimiz maske, el hijyeni ve mesafe gibi kurallara uymaları konusunda uyarılarak gerekli materyallerde sağlanmıştır. Tüm giriş ve çıkışlarda da gerekli tedbirler alınmış, hizmet binalarımız, servis ve hizmet araçlarımız sık sık dezenfekte edilmektedir.

Bakanlığımız Merkez ve Taşra Birimlerinin devam eden inşaat işlerinin firma talepleri üzerine durdurulması uygun görülmüştür. Bakanlığımıza bağlı faaliyet gösteren Kreş ve Gündüz Bakımevi, kuaför, spor merkezi Nisan Mayıs Haziran aylarında durdurmaya gidilmiştir. Bakanlık yemekhanelerinde öğle yemeği hizmeti 18.03.2020 tarihinden itibaren kumanya paket olarak dağıtılmaktadır. Kafeterya hizmetlerinde kısıtlamaya gidilerek paket servisi verilmiştir. Misafirhane hizmetleri durdurulmuştur.

Bakanlığımızın görev ve sorumluluklarının aksatılmadan ifası yanında, tarımsal üretimin sürdürülebilirliği ve ülkesel arz güvenliğinin korunması büyük öneme sahiptir. Salgının küresel boyutta ilk ortaya çıkışından itibaren, süreç dikkatli bir şekilde takip edilerek, ülkemize olan etkilerini en aza indirecek ve milletimizin gıda ihtiyacını kesintisiz bir şekilde karşılayacak tedbirler alınmıştır.

- Çiftçilerin ve mevsimlik işçilerin üretim alanına erişimini kısıtlamayacak, hasat edilen ürünler ile tarımsal girdilerin pazara ulaşımını engellemeyecek şekilde tarımsal üretimin aksatılmadan yürütülmesine yönelik olarak İçişleri Bakanlığı ile birlikte ortak çalışma yürütülmüştür.
- E-devlet üzerinden yapılan başvurular ile hizmetlerden yararlanma kolaylaştırılmıştır.
- Dönemsellik arz eden çiftçi başvurularına (desteklemeler vb.) yönelik süreler uzatılmıştır.
- Gübre, tohum, ilaç, yem gibi girdilerin üretimi, lojistiği ve dağıtımında sorun yaşanmaması sağlanmıştır.
- Temel gıdalarda stok ve piyasa takibi etkinleştirilmiştir.
- Çin'de görülen ilk vakalar sonrasında, perakende sektörü bilgilendirilerek, gıdanın tedariki, lojistiği ve stok yönetimi konularında ön hazırlık yapılmıştır.
- İlave yazlık ekim yapmaya uygun bölgelerde tohum sübvansede edilerek "Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi" Projesi başlatılmıştır.

Tarımsal üretimin kesintiye uğramaması için gerek duyulan insan gücünün her ilin kendi imkânları ile karşılanmasına yönelik ilgili Valilikler nezdinde;

- İller arasında mevsimlik tarım işçisi hareketliliği olduğu takdirde işçilerin yola çıktıkları iller "çıkış ili", tarımsal üretime katkı sağlayacağı il ise "varış ili" olarak tanımlanması,
- Tarımsal üretim kapasitesinin korunması ve/veya artırılması amacıyla alınması gereken tüm tedbirlerin planlanması ve uygulanması,
- Mevsimlik tarım işçileri ve çocuklarının düzenli sağlık kontrolleri için sağlık hizmetlerinin verilerek devamlılığının sağlanması, ulaşım koşulları, konakladıkları alanların yerel yönetimlerce düzenli olarak dezenfekte edilmesi, konaklama ve barınma koşullarının sağlık ve hijyen açısından uygunluğunun sağlanması konularında,

İçişleri Bakanlığımıza iletilen talebimiz çerçevesinde 81 İl Valiliği talimatlandırılmıştır. Mevsimlik tarım işçilerinin sosyal yaşamlarındaki ihtiyaçları ile ilgili düzenleme ve tedbirler İl Pandemi Kurulları tarafından alınmaktadır.

2020 yılında tarımsal desteklemeler için 21.968.826.000 TL bütçe tahsis edilmiş olup, 05.06.2020 tarihi itibarıyla yaklaşık 13 Milyar TL üretici ve yetiştiricilerimize ödenmiştir.

Bakanlığımız serbest piyasa koşullarında üreticiyi koruyacak ve tüketiciyi gözetecek şekilde fiyat oluşumuna zemin oluşturmaya yönelik gerekli önlemleri almakta ve gıda arz zincirindeki farklı halkalarda fiyat oluşumu da dahil olmak üzere farklı rolleri olan ilgili kamu otoriteleri ve Bakanlıklarla koordineli olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda var olan sistemler üzerinden Bakanlığımızca piyasalar yakından takip edilmekte olup gerektiğinde Ülke menfaatleri doğrultusunda tedbirler hızla alınmaktadır.

Bunun yanı sıra; gıda ve tarım ürünleri fiyat artışları ve piyasaların işleyişi ve dağıtım zincirindeki gelişmelerin fiyatlara olası etkilerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi, gerekli görülmesi halinde alınacak tedbirlere ve uygulanacak politikalara ilişkin önerilerde bulunulması amacıyla 9.12.2014 tarihinde 29200 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 2014/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan “Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi” çerçevesinde gıda arz zincirinde rol, görev ve sorumluluğu olan birçok kamu kuruluşu koordinasyon halinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Yaşadığımız pandemi sürecinde genel olarak dünyaya bakıldığında Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım örgütü (FAO) uzmanları tarafından yapılan değerlendirmelere göre;

Gıda güvenliği konusundaki risk, daha çok gelişmemiş ülkeler ile gıdada dışa bağımlı ülkeler için mevcuttur. Şu ana kadar en şiddetli fiyat artışı Afrika’da yaşanmıştır. Artışlar yüzde 30’lar seviyelerini görmüştür. Sonra sırayla Güney Amerika, Asya ve Doğu Avrupa gelmektedir. G20 üyeleri içinde aynı dönemde gıda fiyat artış oranı mayıs başı itibarıyla ABD’de yüzde 4,1, Kanada’da yüzde 3,3, Çin’de yüzde 3,8, Fransa’da yüzde 3,4, Rusya’da yüzde 3,8, İngiltere’de yüzde 3,2. Türkiye’de ise bu rakam yüzde 2,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Artışın Ülkemizde görece az olması, Ülkemizin tarım ve gıda alanındaki avantajını ortaya koymaktadır.

14.- Van Milletvekili Muazzez Orhan Işık'ın, Bakanlıkça engelli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırmak için yapılan çalışmalara ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29758)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Tarım ve Orman Bakanı Bekir PAKDEMİRLİ* tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez Orhan
Van Milletvekili

BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin imzalanmasının 10. yılı geride bırakılırken Türkiye'de engellilere yönelik sözleşmenin genel ilkelerinin gereği olan; fırsat eşitliği engelliler için sağlanamamış, engellilere yönelik sistematik ayrımcılık önlenememiş, engellilerin tüm yaşam alanlarına tam ve etkin katılımı için gerekli koşullar oluşturulamamıştır. Yine engelliler arasında da kadın-erkek eşitliği tam olarak sağlanmadığı gibi, engelli çocukların her açıdan tüm risklere karşı korunması için gerekli mekanizmalar kurulamamış ve insanlık onuru ve bireysel özerklik ilkesinin gereği yerine getirilememiştir.

Türkiye'de engellilerin sayılarına ilişkin birçok başlıkta veri ya hiç yoktur ya da güncel veri yoktur. Engellilere ilişkin “insan hakları yaklaşımının” yerleşik olmaması, bütüncül bir bakış açısı ve politika ile meselenin ele alınmaması; geleneksel olumsuz yaklaşımları, salt tıbbi yaklaşımları egemen kılmaktadır. Engellilerin hakları insan hakları mücadelesinin bir bileşeni olarak görülmeli ve engellilere yönelik kamusal hizmetler sosyal devlet olmanın gereği olarak derhal yerine getirilmelidir.

2001 yılı Türkiye Özürlüler Araştırmasına Göre sayıları 8 Milyon üzerinde olan, 2011 yılı Nüfus ve Konut Araştırmasına göre sayıları 5 milyon üzerinde olan engelli nüfus toplam nüfusun yüzde 7 ila 12'sine denk gelmektedir. Engellilere yönelik sunulan/sunulmayan kamu hizmetleri aileleri ile birlikte tüm toplumu ilgilendirmektedir.

Bu bağlamda:

- 1) Bakanlığınız görev alanında olan tüm yerleşke ve binalar (il ve taşra teşkilatı dahil) tüm engel gruplarının erişilebilirliğine uygun mudur?
- 2) Bakanlığınızın internet sitesi ve e-devlet uygulamaları kaç yıl içerisinde “e-erişilebilir” olacaktır?
- 3) Erişilebilirlik için uygun olmayan mekan ve alanlar (WC, Merdiven, Asansör, Yol ve Geçitler, Otoparklar, Ulaşım Servisleri ve diğer ilgili yerler) hangi süre içerisinde erişilebilir hale getirilecektir?
- 4) Bakanlığınız bünyesinde kaç işaret dili tercümanı istihdam edilmektedir? Hangi illerde işaret dili tercümanı istihdam edilmektedir?

- 5) Bakanlığınız kapsamında yasal istihdam kotası doluluk oranı nedir? Yasal olarak doldurulması zorunlu olan kotanın doldurulmama gerekçeleri nelerdir?
- 6) Bakanlığınız kapsamında şube müdürü üzeri kadrolarda kaç engelli istihdam edilmektedir?
- 7) Bakanlığınız görev kapsamındaki mevzuatın işaret dili ve Braille ile yaygınlaştırılması çalışmalarını planlıyor musunuz?
- 8) Tarım ve hayvancılık alanında üretim yapmak isteyen engelli girişimcilere yönelik teşvik ve uygulamalar nelerdir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1675139
Konu : Soru Önergeleri (7/29758)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Van Milletvekili Sayın Muazzez ORHAN'a ait 7/29758 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29758)

**VAN MİLLETVEKİLİ SAYIN MUAZZEZ ORHAN'A AİT 7/29758 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Bakanlığımız merkez kampüsü içinde bulunan binalar engelli erişimine uygun hale getirilmiş olup, taşradaki binaların engelli erişimine uygun hale getirilmesi için talepler doğrultusunda ödenek gönderilmektedir.

Bakanlığımız web sayfası e-erişilebilir olmakla beraber, Bakanlığımız KAYSİS hizmet envanterinde sunulan 2647 hizmetimizin 856 adedi (G2B, G2C, G2G) şu anda e-devletten sunulmaktadır. 211 adet hizmetimiz (G2B, G2C, G2G) Entegrasyon uygulaması olduğu için e-erişilebilir durumdadır. Bakanlığımız SSO hizmetlerinde Hayvancılık bildirimlerine ait 11 adet hizmetin e-erişilebilir olması için çalışmalarımız devam etmektedir.

Bakanlığımızca uygulanan projelerde, tarım ve hayvancılık alanlarında üretim yapmak isteyen engelli girişimcilere ve onlara bakmakla yükümlü yakınlarına, pozitif ayrıcalık sağlanmaktadır.

42 İlde uygulanan IPARD Programında, Tarım ve Kırsal Kalkınma alanına yatırım yapacak gençlere ve kadınlara pozitif ayrımcılık yapılmaktadır. Tarım ve Hayvancılık alanında faaliyet göstermek isteyen girişimci/yatırımcı engelliler için IPARD Programında özel olarak düzenlenmiş bir ayrıcalık bulunmamaktadır.

Bakanlığımızda işaret dili tercümanı istihdam edilmemektedir. Yasal mevzuatlar gereği 2198 engelli personel çalıştırma zorunluluğumuz bulunmaktadır. Buna karşılık Bakanlığımızda 2299 Engelli personel çalışmaktadır. Bakanlığımızda PBYS ve İşçi Bilgi Sistemine kayıtlı 12.06.2020 tarihi ile 2299 engelli personel çalışmaktadır.

15.- Konya Milletvekili Abdulkadir Karaduman'ın, çiftçilerin gübreyi yüksek fiyattan almasının yarattığı mağduriyete ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29759)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı Sayın Dr. Bekir Pakdemirli** tarafından Anayasanın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim. 20.05.2020

Abdulkadir KARADUMAN
Konya Milletvekili

Tarım Kredi'nin iştiraki olan **GÜBRETAS** hisseleri, Bilecik Söğüt'teki altın madeni sahasından dolayı 6 ayda 10 kat artarken, halka açık hisselerin önemli bir kısmının tek kişide toplandığıyla ilgili haberler ulusal basına yansımıştır. Bunun yanında çiftçilerimiz, bayilik sözleşmesi adı altında hiçbir rekabet ortamı sağlanmadan tedarik edilen gübrelerden dolayı Tarım Kredi'de en pahalı gübreyi kullanmaktadır. Fakat çiftçilerimiz pahalı gübreye mahkûmken çiftçilikle ilgisi olmayan birkaç kişinin herhangi bir emek harcamadan GÜBRETAS üzerinden zenginleştiği görülmektedir.

Bu bağlamda;

1. GÜBRETAS'ın kurumsal web sitesinde yer alan; “Sektörde öncü olmanın verdiği sorumluluk ile bitki besleme ürünlerini sürdürülebilir büyüme ve çevreci yaklaşımla üretmek ve tedarik etmek; bilinçli tarımsal üretimi yaygınlaştırarak topraklarımıza bereket katmak.” misyonu doğrultusunda çalışması gerekirken, şirketin belirttiği misyondan uzak faaliyetleri bilginiz dâhilinde mi gerçekleşmektedir?
2. GÜBRETAS'ın Bakanlığınızın kapsamına girmeyen ve çiftçilerimizle ilgili olmayan faaliyetlerini denetliyor musunuz?
3. GÜBRETAS'ın halka açık hisselerinin büyük çoğunluğunu alan kişi kimdir? Bu kişinin üretimle veya çiftçilikle bir bağlantısı var mıdır?
4. Herhangi bir rekabet ortamının olmadığı yerde çiftçilerimiz pahalı gübreye mahkûm olmaktadır. Bu mağduriyeti çözmek hususunda yürüttüğünüz bir çalışmanız var mıdır?
5. Tarım Kredi ve GÜBRETAS yöneticilerin de hisse aldıkları iddiaları doğru mudur?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1667072

22.06.2020

Konu : Soru Önergeleri (7/29759)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Konya Milletvekili Sayın Abdulkadir KARADUMAN'a ait 7/29759 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29759)

**KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN ABDULKADİR KARADUMAN'A AİT 7/29759
ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü'nden alınan cevabi görüş aşağıda verilmektedir:

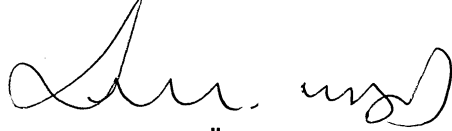
Gübre Fabrikaları Türk A.Ş. (GÜBRETAS) tarım sektörüne kimyevi gübre girdisi tedarik ederek Ülke tarımının kalitesi ve verimliliğini arttırmak amacıyla sektör açısından tarımsal üretime önemli katkılar sağlamakta bu anlamda kimyevi gübrede Ülkemizin yaklaşık %30 pazar payı ile üretim yapan çiftçilerimiz yararına özveri ve sorumluluk anlayışıyla hizmet götürmeyi kendine amaç edinmiştir. GÜBRETAS işbu konumu itibarıyla, gübre fiyatlarının belirlenmesinde dengeleyici rol oynayarak fiyatları regüle etmektedir. Aksi halde Ülkemizde gübre fiyatlarının daha yüksek seviyede seyredeceği göz önüne alınmalıdır.

GÜBRETAS Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde faaliyetlerini yürütürken, Sermaye Piyasası mevzuatı çerçevesinde SPK denetimine tabi olup finansal tabloları her yıl Bağımsız Denetim Kuruluşlarına denetlenmekte ve bu raporlar Kamuyu Aydınlatma Platformunda (KAP) kamuoyuna açıklanmaktadır. 1581 sayılı Kanunun Ek 2'inci maddesinde Tarım ve Orman Bakanlığının denetim yetkisi açıklanmış olup Bakanlığın denetim yetkisi Kooperatifleri Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği olarak ifade edilmiştir. GÜBRETAS hisseleri Borsa'da (eski adıyla İMKB) işlem görmeye başlayan ilk 15 şirketten biri olup, şirketin kendi tüzel kişiliği ve iştiraklerine ait bilgileri KAP da düzenli bir şekilde yayınlanmaktadır. Bu kapsamda şirketimiz halka açık ve Borsaya kote olduğundan yatırımcılar şirket hisselerini alıp satmakta muhtariyete sahip olup şirket hisseleri ile ilgili her hangi bir manipülasyon veya suç teşkil eden işlem ve eylemler ilgili mercilerin denetimine tabi olduğu izahtan varestedir.

16.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, 2019-2020 yılları Mart-Nisan aylarında gerçekleşen gıda enflasyonu, ithalatı ve ihracatı verilerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29760)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını, Anayasanın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince arz ederim.

Levent GÖK

Ankara Milletvekili

Mart ayı itibariyle ülkemizde görülmeye başlanan Covid-19 salgını sonrası gıdaya erişimin önemi bir kat daha artmıştır. Çok sayıda yurttaşımızın salgına bağlı sebeplerle hane gelirleri düşmüş veya kesilmiş, bütün bireylerin hastalığa karşı korunması için dengeli ve sağlıklı beslenmesi zorunlu hale gelmiştir. Pandeminin etkisini artırdığı Nisan ayında gıda enflasyonunda artış gerçekleşmiş, mevsim etkisiyle fiyatlarında düşüş beklenen temel gıdaların çoğu zam görmüştür. Ramazan ayının gelmesiyle gıdaya talep artarken, özellikle patates, soğan, sarımsak ve domates fiyatlarında meydana gelen artış salgın sebebiyle zor günler geçiren yurttaşlarımızın belini bükmektedir. Salgın döneminde hayati önem taşıyan sağlıklı beslenme ihtiyacının uygun fiyatlarla giderilebilmesi ve özellikle son 3 yıldır kronikleşen gıda enflasyonunun düşürülmesine ilişkin somut adımlar atılması gerekmektedir.

Bu bilgiler ışığında:

1. 2019 ve 2020 yılları Mart – Nisan aylarında gerçekleşen gıda enflasyonu istatistiklerini açıklar mısınız?
2. 2019 ve 2020 yılları Mart – Nisan aylarında ithal edilen gıda ürünlerinin türleri ve miktarları ile aynı dönemlerde sözü geçen ithalat için ödenen ücretleri açıklar mısınız?
3. 2019 ve 2020 yılları Mart – Nisan aylarında ihraç edilen gıda ürünlerinin türleri ve miktarları ile aynı dönemlerde sözü geçen ihracat için ödenen ücretleri açıklar mısınız?
4. Mevsim etkisi ve petrol fiyatlarının azalması ile düşmesi beklenen gıda fiyatlarının artmasının sebepleri nelerdir?

5. Salgın süresince yurttaşlarımızın uygun fiyatlarla gıdaya erişimi için hangi tedbirler alınmıştır?
6. Salgın süresince piyasaya sürülemediği için kayba uğrayan gıda türlerini ve miktarlarını açıklar mısınız?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :54045643-610-E.1668896
Konu :Soru Önergeleri (7/29760)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Ankara Milletvekili Sayın Levent GÖK'e ait 7/29760 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29760)

**ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN LEVENT GÖK'E AİT 7/29760 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Gıda enflasyonu ve dış ticaret verileri ilişkin veriler TÜİK tarafından resmi internet adresinde kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Yaşadığımız pandemi sürecinde genel olarak dünyaya bakıldığında Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım örgütü (FAO) uzmanları tarafından yapılan değerlendirmelere göre; Gıda güvenliği konusundaki risk, daha çok gelişmemiş ülkeler ile gıdada dışa bağımlı ülkeler için mevcuttur. Şu ana kadar en şiddetli fiyat artışı Afrika'da yaşanmıştır. Artışlar yüzde 30'lar seviyelerini görmüştür. Sonra sırayla Güney Amerika, Asya ve Doğu Avrupa gelmektedir. G20 üyeleri içinde aynı dönemde gıda fiyat artış oranı mayıs başı itibarıyla ABD'de yüzde 4,1, Kanada'da yüzde 3,3, Çin'de yüzde 3,8, Fransa'da yüzde 3,4, Rusya'da yüzde 3,8, İngiltere'de yüzde 3,2. Türkiye'de ise bu rakam yüzde 2,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Artışın Ülkemizde görece az olması, Ülkemizin tarım ve gıda alanındaki avantajını ortaya koymaktadır.

Bildiğini üzere gıda ve tarım ürünlerinde fiyat sadece arz ve talep kesişimi ile değil, beklentiler, yanıltıcı haberler, yurt dışı gelişmeler (ekonomik, politik ya da tarımsal üretimle ilgili), yaşadığımız pandemi süreci gibi ya da iklim kaynaklı beklenmedik şokları, tarımsal hastalık ve zararlılar gibi diğer başka birçok yan faktörlerin de etkisiyle de oluşabilmektedir. Bunun yanı sıra Ülkemizde gıda sektöründe üretici ve nihai tüketici arasında, hal dışı tacirler, toptancı halinde faaliyet gösteren komisyoncu ve tacirler, sevkiyatçılar ve perakendeciler gibi çok sayıda aracı farklı fonksiyonları yerine getirmek üzere yer almaktadır. Tarım ürününün hasattan itibaren taşınması, muhafaza edilmesi, ambalajlanması ve tasniflenmesi gibi pazarlamaya ilişkin fonksiyonların çoğu sektörün mevcut yapılanmasında üreticiler tarafından değil aracılar tarafından yerine getirildiğinden bu durum bir taraftan üreticilerin araçılara olan bağımlılığını artırırken, diğer taraftan maliyetlerin artmasına ve pazarlama payının yükselmesine sebep olmaktadır. Bakanlığımız bu konuda görev alanı çerçevesinde üretici örgütlerinin güçlendirilmesi ve teşvik edilmesinin kritik öneme haiz olduğunun bilincinde olarak çalışmalarını bu yönde sürdürmektedir.

İlaveten Bakanlığımız serbest piyasa koşullarında üreticiyi koruyacak ve tüketiciyi gözetecek şekilde fiyat oluşumuna zemin oluşturmaya yönelik gerekli önlemleri almakta ve gıda arz zincirindeki farklı halkalarda fiyat oluşumu da dahil olmak üzere farklı rolleri olan ilgili kamu otoriteleri ve Bakanlıklarla koordineli olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda var olan sistemleri üzerinden Bakanlığımızca piyasalar yakından takip edilmekte olup gerektiğinde ülke menfaatleri doğrultusunda tedbirler hızla alınmaktadır.

Bunun yanı sıra; gıda ve tarım ürünleri fiyat artışları ve piyasaların işleyişi ve dağıtım zincirindeki gelişmelerin fiyatlara olası etkilerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi, gerekli görülmesi halinde alınacak tedbirlere ve uygulanacak politikalara ilişkin önerilerde bulunulması amacıyla 9.12.2014 tarihinde 29200 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 2014/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan ve sekreteryası Merkez Bankası tarafından yürütülen "Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi" çerçevesinde gıda arz zincirinde rol, görev ve sorumluluğu olan birçok kamu kuruluşu koordinasyon halinde çalışmalarını sürdürmektedir.

17.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, yaş çay fiyatlarının taban fiyat olarak açıklanması, kota oranlarının ve destekleme primlerinin artırılması önerilerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29761)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Bekir PAKDEMİRLİ tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunu; Anayasanın 98. ve İçtüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim. 15.05.2020

Av. Uğur BAYRAKTUTAN
Artvin Milletvekili

Koronavirüs Salgınıyla mücadele döneminde çay üreticilerinin 'üretim maliyetlerinin' katlanarak artmasına rağmen taban fiyatta üreticiyi tatmin edecek bir artış yapılmamıştır. Çay üreticilerimiz içerisinde bulunduğumuz zor şartlarda ürettiği çayı zarar etmeden satabilmenin gayreti içerisinde ve geleceğe dair kaygılar yaşamaktadır. Hali hazırda çayın toplanmasının bile risk altında olduğu bir ortamda bu kaygıların acilen giderilmesi ve çay üreticilerinin talepleri yerine getirilmelidir.

Açıklanan yaş çay zammının son 20 yılın en düşük fiyatı olması ve salgın nedeniyle artan ekonomik yükler nedeniyle çay üreticisi daha da mağdur olacaktır. İlgili mağduriyetleri engellemek adına Çay fiyatlarını taban fiyat olarak yeniden açıklamak, kotayı artırmak ve özel sektörün açıklanan taban fiyatın altında alım yapmasının önüne geçmek gerekmektedir.

Bu Bağlamda;

- 1- Çay üreticilerinin; Yaş Çay Alım Fiyatının Taban Fiyat olarak yeniden açıklanması ve yükseltilmiş kota oranının ivedilikle açıklanması yönündeki taleplerini yerine getirecek misiniz? İlgili talepler hakkında hangi çalışmalar yürütülmektedir?
- 2- Özel sektörün açıklanan yaş çay alım fiyatının altında alım yapmasının yasaklanması adına Bakanlığınız nezdinde yürütülen bir çalışma mevcut mudur? Üreticilerin mağdur edilmesinin önüne geçmek adına ilgili yasal düzenlemeler ne zaman yapılacaktır? Bir takvim açıklar mısınız?
- 3- Çay alım fiyatıyla birlikte destekleme primlerinin de artırılması yönünde bir çalışmanız mevcut mudur? Detaylandırır mısınız?
- 4- Çay üreticilerimizin mağduriyetinin giderilmesi adına ortaya koydukları talepleri ilgili Bakanlıklarla ortak bir çalışma neticesinde ne zaman hayata geçireceksiniz? Bir takvim açıklar mısınız?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681460
Konu : Soru Önergeleri (7/29761)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Artvin Milletvekili Sayın Av. Uğur BAYRAKTUTAN'a ait 7/29761 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29761)

**ARTVİN MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. UĞUR BAYRAKTUTAN'A AİT 7/29761 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Yaş çay alım fiyatının yeniden açıklanması ve kota oranının artırılması yönünde bir çalışmamız bulunmamaktadır. Açıklanan fiyat üreticilerimiz tarafından da kabul görmüştür. Kota oranı bugüne kadar ki en yüksek rakam olmak üzere dekar başına 600 kg olarak belirlenmiştir. Belirlenen fiyat ile üreticilerimizin maliyetlerinin altında piyasada fiyat oluşumunun önlenmesi amaçlanmaktadır.

Çay Kanununun çıkarılması yönünde çalışmalara devam edilmektedir.

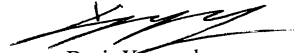
Yaş çay ürünü fark ödemesi desteği ile üreticilerin ürettiği ürüne kg bazlı olarak prim ödemesi yapılmaktadır. 2019 yılı ürünü içinde belirlenen fark ödemesi destek birim fiyatı 13 Kr/kg olarak belirlenmiş ve ödemeler yapılarak tamamlanmıştır.

Çay üreticilerinin gerek açıklanan yaş çay fiyatı gerekse açıkladığımız kota miktarları ve uyguladığımız alım programları doğrultusunda bir mağduriyeti söz konusu değildir. Nitekim özel sektör çay fabrikaları hem peşin ödeme yapmaya hem de açıklanan yaş çay fiyatının üzerinde çay alımına başlamışlardır.

18.- Zonguldak Milletvekili Deniz Yavuzylmaz'ın, IPARD programlarına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29762)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından Anayasanın 98'inci, meclis içtüzüğününün 96'ncı ve 99'ncü maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim. 15.05.2020

Deniz Yavuzylmaz
Zonguldak Milletvekili

2007-2014 dönemi IPARD I Programı, 2016 yılı sonu itibariyle sona ermiştir. 2014-2020 dönemi IPARD II Programı ise, 27 Ocak 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından resmen onaylanmıştır. Katılım Öncesi Yardım Aracı IPA II kapsamında Tarım ve Kırsal Kalkınma için IPARD II yardımını kapsayan finansal anlaşma, Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyet tarafından karşılıklı imzalanarak, 06.05.2017 tarihli Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu bağlamda;

- 1) IPARD II 2014- 2020 Programı dahilindeki iller belirlenirken hangi kriterler dikkate alınmıştır? İller için ölçme ve değerlendirme raporları düzenlenmiş midir? Programın amacına uygun olarak kırsal kalkınma potansiyeli olan ancak destek ihtiyacı bulunan Zonguldak ili neden programa dahil edilmemiştir?
- 2) Avrupa IPARD Programı fonlarını kullandırmakla görevli Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından IPARD I ve IPARD II programları süresince **Zonguldak İlinde alan gezileri yapılmış mıdır? İilde var olan STK'larla ve çiftçilerle görüşülmüş müdür?**
- 3) IPARD II 2014 – 2020 Programının toplam bütçesi ne kadardır? Önceki bütçe dönemine ait olan ödemesi planlanan, devam eden sözleşmelerin tutarı ne kadardır?
- 4) TKDK'nın resmi internet sitesinde, İl seçiminde kısıtlamaya gidilmesinin nedeni olarak; "Avrupa Komisyonunun, Tarım ve Kırsal Kalkınma alanında, Türkiye'ye ayırdığı hibe miktarının çok az olduğu" belirtilmiştir. Ancak 2018 yılı TKDK Sayıştay Raporu incelendiğinde, programın 2014-2018 bütçesinden 265 Milyon Avro'nun kullanılmadığı, çiftçilere hibe edilmediği tespit edilmiştir. Bütçede bulunan 265 Milyon Avro neden çiftçilere hibe edilmemiştir, çiftçiler neden desteksiz bırakılmıştır?
- 5) Sayıştay Raporlarına göre, programın 2014-2018 bütçesinden kalan 265 Milyon Avro için sonraki yıllarda çağrıya çıkmış mıdır? 2020 yılı için çıkılması planlanmakta mıdır?
- 6) Bugüne kadar IPARD Programı fonuna Türkiye Cumhuriyeti olarak aktarılan destek tutarı ne kadar olmuştur?
- 7) Programın desteklerinden faydalanamayan Zonguldak gibi iller için bir dengeleme ve telafi çalışmanız var mıdır?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1668979

22.06.2020

Konu : Soru Önergeleri (7/29762)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alman, Zonguldak Milletvekili Sayın Deniz YAVUZYILMAZ'a ait 7/29762 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29762)

**ZONGULDAK MİLLETVEKİLİ SAYIN DENİZ YAVUZYILMAZ'A AİT 7/29762
ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

IPARD II 2014- 2020 Programı döneminde coğrafi kapsam değişmemiştir. AB tarafından sağlanan fon kısıtlı olduğu için AB Komisyonu IPARD I Programı döneminde il sayısını sınırlı tutmuş ve IPARD II Programı döneminde ise illerinin artırılmasını kabul etmemiştir.

Programın hazırlanması sırasında ve değerlendirme faaliyetleri kapsamında yapılan saha ziyaretlerinin amacı programın destek verdiği sektörlerin durumunu yerinde gözlemek ve sektör paydaşları ile görüş alış verişinde bulunmak içindir. IPARD Programının coğrafi kapsamı genişletmek ve daraltmak için her hangi bir ille ziyaret yapılmamıştır.

IPARD II Programı 2014-2020 Program bütçesi Avrupa Birliği Katkısı 601 Milyon Avro, Türkiye Cumhuriyeti Katkısı ile birlikte toplamda yaklaşık 795 Milyon Avro'dur. Bu kapsamda Haziran 2020 itibarıyla kullanılan (ödenen) bütçe tutarı yaklaşık 185 Milyon Avro, ödemesi planlanan devam eden sözleşme tutarı ise yaklaşık 182 Milyon Avro'dur.

2018 Sayıştay raporunda kullanılmadığı ifade edilen 265 Milyon Avro bütçe, 2014-2018 yıllarının kalan bütçe tutarını göstermektedir. AB Komisyonu ile yapılan Sektörel Anlaşma gereğince her yıla tahsis edilen bütçenin takip eden üç yıl içerisinde (n+3 kuralı) kullanılması kuralına göre, bu tutarlar, 2021 yılı sonuna kadar kullanılması gereken tutarlardır. Bu kapsamda 2014-2018 ve sonraki yılların kalan bütçelerinin kullanılması amacıyla, 2019 yılında toplam tutarı 373 Milyon Avro olan dört başvuru çağrı ilanına çıkılmış, 2020 yılında ise 158 Milyon Avro tutarında 9. Proje başvuru ilanı yayımlanmıştır. Dolayısıyla IPARD II fonlarında güncel durum itibarıyla herhangi bir fon kaybı bulunmamaktadır.

IPARD I ve II programlarında Türkiye Cumhuriyeti katkısı olarak bugüne kadar toplam 1.056.079.755,80 TL destek ödemesi yapılmıştır.

"IPARD Programında; Avrupa Birliği "Çok Yıllı Gösterge Planlama Belgesi"nde istenen "mali kaynakların kullanılmasında coğrafi ve sektörel odaklanmanın yapılması ve kaynaklardan azami ölçüde etkinin yaratılması için İllerin GSYİH katkıları, göç değerleri, İllerin mevcut tarımsal yapısı ve kırsal alanların potansiyeli üzerinden güçlü ve zayıf yanlar belirlenmiştir. Bu değerlendirmeden sonra IPARD illeri Avrupa Komisyonu kriterlerine göre Avrupa Komisyonu ile birlikte belirlenmiştir. Kırsal kalkınma Programlamasının temel ilkelerinden olan tamamlayıcılık ve kapsayıcılık ilkelerine göre kalan 39 ilde Milli kaynaklarla İl Tarım ve Orman Müdürlüğü aracılığı ile IPARD benzeri olan Kırsal Kalkınma Yatırımları Destekleme Programı-KKYDP yürütülmektedir.

19.- İstanbul Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrikulu'nun, Bakanlıkça unvan değişikliği ile atanan personele ve kamuda çalışanların sözleşmeli personel alımı kapsamının dışında tutulmasına ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29763)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Bekir PAKDEMİRLİ tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

1. Tarım ve Orman Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü "unvan değişikliği" ile gıda mühendisi teknikerleri ve ziraat mühendisi teknikerleri kadrosuna geçiş hakkı olan ve ilgili kadrolara atanan toplam kaç vatandaşımız bulunmaktadır?
2. Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslara, 9 Mayıs 2020 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak eklenen Geçici Madde 19 ile kaç vatandaşımız mağduriyet yaşamıştır?
3. Bakanlığınızca 2153 personel alımı yapılacağı açıklanması akabinde, sözleşmeli personel alımlarına kamuda çalışanların başvuru yapması neden engellenmiştir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1667454
Konu : Soru Önergeleri (7/29763)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 03.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-656428 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, İstanbul Milletvekili Sayın Av. Dr. Mustafa Sezgin TANRIKULU'na ait 7/29763 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29763)

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN AV. DR. MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU'NA
AİT 7/29763 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Tüm dünyayı ve Ülkemizi etkileyen COVID-19 salgınının zararlarının en aza indirilmesi için; tarımsal üretim, gıda denetimi ve halkın gıda ihtiyacının tedarikinde Bakanlığımızın personel istihdamı büyük önem taşımakta ve bu önemin yanında salgının toplum üzerindeki ekonomik etkisinin minimize edilmesi bakımından çalışan istihdamının önemli bir husus olduğu açıktır.

2020 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı'na KPSS ile bir defaya mahsus yapılacak sözleşmeli personel yerleştirilmelerinde uygulanmak üzere; 09.05.2020 tarihli ve 31122 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esasların 2'nci maddesiyle Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslara Geçici Madde 19 olarak eklenen "Tarım ve Orman Bakanlığınca 2020 yılı içerisinde bu Esaslar kapsamında, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığı tarafından doğrudan yapılacak merkezi yerleştirme sonuçlarına göre istihdam edilecek sözleşmeli personel alımlarında, hali hazırda kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta olanların ataması yapılmaz." hükmü düzenlenmiştir.

Bakanlığımıza 2020 yılı için 2347 adet sözleşmeli personel kadrosuna açıktan atama izni verilmiştir. Bu kapsamda yapılacak alımlarda öncelikle, herhangi bir kamu kurum ve kuruluşlarında (İktisadi Devlet teşekkülleri ve Kamu iktisadi teşebbüsleri dahil) istihdam edilmemiş kişilerden yerleştirme yapılması suretiyle salgın döneminde ekonomik sebeplerle işsiz olan veya işsiz kalacakların istihdamının salgının toplum üzerindeki olumsuz etkilerin bertaraf edilmesine ve kamuda istihdam edilmeyi bekleyen çok sayıda insanın iş beklentisinin karşılanmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Söz konusu düzenleme daimi değil sadece 2020 yılı için geçerlidir. Bakanlığımız hizmetlerinin yürütülmesi için 2021 ve sonraki yıllar içinde personel alımı yapılması planlanmaktadır. Bu alımlarda herhangi bir kısıtlama yapılması düşünülmemektedir.

20.- Kırklareli Milletvekili Trabi Kayan 'ın, tarım politikalarına ve çiftçilere yapılacak destekleme demelerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli 'nin cevabı (7/29903)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Dr. Bekir PAKDEMİRLİ tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını; Anayasa'nın 98 ve İtzğn 96.maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.

Trabi KAYAN
Kırklareli Milletvekili

ÇİFTÇİ BOğULUYOR

Çiftçimizin durumu Per-Perişan

Dekar başına maliyet:

Tarla kirası (icar) : __200 TL

Tohum : _____ 70 TL

Akaryakıt : _____ 50 TL

Gübre : _____ 150 TL

İlaç : _____ 50 TL

Hasat : _____ 40 TL

İşçilik : _____ 100 TL

Amortisman : _____ 100 TL

Girdiler toplamı : ____760 TL

Yıllık ortalama verim : __300 kg/dr

Buğdaya verilen fiyat: __1.65 TL/kg

Dekar başı ürün bedeli:

$300 \times 1.65 = 495$ TL

Giderler toplamı : ____760 TL

Dekar başı gelir : ____495 TL

Dekar başı ZARAR : ____265 TL

Yasanın amir hükmü : Devletin çiftçisine yıllık olarak vereceği destek milli gelirinin % 1 i (Avrupa Birliğinde milli gelirin % 15 i)

Hükümet, çiftçilerimize ürün desteği olarak bunu vermek zorunda.

Hkmetin 17 yıldır verdiği; yasa ile belirlenenin yarısıdır.

Şu ana kadar, Hkmetin Türk çiftçisine vermeyip kestiği, 177 milyar TL borcu vardır.

Hükümet bu borcu derhal ödemelidir.

Buğday fiyatları 2019 = 1.4 TL/ kg

Enflasyon % 40

Buğday fiyatlar 2020 =1.65 TL /kg

2019 a oranla % 40 tan 2.00 TL / kg olması lazım.

Yine de çiftçimiz, 2020 ayçiçeğini harçla-borçla zar-zor ekti. Hala 2019 yılı ayçiçeği desteklemeleri verilmedi. Çiftçinin elinde beş kuruş kalmadı. Hükümet, çiftçimizin yasal hakkı olan devlet desteğini vermiyor; fakat çiftçimizi verdiği (ödeyemeyeceği) kredilerle boğuyor.

Çiftçi Covid 19 dan değil , üretmek için aldığı kredi borçları yüzünden BOĞULUYOR ...

Çiftçimiz nefes alamaz hale geldi...

Bu bağlamda;

- 1- Hükümetlerinizin yıllardır uygulamış olduğu yanlış tarım politikaları sebebi ile çiftçilerimizi nefes dahi alamaz hale gelmiştir. Hükümet olarak uygulamış olduğunuz bu yanlış tarım politikalarından ne zaman vazgeçecek siziz ?
- 2- İlgili Bakan olarak; yukarıda bahsetmiş olduğum giderler karşısında Çiftçilerimizin kar edebileceklerini düşünüyor musunuz ?
- 3- Sürekli olarak “**DÜNYA BİZİ KISKANIYOR**” diyen bir hükümetin Tarım ve Orman Bakanı olarak; tarıma hala ve ısrarla milli gelirin %1’inin ayrılmasını akla uygun buluyor musunuz ?
- 4- Dünyayı pençesine alan korona salgınında gördük ki tarım çok önemli. Her üründe kendi kendine yetebilmek çok önemli. Vatandaş olarak çok merak ediyoruz; Hükümetiniz tarımı güçlendirmek için neler yapıyor ?
- 5- “**DÜNYA BİZİ KISKANIYOR**” diyen hükümete soruyorum; çiftçilerimize olan borçlarınızı ne zaman ödeyecek siziz ?
- 6- “**DÜNYA BİZİ KISKANIYOR**” diyen hükümete soruyorum; 2019 ayçiçeği desteklerini ne zaman ödeyecek siziz ?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1669176
Konu : Soru Önergeleri (7/29903)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIğINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657479 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Kırklareli Milletvekili Sayın TÜRABİ KAYAN'a ait 7/29903 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29903)

**KIRKLARELİ MİLLETVEKİLİ SAYIN TÜRABİ KAYAN'A AİT 7/29903 ESAS
NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

TMO, müdahale alım fiyatlarını belirlerken ürün maliyetleri, üretim miktarı, ekonomik göstergeler (enflasyon vb.), iç ve dış piyasalardaki gelişmeler, refah payı ve üretimin sürdürülebilirliği gibi hususları dikkate almaktadır. TMO, iştiغال alanına giren ürünlerle ilgili, her yıl düzenli olarak Ülke genelinde maliyet çalışmaları yapmakta, müdahale alım fiyatlarının belirlenmesinde de maliyetler, büyük rol oynamaktadır. TMO tarafından yapılan maliyet çalışmalarında; Toprak Hazırlığı, Ekim, Gübreleme, İlaçlama, Sulama, Bakım, Sigorta, Hasat, Ürün Taşıma Masrafları, Diğer Değişen Masraflar, Sermaye Faizi, Tarla Kirası, Genel İdare Giderleri ve Diğer Sabit Masraflar gibi unsurlar dikkate alınmaktadır. Ayrıca her bir girdinin finansman maliyeti ve amortismanı da hesaplanmaktadır. 2020 yılı hububat müdahale alım fiyatları 4 Mayıs'ta açıklanmış olup, 2019 yılında ton başına;

- 1.350 TL olarak açıklanan sert ekmeklik buğday fiyatı 2020 yılında %22 artırılarak 1.650 TL,
- 1.450 TL olarak açıklanan makarnalık buğday fiyatı 2020 yılında %24 artırılarak 1.800 TL, belirlenmiştir.

Ayrıca kaliteli ekmeklik buğdayın fiyatı 1.700 TL'ye, kaliteli makarnalık buğdayın fiyatı ise 1.850 TL'ye kadar yükselmektedir. TMO tarafından 2020 yılı Sert Ekmeklik Buğday için açıklanan 1.650 TL/Ton müdahale alım fiyatı (prim ve destekler hariç) üretim maliyetine göre yaklaşık %32 daha yüksektir.

Bakanlığımızca verilen desteklerle birlikte üreticilerimizin kazancı daha da artmaktadır. Bunların yanında; TMO, 2005 yılından itibaren tarım ürünlerinin depolanmasında gelişmiş ülkelerde uygulanan lisanslı depoculuk sisteminin gelişmesi amacıyla sektöre öncülük etmektedir. Ürünlerini lisanslı depolara teslim eden üreticiler; ürün teslimlerinde %2 stopaj ve %2 SGK prim kesintisinden muaf tutulmaktadır. Ürünlerini lisanslı depolarda muhafaza eden üreticilere 24 ay (ilk 6 aya kadar 6 TL/Ton/Ay, kalan 18 ay ise 3 TL/Ton/Ay) depo kira desteği ile her ürün çeşidi için ton başına 25 TL'yi geçmemek üzere 750 TL'ye kadar nakliye ve parti başına 25 TL analiz destek ödemesi yapılmaktadır.

Bunların yanında Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden ürün bedelinin %75'ine kadar 9 ay vadeli kredi (Kredi üst limiti 5 Milyon TL) kullanma imkânı sunulmakta olup faizin tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır.

Kırsal kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP), 2006 yılında uygulanmaya alınmış, tarımı güçlendirmek ve tarım sanayi entegrasyonunu sağlamak için tarıma dayalı ekonomik yatırımlara %50 hibe desteği sağlanmıştır. Söz konusu Programın 22/02/2016 tarihli ve 2016/8541 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesine İlişkin Karara bağlı olarak 2020 yılı sonuna kadar devam etmesine karar verilmiştir.

2006 yılından günümüze kadar 11.232 adet Projeye 3 Milyar TL hibe desteği ödenmiştir. Uygulanan 11.232 projenin 5.682 adedi yeni tesis, 4.861 adedi kapasite artırımı ve teknoloji yenileme, 689 adedi ise tamamlama projesi olarak belirlenmiştir.

Ayrıca 262 Bin Makine-Ekipman Desteği için 1 Milyar TL olmak üzere verilen toplam Kırsal

Kalkınma Desteği 4 Milyar TL'dir. Program kapsamında uygulamalar devam etmektedir.

Bakanlığımızca bitkisel üretimde; Ülke potansiyelini etkin kullanmak, planlı üretime geçmek ve tarımsal yeterliliğimizi üst seviyeye çıkarmak kendi ihtiyaçlarını kendi kaynaklarından karşılamak, ihracat bazlı büyümek, çiftçimizin refah düzeyini artırmak için uygulanan Havza Bazlı Destekleme Modeli ile ülkemiz için önemli olan tarımsal ürünlerde kendi kendine yeten planlı bir üretim hedeflenmiştir. Model kapsamında ürünlerin ekolojik ve ekonomik yetiştirilmesi için uygun tarım havzaları belirlenmiş ve ülkemizde arz açığı bulunan, stratejik ve bölgesel önem arz eden, insan ve hayvan beslenmesi bakımından önemli olan 21 ürün ve yem bitkileri model kapsamına alınmıştır.

Bakanlığımızca 2019 yılı üretim sezonu için çiftçilerimize Bitkisel Üretim Desteklemeleri kapsamında 12,3 Milyar bütçe ayrılmış olup, şimdiye kadar destekleme ödemelerinin %63'ü gerçekleştirilmek sureti ile üreticilerimize toplamda 7,7 Milyar ödeme yapılmıştır. Destekleme ödemelerinin kalan kısmı ise planlanan ödeme takvimi içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Fark Ödemesi Desteği, 2019/46 No' lu Tebliğ ve 2020/10 No' lu Tebliğ doğrultusunda yürütölmektedir. 2020/10 No'lu Tebliğ gereğince Yağlı Tohumlu Bitkiler Fark Ödemesi Desteği için son başvuru tarihi 30 Nisan 2020'ye kadar uzatılmıştır. Bakanlığımıza ulaşan icmaller doğrultusunda ödemeler 05/06/2020 tarihinde başlanmış olup, gelen icmaller çerçevesinde ödemelere devam etmektedir.

21.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Bitlis'e bağlı Ölek Köyü'nde bulunan ormanlık alandaki ağaçların kesildiği ve bölgeye iş makinelerinin girdiğine dair iddialara ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/29904)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Sayın Dr. Bekir Pakdemirli tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLİOĞLU

Kocaeli Milletvekili

Tarafıma iletilen bilgiye:“ Bitlis'e bağlı Ölek Köyü ormanlık alanını bir yandan kesiyorlar diğer yandan iş makinaları ile kazmışlar. Doğa katliamı yaşanmaktadır.”iddiaları yer almıştır.

Bu bağlamda;

1. Yukarıda bahsi geçen iddialar doğru mudur?
2. Bitlis'e bağlı Ölek Köyü ormanlık alanının kesildiği ve iş makinalarının girdiği iddiaları doğru mudur? Eğer bu iddialar doğruysa ormanlık alanların kesilmesinin nedeni nedir?
3. Bitlis Ölek Köyü ormanlık alanında toplam kaç ağaç kesilmiştir?
4. Son 5 yılda tahrip edilen,kesilen,yanan ormanlık alan ne kadardır?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1675348
Konu : Soru Önergeleri (7/29904)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 04.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-657479 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Kocaeli Milletvekili Sayın Ömer Faruk GERGERLİOĞLU'na ait 7/29904 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş (7/29904)

**KOCAELİ MİLLETVEKİLİ SAYIN ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU'NA AİT
7/29904 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Önergeye konu bölgede Jandarma Alayı'nın müracaatı ve Bitlis Valiliği'nin talebi ile güvenlik şeridi ağaç kesimi ve güvenlik yol yapımı izinli olarak yapılmaktadır.

Karakolların ve çevre köylerin güvenliği için ağaç kesimi projeli ve izinli yapılmaktadır.

Ölek Köyü ve civarında 219 ha bozuk Meşe sahasında kesim yapılmıştır. Saha bozuk Meşe sahası olduğundan güvenlik sorununun çözülmesi sonucunda daha sağlıklı fertlerden verimli ormanlar meydana gelecektir.

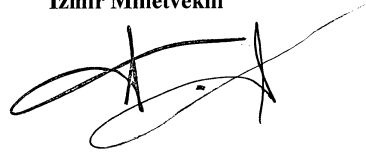
Ölek Köyü ve civarında son 5 yılda herhangi bir orman tahribatı ve orman yangını olmamıştır.

22.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Covid-19 salgını nedeniyle topraklarını ekememiş çiftçilere verilen desteklere ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30043)

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANLIĞINA,**

Aşağıdaki sorularımın, T.C. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 22.05.2020

**Bedri SERTER
İzmir Milletvekili**

Kovid19 sürecinin en büyük mağdurlarından biri de tarlalarını ekemeyen ve özellikle de 65 yaş üzeri olan çiftçiler olmuştur. Kasım 2019 tarihli 7/21279 sayılı soru önergemeye verdiğiniz cevapta çiftçilere mazot ve gübre desteğinin yanı sıra Küçük Aile İşletmesi Desteği verildiğinden söz etmişsiniz.

-Özellikle Kovid19 süreci başından bu yana Bakanlığınızın topraklarını ekememiş çiftçilere yönelik ne tür destekleri olmuştur?
- 65 yaş ve üzeri çiftçilerin yerine toprakların ekilip biçilmesi noktasında genç neslin istihdam edilmesi ve tarım alanlarında çalışmaya yönlendirilmesi noktasında Bakanlığınızın ne tür bir çalışması olmuştur?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1681796

22.06.2020

Konu : Soru Önergesi (7/30043)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 05.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-E.658133 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, İzmir Milletvekili Sayın Bedri SERTER'e ait 7/30043 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş 7/30043

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN BEDRİ SERTER'E AİT 7/30043 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Pandemi niteliği kazanan COVID-19 ile etkin mücadele kapsamında, Bakanlığımızın görev ve sorumluluklarının aksatılmadan ifası yanında, tarımsal üretimin sürdürülebilirliği ve Ülkesel arz güvenliğinin korunması büyük öneme sahiptir. Salgının küresel boyutta ilk ortaya çıkışından itibaren, süreç dikkatli bir şekilde takip edilerek, Ülkemize olan etkilerini en aza indirecek ve milletimizin gıda ihtiyacını kesintisiz bir şekilde karşılayacak tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda;

- Çiftçilerin ve mevsimlik işçilerin üretim alanına erişimini kısıtlamayacak, hasat edilen ürünler ile tarımsal girdilerin pazara ulaşımını engellemeyecek şekilde tarımsal üretimin aksatılmadan yürütülmesine yönelik olarak İçişleri Bakanlığı ile birlikte ortak çalışma yürütülmektedir.
- E-devlet üzerinden yapılan başvurular ile hizmetlerden yararlanma kolaylaştırılmıştır.
- Dönemsellik arz eden çiftçi başvurularına (desteklemeler vb.) yönelik süreler uzatılmıştır.
- Gübre, tohum, ilaç, yem gibi girdilerin üretimi, lojistiği ve dağıtımında sorun yaşanmaması sağlanmıştır.
- Temel gıdalarda stok ve piyasa takibi etkinleştirilmiştir.
- Çin'de görülen ilk vakalar sonrasında, perakende sektörü bilgilendirilerek, gıdanın tedariki, lojistiği ve stok yönetimi konularında gerekli hazırlıklar yapılmıştır.
- İlave yazlık ekim yapmaya uygun bölgelerde tohum sübvansede edilerek "Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi" Projesi başlatılmıştır.

Tarımsal üretimin kesintiye uğramadan devam edebilmesi için gerek duyulan insan gücünün karşılanmasına yönelik olarak ilgili Valilikler nezdinde;

- İller arasında mevsimlik tarım işçisi hareketliliğinde, işçilerin yola çıktıkları İlin "çıkış İli", tarımsal üretime katkı sağlayacakları İlin ise "varış İli" olarak tanımlanması,
- Tarımsal üretim kapasitesinin korunması ve/veya artırılması amacıyla alınması gereken tüm tedbirlerin planlanması ve uygulanması,
- Mevsimlik tarım işçilerinin düzenli sağlık kontrolleri için sağlık hizmetlerinin verilerek devamlılığının sağlanması, ulaşım koşulları, konakladıkları alanların yerel yönetimlerce düzenli olarak dezenfekte edilmesi, konaklama ve barınma koşullarının sağlık ve hijyen açısından uygunluğunun sağlanması temin ettirilmiştir.

2019 yılı için Küçük Aile İşletmesi Desteği kapsamında Beydağ İlçesinde 79 üreticiye 265 dekar alan için 26,5 Bin TL'lik; Ödemiş İlçesinde ise 186 üreticiye 636 dekar alan için 63,6 Bin TL'lik ödeme 20 Mart 2019 tarihinden itibaren gerçekleştirilmiştir.

Kırsal kalkınma Destekleri Kapsamında Genç çiftçi Projelerinin Desteklenmesine İlişkin 3 yıl boyunca Genç Çiftçilere proje başına 30.000 TL Hibe verilmiştir. Bu proje ile İzmir genelinde; 2016-2018 yılları arasında toplam 573 kişiye 17.190.000 TL destek verilmiştir.

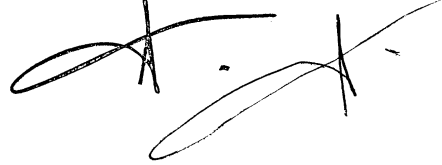
Kırsal Kalkınmada Uzman Eller Projesi ile İzmir İlimizde toplam 25 kişiye 2.494.815 TL hibe ödemesi yapılacaktır. Aynı proje kapsamında Ödemiş İlçesinde, hibe almaya hak kazanan 7 kişiye 695.000 TL hibe ödemesi yapılacaktır.

23.- İzmir Milletvekili Bedri Serter'in, Covid-19 salgını nedeniyle İzmir ilinde topraklarını ekememiş çiftçilere verilen desteklere ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30044)

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANLIĞINA,**

Aşağıdaki sorularımın, T.C. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 22.05.2020

Bedri SERTER
İzmir Milletvekili

Kovid19 sürecinin en büyük mağdurlarından biri de tarlalarını ekemeyen ve özellikle de 65 yaş üzeri olan çiftçiler olmuştur. Kasım 2019 tarihli 7/21279 sayılı soru önerge verdiğiniz cevapta çiftçilere mazot ve gübre desteğinin yanı sıra Küçük Aile İşletmesi Desteği verildiğinden söz etmiştiniz. İzmir özelinde ise özellikle Ödemiş ve Beydağ'da kestane ve incir başta olmak üzere pek çok tarım ürünün toplanmasına yönelik KOVİD19 süreci öncesinde ciddi bir insan kaynağı problemi yaşandığı bilinmektedir.

- Özellikle Kovid19 süreci başından bu yana Bakanlığınızın Ödemiş ve Beydağ'da topraklarını ekememiş çiftçilere yönelik ne tür destekleri olmuştur?
- 65 yaş ve üzeri çiftçilerin yerine toprakların ekilip biçilmesi noktasında İzmir Ödemiş ve Beydağ özelinde genç neslin istihdam edilmesi ve tarım alanlarında çalışmaya yönlendirilmesi noktasında Bakanlığınızın ne tür bir çalışması olmuştur?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :54045643-610-E.1681911
Konu :Soru Önergesi (7/30044)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 05.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-E.658133 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, İzmir Milletvekili Sayın Bedri SERTER'e ait 7/30044 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş 7/30044

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN BEDRİ SERTER'E AİT 7/30044 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Pandemi niteliği kazanan COVID-19 ile etkin mücadele kapsamında, Bakanlığımızın görev ve sorumluluklarının aksatılmadan ifası yanında, tarımsal üretimin sürdürülebilirliği ve Ülkesel arz güvenliğinin korunması büyük öneme sahiptir. Salgının küresel boyutta ilk ortaya çıkışından itibaren, süreç dikkatli bir şekilde takip edilerek, Ülkemize olan etkilerini en aza indirecek ve milletimizin gıda ihtiyacını kesintisiz bir şekilde karşılayacak tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda;

- Çiftçilerin ve mevsimlik işçilerin üretim alanına erişimini kısıtlamayacak, hasat edilen ürünler ile tarımsal girdilerin pazara ulaşımını engellemeyecek şekilde tarımsal üretimin aksatılmadan yürütülmesine yönelik olarak İçişleri Bakanlığı ile birlikte ortak çalışma yürütülmektedir.
- E-devlet üzerinden yapılan başvurular ile hizmetlerden yararlanma kolaylaştırılmıştır.
- Dönemsel arz eden çiftçi başvurularına (desteklemeler vb.) yönelik süreler uzatılmıştır.
- Gübre, tohum, ilaç, yem gibi girdilerin üretimi, lojistiği ve dağıtımında sorun yaşanmaması sağlanmıştır.
- Temel gıdalarda stok ve piyasa takibi etkinleştirilmiştir.
- Çin'de görülen ilk vakalar sonrasında, perakende sektörü bilgilendirilerek, gıdanın tedariki, lojistiği ve stok yönetimi konularında gerekli hazırlıklar yapılmıştır.
- İlave yazlık ekim yapmaya uygun bölgelerde tohum sübvansede edilerek "Bitkisel Üretimin Geliştirilmesi" Projesi başlatılmıştır.

Tarımsal üretimin kesintiye uğramadan devam edebilmesi için gerek duyulan insan gücünün karşılanmasına yönelik olarak ilgili Valilikler nezdinde;

- İller arasında mevsimlik tarım işçisi hareketliliğinde, işçilerin yola çıktıkları İlin "çıkış İli", tarımsal üretime katkı sağlayacakları İlin ise "varış İli" olarak tanımlanması,
- Tarımsal üretim kapasitesinin korunması ve/veya artırılması amacıyla alınması gereken tüm tedbirlerin planlanması ve uygulanması,
- Mevsimlik tarım işçilerinin düzenli sağlık kontrolleri için sağlık hizmetlerinin verilerek devamlılığının sağlanması, ulaşım koşulları, konakladıkları alanların yerel yönetimlerce düzenli olarak dezenfekte edilmesi, konaklama ve barınma koşullarının sağlık ve hijyen açısından uygunluğunun sağlanması temin ettirilmiştir.

2019 yılı için Küçük Aile İşletmesi Desteği kapsamında Beydağ İlçesinde 79 üreticiye 265 dekar alan için 26,5 Bin TL'lik; Ödemiş İlçesinde ise 186 üreticiye 636 dekar alan için 63,6 Bin TL'lik ödeme 20 Mart 2019 tarihinden itibaren gerçekleştirilmiştir.

Kırsal kalkınma Destekleri Kapsamında Genç Çiftçi Projelerinin Desteklenmesine İlişkin 3 yıl boyunca Genç Çiftçilere proje başına 30.000 TL Hibe verilmiştir. Bu proje kapsamında İzmir genelinde; 2016-2018 yılları arasında toplam 573 kişiye 17.190.000 TL destek verilmiştir. Aynı proje kapsamında Beydağ İlçesi için 3 yılda 27 kişiye 810.000 TL, Ödemiş İlçesi için 3 yılda 87 kişiye 2.610.000 TL destek verilmiştir.

Kırsal Kalkınmada Uzman Eller Projesi ile İzmir İlimizde toplam 25 kişiye 2.494.815 TL hibe ödemesi yapılacaktır. Aynı proje kapsamında Ödemiş İlçesinde, hibe almaya hak kazanan 7 kişiye 695.000 TL hibe ödemesi yapılacaktır.

24.- İzmir Milletvekili Bedri Serter 'in, İzmir ilinde bulunan tarıma dayalı ihtisas sanayi bölgelerine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli 'nin cevabı (7/30045)

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BAŞKANLIĞINA,**

Aşağıdaki sorularımın, T.C. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 22.05.2020

**Bedri SERTER
İzmir Milletvekili**

- İzmir'de şu an 2 ilçede kurulumu başlayan ve Bakanlığınızca İzmir'in 7 ilçesinde kurulacağı belirtilen Tarıma Dayalı İhtisas Sanayi Bölgeleri için Bakanlığınızca öngörülen istihdam politikası nedir, nasıl olacaktır?
- Bugüne kadar kaç kişinin istihdamı gerçekleşmiştir?
- Kadın tarım işçilerinin de bu bölgelerde aktif çalışmasına yönelik Bakanlığınızın bir çalışması söz konusu mudur?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :54045643-610-E.1681999
Konu :Soru Önergesi (7/30045)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIğINA

İlgi : 05.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-E.658133 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, İzmir Milletvekili Sayın Bedri SERTER'e ait 7/30045 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş 7/30045

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN BEDRİ SERTER'E AİT 7/30045 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Kurulumu tamamlanan Tarıma Dayalı Organize Sanayi Bölgelerinde (TDİOSB) ağırlıklı olarak bitkisel üretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi planlandığından %90 oranında kadın işçilerin istihdamının sağlanması öngörülmektedir.

İzmir İlindeki 7 İlçede TDİOSB başvuruları alınmış olup, yer seçimi çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda;

- Dikili TDİ Sera OSB (Bitkisel Üretim) 3.500 kişi,
- Bayındır TDİ Çiçekçilik OSB (Süs Bitkileri) 1.500 kişi,
- Bergama TDİ Hayvancılık OSB (Süt) 5.000 kişi,
- Menderes TDİ Çiçekçilik OSB (Süs Bitkileri) 750 kişi,
- Kiraz TDİ Sera OSB (Bitkisel Üretim) 2.000 kişi,
- Aliağa TDİ Sera OSB (Bitkisel Üretim) 1.500 kişi,
- Kınık TDİOSB Tıbbi ve Aromatik Bitkiler 3.000 kişi olmak üzere toplam 17.500 kişi istihdamın sağlanması öngörülmektedir.

şu an itibariyle İzmir İlinde işletme aşamasına geçen TDİOSB bulunmadığı için herhangi bir istihdam söz konusu değildir. Çalışmalar devam etmektedir.

25.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, Bakanlığın sözleşmeli personel atamalarında halihazırda kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanların hariç tutulmasının gerekçesine ilişkin sorusu ve Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin cevabı (7/30050)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli tarafından yanıtlanmasını arz ederim.

Ulaş Karasu
Sivas Milletvekili

2018 yılında dönemin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından, çeşitli görevlerde istihdam edilmek üzere 10 bin 551 personel alım sözü verilmiş, 24 Haziran'da Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişin ardından verilen bu söz rafa kaldırılmıştır. Söz konusu dönemde Kamu Personeli Seçme Sınavı'na giren binlerce gencimiz atama yapılmamasının ardından mezun oldukları bölümlerle ilgili kamu kurumlarında göreve başlayamamış, Tarım ve Orman Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nden teyit alarak "Unvan Değişikliği" ile kendi kadroları olan mühendislik kadrolarına geçiş umuduyla tercihlerini yapmışlardır. Ancak; 8 Mayıs 2020 tarihli ve 2506 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile bu hak gençlerimizin elinden alınmıştır. Söz konusu karar neticesinde; sadece Tarım ve Orman Bakanlığı'nda yapılacak olan sözleşmeli personel atamalarında hali hazırda kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanlar hariç tutulmuştur.

Bu bağlamda;

1- 8 Mayıs 2020 tarihli ve 2506 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Tarım ve Orman Bakanlığı'nda yapılacak olan sözleşmeli personel atamalarında hali hazırda kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanların hariç tutulmasının gerekçesi nedir?

2- Tarım ve Orman Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'nden teyit alarak "Unvan Değişikliği" ile kendi kadroları olan mühendislik kadrolarına geçiş umuduyla tercih yapan gençlerimize verilen sözler için herhangi bir adım atacak mısınız?

3- 2018 yılında dönemin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından verilen kadro sözü hangi tarihte yerine gelecektir?

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIğI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 54045643-610-E.1682116
Konu : Soru Önergesi (7/30050)

22.06.2020

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

İlgi : 05.06.2020 tarihli ve 43452547-120.07-E.658133 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan, Sivas Milletvekili Sayın Ulaş KARASU'ya ait 7/30050 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımızın cevabi görüşü ekte sunulmaktadır.
Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Bekir PAKDEMİRLİ
Bakan

Ek : Cevabi Görüş 7/30050

**SİVAS MİLLETVEKİLİ SAYIN ULAŞ KARASU'YA AİT 7/30050 ESAS NUMARALI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR**

Her yıl yayımlanan Bütçe Kanunu Hükümleri doğrultusunda, Bakanlığımıza verilen aşıktan ve kurumlar arası nakil kontenjanı dâhilinde, Bakanlığımızın ihtiyaç duyduğu alanlarda personel alımları kadro durumu ve hizmet ihtiyacına göre, personel aşığı olan branşlara Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) sonucu ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) tarafından yerleştirme işlemleri yapılmaktadır.

Bu kapsamda Bakanlığımıza 1.150 Orman Mühendisi ve 2.700 Orman Muhafaza Memuru dahil olmak üzere toplam 5 Bin sözleşmeli personel alımı tamamlanmış olup, ÖSYM tarafından 2020 yılı Haziran ayında yapılan merkezi yerleştirme ile 1.277 Mühendis, 870 Veteriner Hekim, 150 Tekniker, 50 Teknisyen olmak üzere toplam 2.347 sözleşmeli çalışma arkadaşımızın yerleştirmeleri de yapılmıştır.

DÖNEM: 27

YASAMA YILI: 3

103'ÜNCÜ BİRLEŞİM
23 HAZİRAN 2020 SALI
SAAT: 15.00

GRUP ÖNERİLERİ

1.- Genel Kurulun,

23, 24, 25, 30 Haziran 2020 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleşimlerinde denetim konularının görlmeyerek Gündemin “Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler” kısmında yer alan işlerin görlmesi;

23, 24, 25, 30 Haziran 2020 Salı, Çarşamba ve Perşembe günkü birleşimlerinde saat 24:00’a kadar çalışmalarını sürdürmesi;
nerilmiştir.

(Genel Kurulun 02.06.2020 tarihli 93’üncü Birleşiminde kabul edilmiştir.)

2.- 216 Sıra Sayılı Kanun Teklifinin İçtüzüğün 91 inci maddesine göre Temel Kanun olarak grlmesi ve birinci bölümünün 1 ila 20 nci maddelerden, ikinci bölümünün 21 ila 43 üncü maddelerden, üçüncü bölümünün 44 ila 66 ncı maddelerden oluşması önerilmiştir.

(Genel Kurulun 09.06.2020 tarihli 96’ncı Birleşiminde kabul edilmiştir.)

KOMİSYON TOPLANTISI

* İçişleri Komisyonu

24.06.2020 Çarşamba - Saat: 11.00

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ GÜNDEMİ

103'ÜNCÜ BİRLEŞİM

23 HAZİRAN 2020 SALI

SAAT: 15.00

1 – BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

1.- Gaziantep Milletvekili Mahmut Toğrul'un Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri İle Kamu Görevinden Çıkarılan Barış Akademisyenlerinin Görevlerine İade Edilmelerine İlişkin Kanun Teklifinin (2/2201) İçtüzük'ün 37'nci Maddesine Göre Doğrudan Gündeme Alınmasına İlişkin Önerge

2 – ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

* * *

3 – SEÇİM

* * *

4 – OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

* * *

5 – MECLİS SORUŞTURMASI RAPORLARI

* * *

6 – GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

* * *

1.- (S. Sayısı: 216) İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Tokat Milletvekili Özlem Zengin ile 128 Milletvekilinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi (2/2735) ve Adalet Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 09.06.2020) (**)

2.- (S. Sayısı: 163) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2401) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 29.01.2020) (X)

3.- (S. Sayısı: 192) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Cibuti Cumhuriyeti Arasında Denizcilik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1413) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

4.- (S. Sayısı: 195) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2499) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

5.- (S. Sayısı: 139) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadağ Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2273) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

6.- (S. Sayısı: 141) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasına İlişkin Olarak İmzalanan Mevcut Protokol I'nın Yerini Alan Protokol I ile Anlaşmaya Eklenen Protokol III'ün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2275) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

7.- (S. Sayısı: 29) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti ile Karadağ Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması Tarafından Kurulan Ortak Komite'nin Serbest Ticaret Anlaşması'nın 'Menşeli Ürünler' Kavramının Tanımı ve İdari İşbirliği Yöntemlerine İlişkin Protokol II'sini Değiştiren 1/2017 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına İlişkin Yetki Verilmesine Dair Kanun Teklifi (2/1362) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

8.- (S. Sayısı: 95) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1593) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

9.- (S. Sayısı: 66) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgız Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Bişkek Kırgız-Türk Dostluk Devlet Hastanesi Açılması, Ortak İşletilmesi ve Devri ile Kırgız Cumhuriyeti Vatandaşlarının Türkiye'de Tıp ve Tıpta Uzmanlık Eğitimi Almasına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1602) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 24.05.2019) (X)

10.- (S. Sayısı: 34) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Şili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1245) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

(**) İçtüzüğün 91'inci maddesine göre Temel Kanun olarak görüşülmesi kabul edilmiştir.
(X) Açık oylamaya tâbi işleri gösterir.

11.-**(S. Sayısı: 47)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1411) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) **(X)**

12.-**(S. Sayısı: 76)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kongaz Süleyman Demirel Moldova Türk Lisesi Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1797) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) **(X)**

13.-**(S. Sayısı: 88)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kullanılmış Yakıt İdaresinin ve Radyoaktif Atık İdaresinin Güvenliği Üzerine Birleşik Sözleşmeye Türkiye Cumhuriyeti'nin Beyanlarla Birlikte Katılmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1801) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) **(X)**

14.-**(S. Sayısı: 33)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması Tarafından Kurulan Ortak Komite'nin Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın 'Menşeli Ürünler' Kavramının Tanımı ve İdari İşbirliği Yöntemleri Hakkında Protokol II'sini Değiştiren 1/2016 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna ve Anlaşmanın Protokoller ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/1364) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) **(X)**

15.-**(S. Sayısı: 54)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Irak Cumhuriyeti Su Kaynakları Bakanlığı Arasında Su Alanında Mutabakat Zaptı ve Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1542) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) **(X)**

16.-**(S. Sayısı: 21)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretime İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1191) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

17.-**(S. Sayısı: 23)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetlerine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1193) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

18.-**(S. Sayısı: 25)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1197) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

19.-**(S. Sayısı: 26)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1194) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 26.11.2018) **(X)**

20.-**(S. Sayısı: 30)** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Burundi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1367) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) **(X)**

21.- (S. Sayısı: 31) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1363) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 21.12.2018) (X)

22.- (S. Sayısı: 55) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1543) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.03.2019) (X)

23.- (S. Sayısı: 60) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Lesoto Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1537) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 24.05.2019) (X)

24.- (S. Sayısı: 67) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ile Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Üye Devletleri Arasında Yatırımların Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın 9/7'nci Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1782) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 24.05.2019) (X)

25.- (S. Sayısı: 70) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1548) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

26.- (S. Sayısı: 72) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1773) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

27.- (S. Sayısı: 73) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmaları Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1774) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

28.- (S. Sayısı: 74) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Estonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1777) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

29.- (S. Sayısı: 75) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belarus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Amaçlı Kullanımı İçin İşbirliği Anlaşması ile Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1778) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 31.05.2019) (X)

30.- (S. Sayısı: 82) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1582) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

31.- (S. Sayısı: 83) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1590) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

32.- (S. Sayısı: 86) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyona veya Konsolosluk Mensuplarının Aile Üyelerinin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/1772) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

33.- (S. Sayısı: 87) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Sekretaryası Arasında Ankara Girişiminin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi Sekretaryası Arasında Ankara Girişiminin Uygulanmasına İlişkin 4 Nisan 2016 Tarihinde Bonn'da İmzalanmış Anlaşmayı Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1799) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

34.- (S. Sayısı: 89) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Yirmi Sekizinci Taraflar Toplantısı'nda Üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolü'ne Yönelik Değişikliğin (Kıgali Değişikliği-2016) Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1896) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 14.06.2019) (X)

35.- (S. Sayısı: 96) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ürdün Haşimi Krallığı Hükümeti Arasında Gemiadamı Belgelerinin Karşılıklı Tanınmasına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1775) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

36.- (S. Sayısı: 97) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Doğu Karayip Devletleri Örgütü Arasında Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1780) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

37.- (S. Sayısı: 98) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1794) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

38.- (S. Sayısı: 101) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Hırvatistan Cumhuriyeti Arasında Cezaî Konularda Karşılıklı Adli Yardımlaşma Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1950) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 12.07.2019) (X)

39.- (S. Sayısı: 108) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1454) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

40.- (S. Sayısı: 109) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1534) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

41.- (S. Sayısı: 110) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1535) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

42.- (S. Sayısı: 111) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İran İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Sosyal Güvenlik Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1802) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

43.- (S. Sayısı: 114) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2021) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 18.10.2019) (X)

44.- (S. Sayısı: 119) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gine Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1539) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

45.- (S. Sayısı: 120) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somalî Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kalkınma İşbirliği Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1796) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

46.- (S. Sayısı: 121) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Kültür Enstitüsü Şartının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2020) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

47.- (S. Sayısı: 123) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Altyapı Projeleri Alanında İş Birliği Konulu Anlaşma Ek-1'in Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2217) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

48.- (S. Sayısı: 124) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Kör, Görme Engelli veya Başka Bir Nedenle Basılı Materyal Okuma Engelli Kişilerin Yayınlanmış Eserlere Erişiminin Kolaylaştırılmasına Dair Marakeş Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2218) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

49.- (S. Sayısı: 125) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve İsviçre Federal Konseyi Arasında Diplomatik Misyon, Konsolosluk ve Daimi Temsilcilik Mensuplarının Refakatçilerine İlişkin Kazanç Getirici Faaliyetler Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2223) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

50.- (S. Sayısı: 126) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Standardizasyon, Uygunluk Değerlendirmesi, Akreditasyon ve Metroloji Bölgesel Enstitüsü Tüzüğü'nün 5.4.1.10 Maddesinin Tadiline İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2224) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

51.- (S. Sayısı: 127) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un İslam İşbirliği Teşkilatı Polis İşbirliği ve Koordinasyon Merkezi Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2034) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 06.11.2019) (X)

52.- (S. Sayısı: 136) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

53.- (S. Sayısı: 137) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kendi Sınırları Dahilinde ve Ötesinde Tarifeli Hava Hizmetlerine İlişkin İkili Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2027) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

54.- (S. Sayısı: 138) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nikaragua Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2028) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

55.- (S. Sayısı: 140) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Bosna-Hersek Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Protokol ve Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2274) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

56.- (S. Sayısı: 142) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2276) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 22.11.2019) (X)

57.- (S. Sayısı: 147) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Güney Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1536) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

58.- (S. Sayısı: 148) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1545) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

59.- (S. Sayısı: 150) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1596) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

60.- (S. Sayısı: 151) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Paraguay Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Dostluk ve İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1779) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

61.- (S. Sayısı: 152) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1949) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

62.- (S. Sayısı: 153) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakmakla Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2025) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

63.- (S. Sayısı: 154) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2278) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 19.12.2019) (X)

64.- (S. Sayısı: 156) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile EFTA Devletleri Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2372) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.12.2019) (X)

65.- (S. Sayısı: 157) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti ile İsviçre Konfederasyonu Arasında Tarım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna ve Anlaşmanın Eklerine İlişkin Değişikliklerin Cumhurbaşkanınca Doğrudan Onaylanmasına Dair Yetki Verilmesine İlişkin Kanun Teklifi (2/2373) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.12.2019) (X)

66.- (S. Sayısı: 164) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığı ile Vergiden Kaçınmaya Engel Olma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2403) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

67.- (S. Sayısı: 165) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile TANAP Doğalgaz İletim Anonim Şirketi Arasında Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Sistemi Hakkında Ev Sahibi Hükümet Anlaşması" Hakkında Değişikliğin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1246) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

68.- (S. Sayısı: 166) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2222) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 30.01.2020) (X)

69.- (S. Sayısı: 167) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1583) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

70.- (S. Sayısı: 168) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Çad Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Teknik ve Kalkınma İşbirliği Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1795) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

71.- (S. Sayısı: 169) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2370) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

72.- (S. Sayısı: 170) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücü Anlaşması'na Ek Altıncı Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2402) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

73.- (S. Sayısı: 171) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında Gelir ve Servet Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna İlişkin Kanun Teklifi (2/2496) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

74.- (S. Sayısı: 172) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2498) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 03.02.2020) (X)

75.- (S. Sayısı: 177) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mozambik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1457) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

76.- (S. Sayısı: 178) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Uganda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1458) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

77.- (S. Sayısı: 179) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1532) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

78.- (S. Sayısı: 180) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Madencilik ve Hidrokarbon Alanlarında İşbirliğine Dair Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1587) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

79.- (S. Sayısı: 181) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Madencilik Alanında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı ile Mutabakat Zaptında Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1588) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

80.- (S. Sayısı: 182) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1594) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

81.- (S. Sayısı: 183) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1781) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

82.- (S. Sayısı: 184) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ile Ekvator Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2026) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

83.- (S. Sayısı: 185) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2221) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 25.02.2020) (X)

84.- (S. Sayısı: 186) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bolivarçı Venezuela Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1898) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

85.- (S. Sayısı:187) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1947) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

86.- (S. Sayısı: 188) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Guatemala Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2032) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

87.- (S. Sayısı: 189) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2219) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

88.- (S. Sayısı: 190) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2599) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

89.- (S. Sayısı: 191) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak Devriye Polis Hizmetlerinin Uygulanması Hususunda Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2600) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 27.02.2020) (X)

90.- (S. Sayısı: 193) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Honduras Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2029) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

91.- (S. Sayısı: 194) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Fildişi Sahili Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2371) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 02.03.2020) (X)

92.- (S. Sayısı: 201) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Arasında Gümrük Konularında İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2497) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

93.- (S. Sayısı: 202) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 nci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Kararının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1912) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

94.- (S. Sayısı: 203) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sao Tome ve Prinsipe Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1591) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

95.- (S. Sayısı: 204) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moritanya İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Balıkçılık ve Deniz Ekonomisi Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1365) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

96.- (S. Sayısı: 205) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Zimbabve Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1455) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

97.- (S. Sayısı: 206) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1897) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 08.04.2020) (X)

98.- (S. Sayısı: 208) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Myanmar Birliği Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2033) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

99.- (S. Sayısı: 209) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Nijer Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2225) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

100.- (S. Sayısı: 210) Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un 28 Ocak 1964 Tarihli Ek Protokol ve 16 Kasım 1982 Tarihli Protokol ile Değiştirilen 29 Temmuz 1960 Tarihli Nükleer Enerji Alanında Üçüncü Şahıslara Karşı Hukuki Mesuliyete Dair Sözleşmeyi Değiştiren Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2369) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

101.- (S. Sayısı: 211) İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Elektrik Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1586) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (Dağıtma tarihi: 10.04.2020) (X)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 218

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192
Milletvekilinin 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı
Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin
Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi
Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin
Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan
Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun
Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• **2/2952 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4

- Katılma Yazıları 8

- Genel Gerekçesi 10

- Madde Gerekçeleri..... 11

• **Anayasa Komisyonu Raporu** 15

• **Ek Görüş** 26

• **Muhalefet Şerhi**..... 42

• **Teklif Metni**..... 51

• **Anayasa Komisyonunun Kabul Ettiği Metin** 51

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Mustafa Şentop
Tekirdağ
TBMM Başkanı

<i>Süreyya Sadi Bilgiç</i>	<i>Mehmet Muş</i>	<i>Bülent Turan</i>
Isparta	İstanbul	Çanakkale
<i>Erkan Akçay</i>	<i>Özlem Zengin</i>	<i>Muhammet Emin Akbaşoğlu</i>
Manisa	Tokat	Çankırı
<i>Cahit Özkan</i>	<i>Muhammed Levent Bülbül</i>	<i>Numan Kurtulmuş</i>
Denizli	Sakarya	İstanbul
<i>Nilgün Ök</i>	<i>Sabri Öztürk</i>	<i>İshak Gazel</i>
Denizli	Giresun	Kütahya
<i>Yusuf Başer</i>	<i>Oya Eronat</i>	<i>Mehmet Yavuz Demir</i>
Yozgat	Diyarbakır	Muğla
<i>Bülent Tüfenkci</i>	<i>Ahmet Akay</i>	<i>Selman Özboyacı</i>
Malatya	Şanlıurfa	Konya
<i>Salim Çivitcioğlu</i>	<i>İsmail Kaya</i>	<i>Mehmet Cihat Sezal</i>
Çankırı	Osmaniye	Kahramanmaraş
<i>İbrahim Yurdunuseven</i>	<i>Şirin Ünal</i>	<i>Serap Yaşar</i>
Afyonkarahisar	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Doğan Kubat</i>	<i>Fatma Betül Sayan Kaya</i>	<i>Mustafa Demir</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Mehdi Eker</i>	<i>Ceyda Çetin Erenler</i>	<i>İlyas Şeker</i>
Diyarbakır	Kütahya	Kocaeli
<i>Fehmi Alpay Özalan</i>	<i>İbrahim Aydın</i>	<i>Eyüp Özsoy</i>
İzmir	Antalya	İstanbul
<i>Ekrem Çelebi</i>	<i>Uğur Aydemir</i>	<i>Bekir Kuvvet Erim</i>
Ağrı	Manisa	Aydın
<i>Orhan Kırçalı</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Hacı Bayram Türkoğlu</i>
Samsun	Bursa	Hatay

<i>Hüseyin Şanverdi</i>	<i>Vildan Yılmaz Gürel</i>	<i>Mehmet Ali Cevheri</i>
Hatay	Bursa	Şanlıurfa
<i>Tamer Akkal</i>	<i>Rıza Posacı</i>	<i>Hüseyin Yayman</i>
Manisa	Aydın	Hatay
<i>Yavuz Ergun</i>	<i>Metin Yavuz</i>	<i>Semiha Ekinci</i>
Niğde	Aydın	Sivas
<i>Bahar Ayvazoğlu</i>	<i>İffet Polat</i>	<i>Habibe Öçal</i>
Trabzon	İstanbul	Kahramanmaraş
<i>Abdullah Güler</i>	<i>Refik Özen</i>	<i>Sabahat Özgürsoy Çelik</i>
İstanbul	Bursa	Hatay
<i>Belgin Uygur</i>	<i>Selami Altınok</i>	<i>Ahmet Arslan</i>
Balıkesir	Erzurum	Kars
<i>Mustafa Yel</i>	<i>Fatih Şahin</i>	<i>Ahmet Zenbilci</i>
Tekirdağ	Ankara	Adana
<i>Selim Gültekin</i>	<i>Mustafa Esgin</i>	<i>Abdullah Doğru</i>
Niğde	Bursa	Adana
<i>Mustafa Kendirli</i>	<i>İsmail Bilen</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>
Kırşehir	Manisa	İstanbul
<i>Erol Kavuncu</i>	<i>Recep Şeker</i>	<i>Ramazan Can</i>
Çorum	Karaman	Kırıkkale
<i>Zafer Işık</i>	<i>Hacı Ahmet Özdemir</i>	<i>Halil Özşavlı</i>
Bursa	Konya	Şanlıurfa
<i>Atay Uslu</i>	<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Emrullah İşler</i>
Antalya	Bursa	Ankara
<i>Fatma Aksal</i>	<i>Zülfü Demirbağ</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>
Edirne	Elâzığ	Ankara
<i>Necip Nasır</i>	<i>Yaşar Kırkpınar</i>	<i>Hacı Osman Akgül</i>
İzmir	İzmir	Gümüşhane
<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Mustafa Arslan</i>	<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i>
Bursa	Tokat	Gaziantep
<i>Mehmet Erdoğan</i>	<i>Tamer Dağlı</i>	<i>İbrahim Halil Yıldız</i>
Gaziantep	Adana	Şanlıurfa
<i>Cemal Taşar</i>	<i>İsmail Emrah Karayel</i>	<i>Abdullah Nejat Koçer</i>
Bitlis	Kayseri	Gaziantep
<i>Recep Akdağ</i>	<i>Rümeysa Kadak</i>	<i>Selahattin Minsolmaz</i>
Erzurum	İstanbul	Kırklareli

<i>Mustafa Açıkgöz</i>	<i>Kemal Çelik</i>	<i>Ayşe Keşir</i>
Nevşehir	Antalya	Düzce
<i>Mustafa Köse</i>	<i>Ali Cumhur Taşkın</i>	<i>Ahmet Kılıç</i>
Antalya	Mersin	Bursa
<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i>	<i>Osman Boyraz</i>	<i>Ahmet Büyükgümüş</i>
Sakarya	İstanbul	Yalova
<i>Yusuf Beyazıt</i>	<i>İlknur İnceöz</i>	<i>Zemzem Güllender Açıanal</i>
Tokat	Aksaray	Şanlıurfa
<i>Hasan Çilez</i>	<i>Jülide İskenderoğlu</i>	<i>Çiğdem Koncağül</i>
Amasya	Çanakkale	Tekirdağ
<i>Canan Kalsın</i>	<i>Meliha Akyol</i>	<i>İsmet Uçma</i>
İstanbul	Yalova	İstanbul
<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i>	<i>Mehmet Akif Yılmaz</i>	<i>Ravza Kavakcı Kan</i>
Kocaeli	Kocaeli	İstanbul
<i>Yakup Taş</i>	<i>Tahir Akyürek</i>	<i>Osman Ören</i>
Adıyaman	Konya	Siirt
<i>Hulusi Şentürk</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Ali Özkaya</i>
İstanbul	Bartın	Afyonkarahisar
<i>Ahmet Sorgun</i>	<i>Cihan Pektaş</i>	<i>Muhammet Balta</i>
Konya	Gümüşhane	Trabzon
<i>Ahmet Tan</i>	<i>Ahmet Yıldız</i>	<i>Yavuz Subaşı</i>
Kütahya	Denizli	Balıkesir
<i>Ahmet Demircan</i>	<i>Mehmet Uğur Gökgöz</i>	<i>Sermin Balık</i>
Samsun	Isparta	Elâzığ
<i>Mücahit Durmuşoğlu</i>	<i>Ahmet Özdemir</i>	<i>Abdulhat Arvas</i>
Osmaniye	Kahramanmaraş	Van
<i>Emine Zeybek</i>	<i>Pakize Mutlu Aydemir</i>	<i>Salih Cora</i>
Kocaeli	Balıkesir	Trabzon
<i>Harun Karacan</i>	<i>Tülay Kaynarca</i>	<i>Niyazi Güneş</i>
Eskişehir	İstanbul	Karabük
<i>Zehra Taşkesenlioğlu Ban</i>	<i>Erol Kaya</i>	<i>Hacı Turan</i>
Erzurum	İstanbul	Ankara
<i>Zeynep Yıldız</i>	<i>Hacı Özkan</i>	<i>Leyla Şahin Usta</i>
Ankara	Mersin	Konya
<i>Cengiz Demirkaya</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>
Mardin	İzmir	Rize

<i>Ahmet Salih Dal</i>	<i>Mahmut Atilla Kaya</i>	<i>Ali İhsan Yavuz</i>
Kilis	İzmir	Sakarya
<i>Emine Yavuz Gözgeç</i>	<i>Burhan Çakır</i>	<i>Süleyman Karaman</i>
Bursa	Erzincan	Erzincan
<i>Mustafa Ataş</i>	<i>Ali Şahin</i>	<i>İsmet Yılmaz</i>
İstanbul	Gaziantep	Sivas
<i>Mehmet Ali Özkan</i>	<i>Selim Yağcı</i>	<i>Recep Özel</i>
Manisa	Bilecik	Isparta
<i>Kadir Aydın</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>	<i>Metin Gündoğdu</i>
Giresun	Ankara	Ordu
<i>Şeyhmus Dinçel</i>	<i>Mehmet Altay</i>	<i>Mustafa Savaş</i>
Mardin	Uşak	Aydın
<i>Ahmet Aydın</i>	<i>Osman Mesten</i>	<i>Gülşay Samancı</i>
Adıyaman	Bursa	Konya
<i>Oğuzhan Kaya</i>	<i>Fuat Köktaş</i>	<i>Abdulkadir Özel</i>
Çorum	Samsun	Hatay
<i>Erkan Kandemir</i>	<i>Orhan Yegin</i>	<i>Abdullah Ağralı</i>
İstanbul	Ankara	Konya
<i>Vedat Demiröz</i>	<i>Mustafa Elitaş</i>	<i>Orhan Erdem</i>
İstanbul	Kayseri	Konya
<i>Halil Etyemez</i>	<i>Hasan Turan</i>	<i>Cevdet Yılmaz</i>
Konya	İstanbul	Bingöl
<i>Nazım Maviş</i>	<i>Veysel Eroğlu</i>	<i>Jülide Sarıeroğlu</i>
Sinop	Afyonkarahisar	Adana
<i>İsmail Güneş</i>	<i>Hamdi Uçar</i>	<i>Ahmet Çolakoğlu</i>
Uşak	Zonguldak	Zonguldak
<i>Aziz Babuşcu</i>	<i>Efkan Ala</i>	<i>Metin Bulut</i>
İstanbul	Bursa	Elâzığ
<i>Şahin Tin</i>	<i>Feyzi Berdibek</i>	<i>Mehmet Şükrü Erdinç</i>
Denizli	Bingöl	Adana

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 Esas Numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Nevzat Ceylan
Ankara

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

10/06/2020
Mustafa Canbey
Balıkesir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 esas numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkındaki Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

11 Haziran 2020
Halis Dalkılıç
İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 Esas Numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

17.06.2020
Metin Çelik
Kastamonu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 Esas Numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Mustafa Hilmi Dülger
Kilis

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 Esas Numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Cemil Yaman
Kocaeli

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 Esas Numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Öznur Çalık
Malatya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 esas numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkındaki Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

15 Haziran 2020
Zeynep Gül Yılmaz
Mersin

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 esas nolu 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

10.06.2020
Çiğdem Karaaslan
Samsun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 Esas Numaralı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

Mehmet Habib Soluk
Sivas

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2952)	
ESAS	Anayasa Komisyonu
TALİ	Plan ve Bütçe Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Milletin vicdanında açtığı derin acı uzun yıllar hissedilen 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, demokrasiye ve millî iradeye yönelik bir suikast olarak gerçekleşmiş; milletın özgürleşme iradesine olduğu kadar kalkınma çabasına da engel olmuş bir tertiptir. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, 12 Mart 1971’de, 12 Eylül 1980’de, 28 Şubat 1997’de ve en son 15 Temmuz 2016’da millete kasteden girişimlerin ilk halkasıdır. Meş’um bir hadise ve hastalıklı bir geleneğin ilk örneği olarak 27 Mayıs 1960 askeri darbesinde cisimleşen tavır, Türkiye’nin o tarihten itibaren mücadele ederek geriletği ve fakat her an kendisine karşı müteyakkız olunması gereken bir anlayışın ürünüdür. Bu anlayışın her an fırsat aradığı, son olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin dirayetiyle ve Aziz Milletimizin cesaretiyle alt edilen 15 Temmuz 2016 hain darbe girişiminde açık ve uyarıcı bir biçimde görülmüştür.

Toplumumuz ve siyaset hayatımız ne yazık ki çok uzun yıllar, 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle hukuk sistemimizde açılan bir yarayla yaşamak zorunda kalmıştır. 27 Mayıs 1960 tarihinde icra edilen darbenin sonunda kurulan Yüksek Adalet Divanı tarafından gerçekleştirilen ve “Yassıada yargılamaları”

olarak bilinen hukuk garabetiyle ne yazık ki Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan idam edilmişlerdir. Açıktır ki bu cinayetler yalnızca bu üç önemli Devlet adamına ve ailelerine değil, onları seçen milletin bizatihi kendisine yönelik bir zulüm olarak tecelli etmiştir.

Bu anlamda 27 Mayıs 1960 tarihi, hukukun araçsallaştırıldığı, millî iradenin tepesinde bir kılıç gibi sallandığı bir dönemin miladıdır. Yassıada yargılamaları ve akabinde gerçekleşen idamlar, neden oldukları bireysel mağduriyetlerin yanı sıra toplumsal ve siyasi hafızamızda tamiri çok zor yaralar açmıştır. Söz konusu yargılamaların sebep olduğu mağduriyetlerin ve açtığı toplumsal yaraların mümkün olduğu ölçüde giderilmesi, demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetinde yasama organına düşen başlıca ödevlerden biri olarak telakki edilmelidir. Bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 22/05/1987 tarihli ve 3374 sayılı Eski Başbakanlardan Adnan Menderes ve Eski Bakanlardan Fatin Rüştü Zorlu ile Hasan Polatkan'ın İmralı'da Bulunan Mezarlarının Nakli ve İsimlerinin Bazı Tesislere Verilmesi Hakkında Kanun ile ve bu kanunda değişiklik yapan 11/04/1990 tarihli ve 3623 sayılı Kanunla, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin katlettiği devlet adamlarının itibarlarının hukuken iadesi noktasında önemli adımlar atılmıştır.

Bununla birlikte milletten aldığı bir yetki bulunmaksızın yargı erkini kullanan Yüksek Adalet Divanı'nın verdiği, doğal hâkim ilkesi başta olmak üzere evrensel hukuk prensiplerine ve o tarihte yürürlükte bulunan Anayasa hükümlerine açıkça aykırılık teşkil eden kararlar ne yazık ki hâlen hukuk sistemimizde varlıklarını ve bazı etkilerini sürdürmektedirler. Şeklen yargı kararı niteliği taşımakla birlikte esasen millet iradesini kaba kuvvetle gasp eden gücün siyasi arzularının maskesi niteliğinde olan bu kararların hukuk âlemimizden silinmesi, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temelini oluşturan millî egemenlik, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin gereği olarak tezahür etmekte ve ülkemiz hukuk tarihinin karanlık bir lekeden arındırılması adına zorunluluk arz etmektedir.

Bu Kanun teklifiyle, 3374 ve 3623 sayılı Kanunlarla atılan adımların devamı olarak, millete ait yargı yetkisini gasp eden ve evrensel hukuk kurallarını çiğneyerek temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran kararlar veren Yüksek Adalet Divanı'nın kullandığı yetkilerin hukukî dayanağını oluşturan ve hâlen yürürlükte bulunan kanun hükümlerinin geçmişe dönük olarak yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır. Teklif ile ayrıca yeni bir dava yolu öngörülerek, Yüksek Adalet Divanı'nın kuruluşuna ve yetkilerine ilişkin kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte hükümsüz hâle gelen kararlardan kaynaklanan zararların tazminine imkân sağlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Millet iradesi ile işbaşına gelen Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ile Meclis içerisinde görevlendirilen Hükümete karşı 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilen askeri darbe sonrasında Milli Birlik Komitesi (MBK) tarafından ihdas edilen ilk kanun, 14 Haziran 1960 tarihinde yürürlüğe giren 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı “1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanun”dur.

Söz konusu Kanunla kendisini TBMM'nin sahip olduğu her türlü hak ve yetkilere sahip yasama organı olarak ilân eden MBK, aynı Kanununun 6'ncı maddesiyle, yetkilerini gasp ettiği Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar ile milletvekillerini yargılamak üzere *ad hoc* bir mahkeme olarak Yüksek Adalet Divanı'nı kurmuştur.

Millî iradeden kaynaklanan hiçbir yetkiye sahip olmayan MBK böylece, “belirli bir uyumsuzluğu karara bağlayacak olan hâkim veya mahkemenin, o uyumsuzluğun doğumundan önce belirlenmesi”ni gerekli kılan doğal hâkim ilkesine aykırılık oluşturacak şekilde, Yüksek Adalet Divanı’nın belirli kişiler hakkında yargı yetkisini kullanmasını sağlamıştır. Söz konusu divanda yapılan yargılamalar doğal hâkim ilkesinin yanı sıra, milletin iradesini yansıtan 20 Nisan 1340 tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanunu’nun (1924 Anayasası’nın) yasama sorumsuzluğuna, yasama dokunulmazlığına ve Divan-ı Alî teşekkülüne ilişkin hükümlerine de açıkça aykırılık oluşturmuştur. Daha vahimi, temel hukuk kurallarına ve yürürlükteki Anayasa hükümlerine açıkça aykırı bu yargılamalar, başta Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan’ın yaşam hakkı olmak üzere, birçok kişinin temel hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıran sonuçlar doğurmuş ve millet vicdanında derin yaralar açmıştır.

12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 25’inci maddesinde yer alan “*Millî Birlik Komitesince çıkarılan geçici kanunlar, yeni Anayasaya göre kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisince kaldırılmadıkça yürürlükte kalır*” hükmü ile 27 Mayıs 1960 darbesi sonrasında halkoyu ile kabul edilerek yürürlüğe giren 334 sayılı 1961 Anayasası’nın geçici 4’üncü maddesindeki “... 27 Mayıs 1960 ... tarihinden 6 Ocak 1961 tarihine kadar çıkarılan kanunlar, Türkiye Cumhuriyetinin diğer kanunlarının değiştirilmesi ve kaldırılmasında uygulanan kurallara göre değiştirilebilir veya kaldırılabilir” kuralı dikkate alındığında, 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6’ncı maddesinin hâlen yürürlükte olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

Bu kapsamda teklifin 1’inci maddesi ile millete ait olan yargı yetkisini gasp eden ve temel hukuk kuralları ile 1960 yılında yürürlükte olan Anayasaya açıkça aykırı şekilde başta Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan’ın yaşam hakkı olmak üzere, birçok kişinin temel hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıran yargılamaları yürüten Yüksek Adalet Divanı’nın kullandığı yetkilerin pozitif hukuktaki dayanağı olan 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6’ncı maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Böylece hukuk sistemimiz, “*hukuk devleti*” ilkesi ile kuruluşundan bu yana Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temelini oluşturan “*egemenlik kayıtsız şartsız milletindir*” prensibine açıkça aykırılık oluşturan bir hukuk kuralından arındırılmış olmaktadır.

Teklifin 1’inci maddesiyle ayrıca, 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 24’üncü maddesinin “*Eski iktidar mensuplarından, kendilerinin ve yakınlarının servetlerini meşru yollardan edindiklerini mahkemede ispat edemeyenler hakkında Teşkilâtı Esasiye Kanununun 73 üncü maddesinde yazılı müsadere yasağı yürürlükten kaldırılmıştır*” şeklindeki ikinci fıkra hükmü de, en temel insan haklarından olan mülkiyet hakkını evrensel hukuk prensiplerinden biri olan masumiyet karinesine aykırı şekilde ayaklar altına aldığı için ilga edilmektedir.

Geçici Madde 1- 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6’ncı maddesinin (27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren) yürürlükten kaldırılmasıyla Yüksek Adalet Divanı’nın teşekkülü ve yaptığı yargılamalar hukukî temelden yoksun hâle gelmektedir. Ancak Yüksek Adalet Divanı’nın varlığıyla ve yaptığı yargılamalarla neden olduğu hukuka aykırılıkların mağdurlar nezdinde doğurduğu ağır sonuçlar ve millet vicdanında açtığı derin yara, bu merciin verdiği kararların hukuki ve maddi etkilerinin de mümkün olduğunca bertarafını gerekli kılmaktadır.

Bu çerçevede ilk olarak, Yüksek Adalet Divanı kararlarından eğer hâlen adli sicil kaydından, adli sicil arşiv kaydından ve benzer nitelikli diğer arşiv kayıtlarından silinmemiş olanlar varsa bunların silinmesi gerekmektedir. Zira hâlen yürürlükte bulunan 25/05/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil

Kanununun geçici 2'nci maddesi uyarınca söz konusu kanunun yürürlüğe girmesinden önce işlenen suçlarla ilgili mahkûmiyet kararlarının sicil ve arşiv kayıtlarından silinmesi hakkında (mülga) 22/11/1990 tarihli ve 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu hükümleri uygulanacaktır. 3682 sayılı Kanun ise, Anayasanın 76'ncı maddesi kapsamında olan mahkûmiyet kararlarına ilişkin kayıtların bilgi arşivinden silinmesi için herhangi bir süre öngörmemiştir. Bu nedenle 1960 yılında kurulmuş ve faaliyetlerine başlamış olmasına rağmen, Yüksek Adalet Divanı tarafından verilen kararlardan bir kısmının hâlen bazı arşivlerde kaydının tutuluyor olması ve bu suretle anılan kararların hukuk dünyasında sonuçlarını doğurmaya devam etmesi imkân dahilindedir. Bununla birlikte 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçmişe dönük (*ex tunc*) sonuç doğuracak şekilde yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte Yüksek Adalet Divanı'nın varlığı ve işlemleri hukukî temelden tamamen yoksun hale geleceğinden, madde ile Adalet Bakanlığı'na "*adli sicil ve diğer her türlü arşiv kayıtlarını tarayarak varsa bunlarda yer alan Yüksek Adalet Divanı kararlarına ilişkin kayıtları silme*" görevi verilmektedir. Bu düzenlemeyle, Yüksek Adalet Divanı tarafından verilen hiçbir kararın 21. yüzyıl Türkiye'sinde hukuki varlığını sürdürmemesinin garanti altına alınması amaçlanmaktadır. Zira askeri bir darbenin ürünü olan ve millet adına karar verme yetkisi bulunmayan bir merciin kararlarının, şeklen de olsa 'yargı kararı' olarak hukuki etkilerini sürdürmesinin demokratik bir hukuk devletine yakışmayacağı açıktır.

Diğer taraftan yine teklifin geçici 1'inci maddesiyle Yüksek Adalet Divanı tarafından yapılan yargılamalara muhatap olan mağdurlara ve vefat etmişlerse mirasçılara "*Yüksek Adalet Divanı kararlarından kaynaklanan maddi ve manevî zararların tazmini*" için dava açma hakkı tanınmaktadır. Bu kapsamda açılacak davalarda, 2709 sayılı 1982 Anayasası'nın 155'inci maddesinde yer alan "*Danıştay, ... Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar*" hükmünden hareketle Danıştay görevli kılınmıştır. Buna göre geçici 1'inci madde uyarınca açılacak davalar Danıştay'da, Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından belirlenecek Danıştay idari dava dairesinde görülecek; ayrıca söz konusu daire tarafından verilecek kararlara karşı davacılar veya davalı Hazine tarafından Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu nezdinde temyiz yoluna başvurulabilecektir.

Ayrıca maddede, mirasçılarının maddi tazminat taleplerinin karara bağlanmasına ilişkin olarak bazı ayrıntılara da yer verilmiştir. Bu noktada, mirasçılarının maddi tazminat talepleri karara bağlanırken, tazminat istemine konu olan olayla karar tarihi arasında geçen uzun zaman dilimi sebebiyle uğranılan zararların maddi karşılığının tam olarak belirlenemeyeceği dikkate alınmış ve uğranıldığı kesin olan maddi zararların miktarının tam olarak belirlenememesi durumunda hakkaniyete uygun yaklaşık bir tutarın ödenmesine karar verileceği düzenlenmiştir. Ayrıca, Yüksek Adalet Divanı tarafından hakkında karar verilenlerin haksız yere hürriyetlerinden yoksun kalmaları sebebiyle uğradıkları maddi ve manevî zararların tazmininde hesaplama kolaylığı sağlanması açısından, koruma tedbirleri nedeniyle tazminata ilişkin başta 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu olmak üzere tazminat davasının karar tarihinde yürürlükte olan mevzuat hükümlerinin esas alınması yöntemi benimsenmiştir.

Maddenin 5'inci fıkrasında tazminata ilişkin kararların icra şekli düzenlenmiştir. Bu çerçevede tazminat ödenmesi yönündeki mahkeme kararları doğrultusunda davacılar kararın kesinleşme tarihinden itibaren 3 ay içerisinde ödeme yapılacaktır. Diğer taraftan Danıştay, Hazinesinin talebi üzerine maddi tazminat tutarının en geç bir yıllık bir zaman dilimi içerisinde taksitler halinde ödenmesine de karar verebilecektir. Bu durumda, ikinci ve sonraki taksitlerde davacılar ayrıca, kararın kesinleşme tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiz ödenecektir.

Son olarak, maddenin 6'ncı fıkrasında, madde kapsamında dava açılmasını kolaylaştırmak için, bu madde uyarınca açılacak davalarda maktu harç alınması ve davaların sonunda maktu ücret tarifesi uyarınca vekâlet ücretine hükmedilmesi esası benimsenmiş; ayrıca 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda yer alan ihtiyarî ve zorunlu idari başvuruya ilişkin hükümlerin bu davalarda uygulanmayacağı açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

12 Haziran 1960 günlü, 1 sayılı Kanunun 26'ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*Bu kanun, 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren yürürlüktedir*” hükmü dikkate alınarak; söz konusu Kanunun 6'ncı maddesi ile 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasının hukuk dünyasındaki tüm sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla teklifin 1'inci maddesinin yürürlük tarihi 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde düzenlenmiştir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

19/06/2020

Esas No: 2/2952

Karar No: 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2952 esas numaralı “1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Otunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 17/6/2020 tarihli toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa arz olunur.

1. Giriş

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Tekirdağ Milletvekili Mustafa ŞENTOP ve 192 milletvekilinin “1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952),” 10/6/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına sunulmuş ve Başkanlıkça aynı tarihte tali olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna, esas olarak da Komisyonumuza havale edilmiştir. Teklif, Afyonkarahisar Milletvekili Ali ÖZKAYA Başkanlığında toplanan Komisyonumuzun 17/6/2020 tarihli 3’üncü toplantısında görüşülerek kabul edilmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu, kendisine tali komisyon sıfatıyla havale edilen Teklifi gündemine almayacağını, 12/6/2020 tarihli ve Komisyon Başkanı Mersin Milletvekili Lütfü ELVAN imzalı bir yazısı ile Komisyonumuza bildirmiştir.

Komisyonumuz, dokuz (9) saat yirmi (20) dakika yasama faaliyetinde bulunmuştur. Çok sayıda milletvekilinin görüş ifade ettiği müzakerelerde büyük bir uzlaşma sağlanmıştır. Bu görüşmeler tutanağa bağlanmış ve toplamda yüz doksan dört (194) sayfa tam tutanak tutulmuştur.¹

Söz konusu Kanun Teklifi; TBMM Başkanvekili Isparta Milletvekili Süreyya Sadi BİLGİÇ, Teklif’in ilk imza sahipleri ile Danıştay, Yargıtay, Adalet Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

2/2952 esas numaralı Kanun Teklifi ile; 27 Mayıs 1960 askerî darbesi sonrasında millete ait yargı yetkisini gasp eden, evrensel hukuk kurallarını çiğneyerek temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran kararlar veren Yüksek Soruşturma Kurulu ve Yüksek Adalet Divanının kullandığı yetkilerin hukuki dayanağını oluşturan 1 sayılı Kanunun 6’ncı maddesi ile haksız müsadereye imkân sağlayan 24’üncü maddesinin ikinci fıkrası geçmişe dönük olarak yürürlükten kaldırılması; ayrıca yeni bir dava yolu öngörülerek, Yüksek Adalet Divanının kuruluşuna ve yetkilerine ilişkin kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte hükümsüz hâle gelen kararlardan kaynaklanan zararların tazminine imkân sağlanması öngörülmektedir.

3. Teklifin Genel Gerekçesi

Teklif’in genel gerekçesi incelendiğinde;

Milletin vicdanında açtığı derin acı uzun yıllar hissedilen 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin demokrasiye ve milli iradeye yönelik bir suikast olarak gerçekleştiği, milletin özgürleşme iradesine olduğu kadar kalkınma çabasına da engel olduğu, toplumu ve siyaset hayatını çok uzun yıllar etkilediği ve 27 Mayıs 1960 askerî darbesiyle hukuk sistemimizde açılan bir yarayla yaşamak zorunda kalındığı,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki link adresinden ulaşılabilir.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2543

Yassıada yargılamaları ve akabinde gerçekleşen idamların, neden olduğu bireysel mağduriyetlerin yanı sıra toplumsal ve siyasal hafızamızda tamiri çok zor yaralar açtığı, geçmiş dönemlerde kabul edilen 22/5/1987 tarihli ve 3374 sayılı Eski Başbakanlardan Adnan Menderes ve Eski Bakanlardan Fatin Rüştü Zorlu ile Hasan Polatkan'ın İmralı'da Bulunan Mezarlarının Nakli ve İsimlerinin Bazı Tesislere Verilmesi Hakkında Kanun ile ve bu Kanunda değişiklik yapan 11/4/1990 tarihli ve 3623 sayılı Kanunla, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinin katlettiği devlet adamlarının itibarlarının hukuken iadesi noktasında önemli adımlar atıldığı, yakın zamanda yargılamaların yapıldığı ada isminin "Demokrasi ve Özgürlük Adası" olarak değiştirildiği,

Milletten aldığı bir yetki bulunmaksızın yargı erkini kullanan Yüksek Adalet Divanının verdiği, doğal hâkim ilkesi başta olmak üzere evrensel hukuk prensiplerine ve o tarihte yürürlükte bulunan 1924 Anayasasının hükümlerine açıkça aykırılık teşkil eden kararların ne yazık ki hâlen hukuk sistemimizde varlıklarını ve bazı etkilerini sürdürmekte olduğu,

Teklifle, 3374 ve 3623 sayılı Kanunlarla atılan adımların devamı olarak, millete ait yargı yetkisini gasp eden ve evrensel hukuk kurallarını çiğneyerek temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldıran kararlar veren Yüksek Adalet Divanının kullandığı yetkilerin hukukî dayanağını oluşturan ve hâlen yürürlükte bulunan kanun hükümlerinin geçmişe dönük olarak yürürlükten kaldırılmasının amaçlandığı,

Teklif ile ayrıca yeni bir dava yolu öngörülerek Yüksek Adalet Divanının kuruluşuna ve yetkilerine ilişkin kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte hükümsüz hâle gelen kararlardan kaynaklanan zararların tazminine imkân sağlanmasının da amaçlandığı,

ifade edilmekte ve Teklifin bu amaçlarla hazırlandığı belirtilmektedir.

4. Teklif Maddelerinin İçeriği

2/2952 esas numaralı Kanun Teklifi ile:

- 12/6/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun Yüksek Adalet Divanının kuruluşunu düzenleyen 6'ncı maddesi ile aynı Kanunun o dönemdeki iktidar sahiplerine yönelik müsadere yasağının kaldırıldığını belirten 24'üncü maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması,

- Yüksek Adalet Divanı kararları nedeniyle adli sicil kaydı ya da diğer arşiv kayıtları varsa bu kayıtların Adalet Bakanlığı tarafından resen silinmesi,

- Yüksek Adalet Divanı yargılamaları sonucunda hakkında karar verilenlerin bu kararlardan kaynaklı maddi ve manevi zararlarının tazmini istemiyle, haklarında karar verilenler ya da mirasçıları tarafından Kanunun yürürlüğe girmesini izleyen iki ay içinde Hazine aleyhine Danıştayda dava açılabilmesine imkân tanınması,

- Davanın mirasçılar tarafından açılması halinde her bir mirasçıya sadece kendi miras payı oranında ödeme yapılmasına karar verilmesi,

- Yüksek Adalet Divanı yargılamaları nedeniyle açılacak maddi ve manevi tazminat davalarında karar tarihinde yürürlükte olan koruma tedbirleri sebebiyle tazminata ilişkin mevzuat hükümlerinin esas alınması,

- Maddi tazminat taleplerinin karara bağlanmasında hakkaniyete uygun bir tutarın ödenmesine hükmedilmesi,

- Davaların görülmesinde Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından belirlenecek Danıştay İdari Dava Dairesinin görevli olması ve verilecek karara karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu nezdinde temyiz yoluna başvurulabilmesine imkân tanınması,

- Haklarında karar verilenler ya da mirasçıları tarafından açılan dava sonucunda tazminat ödemesine karar verilmesi ve bu kararların kesinleşmesi sonrasında, kesinleşme kararını izleyen üç ay içerisinde kararın yerine getirilmesi,

- Bu kapsamda açılacak davalarda, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun idari başvuruya ilişkin 11'inci ve 13'üncü madde hükümlerinin uygulanmaması,

Yüksek Adalet Divanı ve kararlarının dayanağını oluşturan Kanun hükümlerinin yürürlükten kaldırılmasına ilişkin düzenlemenin 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesi,

öngörülmektedir.

5. Teklif'e İlişkin Görüşme Süreci

5.1. Kanun Teklifi Değişikliğinin Değerlendirilmesi

Darbeler, demokrasi ve insan haklarının askıya alındığı, tüm dengelerin altüst olmasına sebep olan girişimlerdir. Darbeler ile yalnızca yönetimde değil ekonomik, sosyal ve siyasal hayatta kargaşalar yaşanmakta, haksızlıklar, adaletsizlikler ve zulümler baş göstermektedir. Türk siyasal hayatında darbelerin anası olarak bilinen ve daha sonra yapılacak darbelerin de aslında oluşmasına neden olan 27 Mayıs 1960 Darbesi Türk siyasal hayatında kara bir leke olarak yerini almış ve yıllarca bayram adı altında kutlanmıştır. Bu gayri hukuki girişim şu veya bu şekilde sonraki askeri darbeler için de esin kaynağı olmuştur.

Milli Birlik Komitesi (MBK), yasama, yürütme ve yargı organlarını hiçe saymış, millet iradesinin meşru temsilcisi olan parlamentonun yetkilerinin yanında, devletin yürütme ve yargı erklerini ve bunların sahip olduğu bütün hak ve yetkileri de gasbederek kendi uhdesinde toplamıştır. MBK kabul ettiği ilk kanunla söz konusu meşru organların yerine yeni yapılar öngörmüştür. Bu yapılardan biri de -meşru yargı organları varken- darbecilerin arzu ve amaçlarını gerçekleştirmeye, yargılamaya değil cezalandırmaya yönelik Yüksek Adalet Divanı adı altında oluşturulan ve mahkeme bile denilemeyen bir yargı organıdır. Söz konusu sözde mahkeme ile evrensel hukukun prensipleri ile doğal hâkim ilkesi yok sayılmış ve hukuk kurallarının dışına çıkmıştır.

Yüksek Adalet Divanı adlı sözde mahkemede toplum tarafından hiçbir zaman kabul edilmeyen yargılamalar yapılmış, o dönem iktidarda bulunanların mallarına el konulmuş, insanlar mağdur edilmiş ve hukuksuz bir şekilde idam kararları verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak siyasi tarihimizde kara bir leke olan bu yargılamaları yapan sözde mahkemenin kuruluşunu düzenleyen 1 sayılı Kanununun 6'ncı maddesi yürürlükten kaldırılarak mevzuatımızın darbe kalıntılarından temizlenmesi son derece önemlidir.

Bu Teklifte, Yüksek Adalet Divanı yargılamaları nedeniyle mağduriyet yaşamış olanların bu mağduriyetlerinin bir nebze de olsa giderilmesi yönünde adım atılmaktadır. Düzenlemeyle öngörülen tazminatlarla darbecilerin yaşattığı acıların dindirilmesi elbette mümkün değildir. Ancak söz konusu yargılamaların sebep olduğu mağduriyetlerin mümkün mertebe giderilmesi noktasında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir karşı tavrın ortaya konulması önemli ve değerlidir.

Teklif ile, kanunların, kişilerin aleyhine sonuç doğuracak şekilde geriye yürütülmemesi ilkesini ihlal eden 1 sayılı Kanununun ilgili hükümleri 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmaktadır. Bu çerçevede, geçmişe etkili bir şekilde kurulmuş olan "Yüksek Adalet Divanı" adlı bu sözde mahkemenin yine geçmişe etkili olacak şekilde yürürlükten kaldırılması amaçlanmıştır.

Uygulama ve doktrinde de kabul edildiği gibi demokrasimiz bir siyasi partiler demokrasisi olup parlamento çalışmalarında siyasi parti gruplarının görüş, öneri ve mutabakatları parlamento gündemini belirlemektedir. Anayasa komisyonumuz dahil TBMM ihtisas komisyonlarının siyasi parti gruplarının mutabakatı ile kendilerine havale edilen kanun tekliflerini gündeme alıp görüştükleri çok iyi bilinen bir parlamento geleneğimizdir. Bu bağlamda komisyonların çalışması ve toplantıya davet edilmesi İçtüzüğün 26'ncı maddesinde düzenlenmiştir.

5.2. Teklifin Genel Üzerindeki Görüşmeler

Teklif'in genel üzerindeki görüşmelerde Komisyon Başkanvekili Afyonkarahisar Milletvekili Ali ÖZKAYA tarafından;

- 27 Mayıs 1960 Darbesi ile demokrasi, milli irade ve insan haklarına müdahale edildiği, evrensel hukuk kurallarının hiç sayıldığı; darbe ile ordu içindeki bir grup subay öncülüğünde demokrasimize ve seçilmiş iktidara bir darbe yapıldığı ve İstanbul'dan gelen bir grup profesör öncülüğünde darbecilere yol haritası hazırlandığı,

- Milli Birlik Komitesinin yasama, yürütme ve yargı organlarını hiçe saydığı ve söz konusu organların yerine kendilerini koydukları, yargılama yapılması için kurdukları kuruma mahkeme bile diyemedikleri için “Yüksek Adalet Divanı” olarak adlandırdıkları, bununla dünyada hiçbir örneği olmayan evrensel hukuku, doğal hâkim ilkesini hiçe sayan bir komisyon ve yargılama düzeni oluşturdukları,

- Burada görev yapan Salim Başol gibi bazı üyelerin öç alma duygusuyla hareket ettikleri, bu sözde mahkeme ve soruşturmalarda görev alanlar Anayasa Mahkemesi üyeliği ile diğer yüksek yargı organlarında ve bürokraside üst makamlara getirildiği,

- Yüksek Adalet Divanının yargılamalarına mahsus olmak üzere yürürlükteki mevzuattan farklı olarak 3 sayılı Kanunun çıkarıldığı, 1924 Anayasası gereğince Başbakan ve bakanların yargılanması için “Divan-ı Alinin” öngörülmüş olmasına rağmen buna uyulmadığı ve yeni sözde bir mahkemenin oluşturulduğu, milletimizin bu mahkemeyi hiçbir zaman kabul etmediği ve bu yargılamaları reddettiği,

- Dönemin ileri gelenlerinden Demokrat Partili kimi iktidar sahiplerinden önemli siyaset adamlarının ve yöneticilerin bu sözde mahkemeye götürülürken yolda veya duruşma esnasında vefat ettikleri, Yassıada yargılamaları denilince mağdurların sadece yargılama kararlarında ismi geçen kişilerden ibaret olmadığı, Yassıada mahkemeleri başlamadan önce işkenceyle öldürülen İstanbul Emniyet Müdürü Faruk OKTAY, iki bileği kesilmiş halde bulunan Konya Valisi Cemil KELEŞOĞLU ve Harp Okulunun penceresinden düştü denilen ancak pencereden atılarak öldürülen dönemin İçişleri Bakanı Namık GEDİK, Sağlık Bakanı Lütfi KIRDAR ve Afyonkarahisar Milletvekili Gazi YİĞİTBAŞ, İstanbul milletvekilleri Zakar TARVER ve Yusuf SALMAN, Nuri YAMUT ve Bursa Milletvekili Kenan YILMAZ'ın da bu şekilde hayatını kaybeden kişilerden oldukları,

- 1 sayılı Kanunun hukuken bitmiş/tükenmiş hükümlerini icra etmiş olsa bile hukuk aleminde şeklen de olsa varlığını devam ettirdiği, bu bağlamda 1 sayılı Kanunun yürürlükte olmadığı ileri sürülebileceği ancak bu Kanunun yürürlükten kaldırıldığına dair açık hiçbir hükmün bulunmadığı,

- Teklifte, söz konusu 1 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin kaldırıldığı bununla “Yüksek Adalet Divanının” yok sayıldığı, bu düzenleme ile darbe yaparak, silah kullanarak demokrasiyi katledenlere “sizi tanımıyoruz, mahkemenizi ve yargılamalarınızı kabul etmiyoruz!” denileceği, Teklif'in bu amaca matuf olduğu,

- TBMM'nin bu Kanun Teklifiyle kendisine karşı yapılan haksız saldırıyı ve sözde mahkemeyi yok sayacağı, amacın asla yasama, yürütme ve yargı organları arasındaki kuvvetler ayrılığına zarar vermek olmadığı, şeklen oluşan yargılamanın sonucunu yasamanın tasarrufu ile kaldırmak gibi bir amacın asla bulunmadığını ve dolayısıyla adı Yüksek Adalet Divanı olan sözde mahkemenin kararlarının ortadan kaldırılmadığı, ancak mahkemeyi tanımamak ve açıkça yok saymak olduğu, yasama ve yargı arasındaki erkler ayrımının önemsendiği ve bu hususa da son derece dikkat edildiği,

ifade edilmiştir.

Teklif'in geneli üzerinde yapılan görüşmelerde söz alan Kanun Teklifi sahiplerinden Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili Süreyya Sadi BİLGİÇ tarafından;

- Kanun Teklifiyle bireysel mağduriyetlerin giderilmesinden ziyade sözde mahkemenin kuruluşunu düzenleyen kanun maddesinin ve dolayısıyla mahkemenin yok sayılmasının amaçlandığı,

- 1 sayılı Kanununun 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesinden sonra oluşturulan MBK tarafından ihdas edilen ilk kanun olma özelliğini taşıdığı, Devletin tüm yetkilerini milleti hiçe sayarak gasp eden darbecilerin 1 sayılı Kanun ile kendilerine hukuki meşruiyet zemini sağlamak istedikleri,

- MBK'nin millet iradesinin yegâne meşru temsilcisi olan Meclisin yetkilerinin yanında devletin yürütme ve yargı erklerini ve bunların sahip olduğu bütün hak ve yetkileri de gasp ederek kendi uhdesinde topladığı, 27 Mayıs 1960 Darbesinin demokrasi ve insan haklarını hiçe sayan bir darbe olduğu,

- 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi ve Yassıada yargılamalarının doğal hâkim ilkesi, masumiyet karinesi ve kanunsuz suç olmaz ilkesi gibi evrensel hukuk prensiplerinin yanı sıra o dönem yürürlükte olan 1924 Anayasasının yasama sorumsuzluğu, yasama dokunulmazlığı ve Yüce Divan teşekkülüne ilişkin hükümlerine açıkça aykırı olduğu,

- MBK'nin yürürlükteki kanunları ve Anayasayı çiğneyerek kendi darbe hukukunu yaratma yoluna gittiği doğal hâkim ilkesini ihlal ederek uyuşmazlık doğmadan önce sözde bir mahkeme kurup yargılama gücünü kullanma iradesini ortaya koyduğu, Divan-ı Ali varken o dönemin hukukunu çiğneyerek intikam amaçlı ve arzularını gerçekleştirmeye dönük bu sözde mahkemeyi kurduğu, darbecilerce kurulan bu "Divanın" yargılama amaçlı değil cezalandırma amaçlı teşekkül ettirildiği, Yüksek Adalet Divanı ile tamamen hukuk kuralları dışına çıkıldığı ve bu sözde mahkeme tarafından yapılan yargılamaların millet tarafından asla kabul edilmediği,

- Kanun teklifi ile böylesine hukuk dışı bir süreç yürütülerek kurban edilen başta dönemin Başbakanı Adnan MENDERES ve iki bakanı Hasan POLATKAN ile Fatin Rüştü ZORLU olmak üzere, Yassıada'daki düzmece mahkeme tarafından yargılanan ve hüküm giyen bütün sanıkların çeşitli suçlardan mahkum oldukları yönündeki şekli gerçekliği değiştirmenin ve 27 Mayıs hain darbesinin hem Yassıada mağdurlarının aileleri hem de Türk milletinin vicdanında açtığı yarayı bir nebze olsun hafifletebilmenin oluşan derin travma ve yaranın bir nebze de olsa giderilmesinin arzu edildiği,

- MBK'nin 1 sayılı Kanunu 12 Haziran 1960 tarihinde kabul etmiş olmasına rağmen hükümlerini geriye yürüterek Kanununun 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçerli olmasını sağladığı, bu anlamda Teklifte öngörülenin de zaten geçmişe etkili bir şekilde kurulmuş olan "Divan" adlı bu sözde mahkemenin yine geçmişe etkili olacak şekilde yürürlükten kaldırılmasından ibaret olduğu,

- Yüksek Adalet Divanının, aldığı kararlarında münferit hukuksuzluklar ya da haksızlıklar sebebiyle değil, bizzat kuruluşunda hiçbir meşru hukuki dayanağı olmadığından, evrensel anlamda bir mahkeme olarak da kabul edilemeyecek bir yapı olduğu,

- 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 dönemindeki mahkemeler ve yargılamalar ile 27 Mayıs 1960 Darbesi sonrası kurulan Yüksek Adalet Divanı yargılamalarının karşılaştırılmasının mümkün olmadığı, bu mahkemelerin sonuçları beğenilse de beğenilmese de Yassıada sözde mahkemesi gibi doğal hâkim ilkesine aykırı bir şekilde sadece belirli kişileri yargılamak üzere kurulmuş mahkemeler olmadıkları, bu mahkemelerin hiçbirinin, Yassıada'da olduğu gibi yargılamaya konu eylemlerin gerçekleştiği tarihten sonra kurulmadıkları kendi dönemlerinin anayasasına ve meri mevzuatına uygun olarak kuruldukları ve bu nedenle farklılık arz ettikleri,

- Kanun Teklifinde yargı tasarrufunun yasama tasarrufu ile iptal edilmesi gibi bir durumun asla söz konusu olmadığı, Yüksek Adalet Divanı kararlarının hukuk dünyasındaki etkilerinin silinmesi için

bu Divanı kuran Kanunun geriye etkili şekilde kaldırılması formülünün benimsendiği, yargılamanın yenilenmesi formülünün de düşünüldüğü ancak bu durumda Yüksek Adalet Divanı'nın ve bu sözde mahkemenin yargılamalarının kabul edilmesi gibi arzu edilmeyen ve asla kabul edilmeyecek bir durumun ortaya çıkacağı,

- Teklifte, hükmünü tüketen ve tekrar uygulanma olasılığı bulunmayan bir kanunun yürürlükten kaldırılmasının toplumsal hafızaya dönük sembolik bir kıymet olduğunun da göz önüne alınması gerektiği, toplumun rızasına ya da devletin meşru zorlama gücüne dayanmayan yetkisiz kurumların verdiği kararların şeklen bile olsa hukuk dünyasında yargı kararı olarak var olmaya devam etmelerinin demokratik bir hukuk devletine yakışmayacağı,

- Teklifte, demokrasi tarihimizde kara bir lekenin temizlenmesi yönünde önemli bir adım atıldığı, yaşanan acıları dindirmek mümkün olmasa da mağduriyetlerin bir nebze de olsa giderilebileceği, söz konusu yargılamaların sebep olduğu mağduriyetlerin mümkün mertebe giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir tavır ortaya koyma imkânı olduğu ve mümkünse maddi tazminata yer verilmemesi gerektiği,

ifade edilmiştir.

Teklif'in geneli üzerinde yapılan müzakerelerde aleyhe veya ek görüş belirtmek için söz alan milletvekilleri tarafından;

- Türkiye siyasi tarihinin halk iradesine karşı yapılan darbelerle, siyasal alanın her daim yeniden düzenlenmesinin tarihi olduğu, 27 Mayıs 1960 Darbesi ile demokratik yaşamın sonlandırıldığı ve halk iradesine müdahale edildiği, darbelerin yalnızca anayasal düzeni sonlandırmadığı aynı zamanda halkın oylarıyla seçilmiş yöneticileri de yargıladığı ve cezalandırdığı, yapılan idamların Türk demokrasi tarihinde bir kara leke olarak durduğu,

- Kendisini halkın seçtiği siyasetçileri yargılamak üzere üst bir yargı mercii olarak tarif eden darbelerin, kendilerince ortaya çıkardıkları, aslında yok hükmünde olan bu yapının varsa akıllarda bir tereddüt bırakmaksızın ortadan kaldırmasını sağlayacak bir yasama faaliyetini doğru buldukları yapının eksik kaldığı,

- Teklif'in ilk imza sahibinin tarafsız olan Meclis Başkanı olmasının demokrasi tarihimiz açısından çok olumlu ve beklenen bir husus olduğu, ancak kanun teklifi verilmeden önce imza atmak isteyen tüm milletvekillerinin imzasının alınma yoluna gidilmesinin daha sık olacağı, bu bağlamda siyasi partilerle görüşmeler yapılmış olabilseydi çok iyi bir iş yapılacağı çünkü bu konuda bütün milletvekillerin ortak hareket edebilecekleri,

- Yüksek Adalet Divanının oluşumunu sağlayan, kullandığı yetkilerin hukuki dayanağını oluşturan ve hâlen yürürlükte bulunan kanun hükümlerinin geçmişe dönük yürürlükten kaldırılacak olmasının sevindirici olduğu,

- 27 Mayıs 1960 Darbesinin darbelerin anası olduğu ve dolayısıyla 27 Mayıs olmasa 12 Mart 1971 Muhtırasının, 12 Eylül 1980 Darbesinin, 28 Şubat 1997, 27 Nisan 2005 ve 15 Temmuz 2016'nın olmayacağı,

- Türkiye siyasi tarihine bakarken darbelerden darbe beğenmenin sadece darbe mekaniğinin canlı kalmasına sebep olacağı, darbelerle yüzleşmek için darbeler arasında seçici davranmamak, sadece 27 Mayıs 1960 Darbesinin değil tüm darbelerin izlerini hem siyasi hayattan hem de hukuk mevzuatından tümüyle arındırmak gerektiği,

- Askeri darbe ya da müdahalelerin siyasi yargılamalar yaparak aldığı kararlarla temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesine sebep olduğu, bu askerî müdahalelerden sadece birine dair iade-i itibar ve tazminat yolu açmanın eşitlik ve adalet açısından yetersiz kalacağı,

- 27 Mayıs 1960 darbeleri tarafından kendilerince ortaya çıkarılan bu yapının TBMM tarafından ortadan kaldırılmasının son derece önemli ancak eksik olduğu, bu düzenlemenin 12 Mart 1971 Muhtırası ve 12 Eylül 1980 Darbesini de içerecek şekilde kapsamının genişletilmesi gerektiği, diğer darbe, darbe girişimleri ve muhtıraları sonucu haksızlığa, hukuksuzluğa uğrayanların teklife dâhil edilmemesindeki amacın anlaşılmadığı, darbelerin yalnızca bir kısmına eğilmenin eksik bir yaklaşım olduğu, tüm darbelerle yüzleşmek gerektiği ve hukuk sistemimizde derin yaralar açan tüm darbelerin izlerinin mevzuattan ayıklanması gerektiği,

- Darbelerin anası olarak kabul edilen ve sonraki darbelerin ortaya çıkmasına sebep olan 27 Mayıs 1960 Darbesinin hukuk âleminde yarattığı tüm etkilerinin silinmesi gerektiği,

- Başta Anayasa olmak üzere mevzuatın darbe hukukundan arındırılması gerektiği, darbeye karşı olduğunu beyan edenler ve demokrasiyi savunanlar olarak ilk bunun yapılması gerektiği, bu bağlamda darbe ve muhtıraların etkilerinin kalıcı bir şekilde silinmesi gerektiği, kuvvetler ayrılığı temelinde demokrasiyi yüceltecek demokratik adımların seçim kanununun değiştirilmesi ile atılması gerektiği,

- Darbecilerin mevcut anayasal hukuku hiçe sayarak silah zoruyla iktidar oldukları için yaptıkları her şeyin yasa dışı yani kanunsuz olduğu, onların millet adına kanun çıkarmak ve uygulamak yetkileri olmadığı, dolayısıyla seçilmiş kişilere ilişkin karar veren yargının o dönem yargılamalarının da en baştan batıl olduğu,

- Sözde yargılamanın bir spor salonunda çok kötü şartlarda yapıldığı ve dönemin iktidar sahiplerine karşı onur kırıcı sıfatlar kullanıldığı, beyaz kefen fotoğrafıyla siyasetçilere mesaj verildiği, bu şerefli şahsiyetlere karşı kullanılan bu sıfatların asla kabul edilmeyeceği,

- Ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan darbelerin asıl mağdurunun halk olduğu, yalnızca 27 Mayıs 1960 Darbesi ile değil sonraki darbeler ile de mağduriyetlerin ortaya çıktığı ve dolayısıyla Kanun teklifinin kapsamının genişletilmesi gerektiği,

şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

Teklif'in geneli üzerinde yapılan müzakerelerde lehte söz alan milletvekilleri tarafından;

- Bu düzenleme ile tabi hâkim ilkesine aykırı olan ve hukuk hafızamızı çok olumsuz etkileyen bir hususun hukuk âleminde kaldırılarak onarılmaya çalışıldığı,

- 1960 Darbesinin Türkiye’de gerçekleştirilen darbelerin ilki olduğu ve tarihimiz açısından da demokrasimiz açısından da çok önemli bir dönüm noktası olduğu, darbelerden darbe beğenmenin darbe dinamiğini canlı tutmak demek olduğu ve dolayısıyla bütün darbelerin reddedildiği,

- Demokrasi, kanun ve hukuk dışı müdahalelerin ülkemizin on yıllarını çaldığı, hukuk, huzur, barış ve güvenlik bakımından ağır hasarlar bıraktığı, milli hafızamızda yaralar açtığı, 27 Mayıs 1960 Darbesinin de darbelerin anası olarak demokrasimizde travma oluşturduğu ve diğer darbelerin de zeminini oluşturduğu, dönemin darbeci geleneğinin kurumsallaşmalarına giderek kalıcı hasarlar bırakmak arzusunda olduğu,

- 27 Mayıs 1960 tarihinde icra edilen tertibin sonunda kurulan Yüksek Adalet Divanı tarafından gerçekleştirilen ve “Yassıda yargılamaları” olarak bilinen hukuk garabetiyle ne yazık ki Başbakan Adnan MENDERES, bakanlar Fatih Rüştü ZORLU ve Hasan POLATKAN’ın idam edildiği, bu yapılanların yalnızca bu üç önemli devlet adamına ve ailelerine değil, onları seçen milletin bizatihi kendisine yönelik bir zulüm olarak tecelli ettiği,

- 1960 Darbesi sonrası kurulan sözde mahkemede yapılan yargılamalarla, böyle özel nitelikli bir mahkeme ihdas ederek yapılan hukuksuzluklarla Türkiye geleceğine dair siyasetçilerin psikolojisi üzerinde bir travma yaratılmak istendiği,

- 27 Mayıs 1960 Darbesinin hukuk sistemimizde bir yara açtığı Yüksek Adalet Divanının darbeden sonra kurulduğu, birçok kişinin temel hak ve özgürlüklerini ortadan kaldıran yargılamalar yürüttüğü, doğal hâkim ilkesi başta olmak üzere evrensel hukuk prensiplerine, o tarihte yürürlükte bulunan Anayasa hükümlerine açıkça aykırı kararlar aldığı ve mağduriyetlere sebep olduğu, dolayısıyla böyle bir mahkemenin kabul edilemeyeceği, yok sayıldığı,

- Yüksek Adalet Divanı tarafından yapılan yargılamalar ile 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 dönemindeki mahkemeler tarafından yargılamaları birbirinden ayırmakta da fayda olduğu, 12 Mart ve 12 Eylül dönemindeki mahkemelerin yargı sistemi içerisinde yer alan ve doğal hâkim ilkesine aykırı şekilde kurulmayan mahkemeler olduğu, dönemin anayasasına ve meri mevzuatına uygun bir şekilde kurulan mahkemeler oldukları, Yüksek Adalet Divanının ise bütün evrensel hukuk ilkeleri yok sayılarak tamamen cezalandırma hırsı ve arzusu ile anayasaya ve mevzuata aykırı şekilde kurulan münhasır bir yapı olduğu, 12 Mart ve 12 Eylül döneminde yapılan yargılamaların eleştirilebileceği, haksızlıklar yapılmış olabileceği ve sürecin niteliğinden kaynaklı sorunlar da olabileceği ancak bunların Yüksek Adalet Divanı yargılamaları gibi değerlendirilmesinin ve kıyaslanmasının doğru olmadığı,

- Parlamento ve geçmiş hükümetler olarak daha önce 27 Mayıs 1960 Darbesinin katlettiği devlet adamlarının itibarının hukuken iadesi noktasında önemli adımlar atıldığı ve bu düzenlemeyle de yine önemli bir adım atılmakta olduğu, her ne kadar doğan zararlar telafi edilemeyecek boyutta olsa da bugün görüşülmekte olunan kanun teklifiyle en azından Yüksek Adalet Divanı olarak ifade edilen bu düzmece mahkemenin meşruiyet kaynağı olarak gösterilen 1 sayılı Kanun düzenlemesinin ilgili maddelerinin yürürlükten kaldırılmasıyla bu noktada en azından meşruiyeti yönünden bir kısım mahzurların telafi edilmeye, giderilmeye çalışılmakta olduğu,

- Teklifte, sözde mahkeme olan Yüksek Adalet Divanının almış olduğu kararların yok sayılması değil bizzat kararları alan sözde mahkemenin kuruluşuna ilişkin hükmün yürürlükten kaldırılmasının amaçlandığı,

- Darbelerin anası olarak nitelendirilebilecek 27 Mayıs 1960 Darbesi ile kurulan sözde mahkemenin verdiği kararlardan mağdur olanlar ve mirasçılarının yanısıra yargılamaya götürülürken ya da soruşturma aşamasındayken zarar görenler ve hayatlarını kaybedenlerin de düzenleme kapsamına alınması gerektiği,

- Türkiye Cumhuriyetinin temelini oluşturan “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” prensibine açıkça aykırılık oluşturan bir hukuk kuralından hukuk sisteminin arındırılacağı,

- Yassıada yargılamalarına ve yapılan haksızlıklara karşı çıktığı için bir grup MBK üyesinin tasfiye edildiği, ancak diğer Komite üyelerinin baskı ve zulümlerini devam ettirdikleri,

- Yüksek Adalet Divanı kararları nedeniyle oluşan mağduriyetlerin giderilmesi açısından tazminat yolunun açıldığı, mirasçılar tarafından da kullanılacak bu hak ile zararların tazminine imkân sağlandığı,

- Temel insan haklarından olan mülkiyet hakkına, evrensel hukuk prensiplerine ve masumiyet karinesine aykırı şekilde o dönemdeki iktidar mensuplarına yönelik öngörülen müsadere yasağını kaldıran maddenin de ilga edildiği,

şeklinde görüşler dile getirilmiştir.

5.3. Teklifin Maddeleri Üzerindeki Değerlendirmeler ve Değişiklikler

Komisyonumuz, 1 çerçeve madde, 1 geçici madde ile yürürlük ve yürütme maddeleri olmak üzere 4 maddeden oluşan Kanun Teklif metni üzerinde, dokuz saatten fazla görüşme gerçekleştirmiştir.

Teklif ile; 27 Mayıs 1960 Darbesi sonrasında kurulan Yüksek Adalet Divanını kanuni dayanağını oluşturan madde ile o dönem iktidar sahiplerine yönelik müsadere yasağını kaldıran hükmün yürürlükten kaldırılması, Yüksek Adalet Divanı yargılamaları nedeniyle ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi, arşiv kayıtlarının silinmesi ve maddi ve manevi tazminat talep edilebilmesi öngörülmektedir.

Teklif'in geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasını müteakip Teklif'in maddelerine geçilmesi oybirliğiyle kabul edilmiş ve aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır.

2/2952 esas numaralı Kanun Teklifi'nin:

- 1'inci maddesi redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

- Geçici 1'inci maddesi değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilmiştir. Kabul edilen önergeye göre doğrudan Danıştaya dava açmak yerine Yüksek Soruşturma Kurulu ile Yüksek Adalet Divanının yürüttüğü soruşturma ve kovuşturma işlemlerinden kaynaklanan manevi zararların ve yine söz konusu dönemde haksız bir şekilde mal varlığıyla alakalı verilmiş olan müsadere kararları nedeniyle uğranılan maddi zararların karşılanması yönündeki taleplerin öncelikle Cumhurbaşkanlığı tarafında kurulacak bir Komisyon marifetiyle incelenip karara bağlanması esasını benimsenmiştir. Komisyonun oluşturulması ile çalışma usul ve esaslarına ilişkin hususlar Cumhurbaşkanı tarafından belirlenecektir. Komisyon kararlarına karşı kararın tebliğini izleyen on beş gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere ilgililerin Komisyona itiraz edilebilmesine, itiraza rağmen uyuşmazlığın devam etmesi halinde Danıştay nezdinde genel hükümler çerçevesinde yargı yoluna başvurulabilmesine imkân sağlanmıştır.

Önerge ile kabul edilen bir diğer önemli husus da, döneme ilişkin kurumsal hafızayı oluşturan arşiv belgelerini bir araya getirmek ve kurulması öngörülen Komisyon ile diğer ilgililerin istifadesine sunmak amacıyla, farklı kamu kurum ve kuruluşlarının arşivlerinde bulunan Yüksek Soruşturma Kurulu ve Yüksek Adalet Divanına ait her türlü arşiv belgesinin teknolojik imkânlardan yararlanılarak Meclis Başkanlığı bünyesine alınacağını belirtilmiş olmasıdır.

- 2'nci maddesi redaksiyona tabi tutulmak suretiyle kabul edilmiştir.

- 3'üncü maddesi redaksiyona tabi tutulmak suretiyle edilmiştir.

Kanun Teklifi, son oylamasında hazır bulunan üyelerin oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Teklif'in tamamı değiştirilen maddeler dâhil olmak üzere tereddütleri gidermek ve anlamı netleştirmek amacıyla kanun başlığı, madde başlıkları, terim ve ibareler, kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, diğer teknik düzenlemelerin yanısıra Kanun Teklifi başlığında yer alan "*Maddelerinin*" ibaresi, çerçeve 1'inci madde hükmünü teknik yönden daha uygun biçimde karşılamak için "*Hükümlerinin*" şeklinde uyumlaştırılması yoluna gidilmiştir.

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklif'in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Aksaray Milletvekili Cengiz AYDOĞDU, Bursa Milletvekili Osman MESTEN, Manisa Milletvekili İsmail BİLEN, Mersin Milletvekili Zeynep GÜL YILMAZ ve Tokat Milletvekili Yusuf BEYAZIT özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkanvekili <i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar	Sözcü <i>Emine Zeybek</i> Kocaeli	Kâtip <i>Zeynep Gül Yılmaz</i> Mersin (Özel sözcü)
Üye <i>İbrahim Halil Fırat</i> Adıyaman	Üye <i>Cengiz Aydoğdu</i> Aksaray (Özel sözcü)	Üye <i>Mustafa Köse</i> Antalya
Üye <i>Osman Mesten</i> Bursa (Özel sözcü)	Üye <i>Recep Özel</i> Isparta	Üye <i>Ahmet Özdemir</i> Kahramanmaraş
Üye <i>Metin Çelik</i> Kastamonu	Üye <i>İsmail Bilen</i> Manisa (Özel sözcü)	Üye <i>Yusuf Beyazıt</i> Tokat (Özel sözcü)
Üye <i>Abdurrahman Tutdere</i> Adıyaman (Ek görüşümüz vardır)	Üye <i>Murat Emir</i> Ankara (Ek görüşümüz vardır)	Üye <i>Bülent Tezcan</i> Aydın (Ek görüşümüz vardır)
Üye <i>Aysu Bankoğlu</i> Bartın (Ek görüşümüz vardır)	Üye <i>İbrahim Özden Kaboğlu</i> İstanbul (Ek görüşümüz vardır)	Üye <i>Ali Mahir Başarır</i> Mersin (Ek görüşümüz vardır)
Üye <i>Meral Danış Betaş</i> Siirt (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Hüseyin Kaçmaz</i> Şırnak (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Feti Yıldız</i> İstanbul
Üye <i>Muhammed Levent Bülbül</i> Sakarya (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Feridun Bahşi</i> Antalya	

EK GÖRÜŞ

I. ANAYASA KOMİSYONU: ANAYASAYA UYGUN VE NİTELİKLİ YASAMA

Anayasa Komisyonu, 27. dönemde, yalnızca bir kez, zorunlu-kısmi içtüzük değişikliği için toplandı. Eğer bu Kanun teklifi olmasa idi, belki de bir kez dahi toplanmayacaktı dönem sonuna kadar.

Darbeler tarihinin acısını 60 yıldır çeken bir toplum olarak bu da ilk adım olsun. Anayasa Komisyonu'nun gündemini oluşturan 2/2952 Esas sayılı Kanun teklifine gelince; konunun önemi sabit olduğuna ve TBMM Başkanı'nın da imzası bulunduğuna göre, yalnızca iki parti tarafından değil, başta Cumhuriyet Halk Partisi olmak üzere, diğer partilerin de teklife dâhil edilmesi temenni edilirdi.

1. İşlevsiz Bir Anayasa Komisyonu

En son 4 Ekim 2018 tarihinde toplanan Anayasa Komisyonu, ikinci toplantısını 17 Haziran 2020'de, tam 20 ay sonra gerçekleştirdi. Anayasa Komisyonu'na esastan havale edilmiş 98 tekliften sadece bir tanesi bugüne kadar görüşülebildi. O da içtüzük değişikliği idi.

a) Çalıştırılmayan Anayasa Komisyonu

Bu geçen 20 ay süresinde, Anayasa Mahkemesi, 27. dönemde Meclis'in onayladığı üç kanuna ilişkin olarak iptal kararı verdi. Bunlar; 7148 (Karayolları – Plan ve Bütçe Komisyonu), 7162 (Gelir – Plan ve Bütçe Komisyonu) ve 7152 (TOBB – Sanayi, Ticaret Komisyonu) sayılı yasalardır. Gerçi 7162 sayılı kanunda iptal edilen Ahlat'taki saray inşaatına ilişkin düzenlemeyi, Anayasa'ya aykırılığı Mahkeme kararı ile tespit edilmiş olmasına karşın 7221 sayılı kanunla getirilen ve açıkça Anayasaya aykırı bir maddeyi tekrar yasalaştırıldı. Anayasa Komisyonu, İchtüzük madde 34/3 gereği teklif aşamasında bu düzenlemeye müdahale etmeliydi. 676 sayılı OHAL KHK'sinin aynen yasallaşması ile kabul edilen 7070 sayılı yasa ile devlet memurları için güvenlik soruşturmasını getiren madde, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. 7201 sayılı yasanın teklif metninde ve komisyonda kabul edilen halinde tekrar getirilen güvenlik soruşturması maddesinden, Genel Kurul aşamasında vazgeçildi. Fakat TBMM'de, Anayasa'ya aykırı maddenin tekrar yasalaştırılması girişimine tanık olmuş olduk.

TBMM'nin, Anayasa Komisyonu'nun işlevsiz kaldığı 27. dönemine ilişkin yasama faaliyetini özeti:

Tüm komisyonlara esas olarak havale edilen tekliflerin sayısı bugün itibarıyla 3235'tir. TBMM, bu teklifleri, 600 milletvekili ile 17 ihtisas komisyonunda ve 102'sini de ayrı ayrı komisyonlarda gündemine alarak, toplamda 1447 maddeyi yürürlüğe koydu.

Bu 102 teklifin, 24'ü torba, 25'i kod ve 53'de uluslararası antlaşmalar olmak üzere TBMM Genel Kurulu'nda kanunlaştırıldı.

Bu 1447 maddenin 882 maddesi, yani %60'ı, torbalarla getirildi. Torba tekliflerle 300'ü aşkın kanunda değişiklik yapıldı ve 70 kanun da birden fazla defa değişiklik yapıldı.

Öte yandan, Yürütme, 64 cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle (CBK) 2229 maddeyi, hem ‘denetimsiz’ ve hem de ‘gerekçesiz’ bir şekilde yürürlüğe soktu. 24’ü “*cumhurbaşkanlığı kararnamesinde değişiklik yapılmasına dair cumhurbaşkanlığı kararnamesi*” olarak torbalaştı. Bir başka deyişle, 2229 maddenin 430’u, torba maddelere dönüşmüş bulunmaktadır.

Yasalar ile cumhurbaşkanlığı kararnameleri arasında nicelik yönünden ayrışma, “**paralel yasama**” olarak nitelene eşliğine varmış bulunuyor. Yasaların sayısı bakımından az oluşu, nitelikli yasa kaydının gerçekleştiği anlamına gelmemektedir. Bunun başlıca üç nedeni var:

- Torba kanun uygulaması,
- Teklif metinlerinin Meclis dışında hazırlanması,
- TBMM’nin müzakereci organ olarak çalışamaması veya çalıştırılmaması.

Anayasaya uygunluk incelemesi yapılmayan ve üstelik torba öneri tarzında hazırlanan ve kabul edilen yasalar, Anayasaya aykırılık sorununu beraberinde getirmektedir.

b) İçtüzük gerekleri ve Anayasa

“*Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.*” (İçtüzük, madde 38).

İlk fıkranın komisyon için öngördüğü inceleme yükümlülüğü, teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden ele alınması gereken bir **ön koşul** olarak düzenlenmiştir. Bu **ön sorun** çözülmeden, komisyon, görüşmelere başlayamaz. Bu yükümlülük, komisyona ait **münhasır yetki** olup, komisyon dışından kişi ve uzmanlar bu yetkiyi kullanamazlar. Komisyon, teklif metnini, Anayasa’nın sözüne ve özüne uygunluk açısından inceledikten sonra, devam veya red kararını verir. Bu ise, teklif maddelerini görüşmeden önce bir ön karar şeklinde verilmelidir. **Ön koşul ve ön karar**, komisyon için çifte yükümlülük ve gerekliliktir.

Komisyonun **üçüncü yükümlülüğü** ise, inceleme alanına ilişkindir: Anayasa’ya uygunluk, hem **sözü hem de özü** açısından yapılmalıdır. Özellikle öze uygunluk, anayasal yorum yöntemlerini beraberinde getirir. Nihayet, gerekçenin sadece red hali için değil, uygunluk durumu için de yazılması ölçüsünde, anılan yükümlülük ve gereklilik anlam ifade eder. **Uygulama ise, tam tersi yöndedir:** Komisyonlar, İçtüzük madde 38’de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir yana, Anayasa’ya uygunluğu gündem maddesi yapmadan, teklif metni bütünü ve madde görüşmelerine geçmektedir.

Oysa İçtüzük madde 38, milletvekillerine özgü münhasır yetki ve yükümlülüğü düzenlemekte olup, bu yetki bir başka kişi veya merci tarafından kullanılamaz. Anayasa’nın üstünlüğünü düzenleyen madde 11/2’deki “*Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz*” kuralı, İçtüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade eder. Bu nedenle, İçtüzük madde 38 gerekleri yerine getirilmeden komisyon tarafından kabul edilen bir teklif metni, yasa yapım usulüne aykırı olur.

c) Torba yasa uygulaması ve Anayasa

Anayasa’ya uygunluk incelemesi yapılmayan ve üstelik torba öneri (veya çoğu kez denildiği gibi “çuval”) tarzında hazırlanan ve kabul edilen yasalar, Anayasa’ya aykırıdır. Çünkü **torba yasa**, öncelikle yasanın **genel ve soyut norm** olma özelliğini zedelemektedir. Sonra, torba

şeklindeki düzenleme, bir yasal normu, maddi anlamda kanunilik ilkesinin gerektirdiği şekilde **“ulaşılabilir, anlaşılabilir ve öngörülebilir”** olma bakımından asgari standartlardan yoksun kılmaktadır. Nihayet, torba yasa tarzı, **normlar hiyerarşisi** ilkesini alt üst etmektedir. Bu olumsuzluklara, bir de İçtüzük madde 38 gereği, Anayasa’ya uygunluk incelemesinden kaçınılması eklenince, Genel Kurul’da oylanan yasaların şeklen yasa sayısı olsa da, toplumsal gereksinimleri karşılaması veya kamu yararını sağlaması bir yana, yeni toplumsal sorunları yaratma, hatta toplumsal barışı zedeleme riskini beraberinde getirmesi kaçınılmaz olmaktadır. Yasa yapma tekniği açısından torba yasa, **asıl komisyon ve tali komisyon** (lar) ayrımını ortadan kaldırdığı gibi, komisyonlar arasında özellikle iş yükü bakımından dengesizlik yaratmaktadır. Ama asıl sakınca, torba yasanın, yasaların içeriğine göre uzmanlık komisyonlarının varlık nedenini sorgulatmasıdır. Bir torba yasa önerisi, o denli farklı alanlara ilişkin olabilmektedir ki, bazen neredeyse, madde sayısı kadar yasada değişikliğe gidilmekte; bu nedenle, çoğu zaman, “Bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi” başlığı ile **adsız yasa** önerileri gündeme getirilmektedir. Bu tür önerilerin havale edildiği Plan ve Bütçe Komisyonu, neredeyse, **“her şey komisyonu”na** dönüşmektedir. Öyle ki, ilgili komisyonunda çok tepki çektiği için geri çekilen öneri maddesi veya maddeleri, bir süre sonra, bir başka torba öneriye konularak Plan ve Bütçe Komisyonu’na getirilmektedir. Böylelikle, konuları birbirinden tamamen farklı yasalarda değişiklik öngören teklif metinleri için, bir tür **“torba komisyon”** uygulaması, aslında **“perdeleme”** işlevini de beraberinde getirmektedir.

6771 sayılı Kanun ile yapılan Anayasa değişikliğinin, norm koyma yetkisi ve süreci bakımından oldukça radikal değişiklikler öngörmüş olması, **torba yasa uygulamasına son verilmesini gerekli** kılmaktadır.

Torba yasa uygulaması, Anayasa Mahkemesi’nin denetimini de zorlaştırmaktadır. Çünkü, AYM raportörleri belli hukuk disiplinleri üzerinde uzmanlaştıklarından, AYM’ye intikal ettirilen bir yasa için raportör görevlendirmesinde uzmanlık ilkesinin gözetilmesi zorlaşmaktadır. Hal böyle olunca, AYM, denetim işlevini bütün hukuki argümanları kullanarak yerine getirememekte, tereddüt durumunda, muhtemel iptal yerine red tercihini yeğleyerek, sorunun uygulamada test edilmesi yönünde kanaat kullanmaktadır.

Sonuç olarak; zaten çok karmaşık ve dağınık olan yasal düzenlemeler, darmadağın hale gelmekte ve yasanın etkililiği zedelenmekte, toplumda hukuka inanç sürekli zayıflamaktadır. Bu değinilen nedenler, Anayasa Komisyonu’nun neden işlevsel kılınması gerektiğini açık seçik ortaya koymaktadır.

2. Niteliksizleştirilen Yasa/ma

Yasalar, Anayasa’nın sözüne ve özüne olduğu kadar, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası yükümlülüklerle ve hukukun genel ilkelerine uygun, ama aynı zamanda kamu yararı ereğinde hazırlanmalıdır.

Yasama yetkisi, **asli ve geneldir**; bunun anlamı, TBMM’nin kanun koymak için Anayasanın veya her hangi bir mercin yetki vermesine ihtiyaç duymamasıdır. Anayasa’ca açıkça yasaklamamış olması, kural koyabilmek için yeterlidir. Geçerli olan genel kayıt ilkesi ise, **“Anayasa’ya saygı”**dır. Yürütme tarafından kullanılan kural koyma yetkisinin kayda bağlanmış yetki olmasına karşılık, kanun yoluyla kural koyma yetkisi asli ve geneldir.

Kurallar kademelenmesi (hukuk kurallarının aşamalı sırası) bakımından **devamlılık ilkesine** dikkat çekmek gerekir: 6771 sayılı Kanun ile hükümet sistemi ve siyasal rejim değişti; 1982.

Anayasası kabul edildiğinden beri geçerli olan erkler ayrılığı (hem şekli hem de maddi öğeleri itibariyle) değişmedi. Bu itibarla, yasananın düzenleme alanına ilişkin esaslar aynen geçerliliklerini koruyor. Buna karşılık, yürütmeye tanınan düzenleme alanı, yine yasa ile çerçevelenmiş Anayasa’da sayılan istisnai alanlarla sınırlıdır.

Niteliksel yaklaşım, tarihsel yorum ve (Anayasa Mahkemesinin Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri üzerine ilk kararları dâhil) anayasal kazanımlar, “**kural koyma**” yetkisinin TBMM’ye ait olduğunu doğrulamaktadır. Nicelik olarak olduğu kadar, işlevsel açıdan da böyledir.

Uluslararası kazanımlar bakımından: Türkiye’nin uluslararası kazanımları bakımından, hak ve özgürlükler güvencesi olarak “**yasallık ilkesi**” ana ölçütü öne çıktığından, TBMM’nin **özerk yetki alanı** teyit edilmektedir. Bu konuda, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS) uygulaması, başlıca ölçüt olarak alınabilir. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM), kamu makamlarının hak ve özgürlüklere müdahalesinin Sözleşme’ye uygun olup olmadığını denetlerken, yasallık ilkesini temel ölçüt olarak kullanır. İHAM, şeklen bir yasanın varlığını yeterli görmemekte ayrıca; yasa; öngörülebilir, ulaşılabilir ve anlaşılabilir olmalıdır. Uluslararası kazanımlar da, yasananın işlevinin pekiştirilmesini kolaylaştırılabilir. Kaldı ki, “*Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir*” hükmü de (madde 104/17 son c.), TBMM’nin asli ve genel yetkisini pekiştirici bir düzenlemedir¹.

Anayasa Komisyonu’nun işlevsel kılınması ölçüsünde, nitelikli yasa kaydına ve nitelikli yasama sürecine katkıda bulunulabilir.

Ne var ki, Cumhurbaşkanlığı, TBMM’nin müzakere işlevini gölgelemektedir. Hükümet ve TBMM önünde Yürütme’den sorumlu bir kurul bulunmadığı halde, Cumhurbaşkanlığı adı altında 1. ve 4. Parti koalisyonu (güçbirliği), uygulamada nitelikli yasa önündeki başlıca engel olarak görülebilir.

3. Anayasasızlaştırılan Devlet

Anayasasızlaştırma: Devlet yönetiminde; görev+yetki+sorumluluk üçlüsünü temsil eden en üst düzey yöneticilerin, Anayasa’nın emredici veya yasaklayıcı hükümleri (*de jure*) yerine, fiili durumu (*de facto*) öne çıkarmak suretiyle Devleti yönetme eğilimine girmeleri.

Anayasasızlaştırma, 15 Temmuz öncesi, sonrası ve güncel uygulama olarak devam eden bir süreçtir. İşte birkaç örnek:

- “*Parlamentar rejim bekleme odasına alındı*” veya “*ben AYM kararına saygı duymuyorum*” beyanları², bunun tipik örnekleridir.
- “*Fiili durum, Anayasa suçu*” vb. beyanlar da³ eklenmeli.

¹ Bu açıdan, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri İzleme ve İnceleme Komisyonu (CBK İİK) önerisinin reddedilmiş olması (9.6.2020), TBMM adına bir talihsizlik olmuştur. Oysa Anayasa Mahkemesi’nin CBK üzerine ilk kararları, TBMM yetki alanı lehine olduğundan, yasama organı bu saptamaya kayıtsız kalamaz.

² Oysa Anayasa md.153/3’e göre; “*Anayasa Mahkemesi kararları, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar*”.

³ “*Türkiye’de fiili bir durum vardır ve bu çözümlidir. Ülke yönetimi yasa ve Anayasa’ya uygun değildir. Ve de suç işlenmektedir*” (D. Bahçeli, 16.10.2016).

- *Covid-19 dönemi*: Dayanağını Anayasadan almayan ve açık yasal dayanaktan yoksun olan sokağa çıkma yasakları; ilke olarak ve uygulama tarzı itibarıyla, fiili durum ve anayasasızlaştırma süreci olarak kaydedilebilir.

Bakanlar Kurulu (BK) mevcut olmadığı ve BK toplantısı denemediği için, bunun yerine “kabine toplantısı” nitelmesi yapıldı. Ne var ki, Bakanlar dışında birçok kişinin katıldığı toplantıların kabine toplantısı olarak nitelenmesi, kabine kavramının anayasa hukuku ve siyaset bilimindeki anlamı ile örtüşmemektedir.

Yürütme yetkisini tek başına Cumhurbaşkanı’na veren 2017 Anayasa değişikliği, bakanlar toplantısı vb. herhangi bir kurul öngörmüyor. Fakat burada, niteleme ötesi bir gerçekliğe işaret etmek uygun düşer. Şöyle ki; yaklaşık iki yıllık tek kişi yönetiminde, bakanların Cumhurbaşkanı başkanlığında toplam bir araya gelme sayısı, muhtemelen covid-19 döneminde (son üç ay) toplanma sayısından azdır. Bu durum, kolektif siyasal karar düzeneğine olan ihtiyaç ifade etmektedir: **Türkiye ancak kurul halinde bir yürütme organı tarafından yönetilebilir.** Bu yönetim açığı ve ihtiyaç, şu halde, Bakanlar Kurulu’na, Hükümet’e ve parlamenter rejime dönüş taleplerinin haklılığını giderek pekiştirmektedir.

II. TÜRKİYE’NİN ANAYASAL VE SİYASAL TARİHİ: DARBELER VE DEVAMLILIK

“27 Mayıs 1960 tarihi, hukukun araçsallaştırıldığı, milli iradenin tepesinde bir kılıç gibi sallandığı bir dönemin miladıdır. Yassıada yargulamaları ve akabinde gerçekleşen idamlar, neden oldukları bireysel mağduriyetlerin yanı sıra toplumsal ve siyasal hafızamızda tamiri çok zor yaralar açmıştır. Söz konusu yargulamaların sebep olduğu mağduriyetlerin ve açtığı toplumsal yaraların mümkün olduğu ölçüde giderilmesi, demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’nde yasama organına düşen başlıca ödevlerden biri olarak telakki edilmelidir”⁴.

27 Mayıs af yasaları dizisinin 3. ayağının, Anayasalar üzerinde biraz daha serinkanlı iletişim ortamı doğurması vesilesi olması temenni edilir.

12 Eylül mağduriyetlerine ilişkin düzenleme, 6111 sayılı Kanunla oldukça sınırlı kalmıştır⁵.

⁴ 2/2952 Esas Numaralı Kanun Teklifi, Genel Gerekçe, sf.2.

⁵ Bununla birlikte 2 Eylül darbesi ve yönetiminin neden olduğu mağduriyetleri aşma gereği günceldir. Burada birkaç gerekliliğe işaret etmekle yetinilecektir:

- Darbeler dönemi ağır insan hakları ihlalleri (idamlar, yargısız infazlar, gözaltında kaybetmeler, gözaltında işkence ve işkencede öldürmeler, cezaevlerinde işkence ve öldürmeler gibi) ancak geçmişle yüzleşme kapsamında ele alınabilir.
- 12 Mart dönemi Deniz Gezmiş, Hüseyin Aslan ve Yusuf İnan’ın idamı ile ilgili kanunun ilga edilmesi ve itibarlarının geri verilmesi.
- 12 Eylül dönemi siyasi mahpusların idamı ile ilgili Milli Güvenlik Konseyi kararlarının ilgası ve itibarların iadesi.
- 12 Eylül dönemi idam edilenlerden mezarları bilinmeyenlerin mezar yerlerinin açıklanması.
- 1979 yılından beri devam eden gözaltında veya devlet güvenlik veya istihbarat elemanlarının kaybedilip akibeti bilinmeyenlerin akibetinin ortaya çıkarılması için yasal düzenleme yapılması.
- Cumartesi Annelerinin, İstanbul Taksim İstiklal Caddesinde bulunan Galatasaray Meydanı’nda oturmasının engellenmemesi.
- Türkiye’deki toplu mezarların yeri ile ilgili İnsan Hakları Derneği’nin 2011 yılı raporunda belirtilen mezar yerleri ve diğer toplu mezarlar ile ilgili özel düzenleme ile toplu mezarların açılması.

Anayasa tarihi, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti anayasacılığının ortak çizgiler ve ayrışan özellikleri, özellikle darbeleri anlamlandırmak ve aşmak açısından önem taşımaktadır. Osmanlı-Türkiye'deki gelişme çizgisi, anayasacılık kavramı ile örtüşüyor: **İktidarın sınırlanması ve özgürlüklerin güvence alınması**.

Bu bakımdan, 20. yüzyıldaki darbelerle karşı, çağdaş anayasacılık hareketleri Türkiye'deki anayasal gelişmeler arasında koşutluk var.

Darbeler ve sonrasında hazırlanan anayasalar ilişkisi ayrı olup, bu konularda çelişkiye düşmemek ve tutarlı olmak gerekir⁶.

Bu belirtilenler çerçevesinde aşağıdaki üç olgu kaydedilebilir:

1. “Tepki anayasası” söylemi ve köktenci kopuş

1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (TEK), özellikle ulusal egemenlik bakımından Osmanlı Devleti anayasacılığına bir tepkidir. Fakat devamlılık da bulunmaktadır: TEK'e aykırı olmayan hükümlerin yürürlükte olması, bunun göstergesidir.

1982, 1961'e tepkidir, fakat gerek sistematik gerekse anayasal kurumlar bakımından süreklilik de söz konusudur.

2017 Anayasa değişikliğinin farklı bir konumu var. Şöyle ki, 1961 ve 1982'de asli ve tali kurucu iktidar, anayasal düzeni ilga edenlerce belirlendiği halde, 2017 değişikliği, bu açıdan öncekilerden ayrılmaktadır. Fakat asıl farklılık içerik yönünden söz konusu olup kökten (radikal) bir kopuşu ifade etmektedir:

2017 Anayasa değişikliği, bir yenileme değil, bir değişiklik olduğu halde, kurumsal bakımından, sadece Cumhuriyet dönemi anayasacılığından değil, Osmanlı anayasacılığından da (hatta anayasa öncesi dönemden de) bir kopuş olarak görülebilir; özellikle yürütme yetki ve görevi bakımından.

Bu çerçevede şu iki çelişki (özellikle Anayasa Komisyonu gündemi açısından) kayda değer: Yasal düzlemde; darbe sonucu yapılan yargılamaları “yok sayma” iradesi ile darbe sürecinde yer alan bir kişinin anısını yaşatma iradesi, birbiriyle çelişiyor⁷. Anayasal düzlemde; tek bir istisna ile bütün anayasal kolektif siyasal karar düzeneklerini ortadan kaldıran 6771 sayılı Kanun, sadece Millî Güvenlik Kurulu'nu muhafaza etti; hem de 1961 düzenlemesinden daha belirgin bir kurum olarak.

Buna karşılık, daha genel olarak, 16 Nisan 2017 günü halkoylamasına konu olan Anayasa değişikliği, Osmanlı-Türkiye Anayasalarına tepki özelliğini de aşarak, uzun erimli siyasal ve anayasal kazanımlardan **ayrılma ve kopuş** anlamına da gelmektedir.

Şöyle ki; Tanzimat-Meşrutiyet-Cumhuriyet çizgisindeki uzun bir evrim sürecinde şekillenen siyasal ve anayasal tarihimiz, demokratik hukuk devletinin ortak kavramları ile örüldü: Erklar ayrılığı, yargı bağımsızlığı, anayasal denge ve denetim düzenekleri, yöneticilerin hesap

- Türkiye'nin BM Zorla Kaybetmeler ile ilgili sözleşmesine taraf olunmasının sağlanması.

⁶ Bu bakımdan; 1961 ve 1982 Anayasalarında kurucu iktidarın ortaya çıkması ve anayasal halkoylaması süreçlerinin, birbirinden hayli farklı olduğuna işaret etmekle yetinelim.

⁷ Öte yandan, 27 Mayıs darbesi içinde yer alan ve bunu kamuoyuna duyuran Albay'ın adı 7167 sayılı yasa ile bir üniversiteye verildi.

verebilirliği (görev+yetki+sorumluluk), devletin insan hakları karşısındaki yükümlülükleri (saygı+koruma+geliştirme) vb.

Bunların bütünü, “anayasal kimlik” olarak “ulusal kimlik” kavramının temel taşlarını oluşturur. Temel taşların atılmasında, 3. Selim ve 2. Mahmut kadar, 2. Abdülhamit’in de katkısı bulunmaktadır. Ne var ki, 16 Nisan metni, sadece anayasa tarihimize yabancı değildir; aynı zamanda anayasanın öncülü olan **kanun** kavramını da parçalamıştır⁸.

Hedefe doğru ilerlerken, dünün mirası gözardı edilmemelidir: Türkiye Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucu organı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi, inişli çıkışlı dönemlerden geçmiş olsa da, askeri darbe kesintilerine karşın, anayasal kurumların merkezinde yer almıştır. Geçici olarak lağvedildiği dönemlerde bile **Türkiye hiçbir zaman hükümete sız kalmamıştır**⁹. Bu nedenle, 2017 Anayasa değişikliği, siyasal ve anayasal tarihimizde radikal bir kopuşu ifade etmektedir.

2. Kırılma ve devamlılıklar

27 Mayıs 1960, Cumhuriyet tarihimizdeki ilk derin kırılmadır.

Her kırılma, kısa ve uzun dönemde büyük mağduriyetleri beraberinde getirmiş; ülkemizde demokrasinin olağan hukuk düzeninde gelişimi engellenmiştir.

Ne var ki, ütün inişli-çıkışlı dönemlere karşın, Osmanlı Devleti-Türkiye Cumhuriyeti tarihine siyasal ve anayasal kırılmalar olduğu kadar devamlılıklar da damgasını vurmuştur.

Anayasa Komisyonu gündemi açısından şu kısır döngü kaydedilmelidir: 16 Nisan 2017’de halkoylamasına sunulan (ve 15 Temmuz 2016 başarısız darbe girişiminin bozduğu anayasal düzeni yeniden tesis gerekçesiyle ilan edilen OHAL ortam ve koşullarında dayatılan) Anayasa değişikliği, TBMM’nin yetkilerini - yine kendi eliyle - daraltmış oldu.

Gördüğü üzere, kırılmalar/devamlılıklar¹⁰, Türkiye’nin siyasal ve anayasal düzeninin ikiz kavramlarıdır.

Anayasal ve demokratik açıdan (hatta kurumlar düzleminde) kırılmalar, devamlılık olarak adlandırılacak özellikleri ortadan kaldırmadı: Cumhuriyet, yurttaşlık, laiklik gibi.

Buna karşılık, kırılma halkaları da pek geniş: Demokrasi, Anayasal ve anayasal kurumlar.

Bunların yerli yerine oturtulması için, iki ögeye ihtiyaç var: doğru bilgi ve serinkanlılık.

-Doğru bilgi/anayasal bilgilenme hakkı: Ne var ki, baskın olan dezenformasyon/bilgi kirliliği¹¹.

⁸ Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (CBK)’nin uygulanma tarzı, bu saptamanın göstergesidir.

⁹ Bu konuda, Osmanlı kuruluş dönemlerinde uygulamaya konulan Sadaret Makamı ve Divan-ı Humayun hatırlatılabilir.

¹⁰ Kırılmaları niteleme konusunda zıtlasmacı ve suçlayıcı olmaktan kaçınmak gerekir: 27 Mayıs ihtilali/devrimi ve darbesi şeklinde yapılan ve birbirine zıt düşen nitelemeler ışığında, Adalet Partisi’nin CB adayı Profesör Ali Fuat Başgil’in 1963’te İsviçre’de yayımladığı kitabında başlık olarak “askeri darbe” yerine “askeri devrim” deyimini kullandığını hatırlatmak uygun düşer: A. F. Bağgil, *La révolution militaire de 1960 en Turquie (Ses origines)*, Perret-Gentil, 1963.

¹¹ Örneğin şu anda Türkiye’de kurul halinde bir siyasal karar mekanizması bulunmamaktadır: “Bu haftaki kabine toplantısında...kararlaştırdık” diyor CB sayın Erdoğan. Oysa ortada bir karar yok. Sadece kendisi konuşuyor, söylüyor, bütün idari yapı bunu bir talimat gibi alıyor, algılıyor ve uyguluyor. Karar yok, gerekçe yok: Atatürk halivalmanı neden lağvedildi soru ve itirazları karşısında, “Burayı uluslararası sağlık üssü” yapacağız savunması

-Serinkanlık ise, ani reaksiyon ve tepkisel yaklaşımdan kaçınmayı öğütlüyor.

3. Fetişizm ve unutma sarkacındaki Anayasa

- Anayasa, yürürlükte olduğu devlet ve toplum için bir uzlaşma ve barış belgesi olduğu halde, Türkiye’de tam tersine bir ayrıştırma ve siyasal çatışma aracı haline getirilmiş bulunuyor. Bu konuda, 2017 Anayasa değişikliği, Türkiye’nin **Anayasa gündemi** üzerine adeta bir tür “bıçak sırtı”: Öncesi, CB ve O’nu destekleyenlerin sürekli gündem maddesi (ve iktidar mücadelesi aracı) idi; 17 Nisan sonrası, gündemden düşmesi bir yana, **Anayasa adeta unutuldu**. Bu da, anayasasızlaştırmanın 3. dalgası olarak görülebilir.

III. DARBELERDEN DOĞAN MAĞDURİYETLER ARASINDA AYRIM YAPMAMAK

İlk yirmi yıl, son yirmi yıl arasında benzerlikler olduğu kadar, ayrışmalar da açık.

1. Bütünü Görmek: 27 Mayıs / 12 Mart / 12 Eylül

27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül, Türkiye toplumu için onulmaz mağduriyetlere yol açtı. Ağır ve çok yönlü mağduriyetlerin başında ölüm cezaları gelmektedir. Toplumsal vicdan ve adalet duygusu açısından, ölüm cezaları arasında ayırım yapmamak gerekir.

Ölüm cezaları şu bakımdan ölçü alınabilir: Türkiye Cumhuriyeti, 2001 ve 2004 Anayasa değişiklikleri ile bu cezaları tümüyle yürürlükten kaldırdı. Bu açıdan, gerek Yüksek Adalet Divanı gerekse sıkıyönetim mahkemeleri, doğal yargıç ilkesine aykırı olduğu için sıkıyönetim ortam ve koşullarında verilen kararlar, birlikte sorgulanmalıdır.

27 Mayıs sonrası, Başbakan Adnan Menderes ve 2 Bakan idamı,

12 Mart sonrası, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamı,

12 Eylül sonrası ise, K. Evren’in deyişiyile bir sağdan/bir soldan idamlar.

Keyfilik ve ölümlerde fikrin payı: 27 Mayıs sağ, 12 Mart sol, 12 Eylül ise, hem sol hem de sağ. Şu halde, tarihle yüzleşirken adaletsizlik ve ayrımcılık yapmamak gerekir.

2. 28 Şubat / 27 Nisan / 15 Temmuz

Aslında bu kural, sonraki darbelerin neden olduğu mağduriyetler açısından da geçerli olmalı:

- 28 Şubat: Hesaplaşma devam ediyor.

- 27 Nisan: Hesaplaşma yapılmadı.

- 15 Temmuz: Hesaplaşma konusunda ciddi sorunlar, çelişkiler ve ayrışmalar var.

Bunların ilk üçünden farkı, Devlet eliyle ölüm cezalarının uygulanmamış olmasıdır. Devlet açısından burada iki husus vurgulanmalı:

- Devletin muhtıra veya darbecilerden hesap sorması/sorabilmesi: Hukuk devleti, bu hesabı adil yargılanma hakkı çerçevesinde sorar.

- Muhtıra ve/veya darbe girişimi ile ilgisi bulunmayanları devletin mağdur etmemesi: Eğer muhtıra veya darbecilere karşı hukuk devleti mekanizmaları işletilemiyorsa, darbe ile hiç ilgisi

geliyor. Gerçekte kabine de yok. Lağvedilen anayasal kurumların yerine, çok unvanlı kişinin tercihlerinin damgaladığı fiili toplantılar var.

bulunmayan kişiler de mağdur edilebilir. Tıpkı 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ilan edilen olağanüstü hal süresince KHK'ler yoluyla neden olunan mağduriyetler gibi. Bu çerçevede, darbe ile ilişkisi bir yana, ilke olarak darbe karşıtı onbinlerce kişi, OHAL KHK'leri yoluyla mağdur edildi.

3. OHALİİK: BAK Örneği

15 Temmuz üzerine kısa gözlemler:

Öncesi; anayasal düzlemle sınırlı olarak “anayasızlaştırma”.

Esnası; buna TBMM de dâhil olmak üzere, darbe girişimine karşı güçlü bir kolektif irade.

Sonrası; devam eden çelişkiler: Adil yargılanma hakkı bakımından ve (darbecilerden çok) muhaliflerle ve Anayasa ile hesaplaşma.

OHAL KHK'zedeleri, yargıya erişim hakkından bile yoksun kılındılar. Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHALİİK) yargıya erişim haklarını kilitlediği için, çok yönlü mağduriyetler günümüzde devam ediyor. Şu halde, güncel durum olarak mağduriyet devam ettiği için, bunu geleceğe havale etmemek, varolan mağduriyeti hemen ve şimdi gidermek, esas olmalıdır¹².

Konuyu ve çelişkileri, OHAL KHK'zedesi barış akademisyenleri (BAK) hakkında Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararın etki ve sonuçlarına değinerek somutlaştırabiliriz. AYM kararına karşın, BAK dosyaları OHALİİK önünde beklemektedir ve onların göreve dönüşü engellenmektedir.

Barış için akademisyenler (BAK) olayını hatırlayalım:

1) Barış Bildirisi'ne rıza gösteren 1128 öğretim üyesi (ikinci imzacı 1084 akademisyenle toplam 2212 akademisyen).

2) Üniversitelerden uzaklaştırılan (KHK veya başka yoldan) Barış Akademisyeni sayısı: 20 Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen ve iki yıl süren Olağanüstü Hal (OHAL) süresince 398'i devlet üniversitelerinden, 8'i vakıf üniversitelerinden 406 imzacı akademisyen, herhangi bir soruşturma dahi geçirmeksizin OHAL döneminde çıkartılan KHK'ler ile görevlerinden ihraç edildiler. Zorla istifalar ve sözleşme yenilememe yöntemiyle toplamda 594 öğretim üyesi, üniversitelerden uzaklaştırıldı.

3) Hakkında dava açılan Barış Akademisyeni sayısı: 822.

4) Açılan davalardan beraat eden Barış Akademisyenlerinin sayısı: 599.

5) OHALİİK önündeki Barış Akademisyenleri dosyalarının sayısı 406.

6) OHALİİK'te, henüz kabul ya da ret kararı verilen BAK yok.

7) Pasaportuna tahdit konulan Barış Akademisyenleri sayısı: 549.

Önceki dönemlerde darbecilerin neden olduğu mağduriyetlere karşın, şimdi darbe girişimini önlemiş ve bastırmış, üstelik seçimden çıkmış bir yönetim, bu denli büyük mağduriyetler yaratabiliyor.

¹² 28 Şubat mağduru iki akademisyen ve 27. Yasama dönemi TBMM üyesi iki vekilin beyanı: “28 Şubat döneminde erişebildiğimiz ve sonuç aldığımız mahkemeler vardı; şimdi onlar bile yok”.

IV. BARIŞ BELGESİ OLARAK ANAYASA: NİTELİKLİ ÜLKE/NİTELİKLİ TOPLUM VE NİTELİKLİ DEVLET İÇİN

Benzer şekilde, eğer bizler, 21. yüzyılın, 20. yüzyılın ikinci yarısı gibi olmasını istemiyorsak, çağımıza tanıklık ederken çifte standart uygulamamalıyız. Bu açıdan üç önemli konuda uzlaşmak gerekir:

- Anayasanın üstünlüğü ilkesine saygı,
- Adil yargılanma hakkı gereklerine saygı/ bağımsız yargı¹³,
- Demokratik anayasanın asgari gerekleri üzerinde uzlaşmak; anayasanın toplumsal çatışma değil, toplumsal barış belgesi olduğu üzerinde uzlaşma sağlamak.

1. Anayasal Birikim Farkındalığı ve Kazanımları Ortak Sahiplenmek

Genellikle yürürlükteki anayasal düzenin sorunları üzerinde durulduğundan, kazanımlar ihmal edilir. Oysa birikim farkındalığı, dinamikleri bakımından daha işlevseldir.

Bakış açımız ne olursa olsun, yürürlükte kaldığı sürece, genel olarak anayasanın varlık amacı (özgürlükler güvencesi ve iktidarın sınırlanması) doğrultusunda yorumlanması; yurttaşlar için bir hak, vekiller için ise bir görevdir.

a) Değişim/başkalaşım ve geriye götürülmezlik ilkesi

1987'den başlayan ve çeyrek yüzyıla yayılan değişiklikler, sadece nicelik olarak değil, nitelik olarak da kayda değerdir. İşte öne çıkanlar:

- “**İnsan haklarına saygılı devlet**” kaydı (madde 2) , 2001’de yeniden yazılan madde 14’teki, “İnsan haklarına dayanan demokratik ve laik Cumhuriyet” tanımı ışığında yorumlanmalı; zira, “insan hakları” lehine kurulan devlet-insan hakları bağlantısı açık.

- **Anayasal özgürlükler rejiminin genel çerçevesini**, sınırlama ve güvence ölçütlerini birlikte koyan madde 13, 2001’de yeniden yazılarak genel sınırlama kaydını kaldırdı ve yeni güvence ölçütleri getirdi.

Şu halde; sınırlama yasa ile ve ancak Anayasa’da belirtilen bir nedene dayanılarak, ayrıca Anayasa’nın sözüne ve özüne uygun olarak yapılacaktır. Bu kayıtlar altında bile, demokratik toplumun ve laik Cumhuriyetin gerekleri dikkate alınacak; ölçülülük ilkesi ihlal edilmeyecek ve hakkın özüne dokunulmayacaktır.

TBMM, hak ve özgürlüklere ilişkin bütün yasalarda, madde 13’ün gereklerini gözetme yükümlülüğündedir.

- “**Uluslararası hukukun gerekleri**”, yasa uygulayıcısı konumunda bulunan herkes için bağlayıcıdır: “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır*” (madde 90, 2004).

- “**Usule ilişkin haklar**”: “Adil yargılanma hakkı” ve “bilgi edinme hakkı”ndan “bireysel başvuru”ya kadar tanınan hak ve olanaklar içerisinde, konumuz bakımından öncelikle belirtilmesi gereken, **adil yargılanma hakkına** ilişkin düzenlemelerdir. Bu düzenleme, Anayasa’nın yargı organları bütününcü yorumlanma ve doğrudan uygulanması eşiği olarak da görülebilir.

¹³ Unutmayalım: darbe dönemlerinde yargı, genellikle siyaset tarafından araçsallaştırıldı.

İnsan hakları ve iktidar ikileminde -iktidar lehine- yaratılan açık dengesizlik, 1982 Anayasasında yapılan değişikliklerin çoğunda hak ve özgürlüklere öncelik tanınmasıyla giderilmeye çalışıldı.

Buna karşılık, “Cumhuriyetin temel organları” (üçüncü kısım) üzerine yapılan düzenlemeler, iki grupta toplanabilir: Birincisi, bazı anayasal kurumların yetkilerinin azaltılması veya kurumların kaldırılması; ikincisi ise, tam tersine, 2007 ve 2010’da yürütme organının güçlendirilmesine ilişkin düzenlemelerdir.

b) Kazanımlar

Pozitif anayasa hukuku düzleminde, siyasal uzlaşma çerçevesinde ve sivil toplum örgütlerince yapılan katkılar, kazanımların üç boyutunu ortaya koyar.

i. Anayasal gelişmeler düzleminde

Osmanlı-Türkiye kazanımları; 1876’dan 2000’li yıllara kadar, ilkeler, kurallar ve kurumlar olarak siyasal ve anayasal ilerleme ve devamlılıklar şeklinde anlaşılabilir. Genel çizgi şöyle özetlenebilir: *İktidarın daha çok sınırlanması için erkler ayrılığının kurumsallaşması; hak ve özgürlük yelpazesi ve güvencelerinin giderek genişlemesi*. 1971 değişikliği ve 1982 Anayasası, belirgin sapmalar olarak görülse de, 1987’den itibaren gerçekleştirilen değişiklikler, sapmaların olağanüstü rejimler ile sınırlı kaldığını teyit etmiş bulunuyor.

Pozitif anayasa kazanımları, kısaca, “*insan haklarına dayanan laik ve sosyal hukuk devleti*”nin açılımları şeklinde de ifade edilebilir.

Uluslararası hukukun anayasalaşması bakımından; Türkiye’nin uluslararası kazanımları var: 1919’da Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) ile başlayan ve 1923 Lozan ile devam eden, ama daha çok Birleşmiş Milletler Örgütü (BMÖ) ve Avrupa Konseyi’nin (AK) kurulması ile şekillenen ve genişleyen kazanımlar kayda değerdir. Bu nedenle, bunların saptanması da ihmal edilmemelidir.

ii. Siyasal uzlaşma alanları

Siyasal uzlaşma alanları; özellikle 2011-2013 döneminde TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu’nun üzerinde uzlaşmaya vardığı yaklaşık 60 madde ve iki veya üç partinin uzlaşma sağladığı maddeler olarak belirtilebilir. Anayasa çalışmalarında partilerin sahiplenebileceği ilkeler açısından bunların göz önünde bulundurulmasında yarar var.

iii. Sivil toplum düzlemindeki kazanımlar

Sivil anayasa emeği ise, sivil toplum örgütleri ve demokratik kitle kuruluşları tarafından hazırlanan raporlar ve anayasa taslaklarının ortak paydaları olarak görülebilir. Geçen yıllarda çok sayıda sivil toplum ve demokratik kitle örgütü, kapsamlı anayasa metinleri ve raporları yazdı: Dernekler, sendikalar, vakıflar, barolar ve odalar. Bunlar, Barolar Birliğinden TOBB’a, TÜSİAD’dan MÜSİAD’a, Hak-İş’ten DİSK’e, 10 Aralık Hareketi’nden ANAYASA-DER’e kadar geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Söz konusu emeklerin ortak paydalarını belirleme çalışmaları bile yapıldı.

Değinen kazanımların itici güçleri, özellikle 1982 Anayasası’nın -1987-2004 arası geçirdiği değişiklikler sonucu- metamorfozu (başkalaşımı) üzerinde etkili oldu:

- Öğreti, 1982 Anayasasının değiştirilmesi ve/veya yenilenmesi konularına hayli emek harcadı.
- Toplumsal eylemler: Anayasa'nın iyileştirilmesi amacıyla sınıfsal, cinsiyete dayalı ve etnik temelde kayda değer talepler dile getirildi ve eylemli mücadeleler verildi.
- Uluslararası dinamikler: Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği adaylık sürecinden kaynaklanan yükümlülükler de, anayasal iyileştirmeler üzerinde etkili oldu.

c) Anayasal denge ve denetim düzenekleri

Anayasal denge ve denetim düzenekleri de, kazanımlar olarak kaydedilebilir. Bunlar, 6 boyutlu olup şöyle sıralanabilir:

- **Erkler içi** (yasama-yürütme ve yargı organlarının kendi aralarında geçerli olması gereken fren ve denge sistemi) üzerine kazanım ve birikimlerimiz kayda değer.
- **Erkler arası** (yasama-yürütme ve yargı organları arasında): Yasama ve yürütme arasındaki işbirliği, bağımsızlık yönü ön plana çıkan yargı açısından geçerli olmasa da; her üç organ arasındaki ilişkilerin dengelenmesi, çağdaş anayasaların en öncelikli sorunsalını oluşturmaktadır. Bu bakımdan, yasamayı yürütmenin güdümünden çıkarma yönündeki anayasal ve siyasal birikim göz ardı edilmemelidir.
- **Üç erklerle diğer kuruluşlar arasında:** Üçlü klasik erk yapılanması ile bu üçlü içerisinde yer almayan, başta üniversiteler olmak üzere, bağımsız idari otoriteler olarak adlandırılan uzman ve özerk kuruluşlar arasındaki ilişki ve denge mekanizmaları de, anayasal ve siyasal tarihimizin ana halkaları içinde yer almaktadır. Bu kuruluşlar, merkezi hiyerarşik yapı dışında, amaçlarına uygun özerkliklere sahip olarak düzenlenmesi konusunda yeterli birikim vardır.
- **Merkez-çevre arasında:** Devletin merkezi organları ile yerel ve bölgesel yönetimler arasında da denge ve denetim mekanizmaları, Anayasalarımızın ortak paydaları şeklinde kaydedilebilir.
- **Devlet ve uluslararası düzey arasında:** Uluslararası hukuk-iç hukuk ilişkilerini düzenleyen anayasa hükümleri, devlet organları açısından fren-denge işlevini görür. Bu konuda Türkiye'nin yüzyıllık deneyimi kayda değer.
- **Devlet ve toplum arasında:** Bütün bu değinilen fren, denge ve denetim mekanizmaları, bir bütün olarak, devlet adı verilen siyasal ve hukuki cihazın, elden geldiğince varlık nedenine yönlendirilmesine göre tasarlanmıştır. Bu amaç, hak ve özgürlüklerin güvencelenmesidir.

2. 16 Nisan 2017 ve Sonrasında Ne Oldu?

17 Nisan öncesi ve sonrasında da siyasal ve anayasal tarih açısından üzerinden üç yıl geçtikten sonra, biraz daha serinkanlı değerlendirmemizde yarar var.

Değişikliği savunuların gerekçeleri: Çift başlılık sona erecek, vesayet bitecek, erkler ayrılığı sağlanacak, yasama özerk olacak, koalisyonlar dönemi kapanacak ve siyasi istikrar sağlanacak, güçlü yürütme gelecek, Cumhurbaşkanı sorumlu olacak.

Değişikliğe karşı çıkma gerekçeleri: Anayasal denge ve denetim kalkacak, erkler ayrılığı zedelenecek, hesap verebilir bir yönetim olmayacak, bürokratlar (atanmışlar) hâkimiyeti öne çıkacak; Parti Başkanlığı, Devlet tüzelkişiliğini temsil eden tarafsız Cumhurbaşkanlığı makamını ortadan kaldıracak; "Kişi Projesi" Anayasa, Kişi-Parti Devleti sürecine ivme kazandıracak.

Parlamente rejimin kaldırılması (ilga edilmesi) sırasında kullanılan başlıca gerekçelere ve bunların fiilen gerçekleşip gerçekleşmemesi bir yana, uygulamada tam tersi bir durum ortaya çıkmıştır:

- 16 Nisan 2017 öncesi koalisyon yoktu; şimdi ittifak var.
- Yasama girişimi tekeli getirildi; ama yasa önerileri TBMM’ce hazırlanmıyor.
- Erkler ayrılığı derken, tek kişi güdümünde erkler birleşmesi ortaya çıktı.

İki yıllık uygulamayla, parlamente rejimi kaldırmak için kullanılan başlıca gerekçelerin tam tersi teyit edildi.

3. Anayasal Devlet ve Demokrasi İçin...

TBMM üyeleri arasında asgari anayasal ortak paydalar, özet olarak aşağıdaki üç başlık altında belirtilebilir.

a) Anayasal bilgilenme hakkı neden önemli?

- Anayasal bilgilenme hakkı: İçinde bulunduğumuz siyasal ve anayasal ortam ve sorunlar üzerine gerçek ve doğru bilgi edinmek ve yaymak, Anayasa andı gereği vekillerin ortak sorumluluğudur.

- Ortak yol haritası: Nitelikli yasa ve yasama ereğinde bilgi+dayanışma ve eylemi, çok yönlü şekilde ve TBMM’nin her aşamasında değerlendirmek ve ilerletme gereği vardır. Bu hedefte, partiler arası işbirliği yol ve yöntemleri yasa önerileri hazırlanılarak somutlaştırılabilir.

- Demokratik anayasa: Asıl hedef olarak demokratik hukuk devleti, yolu, Türkiye’nin güncel Anayasa sorunsalını oluşturmaktadır.

Şu halde belirleyici yön, çağdaş ve demokratik hukuk devleti eksenli ulusal anayasa olmalıdır. Çağdaşlık, erkler ayrılığı, denge ve denetim düzeneği ile yargı bağımsızlığı sacayağı şeklinde anlaşılmalıdır. Ulusallık ise, Osmanlı-Cumhuriyet çizgisindeki Türkiye deneyimi doğrultusunda onarıma en elverişli yönetim tarzı olarak parlamente rejime dönüşü gerekli kılar. Dönüş süreci, ulusal siyasal ve anayasal kazanımların farkındalığı ölçüsünde işletilebilir. Bunun için, öğreti tartışması genişletilmelidir; ülke-toplum-devlet sıralaması ve ilişkileri üzerine 21. yüzyıl eğilimleri ışığında kuramsal öneriler geliştirilmelidir. Siyasal ve anayasal rejim ve sistem hedefi, öğreti tartışmaları ile pekiştirilmelidir.

b) Çatışma değil, uzlaşma belgesi olarak Anayasa

Kişi+parti+devlet birleşmesi, günlük politik kaygıları aşan güçlü ittifakların kurulabilmesi ölçüsünde aşılarak, parlamente rejim ve erkler ayrılığına dayanan demokratik bir anayasal düzen kurulabilir.

Türkiye’nin içinde bulunduğu siyasal ve anayasal durum ve sorunları üzerine doğru ve gerçek bilgi için, bilgi kirliliğine karşı sürekli mücadele verilmelidir.

Tutarlı yol haritası: TBMM’de temsil edilen partilerin elden geldiğince geniş işbirliği ile seçimlere ve siyasal partilere ilişkin yasa önerileri de hazırlamaları, demokratik anayasa ereğini meşrulaştırması ölçüsünde savunulmalıdır. Bunun için, bir “OHAL Anayasası” ve “Anayasal OHAL” varlığı hiçbir zaman unutulmamalıdır. Zira 15 Temmuz darbe girişimini fırsata çevirerek yapılan değişiklik, “OHAL Anayasası”; bunun getirdiği tek kişi yönetimi (monokrasi) ise, “Anayasal OHAL”dir.

c) Anayasal yurtseverlik neden gerekli?

İnsan hak ve özgürlükleri, haysiyet ve eşitlik, demokrasi, cumhuriyet ve hukuk devleti, anayasal yurtseverliğin temel kavramlarıdır. Elden geldiğince Anayasa'nın bunlar vb. kucaklayıcı kavramlarını öne çıkarmamız ve sahiplenmemiz ölçüsünde, Anayasa, toplumsal uzlaşma ve barış belgesi olabilir. Kuşkusuz bu kavramlar, siyasal ve anayasal birikim farkındalığı ile kazanımların sahiplenilmesi ölçüsünde mümkündür. Konumuz açısından bunun ilk koşulu, darbeler ile eşit ve adil bir biçimde yüzleşmektir. Darbeleri birlikte lanetleyelim; birikim ve kazanımları da ortaklaşa sahiplenelim. **Ölüm cezasına** karşı olduğumuza göre, **sivil ölümlere** de geçit vermeyelim; *“asmayalım da besleyelim mi?”* sözünü lanetleyelim, ama, *“ağaç kabuğu yesinler”* sözünü de alkışlamayalım.

V. KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİMİZ

“Hak, hukuk, adalet” kavramlarının her konuda ve gerçek anlamda hayat bulması için çalışan Cumhuriyet Halk Partisi, bilindiği üzere, bu Kanun Teklifi'ne destek vermiştir.

- Cumhuriyet tarihinde bir ilk olan Adalet Yürüyüşü'nün de 3. yıl dönümündeyiz. Bu yürüyüşte binlerce yurttaşımız, "adalet" talebini dile getirdi. Bu ülkede haksız yere hapislerde çürüyenler için, kalemini satmayan gazeteciler için yürüdük. En önemlisi, hiçbir kişisel beklenti içinde olmadan tüm yurttaşlarımızın adalet talebi için yürüdük. Ne yazık ki, o günkü "adalet" çağrımızın, "hak, hukuk" çağrımızın öneminin, bugün de artarak sürdüğünü görüyoruz.

- Geçtiğimiz günlerde, Enis Berberoğlu ve iki milletvekilinin, milletvekilliği düşürüldü. Adalet Yürüyüşü'nün fitilini ateşleyen olay da Enis Berberoğlu'nun yasal düzenlemelere aykırı olarak tutuklanmasıydı. Enis Berberoğlu'nun milletvekilliği Anayasa Mahkemesi'ne yapmış olduğu başvurunun sonucu beklenmeden Anayasa dışı bir yöntemle düşürüldü.

Bilindiği üzere yeniden seçilmesi vesilesiyle, Anayasa'ya göre, öncelikle dokunulmazlığının kaldırılmasının yeniden oylanması gerekiyordu. Anayasa'ya aykırı olarak, dokunulmazlığının kaldırılması oylanmadan Anayasa dışı bir uygulamaya gidildi. Yıllar önce darbecilerin yaptıklarının sonuçlarını bugün ortadan kaldırmaya çalışırken; ne yazık ki, TBMM halkın iradesine yapılan darbelere araçsallaştırıldığını da hatırlatmak da yara var.

- Darbeleri kayıt şartsız reddetmekle birlikte yasal düzenlemeyi de desteklediğimizi belirttik. Fakat geçmişin hukuksuzluklarını ayırım yapmadan ele alma gereğini vurgularken, bugünü de sormadan ve sorgulamadan edemiyoruz: Demokrasi ve insan hakları açısından, günümüzde ne durumdayız? Temel hak ve özgürlükler yönünden Türkiye'de bugünkü tablo nedir? Ya adil yargılanma hakkı?

- Güncel verilere göre, 79 gazeteci ve medya çalışanı cezaevinde. Tutuklu gazetecilerle ilgili yapılan sıralamalarda, adeta Dünya Lideri! olabilmek için Çin ile kapışıyoruz. Son bir yılda 103 gazeteci, 108 kez gözaltına alındı. Gazetecilerin sanık veya davalı olduğu en az 166 yargılama yapıldı. RTÜK, son bir yılda, medyaya toplamda 1 milyon 33 bin TL idari para cezası kesti.

- "2020 Hukukun Üstünlüğü Endeksi"nde, 128 ülke arasında, "iktidar gücünün hukuka bağlılığı" alanında 124., temel haklara saygı yönünden ise Türkiye 123. sırada. “Geçebildiğimiz”! ülkeler, Kamboçya, Mısır, Nikaragua ve Venezuela. Dünya ekonomileri arasında ilk 10'a gireceğiz vaadinden sürekli bahsedilirken hukuktaki durumumuz, son ona bile

girebilmiş değil. Hukukun üstünlüğü ve hukuk güvenliği tam anlamıyla tesis edilmeden ekonomide toparlanamayacağı açıktır.

- Çok önemli bir başka endeks verisi şudur: 2004 yılından beri yayımlanan "Dönüşüm Endeksi" araştırmasının son tespitlerine göre, Türkiye ilk kez "ılımlı otokrasi" ve "de facto diktatörlük" olarak tanımlandı. Tüm bu veriler, demokraside, temel hak ve özgürlüklerde ve hukuk devleti yönünden geriye gidişi göstermektedir.

Bu ön saptamalar ışığında, Komisyon görüşmelerinde verdiğimiz değişiklik önerilerde talep ettiğimiz ve Genel Kurul görüşmeleri sırasında sunacağımız değişiklik önerilerine ilişkin özet bilgiler şöyle sıralanabilir:

1. Teklif'in Kapsamı Dar, İçeriği Genişletilmelidir

- CHP olarak "darbelerin olumsuz etkilerine" ve "demokrasimizde yarattığı tahribata" yönelik sadece son on yılda bile çeşitli hususlarda pek çok Kanun Teklifi sunduk.

- Kanun Teklifi'nin kapsamı genişletilmesi yönündeki çağrımız ve komisyonda sunduğumuz öneriler, kabul görmesi daha doğru bir adım olurdu. Böylece, ülkemizdeki tüm darbe mağdurlarının mağduriyetlerini gidermeye yönelik bir çabanın içinde olurduk.

Örneğin, 12 Mart sonrası idam edilen üç yurtsever genç Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan konusunda toplum vicdanını derinden sarsmıştır. 12 Eylül 1980 döneminde, binlerce insanın haksız yere gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü herkes çok iyi bilmektedir.

12 Eylül 1980 - 6 Kasım 1983 arasındaki yargılamalar eliyle, 210 bin davada 230 bin kişi yargılandı; 517 şüpheliye idam cezası verildi, 50 kişi idam edildi. Gözaltı süresi 90 güne kadar çıkarıldı; yargısız infazlar ve işkence iddiaları yoğunlaştı. Üç yıldan az olan hapis cezalarına karşı ise, yargı yolu kapatıldı. Vatandaşlığın kaybettirilmesi yolu açıldı.

- Bu bağlamda, "Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan" başta olmak üzere siyasi idamların, siyasi mağduriyetlerin tamamının hükümsüz kılınacağı bir çaba içerisinde olmalıyız.

- Her askeri müdahale, siyasi yargılamalar yaparak aldığı kararlarla temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesine sebep olmuştur. Bu askeri müdahalelerden sadece birine dair "iade-i itibar" ve "tazminat yolu" açılması, yeterli olmayacaktır.

2. 12 Eylül Düzenlemeleri ve OHAL KHK'leri Anayasamızdan ve Mevzuatımızdan Bir An Evvel Silinmelidir.

Anayasamız başta olmak üzere tüm hukuk sistemimizi, her türlü darbe hukukundan arındırmamız gerekiyor. Darbeye karşı olduğunu beyan edenlerin ve demokrasiyi savunanların ilk olarak yapması gereken budur. Hedef, yeni bir Anayasa ve darbe hukukundan arındırılmış mevzuat, demokratik sistem olmalıdır.

15 Temmuz Anayasası olarak tanımladığımız 6771 sayılı yasa ile gerçekleşen Anayasa değişikliği ve OHAL KHK'leri ile hukuk sistemimiz ciddi şekilde tahrip edilmiştir. Hukuk sistemimizden 12 Eylül düzenlemeleri ile birlikte 15 Temmuz ürünü düzenlemeler de değişmeli ve hukukumuz olağanlaşmalıdır.

3. Teklifin Komisyon Görüşmelerinde Sunduğumuz Önergeler

Askeri darbeler ve ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi noktasında yapıcı bir muhalefet örneği ile teklifi desteklemekle birlikte öncelikli olarak ölüm cezalarının uygulandığı darbelerin tümünü kapsamı çağrısı ve önerisinde bulunduk. Bu bağlamda verdiğimiz önerilerle kanun

teklifinin 27 Mayıs'ın yanı sıra 12 Mart ve 12 Eylül sonrası Askeri Sıkıyönetim Mahkemelerince yapılan yargılamalar ve neticelerinde gerçekleşen idam cezalarının ortadan kaldırılmasını teklif ettik. Önergelerimizi özetleyecek olursak;

• İlk olarak yeni madde ihdası önererek sıkıyönetim mahkemelerinin verdiği idam kararlarının ortadan kaldırılması istenmiştir. Bu sayede 12 Mart ve 12 Eylül sonrası gerçekleşen, toplum vicdanında da yara açmış ölüm cezalarına ilişkin bütünsel bir yaklaşımın da sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca darbelerden doğan mağduriyetlerin giderilmesine yönelik ayrımcı yaklaşım bir nebze olsun giderilmek istenmiştir.

• Devamında geçici maddeye ilişkin mağdur ailelerin dava açabilmeleri ve adli sicil kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin maddeye, 12 Mart ve 12 Eylül'ü dâhil edecek bir değişiklik önerilmiştir.

• En nihayetinde kanunun adının verilen diğer önergeler de dikkate alınarak “27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi, 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası ve 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi Dönemlerinde Yapılan Yargılamaların Hükümsüz Kılınması ve Yol Açılan Mağduriyetlerin Giderilmesine Dair Kanun Teklifi” olması önerilmiştir.

İbrahim Özden Kaboğlu

İstanbul

Murat Emir

Ankara

Bülent Tezcan

Aydın

Ali Mahir Başarır

Mersin

Aysu Bankoğlu

Bartın

Abdurrahman Tutdere

Adıyaman

MUHALEFET ŞERHİ

2/2952 esas sayılı, 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı hŐkŐmlerinin Kaldırılması ve Bazı HŐkŐmlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin YŐrŐrlŐkten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi hakkında muhalefet Şerhimiz ektedir.

Giriş

Tarih, her dönemin muktedirleri tarafından yazılmak ve yeniden üretilmek istenir. Her siyasi iktidar kendi ideolojik hegemonyasını bu şekilde toplumun tamamına yaymayı amaçlar ve bu yolla kendi iktidarını süreklilik içinde tutmaya özen gösterir. Belli bir iktidar döneminde üretilen mitler, efsaneler, iktidar değişiminde yerle bir edilir ve geçmiş efsanelerin adını söylemek bilevatan hainliğiyle özdeş kılınır. Tıpkı darbecilerin darbeyi başardıklarında vatani kurtaranlar olarak kabul görmesi, başaramadıklarında ise vatan haini olarak görülmeleri gibi. Darbe başarılı olunca muktedir olanlar, başaramadıkları zaman ise ölüm cezası ya da müebbet hapisle yargılanan demokrasi düşmanı figürlere dönüşürler. Bir dönem lanetlenen figürler, devran döndüğünde kutsal hale getirilebilir ya da bugün neredeyse kutsal kabul edilenler, modern mitler haline getirilenler ileride kimsenin ağzına almak bile istemediği nefret objelerine dönüşebilirler.

Michel Foucault, iktidarın söylemsel olarak nasıl “gerçeklik yaratma” derdine düştüğünü analiz ederek ve bilginin, iktidarın elinde güç devşirilen bir alana dönüştüğünü, bu yolla hakikat siyasetinin nasıl darbelendiğini anlatır. Bu bağlamda tarih, olan biten şeylerin tarihi olarak değil, iktidarların siyasi rıza üretme mekanizması olarak işlev görür. Şeylerin tarihi göreceli olarak ele alındığında ise somut ve objektif niteliğini çoktan yitirir. Dolayısıyla meseleler iktidarların siyasi ve ideolojik çıkarlarıyla ele alınamaz. Tarihi, avcılarının yazdığı söylemi buradan gelir. Oysa tarih esasen acımasızca avlananların gözünden bakıldığında anlam kazanır.

Kavramlara ilişkin üretilen anlamlar da iktidarın süzgecinden geçirilerek dolaşıma sokulur. Tarihsel süreç içinde toplumsal mücadelelerle ortaya çıkan değerler, siyasi iktidarların dönemsel olarak sahiplendiği kavramlara dönüşür. Örneğin, "*demokrasi*", "*özgürlük*" gibi kavramlar aynı şekilde siyasi iktidarı elinde bulunduran güçlerce ideolojik çıkarlara kurban edilerek yeniden üretilir ve dolaşıma sokulur. Uzun yıllar içinde büyük mücadeleler sonucu ortaya çıkan toplumsal kavramlar, siyasi iktidarların meşruiyetlerini sürdürmeleri için kullanılan basit aparatlara dönüştürülür. Böyle olunca demokrasi düşmanı diktatörler demokrasi kahramanı gibi gösterilir, demokratik siyasete darbe üstüne darbe yapanlar, darbe mağduru gibi lanse edilir.

Cumhuriyet'in ilk kuruluş yıllarında inşa edilen 'Türk Tarih Tezi'nde de bu realiteyle karşılaşırız. Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte yazılan resmi tarih, aktörlerin belli bir bakış açısıyla ele alınarak ders kitapları ve yayımlar üzerinden topluma sunulur ve propagandası yapılır. Burada yapılan, olan bitenin objektif sunumu değil, hakimideolojiye uygun tarih yazımından ve yapımından ibarettir. Tarihin bu şekilde iktidarlar üzerinden yazılması halkların gerçek tarihinin görmezden gelinmesine yol açar. Ortaya çıkan şey hakikatın yazımı değil, ideolojik tarih yapımı olarak karşımıza çıkar.

İki Tarz-ı Darbe

Darbeler literatürüne göre bugüne kadar iki tarz darbe deneyimlenmiştir. İlk tarz darbeler askerlerin yönetime doğrudan ve şiddet yolu ile el koyması şeklinde gerçekleşirken; ikinci tarz darbeler ise erki elinde bulunduran siyasi-sivil güçlerin çeşitli stratejilerle yavaş yavaş yönetim sistemini, demokratik yaşamı, kuralları dönüştürmesi ile gerçekleşir.

Darbeler tarihi, modern devletin oluşum sürecinde ihdas edilen düzenli ordular ve ordu hiyerarşileri ile birlikte tarih sahnesine çıkmıştır. Demokrasinin temsil üzerinden biçimlendiği ve devletin özerk bir aygıt olarak siyasal alan içerisinde yer aldığı modern devletlerde, zor aygıtını elinde tutan ordu bürokrasisi demokrasi ile arasındaki mesafeye ve ülkenin demokratik işleyişinin gücüne bağlı olarak siyasal alanın düzenine ve işleyişine müdahalede bulunmuştur.

İlk tarz daha çok bilinen ve sayıca daha fazla deneyimlenen askeri darbelerdir. Bu tarz darbeler, askeri müdahale ile siyasal alanın yeniden düzenlenmesini içerir. Yapılan araştırmalara göre 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada 475 askeri darbe girişimi gerçekleştirilmiş ve 236 tanesi "amacına" ulaşırken, 239'u ise başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Soğuk Savaş sırasında gerçekleşen darbelerin 4'te 3'ü askeri darbelerdir. Türkiye, Arjantin, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Gana, Yunanistan, Guatemala ve Uruguay'da demokrasiler hep askeri müdahaleler yoluyla sona ermiştir. Daha yakın tarihte ise 2013 yılında Mısır'da Mohammed Mursi, 2014 yılında ise Tayland Başbakanı Y. Shinawatra askeri darbelerle devrilmiştir.

Dünya darbe haritasına bakıldığında, "gelişmiş demokrasiler" hariç, Güney Amerika ve Doğu Akdeniz başta olmak üzere yaygın bir darbe deneyiminin tüm dünyada yaşandığını ifade edebiliriz. Darbeler hem demokratik hem de otoriter yönetimlerde gerçekleşmekte iken, özellikle demokrasi ile yönetilen ülkelerde eksik demokrasi ve bundan kaynaklanan iktisadi-sosyal-siyasal sorunlar darbelerin temel gerekçesi olarak öne çıkmaktadır.

Oysaki, demokrasiden kaynaklı sorunların tek çözüm yolu daha fazla demokrasidir.

Türkiye'de darbeler ve siyaset

Türkiye siyasi tarihinde darbelerin tamamına yakını birinci tarz darbe olan askeri darbeler kategorisine girmektedir. Türkiye'de 1960, 1971 ve 1980 yıllarında çeşitli yöntemler ve araçlarla sonuca ulaşan darbeler gerçekleştirilmiştir. Darbe olmayan fakat darbe ile aynı amacı taşıyarak siyasal düzenin yeniden organize edilmesini öngören 28 Şubat 1997 ve 27 Nisan 2007 muhtıra girişimleri de söz konudur. 15 Temmuz 2016 tarihinde bir darbe girişimi gerçekleştirilmişse de başarısız olmuştur

Bugüne kadar askeri ve/veya sivil vesayet odakları tarafından halk iradesine yapılan müdahaleler, devletin çeşitli zor aygıtları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araçlar kimi zaman kurulan mahkemeler, kimi zaman askeri güçler, kimi zaman ise yürütme erkinin aşırı yetkilendirilmesi neticesinde çoğu zaman bütün bunların toplamı aracılığıyla gerçekleşmiştir.

Türkiye siyasi tarihinde askeri darbelerin ilki 27 Mayıs 1960 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Okunan darbe bildirisinde "bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran..." şeklinde gerekçeler üreterek demokratik yaşam sonlandırılmıştır.

27 Mayıs darbesi ile halk iradesine müdahale edilmiş, demokrasi kesintiye uğratılmış ve hukuk askıya alınmıştır. Darbecilerin siyasal alanı yeniden düzenleme isteği neticesinde Anayasa yeniden yapılmışsa da, 1924 Anayasası'nın 1921 Anayasası'nda öngörülen özerklik ve özerk bölge halklarının iradesini hiçe sayan tutumu devam ettirilmiştir.

27 Mayıs 1960 darbesini gerçekleştiren darbeciler, sadece anayasal düzeni sonlandırmamış, halkın oyları ile seçilen, meşru yöneticileri de yargılamıştır. Bu yargılamalar

neticesinde Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan, ne yazık ki idam edilmişlerdir. Bu idamlar Türkiye demokrasi tarihine bir kara leke olarak sürülmüştür.

Halkların Demokratik Partisi olarak darbelerin ve darbecilerin her daim tam karşısında yer aldık. Darbelere ve darbecilere karşı mücadelemiz, politik mücadele tarihimizin vesikalarından biridir. Bu kapsamda, bir kez daha, Milli Birlik Komitesi'nin 38 üyesi başta olmak üzere, 27 Mayıs darbesini gerçekleştirenleri ve Adnan Menderes ile arkadaşlarının idamına giden yolun taşlarını döşeyenleri, bu kararı verenleri demokrasi ve özgürlükler adına kınıyoruz.

Darbelerle yüzleşme

Halkların Demokratik Partisi'nin darbeler ve darbecilere karşı net ve kat'i tutumu ilkeseldir. Etik-politik bir duruş, demokratik yaşamı kurmaya dönük bir mücadeledir. Bu kapsamda darbenin askeri ve/veya sivil vesayet güçleri tarafından gerçekleştirildiği her türüne karşı çıkmanın sadece kınamakla değil, aynı zamanda darbelerle yüzleşerek demokratik bir geleceği inşa etmenin etik-politik duruşumuzun vazgeçilmez bir parçası olduğunun da bilincindeyiz.

Gerek halk iradesine müdahale anlamına gelen darbelerin siyasi pragmatizme uygun olan sadece bir kısmına eğilmek; gerekse de uzak ya da yakın tarihte yaşanan darbeleri siyasal iktidarını meşrulaştırmaya yönelik bir geçmiş inşasına çevirmek, demokrasi ve özgürlük dolu bir geleceği inşa etmenin önündeki en temel engellerdendir. Bu bağlamıyla, çeşitli iktidar araçları ile halk iradesini hedef alan tüm darbelerle yüzleşmek gerekmektedir. Ne yazık ki, Türkiye siyasi tarihine bakarken “darbelerden darbe beğenmek” sadece ve sadece darbe mekanizmasının canlı kalmasına sebep olacaktır.

Darbelerle yüzleşmek için darbeler arasında “seçici” davranmamak, sadece 27 Mayıs darbesinin değil, darbelerin tüm izlerini hem siyasi hayattan hem de hukuk mevzuatından tümüyle silmek gerekmektedir. Nitekim bu kanun teklifinin genel gerekçesinin de belirttiği gibi, 27 Mayıs askeri darbesi nasıl hukuk sisteminde yaralara neden olmuşsa, daha sonra gerçekleştirilen 12 Eylül 1980 askeri darbesi ve onun ürünü olan 1982 Anayasası da hukuk sisteminde onarılmaz yaralara neden olmuştur. 1982 darbe anayasasının üzerine inşa edilen bugünkü sistem de söz konusu yaraları derinleştirmekten başka bir işleve sahip olamamıştır.

Bugün Türkiye'nin demokratik ve özgür geleceğine dair bir istek varsa, yapılması gereken şey Demokratik Anayasa'dır. Böyle bir anayasanın öncelikli amacı, Türkiye'nin ilk sivil anayasası olan 1921 Anayasası'ndaki gibi halkları ve toplumu esas alan, uzmanların ifade ettiği gibi “ilk radikal demokratik an” olan bu anayasadan esinlenerek bir toplum-devlet düzeni var etmektir. Darbe ve darbecilerle yüzleşmenin en esaslı ve güçlü adımı kuşkusuz ki Demokratik Anayasa olacaktır.

Türkiye siyasi tarihi devlet-toplum gerilimi arasında geçmiş, iktidarlar çoğu zaman “devletleşerek” yargıyı denetimine almış ve toplum-halk iradesini kesintiye uğratmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Diyarbakır, İzmir, İstanbul başta olmak üzere birçok kentte kurulan İstiklal Mahkemeleri aracılığıyla halk iradesine müdahale edilmiş, demokratik yaşam henüz kurulmadan önü kesilmiştir. Yargıyı halk iradesine müdahale aracı etme geleneği; 49'lar davası, 27 Mayıs Darbesi sonrası kurulan Yüksek Adalet Divanı, 12 Eylül darbesi

sonrası kurulan Sıkıyönetim Mahkemeleri, 90'lardaki Devlet Güvenlik Mahkemeleri, 2000'li yıllarda kurulan Özel Yetkili Mahkemeler, 20 Temmuz darbesi sonrası kurulan OHAL Komisyonu ile devam ettirilmiştir. Yani politik olaylar ve özneleri konu edinen tüm yargısal süreçler, halk iradesine müdahale, yani darbenin aracı olarak devam edegelmiştir.

Nitekim 27 Mayıs darbesinin neden olduğu mağduriyetleri gidermeyi amaçlayan kanun teklifinin genel gerekçesi de yargının halk iradesine müdahale aracı olarak kullanıldığını bir tek olayda da olsa itiraf etmiş, Yüksek Adalet Divanı'nın "şeklen yargı kararı ama esasen gücün siyasi arzularına" uygun kararlar verdiğini belirtmiştir. Nihayetinde, halk iradesine müdahale anlamına gelen darbelerin yargı eliyle yürütüldüğü Türkiye'deki örnekleri ile yüzleşmeksizin gerçek anlamda "darbelerle yüzleşme" söz konusu olmayacaktır.

Darbe, sadece askeri araçların kullanılarak halk iradesinin hiçe sayılması ve yönetime el konması değildir. Darbe, bir siyasi iktidar anlayışıdır. Darbelerin araçları bazen tank-top, bazen mahkeme kararı, bazen de yürütme erki tarafından çıkarılan bir kararname ya da OHAL ilanı şeklinde gerçekleşebilmektedir.

Nitekim dünyadaki darbe tartışmaları literatürü son yıllarda askeri darbeler kadar söz konusu sivil vesayet odaklarının gerçekleştirdikleri darbelerle de ilgilenmeye başlamış ve geniş bir yazın ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda, darbenin araçları ile tanımlanması yerine halk iradesi ile ilişkisi merkeze alınmıştır. Halk iradesini hiçe sayan her türlü müdahale darbe başlığı altında incelenmeye başlanmıştır. Bu kapsamda 1994 yılında Demokrasi Partisi (DEP) milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Mahmut Alınak, Selim Sadak, Sırrı Sakık, Orhan Doğan, Zübeyir Aydar ve Ahmet Türk'ün milletvekilliklerinin düşürülmesi, halk iradesine müdahalenin yakın tarihteki örneğidir. Yine 4 Kasım 2016 tarihinde 6 milyon oy alan HDP'nin Eş Genel Başkanları Figen Yüksekdağ ve Selahattin Demirtaş ile HDP milletvekillerinin gözaltına alınarak tutuklanması, doğrudan halk iradesine müdahale anlamında darbedir. Bu darbe pratiği bugün de devam ettirilmiş, 4 Haziran 2020'de Hakkari milletvekilimiz Leyla Güven, Diyarbakır milletvekilimiz Musa Farisoğulları ve CHP İstanbul milletvekili Enis Berberoğlu'nun vekillikleri hukuksuz bir kararla düşürülmüştür. İşbu kanun teklifinin genel gerekçesinin "yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığı"na aykırı hareket olarak ifade ettiği tarihsel gerçeklik 1994'te, 2016'da ve bugün farklı yöntemlerle kendini tekrarlamıştır.

Açıktır ki, darbecilerin müdahale ettiği halk iradesinin niceliksel önemi değil, darbe anlayışının niteliği önemlidir. Bu kapsamda, esas olan iktidar anlayışının içerisine yerleşmiş olan ve demokrasi nefreti ile işlerlik kazanan anlayış olarak darbe mekaniği ile yüzleşmek ve bununla mücadele etmektir.

Darbelerin ortak dili

Bütün darbeler ortak gerekçelere dayanarak yapılır: "Devlet otoritesini tesis etmek, bölücü, yıkıcı, irticai, terörist faaliyetleri engellemek..." Bu gerekçeler üzerinden devletin elindeki zor aygıtları kullanılarak halk iradesine el konulur. Her darbe kendi "hukukunu" işler. Bu hukuk "Anayasa'nın askıya alınmasının, Meclis'in lağvedilmesinin, siyasi partilerin kapatılmasının, siyasetçilerin zindana tıklılmasının, başbakan ve bakanların idam edilmesinin" zeminini hazırlar. Yargı ya da hukukun devrede olması darbe yapıldığı gerçeğini ortadan kaldırmaz, aksine darbe hukukunun işlediğini gösterir.

27 Mayıs sabahı, Kurmay Albay Alpaslan Türkeş tarafından okunan bildiriye "Sevgili Vatandaşlar, bugün demokrasimizin içine düştüğü **bühran...** ve son müessif hadiseler dolayısıyla kardeş kavgasına meydan vermemek amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri, memleketin idaresini ele almıştır. Bu harekâta Silahlı Kuvvetlerimiz; partileri içine düştükleri uzlaşmaz durumdan kurtarmak ve partiler üstü tarafsız bir idarenin nezaret ve hakemliği altında, en kısa zamanda adil ve serbest seçimler yaptırarak idareyi, hangi tarafa mensup olursa olsun, seçimi kazananlara devir ve teslim etmek üzere girişmiş bulunmaktadır. Girişilmiş olan bu teşebbüs, hiçbir şahsa veya zümreye karşı değildir. İdaremi, hiç kimse hakkında şahsiyata müteallik tecavüzkâr bir fiile müsaade etmeyeceği gibi, edilmesine de asla müsamaha etmeyecektir. Kim olursa olsun ve hangi partiye mensup bulunursa bulunsun, her vatandaş; kanunlar ve hukuk prensipleri esaslarına göre muamele görecektir. Bütün vatandaşların, partilerin üstünde aynı milletin, aynı soydan gelmiş evlatları olduklarını hatırlayarak ve kin gütmeyen birbirlerine karşı hürmetle ve anlayışla muamele etmeleri, ıstıraplarımızın dinmesi ve millî varlığımızın selameti için zarurî görülmektedir..." denilmektedir.

12 Eylül darbesi sırasında yayınlanan bildiriye ise; "Demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmak" darbe nedenlerinden biri olarak sayılmaktadır.

İçinden geçtiğimiz tarihsel dönem ise AKP tarafından otoriterleşme eğilimlerinin güçlendiği, muhalifler üzerindeki baskıların çoğaldığı bir dönem olarak anılacaktır. Ancak bu dönemin önemli ayırt edici özelliklerinden biri de seçme ve seçilme hakkının halkın elinden alınması ve temsilcilerinin cezaevine konulmasıdır.

Bugün 27 Mayıs'ta halkın oylarıyla gelen meşru bir iktidarın ordu tarafından görevden alınarak temsilcilerinin idam edilmesiyle sonuçlanan bir süreci ilgilendiren bir yasa teklifini görüşürken, aynı zamanda demokratik işleyiş ve kurallarda en önemli ilkenin eşitlik olduğunu söylemek gerekir. Bir kişiye, bir gruba, bir siyasi partiye göre değişen demokrasi anlayışı dünyanın hiçbir yerinde kabul görmeyecek, olsa olsa tıpkı darbelerin arkasına sığındığı demokrasi kavramı gibi siyasal iktidarların aparatı haline gelecektir.

Olağanüstü hukuk

Darbe anlayışının öteki sureti, siyasal ve sosyal alanın, aşırı yetkiler ele alınmak yoluyla yeniden düzenlenmeye çalışılmasıdır. Çok sayıda tarihsel örneği olmakla birlikte tipik örneği 20 Temmuz 2016 yılında ilan edilen OHAL'dir. Türkiye halkları 15 Temmuz 2016 tarihinde bir vesayet odağı tarafından gerçekleştirilmek istenen askeri darbe girişimi ile karşılaşmış, demokratik yaşam askeri darbe tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. 15 Temmuz gecesinden başlamak üzere tüm Türkiye halkları ve siyasi aktörler askeri darbeye karşı net bir karşı tutum sergilemiş iken, iktidar "Allah'ın lütfü" diyerek 20 Temmuz'da OHAL ilan etmiştir.

Anayasal açıdan OHAL sadece darbe gerekçesi ile sınırlandırılırken, iktidar OHAL'i kullanarak siyasal alanı yeniden düzenleyecek kararname yayınlamış ve hatta yönetim sistemini değiştirecek referandumu ve seçimi OHAL şartları altında gerçekleştirmiştir. İktidar yönetim sistemini değiştirmiş, rejimi demokrasiden daha fazla uzaklaştırmış, halk iradesine müdahale etmenin araçlarını ele geçirecek belediyelere kayyım atamıştır. Böylece milyonlarca yurttaşın iradesine müdahalede bulunmuş ve demokrasiyi prosedürel olmaktan dahi çıkarmak istemiştir. Bu süreçte karşı yürütmenin frenlenmesi, halk iradesinin tecellisi olan parlamentonun erkler arasındaki itibarının tesis edilmesi, yerel demokrasinin güçlendirilmesi darbe anlayışına karşı geliştirilecek en iyi çözümdür.

Halkların Demokratik Partisi'nin belediyelerine atanan kayyımlar ve seçilmişlerinin cezaevlerine konulması bu dönemde de "bağımsız yargı" ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Ancak darbe dönemlerinden çok iyi bildiğimiz gibi, tarih boyunca yargı her zaman iktidarın aparatı gibi çalışmış, hem gerekli yasal düzenleme ve güvencelerin olmaması hem de köklü bir demokrasi geleneğinin eksikliği, yargı bağımsızlığının muhalefet aleyhine işlemesine sebep olmuştur.

Ortak bir gelecek için iktidarların değil halkların tarihi!

Türkiye siyasetinin ortak ve demokratik geleceği kuramamasının en büyük nedenlerinden biri, iktidarların siyasi tarihe karşı etik-politik yaklaşım sergilemek yerine siyasi pragmatizmi esas alan ve egemen olma arayışından vazgeçmeyen yapısında aranmalıdır. İktidar değişimlerine paralel olarak, önem verilen tarihi kişilikler de değişmekte; siyaset bir etik ve iyi olanı icra etme sanatı olarak değerlendirilmemekte, iktidarın kendi gücünü tahkim etme isteğinin yansıması olarak dost-düşman ikiliğine indirgenmektedir.

Ortak tarih yapamayan topluluklar, ortak siyasi kimlik yaratamaz; ortak yaşam tahayyülü ve potansiyeli oluşturamaz; ortak geleceği demokratik şekilde inşa edemez. Meşruluk yerine gücün, rıza yerine zorun geçer akçe edilmek istendiği bir topluluk ortak gelecekte buluşamaz. Ortak tarih yapmanın iktidarcı alternatifi, egemenin tarihini yapmaktır. Bu tarih, "kâğıttan kaplanların" tarihidir. Ve şüphe yok ki, bir gün bozulmaya mahkumdur.

Egemenlerin tarihi yerine demokratik gelecek için halkların tarihini yapmak işbu kanunda yer alan şekilde "sicil affı"nı gerçekleştirmekle değil, Millî Birlik Komitesi'ni kınayan bir siyaset kararı ile mümkündür. Halkların ve ezilenlerin gerçek tarihini yapmak ve geleceğini inşa etmek, Türkiye'deki tüm darbecilerin isimlerini kamusal alanlardan silmekle mümkündür. Fakat 18 yıldır iktidarda olan AKP'nin darbelerle yüzleşme, ortak tarihte buluşma ve demokratik geleceği inşa etme niyetinin olmadığı açıktır. İktidarını meşrulaştırma arayışının bir parçası olarak tarihe dönmek, AKP'nin halkların geleceğine karşı ortaya koyduğu negatif pratiklerden biridir.

Halkların Demokratik Partisi, etik-politik açıdan muktedirin ya da muktedirlik arzusunda olanların tarihinin değil, halkların ve ezilenlerin tarihinin temsilcisidir. Tarihi yapanların ezilenler olduğunun bilincindedir. HDP "dalından koparılan ham meyvelerin", "zindanlarda tutulan siyasetçilerin", "darağacına başı dik gidenlerin", "halkına borçlu olanların" sözcüsüdür.

HDP, siyasetçilerin tümüne yapılan zulümlere karşı olduğu gibi, Adnan Menderes ve arkadaşlarının idam edilmesine de karşıdır. Demokrasiyi kesintiye uğratan ister "apoletli" isterse "kravatlı" her türlü darbenin karşısındadır. Zindanlarda veya darağaçlarında demokratik yaşamın sonlandırılmasına karşı bir mücadele tarihinin temsilcisidir. "Tek yol iktidar" diyenlere karşı, "darbeye karşı tek yol daha fazla demokrasi" demek için bir araya gelenlerin partisidir.

HDP, hem darbeci askerler ve sivil yandaşlarının hem de usulde değişen ama esasta darbecilikte bir adım geride durmayanların karşısında; demokratik geleceği, toplumsal barışı ve adil, özgürlükçü yaşamı savunanların partisidir. Bu yönüyle HDP, Türkiye halklarını tek kimlik ve öteki kimlik arasına sıkıştırmaya çalışan hegemonik anlayışlara karşı tarihi yapan halkların, tarihi yazan özneler olmasını savunanların yoludur.

Türkiye siyasi tarihi, askeri darbelerle iç içe geçmiş bir yapı arz etmektedir. Askeri darbeler demokrasi, özgürlükler ve insan haklarına karşı yapılarak, siyasilerin toplumdan aldığı temsil yetkisini sekteye uğratmıştır. Geçmişe yönelik yüzleşme ile zararların tazmin edilmesi mantığından hareketle, 1960, 1971, 1980 ve 1997 yıllarında yapılan askeri darbeler sonucunda yaşamını yitiren, yaralanan, ruh ve bedensel sağlıklarında ciddi sorunlar yaşayan, kamu memuru iken görevinden ihraç edilen, daha farklı şekillerde mağdur edilen yurttaşlarımız ve toplumsal kesimlerden özür dilenerek, bu kişi ve kesimlerin yaşadığı olumsuzluklar da onarılmalıdır.

Buna göre;

(1) Türkiye Cumhuriyeti Devleti; 18 Eylül 1920 tarihinde kurulan İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanan, idam edilen, cezalandırılanların yakınları ile 1960, 1971, 1980, 1997 yıllarında yapılan askeri darbeler ile 15 Temmuz darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL sırasında çıkarılan KHK'ler ile yürütülen iş ve işlemlerden mağdur olan tüm yurttaşlar ve toplumsal kesimlerden, maddi ve manevi anlamda zarar görmüş herkesten aileleri de dâhil olmak üzere özür dilemeli ve söz konusu darbe yöntemlerinin demokrasi, insan hakları ve özgürlüklere yönelik bir suç, adalete ve hukuka karşı müdahale olduğunu kabul etmelidir.

(2) İstiklal Mahkemeleri tarafından yürütülen işler ile 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971, 12 Eylül 1980 ve 28 Şubat 1997 tarihlerinde gerçekleşen askeri darbeler ve 15 Temmuz darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL sırasında çıkarılan KHK'ler ile yürütülen iş ve işlemler sonucunda, görevinden alınan kamu memurları; bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kurumlarına müracaat ettikleri takdirde, başvuru tarihinden itibaren en geç 60 gün içerisinde durumlarına göre, söz konusu görev ve işe alınır veya eski görevlerine veya eşdeğer bir göreve ve işlerine iade edilirler. Bu suretle, göreve ve işe alınanlara, göreve ve işe iade edilenlere, öngörülen niteliklere haiz iken bu nitelikleri kaybetmiş olduklarını belgeleyenlere geçmişe yönelik olarak aylık ve diğer özlük hakları verilmeli ve açıkta geçen süreleri değerlendirilerek, uğradıkları maddi zararlar tazmin edilmelidir.

(3) Darbeler ve darbe yöntemleri sonucunda hukuken kanıtlanmış, yeterli verilerle desteklenmiş, İstiklal Mahkemeleri işlemleri ile darbe rejiminin kararları ve uygulamaları ile idam cezasına çarptırılmış, yaşamını veya beden bütünlüklerini, akıl ve vücut sağlıklarını yitirmiş olanlara; yaşamını yitirenlerin haleflerine; işkence görenlere; dini ve etnik kimliğinden ötürü her türlü haksızlığa uğramış kişilere, özür kapsamında manevi tazminat adı altında ödeme yapılmalıdır. Ayrıca bu bağlamda, maddi kayba uğramış kişilerin de kayıplarını belgelemesi halinde uğradıkları maddi zararlar tazmin edilmelidir. Maddi ve/veya manevi zarar gören kişiler, kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde ilgili kurumlara idari başvuru yoluyla zararının ödenmesini talepte bulunma hakkına sahip olmalı ve bu talebin yerinde getirilmemesi halinde idari dava yolu açık olmalıdır.

(4) Antidemokratik yöntemlerle sivil yönetimleri devirmek amacıyla yönelik askeri darbe ve darbe girişiminde bulunanların isimleri; kamu kurum ve kuruluşları ile kamusal niteliği haiz meydan, cadde, park, sokak, tesis ve bunun gibi kamuya ait alanlarda kullanılmaması için gerekli çalışmalar yürütülerek askeri darbeleri çağrıştıran mevcut isimlerin değiştirilmesi sağlanmalıdır.

Türkiye'de yaşayan halklar; bir okulda, bir meydana, bir parkta askeri darbeler ile özdeşleşen isimler ile karşılaştığında, yaşadıkları acı ve yıkımı bir kez daha hatırlamakta ve yaşanan toplumsal travmaların etkisi devam etmektedir. Bu nedenle kamu kurum ve

kuruluşları ile kamusal niteliği haiz yerlerde kullanılan ve askeri darbeler ile özdeşleşen yer adlarının değiştirilmesi toplumsal barışın ve geçmişle yüzleşmenin sağlanması adına büyük önem taşımaktadır.

Antidemokratik yöntemlerle sivil yönetimleri devirmek amacıyla yönelik askeri darbe ve darbe girişiminde bulunanların isimlerinin hiçbir şekilde kamu kurum ve kuruluşları, eğitim kurumları ile kamusal niteliği haiz meydan, cadde, park, sokak, tesis ve bunun gibi kamuya ait alanlarda kullanılmaması, darbeleri çağrıştıran mevcut isimlerin değiştirilmesi ve darbe döneminin toplumda yarattığı olumsuz izlerin silinerek geçmiş ve hakikatlerle yüzleşmenin sağlanması gerekmektedir.

Meral Danış Beştaş

Siirt

Hüseyin Kaçmaz

Şırnak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI
TEKİRDAĞ MİLLETVEKİLİ MUSTAFA ŞENTOP
VE 192 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

1924 TARİH VE 491 SAYILI TEŞKİLÂTI
ESASİYE KANUNUNUN BAZI HÜKÜMLERİNİN
KALDIRILMASI VE BAZI HÜKÜMLERİNİN
DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA GEÇİCİ
KANUNUN BAZI MADDELERİNİN YÜRÜRLÜKTEN
KALDIRILMASI VE NEDEN
OLUNAN MAĞDURİYETLERİN GİDERİLMESİ
HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun 6'ncı maddesi ile 24'üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin yürürlükten kaldırılması sebebiyle varlığı hukuki dayanaktan mahrum Yüksek Adalet Divanı'nın hükümsüz hale gelen bütün kararlarının adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi, başvuru aranmaksızın Adalet Bakanlığı tarafından re'sen yerine getirilir.

(2) 12/06/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi uyarınca kurulan Yüksek Adalet Divanı tarafından yürütülen yargılamalar sonucunda hakkında karar verilenlerin bu kararlardan kaynaklanan maddi ve manevî zararlarının tazmini istemiyle, hakkında karar verilenler veya mirasçıları tarafından bu Kanunun yürürlüğe girmesini izleyen iki ay içerisinde Danıştay'a başvurularak Hazine aleyhine dava açılabilir.

(3) İkinci fıkra kapsamında açılacak davalarda,

a) Yüksek Adalet Divanı tarafından hakkında karar verilenlerin uğradıkları maddi ve manevî zararlar hesaplanır, davanın mirasçılar tarafından açılmış olması halinde her bir mirasçıya sadece kendi miras payı oranında ödeme yapılmasına karar verilir;

ANAYASA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

1924 TARİH VE 491 SAYILI TEŞKİLÂTI
ESASİYE KANUNUNUN BAZI HÜKÜMLERİNİN
KALDIRILMASI VE BAZI HÜKÜMLERİNİN
DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA GEÇİCİ
KANUNUN BAZI HÜKÜMLERİNİN YÜRÜRLÜKTEN
KALDIRILMASI VE NEDEN
OLUNAN MAĞDURİYETLERİN GİDERİLMESİ
HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 12/6/1960 Tarihli ve 1 Sayılı 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun 6 ncı maddesi ile 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 12/6/1960 tarihli ve 1 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin yürürlükten kaldırılması sebebiyle varlığı hukuki dayanaktan mahrum Yüksek Adalet Divanının hükümsüz hale gelen bütün kararlarının adli sicil ve her türlü arşiv kayıtlarından silinmesi, Adalet Bakanlığı tarafından resen yerine getirilir.

(2) 1 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi uyarınca kurulan Yüksek Soruşturma Kurulu ile Yüksek Adalet Divanı tarafından haklarında soruşturma ve kovuşturma yürütülenlerin bu soruşturma ve kovuşturmalar sebebiyle uğradıkları manevî zararlar Hazine tarafından karşılanır. Bu kişilerin malvarlığı değerlerinin müsadere edilmesinden kaynaklanan maddi zararları da karşılanır.

(3) İkinci fıkra kapsamında zarar görenler veya mirasçıları tarafından zararlarının karşılanması istemiyle yapılacak başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere, Cumhurbaşkanı tarafından bir Komisyon kurulur. Komisyonun çalışma usul ve esasları, Cumhurbaşkanı tarafından belirlenir. Bu madde kapsamında zararlarının karşılanmasını isteyenler,

(Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve
192 Milletvekilinin Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

b) Yüksek Adalet Divanı tarafından hakkında karar verilenlerin haksız yere hürriyetlerinden mahrum kaldıkları için uğradıkları maddi ve manevi zararların tazmininde, bu madde kapsamında açılacak davaların karar tarihinde yürürlükte olan koruma tedbirleri sebebiyle tazminata ilişkin mevzuat hükümleri esas alınır ve

c) Maddi tazminat talepleri karara bağlanırken, uğranıldığı kesin olan ancak aradan geçen zaman sebebiyle tutar yönünden tespiti teknik olarak mümkün olmayan zararlar açısından hakkaniyete uygun, yaklaşık bir tutarın ödenmesine hükmedilir.

(4) İkinci fıkra kapsamında açılacak davaların görülmesinde Danıştay Başkanlık Kurulu tarafından belirlenecek Danıştay idari dava dairesi görevlidir. Danıştay idari dava dairesi tarafından verilecek karara karşı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu nezdinde temyiz yoluna başvurulabilir.

(5) Bu madde kapsamında tazminat ödenmesine ilişkin olarak verilecek kararlar, kesinleşme tarihini izleyen üç ay içerisinde yerine getirilir. Hazinesinin talebi üzerine Danıştay tarafından maddi tazminatın taksitler halinde ödenmesine karar verilmişse, üç aylık süre içerisinde maddi tazminata konu tutarın ilk taksiti ödenir. Diğer taksit tutarları, kararın kesinleşme tarihini izleyen günden ödeme tarihine kadar hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenir. Her durumda maddi tazminata ilişkin kararın tam olarak yerine getirilme süresi, kararın kesinleşme tarihini izleyen günden itibaren bir yılı geçemez.

(6) İkinci fıkra kapsamında açılacak davalarda maktu harç alınır ve dava sonunda kazanan taraf lehine maktu vekâlet ücretine hükmedilir. Bu davalarda 06/01/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun idari başvuruya ilişkin 11'inci ve 13'üncü madde hükümleri uygulanmaz.

Komisyonun çalışma usul ve esaslarının Resmî Gazete'de yayımlanmasını izleyen üç ay içinde Komisyona başvurarak ikinci fıkra kapsamındaki zararlarının tazminini isteyebilirler.

(4) Komisyon kararlarına karşı, kararın tebliğini izleyen on beş gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere Komisyona itiraz başvurusunda bulunulabilir. İtiraz üzerine verilen kararlara karşı ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştayda dava açılabilir. Bu davalar acele işlerden sayılır.

(5) Bu madde uyarınca Komisyona yapılacak başvurular için herhangi bir ad altında ücret talep edilmez. Komisyonun itiraz üzerine verdiği kararlara karşı Danıştayda açılacak davalarda karar ve ilam harcı maktu alınır ve dava sonunda maktu vekâlet ücretine hükmedilir.

(6) Komisyon tarafından başvurular değerlendirilirken ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeler ilgili gerçek veya tüzel kişilerden istenebilir. Kamu kurum ve kuruluşları, bu husustaki talepleri belirlenen süre içinde yerine getirmek zorundadır.

(7) Bu madde kapsamında maddi zararların karşılanması talepleri karara bağlanırken, uğranıldığı kesin olan ancak aradan geçen zaman sebebiyle tutar yönünden tespiti teknik olarak mümkün olmayan zararlar açısından hakkaniyete uygun bir miktarın ödenmesine karar verilir.

(8) Kamu kurum ve kuruluşları, Yüksek Soruşturma Kurulu ve Yüksek Adalet Divanına ait her türlü arşivlik ve arşiv belgesini bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına devrederler.

(Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı
Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop ve 192
Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 2- Bu Kanunun

- a) 1'inci maddesi 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,
b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2- (1) Bu Kanunun;

- a) 1 inci maddesi 27/5/1960 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,
b) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

